

POLSKA GOSPODARCZA TYGODNIK

1 9 3 0

**POLSKIE
KOPALNIE SKARBOWE**

NA GÓRNYM ŚLĄSKU

SPÓŁKA DZIERŻAWNA
SOCIÉTÉ FERMIÈRE DES MINES
FISCALES DE L'ÉTAT POLONAI
EN HAUTE-SILÉSIE.

**KRÓLEWSKA HUTA G. ŚL.
RYNEK, L. 915.**

TELEFONY. KRÓLHUTA 636-640 I KATOWICE 972.

SPRZEDAŻ

WĘGLA, KOKSU, BRYKIETÓW I SIARCZAMONU
Z KOPALNÍ KRÓL' BIELSZOWICE, KNURÓW.

ADR. TELEGR. **SKARBOFERME** KRÓL. HUTA.

POLSKIE ZAKŁADY S I E M E N S

SPÓŁKA AKCYJNA

ODDZIAŁY:

WARSZAWA
Foksal 18

ŁÓDŹ
Piotrkowska 96

SOSNOWIEC
Dębińska 1

KRAKÓW
Grodzka 58

LWÓW
Jagellońska 7

WSZELKIE DOSTAWY
I URZĄDZENIA W ZAKRESIE
ELEKTROTECHNIKI PRĄDÓW
SILNYCH I SŁABYCH

PAŃSTWOWA WYTWÓRNIA APARATÓW TELEGRAFICZNYCH I TELEFONICZNYCH

WARSZAWA, PRAGA, UL. GROCHOWSKA Nr. 30

TELEFONY: OGÓLNY 30-29 .: .: KIEROWNIK TECHNICZNY 15-24

KIEROWNIK HANDLOWY 30-00 .: .: .: BUCHALTERJA 143-30

DYREKTOR NACZELNY 30-07

APARATY TELEFONICZNE, ŁĄCZNICE (CENTRALE)
DLA LINIJ PUBLICZNYCH, WOJSKOWE I KOLEJOWE
APARATY TELEGRAFICZNE, MORZOWSKIE TYPU
POCZTOWEGO I KOLEJOWEGO, APARATY
TELEGRAFICZNE JUZOWSKIE

BEZPIECZNIKI, PRZEŁĄCZNIKI, ODGROMNIKI i t. p., APARATY PRĄDÓW
SŁABYCH ORAZ CZĘŚCI SKŁADOWE DO WSZYSTKICH POWYŻSZYCH APARATÓW

Zakłady Solvay w Polsce, T. z O. P.

ZARZĄD: Warszawa, Czackiego 14

Adres telegr.: SOLVAYKA,   Skrzynka pocztowa 282.

Telef.: 111-24, 108-89, 270-43, 270-07, 66-54.

Soda amonjakalna — Soda żrąca — Soda krystaliczna

Sól okruczowa i mielona — Portland-Cement

Węgiel

FABRYKI SODY: 1) w Mątwach pod Inowrocławiem, 2) w Podgórzu pod Krakowem.

KOPALNIA SOLI: Wapno (pow. Wągrowiecki).

SALINY: Solno, pod Inowrocławiem.

FABRYKA PORTLAND-CEMENTU „GRODZIEC”, w Grodźcu (koło Będzina).

KOPALNIA WĘGLA — Grodziec 1.

SKŁADY FABRYCZNE: BIAŁYSTOK — BIELSK — CZĘSTOCHOWA — KATOWICE
KRAKÓW — LUBLIN — LWÓW — ŁÓDŹ — WARSZAWA — WILNO — RADOM.

Towarzystwo Zakładów Chemicznych

„STREM”

SP. AKC.

WARSZAWA, UL. MAZOWIECKA 7

TELEFONY: 314-30, 35-36

Adres telegraficzny: STREM-WARSZAWA

DZIAŁ TŁUSZCZOWY: łój kostny surowy i rafinowany, oleina, stearyna, gliceryna techniczna, gliceryna farmaceutyczna, gliceryna dynamitowa, gudron stearynowy.

DZIAŁ KLEJOWY: klej kostny tabliczkowy pierwszorzędnej jakości w workach po 50 kg, galareta klejowa w beczkach o każdej żądanej koncentracji.

DZIAŁ NAWOZOWY: mąka kostna odklejona (1% N i 30% P₂O₅), mąka kostna nieodklejona bębnowa (4% N i 15% P₂O₅), mąka kostna parzona (4½% N i 22% P₂O₅), mąka rogowa (13 — 14% N), superfosfat mineralny, superfosfat kostny.

KLEJ SKÓRNY: własnego systemu fabrykacji, dającego gwarancję bezwzględnej czystości, wysokiej lepkości i bezkwasowości.

ODZNACZENIA:

DYPLOM HONOROWY MINISTERSTWA PRZEMYSŁU I HANDLU NA WYSTAWIE SANIT.-HYGIENICZNEJ W WARSZAWIE 1927 ROKU

WIELKI MEDAL ZŁOTY na P.W.K. (POZNAŃ 1929 R.)

DYPLOM HONOROWY MIN. PRZEM. i HAND. 1929 R. (ODZNACZENIE PAŃSTWOWE)

OGŁOSZENIE LICYTACJI ZASTAWÓW!

AKCYJNY BANK HIPOTECZNY

WE LWOWIE

podaje do powszechnej wiadomości, że

PRZEDMIOTY ZASTAWIONE W KASIE ZALICZKOWEJ

od 1 lipca 1929 do 31 grudnia 1929 od Nr 46.065 do Nr 54.042 nieodnowione lub niewykupione, **sprzedane będą** przez przedstawiciela Władz Skarbowych i w obecności przedstawiciela Policji na publicznej licytacji **w dniu 27 października 1930 r.**

ewentualnie także i w dniach następujących

o godz. 9-tej przed południem

najwięcej ofiarującemu za gotówkę w walucie krajowej.

LICYTACJA ODBĘDZIE SIĘ W LOKALNOŚCIACH
GMACHU BANKU HIPOTECZNEGO, PL. HALICKI 15.

UWAGA 1. Celem uniknięcia znacznych kosztów cechowania przedmiotów, do licytacji przeznaczonych, wzywa się strony by we własnym interesie przeprowadziły wykupno względnie prolongatę zastawów najpóźniej do dnia 10 października 1930.

UWAGA 2. W dniu licytacji jest odnowienie lub wykupno zastawów, do licytacji przeznaczonych, bezwzględnie wykluczone.

DYREKCJA

Lwów, 30 września 1930 r.

G I E S C H E

Węgiel—Cynk—Blacha ołowiana
Ołów—Rury ołowiane—Kadmium
Kwas siarkowy

GIESCHE SPÓŁKA AKCYJNA
KATOWICE, UL. PODGÓRNA 4

„TRI” TOWARZYSTWO ROBÓT INŻYNIERSKICH SPÓŁKA AKCYJNA

SIEDZIBA: POZNAŃ, UL. GROTTGERA 14
ADRES TELEGRAFICZNY: „TRI” POZNAŃ
TELEFONY: 6837 i 6838

KONTA BANKOWE: BANK POLSKI, BANK ZWIĄZKU SPÓLEK ZAROBKOWYCH, BANK MIASTA POZNANIA, BANK GOSPODARSTWA KRAJOWEGO ODDZIAŁ W POZNANIU, P.K. O. KONTO CZEKOWE 201.796.

REPREZENTACJA W WARSZAWIE: WARSZAWA, UL. NOWY-ŚWIAT NR. 38. TELEF. 133-83 i 291-45.

BIURA BUDOWLANE: KATOWICE, UL. 3 MAJA 29, TELEF. 2088, ADRES TELEGRAFICZNY: „TRI” KATOWICE; GDAŃSK, KASSUBISCHER MARKT NR. 21, TELEFON 26677. GDYNIA TELEFON 1004.

ZAKŁADY PRZEMYSŁOWE: STRZELNO TARTAK I CEGIELNIA, TELEF. NR. 12; MIECHUCIN (POMORZE) KAMIENIOŁOMY, TELEFON MIECHUCIN NR. 2; BIAŁOBLOTA, FABRYKA WYROBÓW CEMENTOWYCH, TELEFON. BYDGOSZCZ NR. 488.

WYKONYWUJE I PROJEKTUJE WSZELKIE PRACE INŻYNIERSKO-BUDOWLANE; KOLEJE, DRÓGI BITE, MOSTY, ROBOTY WODNE, PORTY, ZAKŁADY FABRYCZNE, KANALIZACJE MIAST, WODOCIĄGI, KONSTRUKCJE ŻELAZOBETONOWE I WYROBY CEMENTOWE.

PROJEKTY — WYKONANIE — PORADY TECHNICZNE.

PAŃSTWOWA FABRYKA ZWIĄZKÓW AZOTOWYCH W CHORZOWIE

DOSTARCZA NA DOGODNYCH WARUNKACH:

AZOTNIAK
„SALETRZAK” (SALETRE WAPNIAKOWĄ)
SALETRE AMONOWĄ
SYNTETYCZNA SALETRE SODOWĄ
KWAS AZOTOWY
WODE AMONJAKALNĄ
AMONJAK SKROPLONY

NAWOZY AZOTOWE PRODUKCJI CHORZOWSKIEJ
MOŻNA NABYĆ ZA POŚREDNICTWEM WSZYSTKICH
ORGANIZACJI ROLNICZO-HANDLOWYCH W KRAJU

WSZELKICH INFORMACYJ UDZIELA:
PAŃSTWOWA FABRYKA ZWIĄZKÓW AZOTOWYCH
W CHORZOWIE

POLSKA GOSPODARCZA

DAWNEJ PRZEMYSŁ I HANDEL

TYGODNIK WYDAWANY PRZEZ MINISTERSTWO PRZEMYSŁU I HANDLU
PRZY WSPÓŁDZIAŁE MINISTERSTW: SKARBU, ROLNICTWA ORAZ KOMUNIKACJI
WYCHODZI W SOBOTY

TREŚĆ ZESZYTU

	STR.		STR.
NOWOCZESNA POLITYKA ZAKUPÓW HANDLOWYCH — <i>WACŁAW SKRZYWAN</i>	1761	KRONIKA BIEŻĄCA:	
WALKA KONKURENCYJNA MIĘDZY POLSKIM I NIEMIECKIMI PORTAMI — <i>J. BUTLER</i>	1763	PRZEGLĄD USTAW I ROZPORZĄDZEŃ	1785
ŻYCIĘ GOSPODARCZE:		TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓŁKACH AKCYJNYCH	1785
GÓRNICTWO I PRZEMYSŁ:		SPRAWY SAMORZĄDOWE	1787
GÓRNICTWO WĘGLOWE	1769	Gosp. d. rka samorządowa w świetle nowych teoryj naukowych — <i>Dr. L. Wt. Biegeleisen</i>	
HUTNICTWO ŻELAZNE	1770	SKARBOWOŚĆ I FINANSE:	
BUDOWNICTWO	1773	PODATKI I OPŁATY.	1788
ROLNICTWO	1773	RYNEK DEWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH	1788
O uregulowanie wywozu raków — <i>E. Iwaszkiewicz</i>		Z BANKU POLSKIEGO	1790
HANDEL:		Z BANKU GOSPODARSTWA KRAJOWEGO	1791
HANDEL ZAGRANICZNY	1776	PRZEGLĄD ZAGRANICZNY:	
OKAZJE DO HANDLU Z ZAGRANICĄ	1776	AUTONOMJA PORTÓW FRANCUSKICH — <i>Dr. F. Hilchen</i>	1791
HANDEL WEWNĘTRZNY	1776	KRONIKA ZAGRANICZNA:	
Ruch cen w sierpniu 1930 r.		OGÓLNE	1793
KRAJOWE RYNKI TOWAROWE	1778	ANGLJA	1794
RYNEK AKCYJNY	1780	NIEMCY	1795
KOMUNIKACJA I TRANSPORT.	1781	AUSTRJA	1795
Koleje wąskotorowe — <i>J. G.</i>		WĘGRY	1795
ŻEGLUGA I SPRAWY MORSKIE	1783	LITWA	1795
Ruch w porcie gdańskim w I półroczu 1930 r. — <i>A. Rudzki</i>		SPRAWY CELNE ORAZ REGLAMENTACJA HANDLU ZEWNĘTRZ- NEGO W PAŃSTWACH ZAGRANICZNYCH	1796
PRAWO I SĄD W ŻYCIU GOSPODARCZYM:		Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH	1796
ORZECZNICTWO SĄDOWE	1785	BIBLIOGRAFJA	1800

NOWOCZESNA POLITYKA ZAKUPÓW HANDLOWYCH

ŚWIADOME HASŁO „hand-to-mouth buying” датуje się w Stanach Zjednoczonych Ameryki dopiero od niedawna. Kryzys 1920 r. i perturbacje powojenne produkcji i konsumpcji były tłem, na którym ruch ten rozwijał się coraz wyraźniej i stał się przedmiotem dyskusji i wreszcie teoretycznych dociekań. Nie znaczy to bynajmniej, by już dawniej, w wieku XIX, nie znano przejawów tej polityki zakupów handlowych. Leverett S. Lyon, autor monografii o „hand-to-mouth buying”, cytując komentarz o sytuacji handlu włókienniczego w 1839 r. treści następującej: „O chwili obecnej musimy zaznaczyć, że ostrożni kupcy dążą do oszczędnego gospodarowania swymi środkami,

ostrożności w dyspozycjach swem mieniem i ogromnej ostrożności w swych zleceniach na przyszłość”. Podobnej treści wzmianki spotykają się w latach: 1843, 1850, 1865 — 1870, 1874 — 1875 i t. d. Dały się odróżnić 2 przeciwstawne tendencje polityki zakupów w handlu: forward buying i hand-to-mouth buying, przyczem terminy te mają za sobą już przeszło półwiekową przeszłość.

Zakupy „hand-to-mouth” — „z ręki do ust” — są zjawiskiem, które występowało w latach załamania się koniunktury, w okresach obniżających się cen. Istota zjawiska, a więc stosunkowo niewielkie i częste zakupywanie towarów, była zdefiniowana już przed

pół wiekiem zgórą w tem opisowem wyrażeniu (1868): „kupować z ręki do ust” — to znaczy tyle, co nie oczekiwać żadnych interesów, tyle, co zaspakając najniezbędniejsze zapotrzebowanie. „Forward buying”, zakupy antycypacyjne, są znamieniem ożywienia w interesach, przejawem pewnej spekulacji, dyskontowaniem przyszłego popytu i występują w okresach dobrej konjunktury, w okresach wyżki cen, nawet zwykłych t. zw. długich fal konjunktury; i w handlu włókienniczym Stanów Zjedn. występowały w okresie 1897—1914. Nie byłoby jednak rzeczą słuszną przypisywanie tym tendencjom wyłącznie znaczenia objawów konjunkturalnych. Mają one poważne uzasadnienie w ewolucji strukturalnej gospodarstwa społecznego. Rozpatrzymy więc te 2 strony omawianych zjawisk z osobna.

Traktując rzecz ogólnie, stwierdzimy, że w dotychczasowych teoriach konjunktury zapoznawano znaczenie kredytu towarowego, który jest odbiciem zjawiska ogólniejszego, mianowicie szybkości obrotu towarowego. Specjalny nacisk położono na koszty kredytu, odsetek, płacony naprzykład przez hurtownika za pożyczkę bankową, który posiada i przetrzymuje na swym składzie większe ilości towarów i przy wyższej stopy procentowej musi wyprzedawać swe towary w oczekiwaniu, że zwiększenie się kosztów kredytu pochłonie jego nieznaczny zysk. Trzeba sobie jednak uświadomić, że koszt kredytu towarowego nie zawsze występuje, a nawet przeważnie nie występuje w formie otwartej, jak opisana powyżej. W niezliczonych transakcjach, dokonywanych poza centrami światowego handlu i poza pośrednictwem banków i mechanizmu rynku akceptowego, istnieją tylko różnice w 2 cenach: kredytowej i gotówkowej, które miarą się koszt kredytu towarowego. Snyder stwierdza, że nawet w Ameryce koszt kredytu towarowego sięga 35% w stosunku rocznym. Z osobistej apercpcji wiemy, jak znaczne rozpiętości znaleźć można przy studjowaniu warunków płatności i cenników polskich firm; zresztą, kwestja „dumpingu kredytowego” świadczy dobitnie o rozmiarach wpływu, jaki wywierają warunki kredytu towarowego we współczesnej gospodarce światowej.

Koszt kredytu towarowego zależy jest przede wszystkim od rozmiarów i stosunku zaangażowanych w danej branży obcych kapitałów obrotowych do kapitałów własnych. Każde zdłużenie terminów kredytu koszty te zwiększa, każde skrócenie — zmniejsza. Różnią się one znacznie, podobnie jak terminy kredytu w poszczególnych branżach handlu czy produkcji. Fabryka, wyrabiająca skomplikowaną obrabiarkę, stara się uzyskać kredyt na surowkę odlewniczą, dostosowany do daty, w której otrzyma zapłatę za swój wytwór, ewentualnie żąda zaliczki celem pokrycia kosztów zakupu surowca. Gdy w wyniku ewolucji konjunktury dają się przewidzieć wysokie zyski, które pokryją koszt kredytu towarowego, ponoszonego przez kupca, zdecydowany jest on na zakupy antycypacyjne. Inaczej jednak rzecz się ma, gdy następuje depresja konjunkturalna, ceny spadają, a widoki zbytu są coraz to gorsze. Zjawisko niewypłacalności jest bodźcem ostrzegawczym dla producenta, który zaangażował swój kapitał obrotowy w udzielonych kupcom kredytach towarowych. Stara się on wycofać, skraca terminy kredytu, żąda zapłaty gotówkowej. Kupiec redukuje swój skład i następnie stara się go uzupełniać tylko w miarę najniezbędniejszych potrzeb, staje się oszczędnym w układaniu kompletu,

asortymentu składu i zmienia zupełnie swą politykę zakupów, pokrywając się tylko w ograniczonych ilościach i czyniąc te zakupy dość często, w miarę rozchodu towaru ze składu. Tu właśnie występuje zamiast „forward buying” zjawisko „hand-to-mouth buying”. Dzięki niemu kupiec znakomicie redukuje koszty kredytu towarowego, który w poprzednim okresie konjunktury wzrasta równoległe ze wzrostem rynkowej stopy procentowej i ze wzrostem rozmiarów zakupów antycypacyjnych i zdłużeniem terminów kredytu towarowego. Skąd pierwszy ku temu impuls wychodzi — zależy od tego, kto — czy kupiec, czy producent — jest stroną finansującą, jednostką, mającą w ogólnym układzie gospodarczym inicjatywę w swem ręku. Opisałismy wypadek, w którym producent miał tę inicjatywę. Widzieliśmy ten stan rzeczy u nas w handlu włókienniczym. Odwrotny, jak się zdaje, stosunek zachodzi u nas w handlu skórniczym, który dyktował swe warunki garbarstwu.

Ocena, czy z ogólnospołecznego punktu widzenia zakupy „z ręki do ust” na płaszczyźnie konjunkturalnej są zjawiskiem więcej dodatnim niż „forward buying” — jest trudna. Jest to antyteza zbyt optymistycznej oceny przyszłości, na którą cierpi handel w okresie ożywionych obrotów. Stwierdzić jednak należy, że z prywatno-gospodarczego punktu widzenia jest to jedyny środek uzdrowienia przedsiębiorstw, które dotyka redukcja zbytu. Potaniecie kosztów dystrybucji towarów jest potężnym czynnikiem, umożliwiającym szerszy zakres operacji handlowych, lepsze wykorzystanie rynków zbytu, a to jest warunkiem konjunkturalnej poprawy. Zwiększenie szybkości obrotów handlowych, równoznaczne ze stosowaniem zasady „hand-to-mouth buying”, może, przy niewielkiej nawet wyższej rozmiarów zakupów, stworzyć zdłużenie znacznego wzrostu rozmiarów zbytu, pobudzić wytwórczość i zwiększyć w ten sposób ogólny dochód społeczny. A to ostatnie jest koniecznością.

Rozważania powyższe wykazują, jak ogromne znaczenie posiada kwestja właściwej polityki zakupów handlowych w przebiegu konjunkturalnych zjawisk. Na tle przekształceń ustrojowych gospodarstwa społecznego posiada dążenie do skrócenia czasokresu obrotów handlowych, kupowanie „z ręki do ust”, nie mniej poważne znaczenie.

Tu zaznacza się wyraźnie ogólna tendencja dziejowa: obniżenia kosztów produkcji jednostki towaru, przyczem stopniowy wzrost dochodu społecznego osiąga się przez równoczesne zwiększenie liczby potrzeb oraz wytworów pracy ludzkiej, zaspakajających te potrzeby. W wyniku tej tendencji rozszerzają się zadania handlu. Doprowadzenie towaru do ostatniego konsumenta, czasem wychowanie wprost nowych potrzeb, zresztą ogromna ilość nowych towarów — wszystko to są przeszkody, które nie pozwalają na zastosowanie w technice handlu zasady masowej produkcji. Stąd wynika relatywne podrożenie kosztów wymiany w stosunku do kosztów produkcji. Skrócenie czasokresu wymiany, działające w kierunku obniżenia jej kosztów — jest czynnikiem, popierającym istnienie handlu. Ostatnio bowiem obserwowane zjawisko — wypierania kupca przez producenta i podejmowania się przez tego ostatniego bezpośrednich stosunków z konsumentem — było uwarunkowane relatywną droższą usług handlu. Potaniecie tych usług jest jedyną drogą, jaka stoi przed handlem w walce o egzystencję.

Istnieje poważny zarzut, czyniony wyznawcom hasła „z ręki do ust”, a mianowicie ten, że kupiec, redukując swe składy, zmusza producenta do zwiększenia jego własnych. Zarzut ten po bliższym rozpatrzeniu upada. Szybki obrót u detalisty zmusza do również szybkiego obrotu hurtownika i w końcowym rezultacie wywołuje w produkcji różne ulepszenia techniczne, które umożliwiają skrócenie okresu produkcji. Składy gotowych towarów mogą u producenta wzrosnąć, jednakże coraz bliższy i szybszy kontakt z ostatnim konsumentem poprzez kupca zmniejsza znacznie ryzyko produkcji na skład, normuje rozmiary wytwórczości. Szanse przekroczenia pojemności rynku są mniejsze, ewolucja popytu, zmiany upodobań i mody dają się łatwiej skonstatować, a nawet narzucić.

Nie możemy pominąć milczeniem zasadniczego znaczenia, jakie posiada dla ruchu „hand-to-mouth buying” specjalizacja handlu, która przez racjonalny podział towarów na składy pozwala osiągnąć ogromne oszczędności na kapitale obrotowym — przez zmniejszenie liczby towarów „martwych”. Moment ten ma specjalne znaczenie, zwłaszcza u nas. Warunkiem rozwoju omawianego ruchu w Stanach Zjednoczonych były ulepszenia i skrócenia czasu transportu towarów kolejami, jak również standaryzacja towarów i upraw-

nienia całego aparatu przemysłowo-handlowego. Sądząc z posiadanych przez nas statystyk, „hand-to-mouth buying” już poczyniło wielkie postępy w Stanach Zjedn. w latach powojennych. Na kontynencie europejskim zbliżone tendencje zaczynają się również przejawiać, przeważnie jednak nie docenia się znaczenia na dłuższe metę „nowej” metody zakupów i traktuje się zjawisko to jako przejaw przystosowania się polityki handlu do konjunktury¹⁾. Ma ona jednak znaczenie głębsze, jest wynikiem przemian strukturalnych.

Z braku miejsca musimy pominąć bardzo ciekawe kwestje o charakterze prywatno-gospodarczym, związane z omawianem zagadnieniem²⁾. Na zakończenie chcielibyśmy tylko jeszcze raz podkreślić, że zagadnienie przyśpieszenia obrotu towarowego, którego fragmentem dość ważnym jest kwestja zakupów „z ręki do ust”, jest zasadniczym problemem każdego programu gospodarczego i przeto należałoby życzyć, by wysiłki nasze nad usprawnieniem aparatu komunikacyjnego i przeprowadzeniem posunięć racjonalizacyjnych w handlu przy pomocy reformy podatkowej przysmowały pod uwagę wyżej wyłożony punkt widzenia.

Wacław Skrzywan

WALKA KONKURENCYJNA MIĘDZY POLSKIMI A NIEMIECKIMI PORTAMI

NA POCZĄTKU 1929 r. w niniejszym czasopiśmie¹⁾ była obszernie omawiana walka konkurencyjna między portami bałtyckimi w świetle współzawodnictwa kolei polskich i niemieckich, głównie pod kątem widzenia działania specjalnej taryfy kolei niemieckich, tak zwanej Seehafendurchfuhrtarif 5 (w skrócie S. D. 5). Taryfa ta została ogłoszona z dniem 12 maja 1925 r., głównie pod kątem widzenia ratowania upadającego portu szczecińskiego, i ustanawiała zniżki, dochodzące do 60% w stosunku do taryf normalnych lub innych obowiązujących w obrocie wewnętrznym Niemiec. Z dniem 5 lipca 1928 r. zostało ogłoszone nowe, znacznie rozszerzone, wydanie tej taryfy, w której koleje niemieckie zniżyły dotychczasowe stawki o 3 — 54% zależnie od relacji i od artykułu. Poza tem w ciągu następných miesięcy poszczególne stawki tej taryfy ulegały wciąż dalszym redukcjom. Przy przeprowadzaniu generalnej 11% podwyżki koleje niemieckie pozostawiły nietkniętymi stawki t. zw. Wettbewerbstarifen.

Z dniem 1 lutego 1930 r. ukazało się nowe wydanie tej taryfy S. D. 5, zawierające dalsze rozszerzenie jej rozmiarów oraz dodatkowe udogodnienia ruchu towarowego z niemieckimi portami, a ponadto cały szereg bardzo poważnych zniżek. Poza tem w czasie od 1/II 1930 r. zarząd D. R. G. już zdążył 17 razy ogłosić cały szereg mniej lub bardziej ważnych zmian. Stan obecny tej taryfy każe nam jak najpoważniej zastanowić się nad wytworzonym stanem rzeczy. Konkurencja między kolejami polskimi a niemieckimi zaczyna przybierać formę coraz bardziej zaognioną i bezwzględną, a przynoszącą niewątpliwie bardzo poważne szkody obu zarządom kolejowym.

Gbyby jednak wchodziły tutaj w grę jedynie interesy skarbowe kolejowych obu państw, walka ta, przynosząca jednorazowe korzyści dla naszego życia gospodarczego, mogłaby wywołać w sferach gospodarczych pewne, raczej obiektywne zaciekawienie i zainteresowanie i możnaby poniekąd pozostawić tę rozgrywkę między zarządami kolejowymi ich własnemu losowi. Zaciekawienie to zresztą miałyby również pewne podłoże subiektywne, gdyż, ostatecznie, skarb kolejowy operuje pieniędzmi podatników i ogółu użytkowników kolei. Jednak w danym wypadku musimy odrazu wyjść z rezerwy. Neutralnymi nam być w tej walce nie wolno, gdyż chodzi tu o najdroższą perłę dorobku naszego od czasu wskrzeszenia wolnej ojczyzny, chodzi tu o Gdynię!

Nie zapominajmy, że rozwój naszych portów w Gdyni i Gdańsku, rozbudowa naszej żeglugi handlowej i pomyślność naszej ekspansji zamorskiej oraz odpowiednich placówek, instytucji i organizacji handlowych, społecznych i politycznych mogą być pomyślane jedynie przy stabilizacji norm polityki handlowej i komunikacyjnej, przy stabilizacji dróg pewnych, łatwych i tanich dla naszej ekspansji gospodarczej.

Przerzucanie się naszych sfer handlowych i przemysłowych z jednego szlaku komunikacyjnego na drugi, z jednego portu do drugiego jest może dla krótkowzrocznej, goniącej za jednorazowym większym

¹⁾ Za przyznaniem „hand-to-mouth buying” tylko konjunkturnego znaczenia wystąpił ostatnio A. Lansburgh w „Die Bank”.

²⁾ Interesujących się temi kwestjami czytelników odsyłam do cyklu artykułów moich na tenże temat w „Tygońniku Handlowym” (Nr. Nr. 23, 24, 27, 29 i 32 z 1930 r.) lub do wymienionej powyżej monografji L. S. Lyon'a, względnie do dzieła p. t. „Recent economic changes in United States”, wydanego pod egidą H. Hoover'a.

zyskiem rzeszy drobnych kupców zrozumiałe, lecz to nam nie da możliwości wszechstronnego rozwoju i usadowienia się na stałe u źródeł wielkiego zysku narodowego i państwowego, jakim jest wolny, niekierowany i w pełni wykorzystany dostęp do morza!

Taryfa S. D. 5, godząc bezpośrednio w interesy naszych kolei, godzi świadomie w interesy naszych portów. Wiadoma jest każdemu różnica kosztów własnych produkcji niemal wszystkich artykułów i świadczeń w Polsce i Niemczech. Poza tem wiemy, że koleje niemieckie obciążone są dosyć znacznym ciężarem reparacyjnym. To też nie jest rzeczą dziwną, gdy, uwzględniając jeszcze różnicę poziomów walut w stosunku do złota, okaże się, że taryfy kolejowe niemieckie są naogół przeciętnie dwukrotnie wyższe

od naszych. Tymczasem, gdy porównamy stawki według ostatniego wydania taryfy S. D. 5 ze stawkami naszych portowych i wszelkich innych ulgowych taryf, jakie tylko dadzą się zastosować do obrotu przez porty nasze, przy tej samej odległości przewozu i tym samym charakterze przewozów — otrzymamy obraz, przechodzący wszelkie oczekiwania: stawki taryfy S. D. 5 są w olbrzymiej większości wypadków niższe, a często trzykrotnie niższe od naszych! Weźmy dla porównania, przykładowo, kilkanaście artykułów, dla których z dniem 1 lutego r. b. zostały ostatnio poczynione w niektórych relacjach znaczniejsze zniżki w porównaniu do stanu stawek z przed dn. 1 lutego 1930 r.

Tablica I

T o w a r	R e l a c j a			Stawki za 100 kg w/g taryfy S. D. 5			Stawki w/g taryf polskich	
	Port	Punkt graniczny	Km	w RM do 31/I 1930	w/g taryfy od 1/II 1930			
					% zniżki	stawka w RM		stawka w zł
Automobile i ich części	Hamburg	Fraustadt	548	2.66	18%	2.19	4.69	11.13
Bawełna	Bremen	Lasocice	608	1.85	34%	1.22 ¹⁾	2.61	6.13 ¹⁾
Blacha żelazna	Stettin	Fraustadt	520	1.03	12%	0.90	1.93	1.59
Cukier	Stettin	Hindenburg	188	0.70	46%	0.38 ¹⁾	0.81	2.67
Cynk surowy	Hamburg	Ruda Śląska	784	2.52	7%	2.33	4.99	4.57 ²⁾
Garbniki	Hamburg	Schneidemühl	471	1.90	11%	1.69	3.62	6.11
Jaja	Stettin	Kaczory	513	2.62	15%	2.13	4.56	5.29
Juta	Hamburg	Beuthen	784	2.47	12%	2.16	4.62	7.28
Karbid	Stettin	Chorzów	518	1.20	25%	0.90	1.93	2.59
Meble gięte	Hamburg	Neu-Beutschen	784	3.11	18%	2.55	5.45	5.95
Przędza, wyr. włókien	Hamburg	Zbąszyń	548	2.59	9%	2.35	5.03	12.54
Skóry, futra wypraw.	Hamburg	Borsigwerk	548	3.66	30%	2.55	5.45	12.54
Zboże	Stettin	Chebbie	188	0.63	41%	0.37	0.79	1.94
Włoskie orzechy	Stettin	Beuthen	516	1.44	31%	0.99	2.12	4.03
		Chorzów						

Właściwie liczby tej tablicy nie potrzebują omawiać — one mówią za siebie. Że nie są one stawkami, podyktowanymi zasadami racjonalnej eksploatacji kolei — nie ulega wątpliwości. Jest w nich ukryta głębia za myśl przewodnią, jest cel, mający mało wspólnego z normalnymi zadaniami przedsiębiorstwa kolejowego, prowadzonego na zasadach czysto kupieckich, jakim w teorii ma być Deutsche Reichsbahn-gesellschaft. Celem tym jest zniszczenie Gdyni, zubożenie Gdańska, zdyskredytowanie Polski, jako mocarstwa morskiego, by poprzez wykazanie, że Polska, korzystając z łatwości z obcych portów, nie potrafi własnych, doprowadzić do rewizji niższych granic.

Polityka kolei niemieckich wywarła, niewątpliwie, bardzo silny wpływ na kształtowanie się obrotu towarowego zamorskiego Polski. Konkurencja między portami polskimi i niemieckimi via politykę taryfową D. R. G. jest prowadzona zupełnie świadomie i konsekwentnie przez stronę niemiecką. Co do Polski — to ogromna ilość zniżek, przyznawanych przez

nasze koleje poszczególnym towarom w obrocie morskim, była udzielona li tylko pod kątem widzenia konkurencyjności naszego artykułu na rynkach obcych, wychodząc z założenia przemijającej dobrej lub złej konjunktury cen na rynkach światowych — zagadnienie zaś związania naszego obrotu zamorskiego z naszymi portami było poruszane tylko pobocznie,

¹⁾ Przy nadaniu w ciągu 3 miesięcy najmniej 1.256 tonn przez jednego nadawcę do jednego lub więcej odbiorców na jednej lub więcej stacjach przeznaczenia — 557, a przy nadaniu 2.500 t — 504

²⁾ Przy nadaniu w okresie 12 bezpośrednio po sobie następujących miesięcy przez jednego nadawcę najmniej 5.000 t. — 442.

³⁾ Przy nadawaniu w czasie od 6/III do 31/VII 1930 cukru białego pewnych minimalnych ilości udzielano refakcji, a mianowicie: przy 25 tys. t — 6%, przy 30 tys. t — 8% i przy 40 tys. t — 10% przewoźnego.

⁴⁾ Z dniem 10/VIII 1930 stawkę powyższą pozostawiono dla bawełny pochodzenia: e. ipskiego, chińskiego, japońskiego, lewantyńskiego, wschoanio-afrykańskiego i wschodnio-indyjskiego. Dla bawełny innego pochodzenia stawka wynosi 167 fen. = 354 gr

incydentalnie. Zwracając większą uwagę na sprawę eksportu, widzimy z dalej przytoczonej statystyki większy stosunkowo procent udziału naszych portów w eksporcie niż w imporcie. Poza tem można zauważyć stopniowe zmniejszanie się ilościowe naszego eksportu przez porty niemieckie, wówczas gdy import przez porty niemieckie wciąż wzrasta. Gorszym znacznie jeszcze zjawiskiem jest to, że obrót

przez porty niemieckie zabiera nam najcenniejsze w stosunku do wartości jednostkowej towary oraz drobnicę, a wiadomą jest rzeczą, że te właśnie kategorie towarów dają najwięcej zysków pośrednikom i sprzyjają rozwojowi zamożności portu i kupiectwa z nim związanego.

Poniżej podajemy tablicę obrotu towarowego przez porty niemieckie w ciągu 3 lat 1926—1928.

Tablica II.

DZIELNICE	Królewiec, Pilawa i Elbląg		Pomorskie porty (Szczecin, Stralsund i in.)		Północno-niemieckie porty (Rostock, Lubecka, Kiel i in.)		Porty wzdłuż Elby (Hamburg, Altona, Cuxhaven)		Porty wzdłuż Wezery (Brema, Bremerhaven i in.)		Porty nad Ems (Empen, Leea i in.)		R A Z E M	
	wysł.	otrz.	wysł.	otrz.	wysł.	otrz.	wysł.	otrz.	wysł.	otrz.	wys.	otrz.	wysł.	otrz.
t y s i ę c y t o n n														
1926														
W. M. Gdańsk .	2.348	5.074	803	674	283	284	1.283	244	172	322	—	—	4.889	6.598
Wielkopolska . . .	424	8.576	9.074	89.521	57	10.811	8.491	7.890	36.610	1.961	—	2	54.656	118.761
Górny Śląsk . .	5.221	90.766	22.645	1.031.440	444	199.375	20.584	1.826.028	3.316	492.564	—	1.224	52.210	3.641.397
B. zab. rosyjski .	3.596	596.570	1.982	111.450	222	2.427	35.967	39.204	13.559	15.409	—	386	55.326	765.446
Małopolska . . .	64	146.091	3.625	128.695	128	9.419	4.298	93.655	6	7.289	—	1.048	8.121	386.197
Razem:	11.653	847.077	38.129	1.361.780	1.134	222.316	70.623	1.967.021	53.663	517.545	—	2.660	175.202	4.918.399
1927														
W. M. Gdańsk .	3.218	4.093	1.406	669	209	132	1.453	240	186	287	—	5	6.472	5.426
Wielkopolska . . .	1.006	19.275	13.875	68.285	538	1.336	22.323	11.588	47.115	3.080	102	185	84.959	103.749
Górny Śląsk . .	9.559	1.409	15.481	74.402	604	7.680	32.827	50.088	4.679	724	—	502	63.150	134.805
B. zab. rosyjski .	11.564	398.417	4.221	8.703	16	58	82.434	20.003	23.672	1.014	3	695	121.910	428.890
Małopolska . . .	70	6.403	4.626	2.827	306	677	7.206	61.310	73	9.368	324	6.676	12.605	87.261
Razem:	25.417	429.597	39.609	154.886	1.673	9.883	146.243	143.229	75.725	14.473	429	8.063	289.096	760.131
1928														
W. M. Gdańsk .	4.505	4.357	1.241	593	294	169	2.034	409	259	205	—	—	8.333	5.729
Wielkopolska . . .	972	11.311	24.229	63.717	474	1.231	30.571	51.421	38.949	2.024	6	99	95.201	129.803
Górny Śląsk . .	128	2.421	27.945	106.199	241	742	24.266	40.558	4.828	1.994	—	16	57.408	151.930
B. zab. rosyjski .	8.730	322.778	6.674	8.055	226	299	98.203	23.863	24.463	3.819	—	115	138.296	358.929
Małopolska . . .	471	10.098	2.434	3.547	4	3.124	5.031	60.375	203	13.465	—	877	8.143	91.486
Razem:	14.806	350.961	62.523	182.111	1.239	5.565	160.105	176.626	68.702	21.507	6	1.107	307.381	737.877

Anormalny gospodarczo rok 1926 naskutek strajku angielskiego właściwie nie nadaje się do porównań, gdy jednak odejmiemy eksport węgla w wysokości 4.040 tys. tonn, to pozostanie jeszcze suma około 880 tys. t towarów, wywiezionych przez porty niemieckie. Poza tem należy podkreślić, że na największą stosunkowo kwotę obrotów towarowych b. zab. rosyjskiego z portami niemieckimi wpływa drzewo, wywożone przez Królewiec. Żadnymi już naturalnymi warunkami gospodarczo-geograficznymi nie da się wytłumaczyć wciąż rosnący import do b. zab. rosyjskiego z dalej położonych portów niemieckich, zwłaszcza Hamburga. Najgłówniejszą rolę w tem grają taryfy niemieckie, zwłaszcza S. D. 5. Tak samo godnym zastanowienia jest stosunkowo duży eksport

z Małopolski do Hamburga, co tem bardziej daje do myślenia, gdy się uwzględni, że Wielkopolska, mimo wszystkie stare więzy ekonomiczne i tradycje, coraz bardziej wyłamuje się z przyzwyczajenia korzystania z usług portów niemieckich.

Obrót towarowy Polski z portami niemieckimi wcale nie jest taki małoważny dla samych tych portów, gdyż wyniósł w ciągu omawianego 3-letnia 28 — 60% ogółu obrotów tych portów, a w poszczególnych portach, zwłaszcza wschodnio-pruskich lub pomorskich, dochodził do 87% ich ogólnego obrotu, a do 94% ich importu, przeciętnie zaś wynosi 20% obrotów takiego olbrzymiego portu, jak Hamburg.

Poniżej podajemy porównanie obrotów wszystkich portów niemieckich z polskiem zapleczem, uwzględniając

jedynie ruch towarowy między temi portami a Polską, odbywający się koleją, wobec braku dokładnej statystyki ruchu towarowego na drogach wodnych, łączących te porty z polskiem zapleczem.

Tablica III

Rok	P O R T Y	Obrót towarowy portów niemieckich z zagranicą								
		Cały ruch z portu i do portu koleją			W tem obrót towarowy z Polską					
		w tys. tonn			w tys. tonn			w odsetkach		
		wysł.	otrz.	razem	wysł. do Polski	otrz. z Polski	razem	wysł.	otrz.	razem
1 9 2 7	Wsch.-pruskie	48	535	583	25	430	455	52.2	80.4	78
	Pomorskie	251	248	499	40	155	195	15.8	62.5	39.1
	Półn.-niemieckie	19	176	195	2	10	12	10.5	5.7	6.2
	Nad Elbą	730	704	1.434	146	143	289	20	20.3	20.2
	Nad Wezera	352	152	504	76	14	90	21.6	9.2	17.9
	Nad Ems	3	25	28	0.4	8	8.5	16.6	32	30.4
	Razem:	1.403	1.804	3.243	289	760	1.049	20.6	41.3	32.3
1 9 2 8	Wsch.-pruskie	43	433	476	15	351	366	34.9	79.2	76.9
	Pomorskie	706	258	964	63	182	245	8.9	70.5	25.4
	Półn.-niemieckie	37	97	134	1	6	7	2.7	6.2	5.2
	Nad Elbą	908	660	1.568	160	177	337	17.6	26.8	21.5
	Nad Ems	3	24	27	—	1	1	—	4.2	3.7
	Nad Wezera	353	151	510	69	22	91	19.5	14	17.8
	Razem:	2.050	1.629	3.679	307	738	1.045	14.19	45.3	28.4

Jak widzimy, nie można się dziwić niemieckim zabiegom, gdyż jest o co zabiegać. Polska musi odpowiedzieć jednolitą, wytrwałą, konsekwentną i dobrze przemyślaną polityką świadomego swej wagi i woli mocarstwowego państwa morskiego. Aczkolwiek po-

siadamy na 3.744 km granic lądowych jedynie 147 km granicy morskiej, jednak pod względem gospodarczym te 3.9% naszych granic daje ujście dla około 42% naszego całego handlu zamorskiego.

Tablica IV

Wyszczególnienie	1 9 2 6			1 9 2 7			1 9 2 8			1 9 2 9		
	tys. t	%		tys. t	%		tys. t	%		tys. t	%	
Handel zagraniczny Polski . .	24.742	100	—	25.259	100	—	25.589	100	—	26.126	100	—
W tem handel morski:												
przez własne porty	6.715	27.1	—	8.793	34.8	—	10.442	40.8	—	11.124	42.6	—
przez niem. porty	5.090	20.6	—	1.049	4.2	—	1.037	4	—			
Ogólny wywóz z Polski	22.304	90.15	—	20.356	80.6	100	20.424	79.8	100	21.038	80.5	100
W tem przez własne porty . .	6.074	—	27.2	7.269	—	35.7	8.520	—	41.7	9.136	—	43.4
W tem przez niem. porty . .	4.919	—	22.0	760	—	3.7	731	—	3.6			
Ogólny przywóz do Polski . .	2.438	9.85	100	4.903	19.4	100	5.165	20.2	100	5.087	19.5	100
W tem przez własne porty . .	641	—	26.3	1.524	—	31.1	1.922	—	37.2	1.988	—	39.1
W tem przez niem. porty . .	175	—	7.2	289	—	6.4	306	—	5.9			

Powyższa tablica daje nam pogląd na wagę naszego handlu zamorskiego w ogólnym handlu zagranicznym Polski.

Pocieszający poniekąd obraz rozwoju naszego handlu zamorskiego przez własne porty każe nam specjalnie bacznie uwagę zwrócić na niebezpieczeństwa, grożące temu rozwojowi ze strony wzmagającej się konkurencji portów i dróg komunikacyjnych niemieckich. Udział stosunkowo większy portów niemieckich w imporcie, na który składają się przeciętnie droższe towary niż przy eksporcie, powinien nas zmusić do głębszego zastanowienia się nad tem zjawiskiem. Jest cały szereg towarów, dla których nie wystarcza

ustalić tańsze taryfy, aby przyciągnąć ich do naszych portów, ale trzeba jeszcze, by powstały w porcie odnośne instytucje handlowe i finansowe oraz zamożne kupiectwo, mogące pośredniczyć w dużych operacjach handlowych. To wszystko nie może powstać z dnia na dzień, a muszą być sprzyjające okoliczności ku temu. Pośrednicy wszelkiego rodzaju nie znajdują w naszych portach swych słusznych zarobków, a ogół życia gospodarczego kraju nie znajdzie całokształtu instytucyj i urządzeń, niezbędnych dla szerokiego rozwoju handlu zamorskiego, jeżeli nasze porty będą tylko portami dla ładunków tanich, chociaż masowych. Zarobki sfer finansowo-handlowych wszelkiego ro-

dzaju oraz częściowo sfer robotniczych idą niezawsze równoległe z ilością tonn przepuszczanych przez port towarów, a raczej w miarę wzrostu wartości tych towarów. Otóż, gdy przyjrzymy się obrotom towarowym naszych portów i porównamy ich z wykazem towarów, wwożonych i wywożonych z Polski przez porty niemieckie, zobaczymy, że droższy towar jest kierowany przez porty niemieckie. Wzrost ilościowy

obrotów naszych portów w tych warunkach stwarza optycznie widok bardzo pocieszający, lecz nie daje dostatecznych podstaw do rozwoju bogatego i rozbudowanego kupiectwa portowego.

Przyjrzymy się teraz, jak wygląda wymiana towarowa z Niemcami i via Niemcy w świetle danych urzędowej statystyki niemieckiej w ciągu lat 1927—1928.

Tablica V

WYSZCZEGÓLNIENIE	W. M. Gdańsk	Wielko- polska	Górny Śląsk	B. zab. rosyjski	Małopolska	R a z e m
1 9 2 7						
Obrót sąsiedzki:	207.000	1.094.000	1.368.000	2.588.000	951.000	6.208.000
wysłano	133.000	796.000	699.000	2.375.000	919.000	4.922.000
otrzymano	74.000	298.000	669.000	213.000	32.000	1.286.000
W tem:						
obrót z port. niem.:	11.898	188.708	198.066	550.800	99.866	1.049.227
wysłano	5.426	103.749	134.805	428.890	87.261	760.131
otrzymano	6.472	84.959	63.150	121.910	12.605	289.096
Tranzyt lądowy:	5.268	626.360	497.261	55.845	90.820	1.275.554
wysłano	1.834	503.227	401.888	18.773	82.043	1.007.765
otrzymano	3.434	123.133	95.373	37.072	8.777	267.789
Ogółem obrót tow.:	212.268	1.726.360	1.865.261	2.643.845	1.042.820	7.483.554
wysłano	134.834	1.299.227	1.100.888	2.393.773	1.001.043	5.929.765
otrzymano	77.434	427.133	764.373	250.072	40.777	1.553.789
1 9 2 8						
Obrót sąsiedzki:	157.000	1.028.000	1.146.000	2.144.000	964.000	5.439.000
wysłano	79.000	632.000	603.000	1.909.000	928.000	4.151.000
otrzymano	78.000	396.000	543.000	235.000	36.000	1.288.000
W tem:						
obrót z port. niem.:	14.062	225.004	209.338	497.225	99.629	1.045.258
wysłano	5.729	129.803	151.930	358.929	91.486	737.877
otrzymano	8.333	95.201	57.408	138.296	8.143	307.381
Tranzyt lądowy:	4.658	164.020	564.935	68.494	119.865	921.972
wysłano	1.476	109.364	512.172	37.739	105.576	766.427
otrzymano	3.182	54.656	52.763	30.755	14.189	155.545
Ogółem obrót tow.:	161.658	1.192.020	1.710.935	2.212.494	1.083.865	6.360.972
wysłano	80.476	741.364	1.115.172	1.946.739	1.033.676	4.917.427
otrzymano	81.182	450.656	595.763	265.755	50.189	1.443.545

Powyższa tablica świadczy o bardzo rozwiniętych stosunkach handlowych naszych z Niemcami i via Niemcy. Rzeczą godną zastanowienia jest stosunkowo bardzo silne i to rosnące napięcie obrotów handlowych Małopolski przez granicę zachodnią, co tem bardziej należy podkreślić wobec malejących stosunków Małopolski z naszymi portami lub przez nie. Ogólne sumy obrotów wykazują jednakowoż tendencję zniżkową. Przyjrzymy się teraz rozwojowi naszych portów

w ciągu ostatnich lat. Świetny rozwój naszych portów i gwałtowny wzrost udziału ich w handlu zagranicznym (z 27,1% do 42,6% — vide tablica IV) nie mogą jednak zaciemniać nam obrazu i pomniejszać troskę o właściwy i bardziej wszechstronny rozwój naszych portów. Pamiętając dobrze, czem był Gdańsk przed wojną i z czego powstała Gdynia — musimy, patrząc w przyszłość, równie dobrze zdawać sobie sprawę z ciężących na nas obowiązków.

Tablica VI

WYSZCZEGÓLNIENIE	G d a ń s k					G d y n i a				
	1913	1926	1927	1928	1929	1924	1926	1927	1928	1929
Weszło statków	2.910	5.967	6.502	6.198	5.396	24	298	530	1.108	1.541
pojemność — w tys. n. r. t	925	3.432	3.860	4.045	3.892	14	205	423	985	1.458
Wyszło statków	2.855	5.903	6.484	6.183	5.432	24	303	519	1.093	1.552
pojemność — w tys. n. r. t	937	3.396	3.893	4.027	3.917	14	208	416	974	1.442
Razem ruch statków	5.765	11.870	12.986	12.381	10.828	48	601	1.049	2.201	3.093
pojemność — w tys. n. r. t	1.862	6.828	7.753	8.072	7.809	28	413	839	1.959	2.900
Przywieziono ład. — w tys. t	1.234	641	1.517	1.731	1.663	0.6	0.2	7	191	326
Wywieziono ład. — w tys. t	878	5.660	6.380	6.755	6.642	9	414	889	1.765	2.494
Ogólny obrót — w tys. t	2.112	6.301	7.897	8.486	8.305	9.6	414	896	1.956	2.820
W tem węgiel — w tys. t	+ 210	3.434	4.129	5.405	5.366	—	402	880	1.758	2.449
w %ach	10	54.5	52.3	63.7	64.6	—	97.2	98.2	89.9	86.8

Liczby, uwidocznione w powyższej tablicy, wyraźnie nam wskazują żywiolowy rozwój naszego handlu zamorskiego i mogą stworzyć istotną rękojmię dla przyszłości Polski na morzu. Opierając się narazie na ogólnych liczbach, dotyczących obrotów naszych por-

tów, gdy porównamy je z liczbami odnośnemi, dotyczącymi portów niemieckich, konkurujących z naszymi, lub nawet portu adriatyckiego—to zobaczymy, że rozwój Gdyni i Gdańska niema sobie równego.

Tablica VII.

P O R T	1 9 1 3			1 9 2 8			1928 w % stos. do 1913		
	Statki na wejściu		Obrót w tys. t	Statki na wejściu		Obrót w tys. t	Statki	Tonnaż	Obrót
	ilość	tys. n. r. t		ilość	tys. n. r. t				
Gdynia	—	—	—	1.108	985	1.956	—	—	—
Gdańsk	2.910	925	2.112	6.198	4.045	8.616	213	437	408
Królewiec	2.002	735	1.870	1.998	705	1.657	99	96	89
Szczecin	5.926	2.741	6.246	4.686	2.285	4.700	79	83	75
Lubeka	4.546	1.103	2.014	4.458	967	1.704	98	96	85
Brema	3.876	5.251	7.167	6.285	9.083	6.744	162	173	94
Hamburg	15.075	14.185	25.458	17.627	21.448	26.452	117	151	104
Triest	14.231	5.480	3.450	15.096	4.797	2.697	106	88	78

Te kilka liczb wyraźnie maluje nam obraz tego, co Gdańsk zyskał przy ponownem połączeniu gospodarzem z Polską, jak również podkreśla nam wagę i skutki wysiłków naszych w kierunku budowy własnego portu w Gdyni, która już w 1928 r. prześcignęła takie porty, jak: Królewiec i Lubekę, i dorównała Konstancy, z tem, że w następnym roku już ją prześcignie i dorówna obrotom Triestu.

Jednakowoż Polska nie może się kontentować posiadaniem chociażby najświetniej rozwiniętych i wykorzystanych portów, przeznaczonych li tylko dla masowych ładunków. Ambicją naszą musi być wszechstronny rozwój naszych portów morskich. Odrzuciwszy węgiel, rudy, złom i t. p. towary masowe, wpływające na wysokość odsetku naszego handlu, kierowanego przez nasze porty, oraz na wysokość liczb, odnoszących się do ich ogólnych obrotów, okaże się, że cały szereg towarów, i to przeważnie wysokowartościowych, jest kierowany innymi drogami, a często niestety w większym stopniu przez konkurencyjne porty niemieckie niż przez własne.

Ponieważ głównem podłożem niniejszego artykułu jest sprawa wysokości stawek przewozowych na kolejach, łączących porty z ich naturalnym zapleczem, łatwo możnaby popełnić błąd, twierdząc, że P. K. P. powinny iść w swej walce konkurencyjnej z kolejami niemieckimi tak daleko, aby zawsze stawki przewozowe na naszych liniach były niższe niż koszt przewozu do obcych portów. Niestety, tak proste skądinąd załatwienie, po pierwsze nie dałoby pożądanego wyniku wobec braków częściowo natury technicznej, a w głównej mierze natury organizacyjno-handlowej w naszych portach, po drugie zaś musimy liczyć z możliwościami finansowymi P. K. P.

Przeglądając statystykę przewozów na kolejach niemieckich i polskich za ostatnie 3 lata, widzimy, że u nas obroty z portami polskimi wynoszą 12—14% ogółu przewozów, obrót zaś wewnętrzny 52—60%, podczas gdy w Niemczech obrót z własnymi portami

wynosi 5—8% ogółu przewozów, obrót zaś wewnętrzny 86—90%. Wiemy dobrze, że taryfy kolejowe dla obrotu wewnętrznego są zawsze wyższe niż taryfy dla eksportu lub importu, taryfy zaś dla obrotu z portami są z reguły prawie najniższe. To też dochód z obrotu wewnętrznego zasila kasy kolejowe w ten sposób, aby zostały pewne nadwyżki, które mogłyby służyć dla pokrycia ewentualnych strat w razie przewozów portowych, czynionych nawet poniżej kosztów własnych. Jeżeli teraz zdamy sobie sprawę z tego, że obrót portów niemieckich z zagranicą stanowił 0·7—1·8% całości przewozów w ciągu omawianego trzylecia, to zrozumiemy dobrze, że D. R. G. mogą mieć olbrzymi fundusz z ogółu przewozów, aby pokryć straty, wywołane nawet śmiesznie niskimi z punktu widzenia racjonalnej eksploatacji kolei taryfami, które służyłyby dla przyciągnięcia towarów do portów niemieckich. W naszych stosunkach komunikacyjnych, niestety, P. K. P. nie mają tej możliwości, gdyż taryfy portowe mają zbyt silny wpływ na całość dochodów P. K. P., przerzucenie zaś ewentualnych strat, wywołanych konkurencją z kolejami niemieckimi w obrotach portowych, na obrót wewnętrzny nie jest tak łatwe, jak dla D. R. G. Nie zapominajmy przytem, że koleje niemieckie operują rocznie dziewięciokrotnie większym kapitałem obrotowym z tytułu przewozów.

Reasumując wszystko wyżej przytoczone, stwierdzamy, że mamy do czynienia z konsekwentną polityką Niemiec, zmierzającą do zniweczenia wyników dotychczasowej polityki naszej, idącej po linii rozbudowy i rozwoju gospodarczego własnych portów. Polityka Niemiec jest prowadzona olbrzymimi zasobami i z żelazną konsekwencją, to też Polska musi przeciwstawić się też niemięjszą konsekwencją i prowadzić dalej prace nad rozwojem portów z całym zrozumieniem wagi i z poświęceniem maksimum zasobów sił.

J. Butler

Z Y C I E   G O S P O D A R C Z E

GÓRNICSTWO I PRZEMYSŁ

GÓRNICSTWO WĘGLOWE

STAN PRZEMYSŁU WĘGLOWEGO W SIERPNIU 1930 R.¹⁾ — Konjunktura dla polskiego przemysłu węglowego w sierpniu w porównaniu z lipcem kształtowała się zadowalająco, pod wpływem wzrostu zapotrzebowania zarówno wewnątrz kraju, jak i zagranicą. W związku ze wzrostem zapotrzebowania wydobyte węgla kamiennego, pomimo mniejszej ilości dni roboczych (25 wobec 27), zwiększyło się porównaniu z miesiącem poprzednim o 2·9%.

Ogólny zbytu węgla kamiennego zwiększył się, głównie wskutek wzrostu zbytu wewnątrz kraju, który przypisać należy dalszemu wzrostowi zakupów ze strony rolnictwa i zwiększonym dostawom dla cukrowni. Natomiast eksport wykazał tylko nieznaczna poprawę, głównie wskutek zwiększenia się wysyłki do państw sukcesyjnych, a przede wszystkim do Austrii, która uzupełnia swoje zapasy na zimę.

W związku z pewną poprawą w przemyśle węglowym liczba „świętówek”, t. j. dni przymusowego wstrzymania wydobywania, wykazała w sierpniu dalszy spadek.

Zapasy węgla na zwałach kopalnianych zmniejszyły się.

Stan przemysłu koksarskiego w miesiącu sprawozdawczym w porównaniu z lipcem wykazał nieznaczna poprawę zarówno co do produkcji, jak i zbytu ogólnego.

W przemyśle brykietarskim przy utrzymanej produkcji miał miejsce nieznaczny wzrost zbytu ogólnego.

Stan przemysłu węglowego w sierpniu — według danych tymczasowych — ilustruje następujące zestawienie (w tys. tonn):

Rejony węglowe:	Wydobycie	Zbyt w kraju	Eksport	Zapasy na zwałach ²⁾
Śląski	2.320	1.153	954	1.542
Dąbrowski	576	339	186	510
Krakowski	166	147	1	26
Razem:	3.062	1.639	1.141	2.078
Lipiec 1930 r. ³⁾	2.975	1.577	1.120	2.105

Wzrost (+) lub zmniejszenie (—) w stosunku do lipca . . . . .

+ 87   + 62   + 21   — 27

Z danych zestawienia tego wynika, że wydobyte węgla kamiennego w sierpniu wynosiło 3.062 tys. t, wykazując zwiększenie o 87 tys. t w stosunku do lipca. Przeciętne dzienne wydobywanie (przy 25 dniach roboczych) zwiększyło się o ok. 12 tys. t, wynosząc 122·5 tys. t.

Ogólny zbytu węgla kamiennego w sierpniu wynosił 2.780, tys. t, co stanowi wzrost o 83 tys. t w porównaniu z miesiącem poprzednim, przyczem na zbytu krajowy przypada 1.639 tys. t, t. j. o 62 tys. t więcej, a na eksport 1.141 tys. t, czyli o 21 tys. t więcej.

Zapasy węgla kamiennego na zwałach kopalnianych zmniejszyły się o 27 tys. t, wynosząc 2.078 tys. t.

¹⁾ Dane tymczasowe za lipiec 1930 r. — p. zesz. 35/1930, str. 1537.

²⁾ Obliczono przy uwzględnieniu węgla, zużytego na cele własne kopalni, na deputaty robotnicze, oraz węgla, skreślonego przy sprawdzaniu zapasów.

³⁾ Liczby poprawione.

Liczba robotników, zapisanych z końcem miesiąca w kopalniach węgla kamiennego, wynosiła:

Rejony:	Lipiec	Sierpień ¹⁾	Wzrost (+) lub spadek (—) w stos. do lipca
Śląski	79.841	79.028	— 813
Dąbrowski	25.664	26.675	+ 1.011
Krakowski	8.075	8.117	+ 42
Razem:	113.580	113.820	+ 240

W związku ze zwiększeniem się załogi robotniczej w kopalniach węgla kamiennego liczba zarejestrowanych bezrobotnych w całym górnictwie zmniejszyła się o 97, wynosząc na dzień 31 sierpnia 10.517 osób.

Wydaźność pracy, a więc przeciętne wydobywanie węgla na 1 robotniko-dniówkę w kopalniach węgla kamiennego całego Państwa, w sierpniu wynosiła 1.264 kg, a zatem zwiększyła się o 35 kg.

Przeciętne, wydobywanie na 1 robotniko-dniówkę całej załogi w poszczególnych rejonach węglowych w sierpniu w porównaniu z lipcem ilustrują następujące dane (w kg):

Rejony:	Lipiec	Sierpień ¹⁾
Śląski	1.337	1.382
Dąbrowski	978	1.024
Krakowski	936	946

Przeciętne zarobki robotnicze na dniówkę opłaconą całej załogi w poszczególnych rejonach według danych za lipiec w porównaniu z dwoma poprzednimi miesiącami — ilustruje poniższe zestawienie (w zł):

Rejony:	Maj	Czerwiec	Lipiec
Śląski	10·52	10·51	10·51
Dąbrowski	9·02	8·99	8·97
Krakowski	8·13	8·10	8·08

Dane powyższe wskazują, że w lipcu przeciętne zarobki całej załogi we wszystkich trzech rejonach pozostały niemal na poziomie miesiąca poprzedniego.

Ceny węgla w kraju loco kopalnia pozostały bez zmian; również nie uległy zmianie ceny węgla do krajów konwencyjnych. Ceny węgla eksportowego f. o. b. Gdańsk-Gdynia wykazywały dalszą tendencję zniżkową, wynosząc dla grubych gatunków węgla górnośląskiego sh 11/3, a dla węgla dąbrowskiego sh 10/6.

Węglowe taryfy kolejowe pozostały bez zmian.

Sytuacja na rynku frachtów morskich nieco się polepszyła, szczególnie dla statków średniej wielkości (2—3.000 t), niema jednak widoków podwyższenia stawek z powodu dużej podaży tonnażu.

Produkcja koksu w sierpniu w porównaniu z lipcem zwiększyła się o 4.721 t, wynosząc 127.127 t, również zbytu ogólny koksu zwiększył się o 23.551 t, z czego na zbytu do kraju przypada 8.337 t, na eksport 14.214 t. Liczba robotników, zatrudnionych w koksarniach, wynosiła 2.326.

Produkcja brykietów w sierpniu w porównaniu z lipcem zmniejszyła się o 620 t, wynosząc 15.809 t, natomiast zbytu ogólny zwiększył się o 1.204 t i wynosił 16.715 t.

Załoga robotnicza w brykietarniach w sierpniu wynosiła 145 osób.

¹⁾ Dane tymczasowe.

Węgla brunatnego w miesiącu sierpniu wydobyto 3.667 t. t. j. o 980 t mniej niż w lipcu, również zmniejszył się zbyt ogólny o 766 t, wynosząc 3.390 t. W sierpniu zatrudnionych było w kopalniach węgla brunatnego 225 robotników.

HUTNICTWO ŻELAZNE

KOPALNICTWO RUD ŻELAZNYCH W LIPCU 1930 R. — Położenie kopalń rudy żelaznej w ciągu lipca zasadniczo się nie zmieniło. Zwyżka wytwórczości hut żelaznych, jaka ujawniła się w lipcu, w dziale wielkopiecwowym odbiła się w minimalnym stopniu, a że, jak się już wyjaśniło, była to zwyżka wywołana na tle chwilowej konjunktury, na kopalnictwo więc rud wpłynąć nie mogła. Wielkie piece, nie mając chwilowo zapewnionego rozwoju, nie mogą odbierać większych ilości rudy i tem podtrzymywać kopalń, które z miesiąca na miesiąc kurczą swoją produkcję, nie będąc również w stanie produkować na skład. Coprawda w lipcu zostało uruchomionych parę nowych kopalń, z nich jednak jedna, w okręgu radomskim, powstała wzamian innej kopalni, zamkniętej przed paru miesiącami z powodu wyczerpania się w niej rudy, druga zaś, w zagłębiu dąbrowskim, jest to niewielka jednostka, która już parokrotnie była otwierana i która nie może zaważyć na ogólnym bilansie kopalnictwa. Ogólna liczba miesięcznego wydobycia rudy wzrosła, lecz jest to wynikiem wyłącznie większej ilości dni pracy w lipcu niż w czerwcu, gdyż wydobycie pokazuje dosyć znaczne cofnięcie się. Wywóz rudy również nie może okazać zasadniczej pomocy w rozwoju kopalń, gdyż nie przekracza 20% wydobycia, tem niemniej jest on znaczną pomocą przy dzisiejszym kryzysie, tem bardziej, że koncentruje się w niewielkiej ilości kopalń i tem samem stanowi znacznie większy odsetek ich wydobycia.

W lipcu wydobycie kopalń zostało ograniczone przeważnie w okręgu częstochowskim, zasadniczym dla naszego kopalnictwa, w okręgu zaś radomskim wzrosło, szczególnie w paru poważniejszych kopalniach, dostarczających rudę dla swego pieca. O poważniejszym ruchu poszukiwawczym zupełnie nie słychać.

Liczbowo wydobycie rudy w całej Polsce i w poszczególnych okręgach przedstawiało się, jak następuje (w tonnach):

Okręgi górnicze:

	częstochow.	radomski	zagł. dąbrowskie	krakowski	tarnogórski	Ogółem w Polsce
1929 — przec. mies.	43.342	8.536	1.008	1.035	957	54.878
IV kw. 1929 — przec. mies. . .	43.945	8.620	537	573	882	54.557
I kw. 1930 —przec. mies.	41.847	5.601	801	64	1.014	49.327
II kw. 1930—przec. mies.	31.234	5.133	1.030	—	576	37.973
Czerwiec . . . 1930	29.683	4.720	800	—	601	35.804
Lipiec	30.939	6.029	1.370	—	576	38.914
Styczeń—lipiec „	251.513	36.802	6.431	191	5.344	300.281
„ „ 1929	306.033	59.356	9.791	8.407	7.244	390.831

Ogólne wydobycie rud zwiększyło się w lipcu w porównaniu do czerwca o 3.110 t, jednakże wydobycie dzienne okazało się mniejsze niż w poprzednim miesiącu. W liczbach absolutnych wydobycie dzienne wyniosło w lipcu 1.440 t wobec 1.556 t w czerwcu i 1.563 t w maju. Największe wydobycie dzienne było w r. b. w styczniu i wyniosło 2.199 t, zmniejszenie się więc w lipcu wynosi 34,5%. W 1929 r. dzienne wydobycie wynosiło w lipcu 2.442 t i w czerwcu 2.463 t; maksymalne było właśnie w czerwcu. Z poszczególnych okręgów wydobycie wzrosło we wszystkich z wyjątkiem tarnogórskiego, natomiast wydobycie

dzienne zwiększyło się w okręgu radomskim i zagłębiu dąbrowskim, zmniejszyło się zaś w częstochowskim i tarnogórskim. Porównanie rezultatów wydobycia w ciągu 7 miesięcy r. b. i r. ub. wykazuje znaczne zmniejszenie w r. b. i to zarówno w ogólnej ilości, 90.551 t, jak i we wszystkich poszczególnych okręgach.

Poniższe zestawienie przedstawia procentowe zmiany wydobycia lipcowego w porównaniu z poprzednimi okresami:

	Zmiana wydobycia lipcowego w stosunku do:			Zmiana wydobycia za 7 mies. r. b. w stos. do r. ub.	
	czerwca mies.	1930: dzien.	lipca 1929	przec. mies. 1913	r. b. w stos. do r. ub.
Ogółem w Polsce	+ 8,7	— 7,4	— 41,2	+ 0,8	— 23,2
B. Kongresówka	+ 8,9	— 7,2	— 39,2	+ 48,0	— 21,4
Małopolska . .	0	0	0	0	— 98,0
Górny Śląsk . .	— 4,2	— 18,3	— 48,4	— 94,8	— 26,3

Udział poszczególnych okręgów w procentach ogólnego wydobycia przedstawiał się w sposób następujący: okr. częstochowski 77,0% (w czerwcu 79,5%), okr. radomski 18,9% (16,8%), okr. dąbrowski 3,0% (2,7%) i okr. tarnogórski 1,1% (1,0%). W okręgu krakowskim jedyna pracująca tam kopalnia została zatrzymana w lutym i dotąd swego wydobycia nie wznowiła.

Liczba uruchomionych kopalń zwiększyła się w lipcu o jedną, wynosiła więc 22 wobec 21 w czerwcu, z których 19 dało wydobycie wobec 17 w czerwcu.

Liczba robotników, zatrudnionych w kopalnictwie rud, wynosiła w lipcu 3.886 ludzi, co wobec 4.066 zatrudnionych w czerwcu stanowi zmniejszenie o 180, czyli o 4,4%. Największy ruch był w okr. częstochowskim, gdzie liczba robotników spadła o 197, co stanowi 6,2% tamtejszej liczby; w innych okręgach ruch był stosunkowo niewielki, gdyż w okręgu radomskim przybyło 6 ludzi, co stanowi 0,8%, w zagłębiu dąbrowskim również liczba się zwiększyła o 14, t. j. o 13,5% i w okr. tarnogórskim spadła o 4, czyli o 8,2%.

Wydażność pracy robotnika (w tonnach miesięcznie i dziennie) przedstawiona jest w poniższym zestawieniu; przy obliczaniu wydażności uwzględnieni zostali robotnicy, pracujący tylko w kopalniach, dających wydobycie:

	Liczba kopalni:		Liczba robotn.:		Wydobycie na 1 robotnika:	
	czynnych	z wydobyć.	ogółem	w kop. z wyd.	miesięcznie	dziennie
Kwiecień 1930	22	20	4.117	3.974	9,68	0,403
Maj „	22	20	4.054	3.921	9,95	0,398
Czerwiec „	21	17	4.066	3.843	9,30	0,404
Lipiec „	22	19	3.886	3.640	10,68	0,427

Jak widać z tych liczb, wydażność pracy robotnika w lipcu dosyć znacznie się podniosła, choć nie osiągnęła maksimum tego-rocznego 0,455 t, które miało miejsce w styczniu. Powiększenie się wydażności należy uważać za objaw pomyślny, jako współdziałający w zmniejszeniu kosztów własnych, tem bardziej, że przy ciągłym redukowaniu wydobycia możnaby raczej oczekiwać zmniejszenia.

Przywóz z rudy zagranicznej łącznie z materiałami przetopowymi, zawierającymi żelazo, zmniejszył się o ok. 1.000 t, z czego przywóz rudy zmniejszył się, natomiast wzrósł przywóz tworzyw, zawierających żelazo. Wywóz rudy zwiększył się. Przywóz rudy manganowej powiększył się dosyć znacznie.

Liczbowo (w tonnach) obrót rudy z zagranicą przedstawiony jest w poniższym zestawieniu:

	Przywóz z zagran. rudy żelaznej	Wywóz materjał. zawieraj. żelazo	Wywóz rudy żel. zagranicę	Przywóz rudy manganowej
1929 — przec. mies.	44.441	9.713	8.255	4.667
I kwart. 1930 — przec. mies.	30.654	4.186	10.999	1.946
II kwart. 1930 — przec. mies.	16.600	5.148	5.459	3.236
Czerwiec 1930	16.694	4.050	4.482	3.122
Lipiec "	11.271	8.443	6.330	4.750
Styczeń-lipiec "	153.034	36.446	55.703	20.298
" " 1929	306.838	62.197	65.240	32.322

Przywóz rudy żelaznej w porównaniu do czerwca spadł znacznie, gdyż zmniejszył się o 5.423 t, t. j. o 32,5%, natomiast przywóz tworzyw, zawierających żelazo, podniósł się o 4.393 t, t. j. o 108%. Przywozu rudy niskoprocentowej w lipcu nie było. Wywóz rudy żelaznej, który naogół wykazuje tendencję zniżkową, poprawił się trochę w lipcu, gdyż wzrósł o 1.848 t, t. j. o 41,2%. Porównanie okresu 7-miesięcznego w r. b. i r. ub. wykazuje w r. b. bardzo znaczne zmniejszenie się zarówno przywozu, jak i wywozu rud. Mianowicie przywóz rudy żelaznej spadł w tym roku o 153,804 t, t. j. o 50,2%, a tworzyw, zawierających żelazo, o 25.751 t, t. j. o 41,5%. Wywóz rudy żelaznej był w tym roku mniejszy o 9.537 t, t. j. o 14,6%. Przywóz rudy manganowej był mniejszy o 12.024 t, t. j. o 37,3%.

Stosunek żelaza, zawartego w rudzie przywiezionej i wydobytej, zużytych w kraju (obliczony według metody, wskazanej w zesz. 7/1930), przedstawiał się w ciągu 4 ostatnich miesięcy, jak następuje (w tonnach):

	Żelazo w rudzie wydobytej (a)	Żelazo w rudzie przywiezionej (b)	Stosunek I b : a	Stosunek II 100a : (a + b)
1929 — przec. mies.	13.463	25.776	1'91	34'4
Kwiecień 1930	8.964	10.144	1'13	46'8
Maj "	9.973	9.280	0'93	51'6
Czerwiec "	9.172	9.683	1'06	48'5
Lipiec "	9.341	6.537	0'59	58'7

Stosunek II wyraża ilość żelaza polskiego, zawartego w całej ilości żelaza, zawartego w rudzie, pozostającej w danym miesiącu do wytopu. Jak widać, stosunek ten bardzo znacznie przeszedł na korzyść żelaza polskiego ustosunkowanie normalne, co jednak należy przypisać wyjątkowo małemu przywózowi rudy w tym miesiącu.

Ceny rudy żelaznej pozostawały bez zmiany (zesz. 23/1930). Przeciętna cena wywozowa — według danych Gł. U. St. — wynosiła w lipcu zł 21'90 za tonnę loco granica (w lipcu r. ub. cena ta wynosiła zł 19'50).

HUTNICTWO ŻELAZNE W LIPCU 1930 R. — W lipcu nastąpiła poprawa sytuacji, wyrażająca się w znacznym zwiększeniu ilości zamówień wewnętrznych oraz w zwiększeniu produkcji, do czego przyczynił się również wzrost wywozu. Poprawa ta nie nosiła jednak od razu charakteru zmiany konjunktury gospodarczej, należy ją raczej przypisać przyczynom o charakterze sezonowym. Miesiące: sierpień i wrzesień, są normalnie więcej ożywione w przemyśle żelaznym dzięki realizowaniu o tej porze płodów rolnych, to też handel, który dotąd bardzo skąpo zakupywał, przystąpił do wypełniania swoich luk sortymentowych, ażeby się przygotować na lepsze miesiące, i wydał od razu większe zamówienia.

Poza tem w lipcu zaczął się trochę rozwijać ruch budowlany i, choć w niezbyt wielkich rozmiarach, lecz pewne obciążenia wpłynęły i z tej gałęzi. Przemysł przetwórczy zwiększył również swoje zapotrzebowanie i to prawie we wszystkich dziedzinach, pomimo tego, że konjunktura dla tych fabryk jest cią-

gle bardzo słaba i że pracują one przeważnie na skład; największe stosunkowo zamówienia pochodzą od ocynkowni blach, które w tym roku mają nawet większy zbył, aniżeli miały w roku zeszłym. Do zwiększenia wytwórczości hut przyczynił się w bardzo znacznej mierze wywóz, który jednak w tym miesiącu, podobnie, jak i w poprzednich, miał bardzo jednostronny kierunek, gdyż zgórą w przeważającej większości skierowany był do Sowieców; reszta wywozu rozproszona była między rozmaite kraje, jedna z większych partij, gdyż około 2.000 t materjałów nawierzchni kolejowej, poszła do Chile. Zwiększenie wytwórczości hut nie odbywało się równomiernie dla wszystkich, nastąpiło ono głównie w hutach górnośląskich, podczas gdy huty b. Kongresówki wykazały zmniejszenie, jedynie w surówce nastąpiła tam lekka poprawa. Małe stosunkowo zmiany w ruchu wielkopiecowym mają też swoją przyczynę w dużych zapasach, które jednak dzięki zmniejszonej wytwórczości powoli się zmniejszają. Zapasy wytworów walcowniczych są stosunkowo mniejsze, gdyż w sumie wynoszą około miesięcznej produkcji i dla tego nie odgrywają takiej roli przy wzroście lub zmniejszeniu wytwórczości walcowni.

Wzajemne ustosunkowanie wytwórczości trzech zasadniczych działów hutnictwa znajduje się w poniższym zestawieniu, które daje procentowy stosunek obecnej wytwórczości do przeciętnej miesięcznej z 1913 r.:

	Kwiecień	Maj	Czerwiec	Lipiec
Wielkie piece	43'9	47'5	42'5	44'4
Stalownie	66'0	82'5	65'7	82'0
Walcownie	66'7	75'6	67'0	81'1

Na zwiększenie się produkcji częściowo wpłynęła większa liczba dni pracy w lipcu, częściowo zaś — przyczyny, podane wyżej.

Sytuacja finansowa hut pozostawała bez zmiany, sytuacja zaś na rynku jest ciągle bardzo trudna, gdyż zarówno przemysł przetwórczy, jak i handel znajdują się bez środków obrotowych, skutkiem czego konkurencja ich z zakładami zagranicznymi jest niezmiernie utrudniona. Ze strony pr. emysłu słychać ciągle zażalenia na bardzo nieregularną płatność instytucyj rządowych i samorządowych. Pomimo tych trudności dało się zauważyć na stosunkach finansowych leciutkie polepszenie, które wyraziło się w mniejszej ilości wpływów wekslowych w stosunku do ogólnych wpłat oraz zmniejszeniem się nieznacznych protestów wekslowych. Poważniejszych upadłości ani zawieszenia wypłat nie było.

Wytwórczość hut żelaznych w ich zasadniczych działach przedstawiała się według dzielnic w następujący sposób (w tonnach):

	Surowka	Stal zlewna	Wytw. walc. gotowe	Rury żel. i stal.	Liczba robotn.
a) w województwie kieleckim					
1929 — przecięt. mies.	19.045	38.845	27.527	4.176	19.612
IV kwart. 1929 — przec. mies.	17.565	36.638	25.273	4.296	17.670
I kwart. 1930 — przec. mies.	17.106	26.561	21.620	4.008	15.363
II kwart. 1930 — przec. mies.	12.542	30.133	20.191	2.793	15.303
Czerwiec 1930	12.086	31.381	21.130	2.660	15.776
Lipiec "	12.964	29.300	18.995	3.349	15.109
Styczeń-lipiec 1930	101.910	199.380	144.427	23.752	—
" " 1929	137.500	298.750	204.515	29.682	—
b) w województwie krakowskim					
1929 — przecięt. mies.	—	987	906	—	199
IV kwart. 1929 — przec. mies.	—	1.158	911	—	196
I kwart. 1930 — przec. mies.	—	1.175	691	—	196
II kwart. 1930 — przec. mies.	—	204	448	—	160
Czerwiec 1930	—	—	394	—	142
Lipiec "	—	—	638	—	142

Styczeń - lipiec 1930	—	4.138	4.057	—	—
" " 1929	—	6.000	6.204	—	—
c) w województwie śląskim					
1929 — przecięt. mies.	39.658	74.894	51.760	6.149	32.140
IV kwart. 1929 — przec. mies.	37.038	66.955	47.237	5.705	31.780
I kwart. 1930 — przec. mies.	28.579	76.610	55.350	4.546	30.992
II kwart. 1930 — przec. mies.	25.830	68.730	52.181	4.013	29.835
Czerwiec 1930	24.532	59.536	48.285	3.643	29.668
Lipiec "	25.227	84.173	65.083	4.636	29.541
Styczeń - lipiec 1930	188.455	519.183	387.674	30.311	—
" " 1929	281.157	557.450	375.137	46.131	—
d) ogółem w Polsce					
1929 — przecięt. mies.	58.703	114.726	80.193	10.325	51.964
IV kwart. 1929 — przec. mies.	54.603	99.751	73.421	10.001	49.649
I kwart. 1930 — przec. mies.	45.685	104.346	77.661	8.554	46.551
II kwart. 1930 — przec. mies.	38.372	98.730	72.820	6.806	45.298
Czerwiec 1930	36.618	90.917	69.809	6.303	45.586
Lipiec "	38.191	113.473	84.716	7.985	44.792
Styczeń - lipiec 1930	290.365	722.701	536.158	54.063	—
" " 1929	418.757	862.200	585.856	75.813	—

Jak widać z tych liczb, ogólna wytwórczość wzrosła we wszystkich działach, przyczem również wzrosła i wytwórczość dzienna po uwzględnieniu większej ilości dni pracy w lipcu. Natomiast porównanie 7-miesięcznej wytwórczości w r. b. i w r. ub. wykazuje spadek, w niektórych działach nawet znaczny.

W dziale surówki wytwórczość ogólna wzrosła, zarówno miesięczna, jak i dzienna; jedynie tylko na Górnym Śląsku okazało się bardzo nieznaczne zmniejszenie wytwórczości dziennej. W ciągu 7 miesięcy zmniejszenie w tym roku jest bardzo znaczne i przy tem cokolwiek większe na Śląsku niż w b. Kongresówce.

Poniższe zestawienie wykazuje procentowe zmiany wytwórczości surówki w czerwcu w porównaniu z poprzednimi okresami:

	Zmiana wytwór. lipcowej w stos. do:			Zmiana wytwór. za 7 mies. r. b. w stos. do r. ub.
	czerwca 1930: mies. dzien.	lipca 1929	przecięt. mies. 1913	
Ogółem w Polsce	+ 4'2	+ 0'9	- 41'8	- 55'6
B. Kongresówka	+ 7'3	+ 3'7	- 76'1	- 63'0
Górny Śląsk	+ 2'8	- 0'5	- 42'2	- 50'5

Ogólna liczba wielkich pieców, jakie były w ruchu w lipcu, pozostała bez zmiany, t. j. 4 w b. Kongresówce i 7 na Górnym Śląsku. Przepracowały one razem 314 pieco-dni wobec 303 w czerwcu; na jedną pieco-dniówkę wypadło więc w lipcu 121'6 t wobec 120'5 t w czerwcu. Udział poszczególnych dzielnic w wytwórczości surówki wynosił: b. Kongresówka 34'0% (w czerwcu 33'0) i Górny Śląsk 66'0% (67'0%).

Zbyt surówki poprawił się w lipcu dosyć znacznie dzięki jedynie sprzedaży krajowej, gdyż wywozu nie było zupełnie. Zbyt krajowy podniósł się z 12.204 t w czerwcu do 19.640 t, dzięki czemu zapasy obniżyły się z 73.098 t do 65.879 t; stanowią jednak one dzisiaj jeszcze prawie dwumiesięczną produkcję i wobec małego zbytu są ciężką kulą u nogi przemysłu wielkopiecowego.

Wytwórczość stali wzrosła o 22.556 t, t. j. o 24'9%, przyczem wzrost nastąpił tylko na Górnym Śląsku o 24.637 t, gdyż w b. Kongresówce produkcja się zmniejszyła o 2.081 t, Małopolska zaś w tym miesiącu stali nie wytworzyła. Siedmiomiesięczna wytwórczość w porównaniu z r. ub. była w tym roku mniejsza o 139.499 t, przyczem główny spadek wytwórczości stali przypada w udziale b. Kongresówce w wysokości 99.371 t, podczas gdy zmniejszenie na Śląsku wyniosło 38.267 t.

Poniższe zestawienie wykazuje procentowe zmiany lipcowe wytwórczości stali w porównaniu z poprzednimi okresami:

	Zmiana wytwór. lipcowej w stos. do:			Zmiana wytw. za 7 mies. r. b. w stos. do r. ub.
	czerwca 1930: mies. dzien.	lipca 1929	przec. mies. 1913	
Ogółem w Polsce	+ 24'9	+ 6'3	+ 0'5	- 18'0
B. Kongresówka	- 6'7	- 20'4	- 30'5	- 42'8
Małopolska	0	0	0	- 31'0
Górny Śląsk	+ 41'5	+ 20'5	+ 21'1	- 2'3

Ogólna liczba pieców martenowskich wzrosła z 32 w czerwcu do 38, które odrobiły 819 pieco-dni wobec 686 pieco-dni w czerwcu; na 1 pieco-dniówkę przypadło więc stali w lipcu 138'5 t, w czerwcu zaś 132'4 t. Z ogólnej ilości pieców martenowskich w b. Kongresówce pracowało 14 (322 pieco-dni) i na Śląsku 24 (497 pieco-dni). Ilość pieców elektrycznych zwiększyła się na Górnym Śląsku o 1, t. j. do 6, w Kongresówce zaś pozostawała bez zmiany w ilości 2; ogólna liczba przepracowanych pieco-dni wyniosła w lipcu 75 wobec 84 w czerwcu. Poza tem pracowały jeszcze dwie małe gruszki do odlewów. Udział poszczególnych dzielnic w wytwórczości stali wynosił: b. Kongresówka 25'8% (w czerwcu 34'5%) i Górny Śląsk 74'2% (65'5%).

Spżycie wewnętrzne stali wzrosło, gdyż pomimo zwiększenia wytwórczości zapasy zmniejszyły się z 41.560 t do 40.990 t.

Wytwórczość walcowni wzrosła o 14.907 t; wzrost ten nastąpił głównie na Górnym Śląsku, który dał w lipcu więcej o 16.798 t, i częściowo w Małopolsce, gdzie produkcja zwiększyła się o 244 t; w b. Kongresówce produkcja okazała się mniejsza o 2.135 t. Produkcja w ciągu 7 miesięcy okazała się w tym roku, w porównaniu z zeszłym, mniejsza o 49.298 t, przyczem nastąpiło zmniejszenie w b. Kongresówce o 60.088 t i w Małopolsce o 2.147 t; Górny Śląsk dał w tym roku więcej o 12.540 t.

Poniższe zestawienie podaje dla walcowni procentowe zmiany wytwórczości w lipcu w porównaniu z poprzednimi okresami:

	Zmiana wytwór. lipcowej w stos. do:			Zmiana wytw. za 7 mies. r. b. w stos. do r. ub.
	czerwca 1930: mies. dzien.	lipca 1929	przec. mies. 1913	
Ogółem w Polsce	+ 21'4	+ 3'4	- 0'17	- 18'9
B. Kongresówka	- 10'1	- 23'4	- 34'8	- 48'6
Małopolska	+ 61'9	+ 38'0	- 51'5	+ 3'6
Górny Śląsk	+ 34'8	+ 14'8	+ 19'6	- 2'4

Zbyt wewnętrzny wytworów walcownianych obniżył się w porównaniu do maja i czerwca i wyniósł 40.822 t wobec 50.485 t w czerwcu i 48.852 t w maju. Wywóz natomiast wzrósł znacznie, gdyż wraz z obrotem uszlachetniającym wyniósł 32.314 t wobec 19.686 t w czerwcu. W wywozie tym dostawa do Sowietów wynosiła 26.208 t, co stanowi 81% ogólnego wywozu. W stosunku do wytwórczości zbyt krajowy wyniósł 48'2%, wywóz zaś ogólny 38'2%, w czem wywóz do Sowietów wynosił 31%. Udział poszczególnych dzielnic w wytwórczości ogólnej wynosił: b. Kongresówka 22'4% (w czerwcu 30'3%), Małopolska 0'8% (0'5%) i Górny Śląsk 76'8% (69'2%).

Podobnie, jak i inne działy, rurkownie dały w lipcu również wzmoczenie produkcji o 1.682 t, t. j. o 26'8%. Zwiększenie wytwórczości było bez wielkiej różnicy w obu dzielnicach, gdyż b. Kongresówka dała zwyżkę 689 t, t. j. 25'8%, a Górny Śląsk 993 t, t. j. 27'3%, przyczem wytwórczość dzienna wzrosła w b. Kongresówce o 7'3%, a na Śląsku o 8'4%. Rezultat 7-miesięcznej wytwórczości okazał się jednak w r. b. mniejszy o 21.750 t, t. j. o 28'7%, w czem b. Kongresówka wykazała zmniejszenie o 5.930 t, t. j. o 20%, i Śląsk o 15.920 t, t. j. o 34'5%. Udział poszczególnych dzielnic w wytwórczości wynosił: b. Kongresówka 42'0% (w czerwcu 42'2%) i Górny Śląsk 58'0% (57'8%).

Zbyt podniósł się nieznacznie z pewnym przesunięciem w stronę wywozu, gdyż zbyt krajowy wyniósł 2.583 t wobec 3.235 t w czerwcu i wywóz 4.897 t wobec 3.914 t w czerwcu. Ogólny zapas rur powiększył się w lipcu do 4.461 t z 4.258 t w czerwcu, stanowi więc zaledwie ok. ½ miesięcznej produkcji.

Ogólna liczba robotników zmniejszyła się w lipcu o 794, t. j. o 1,7%. Największe zmiany zaszły w b. Kongresówce, gdzie liczba ich spadła o 667, t. j. o 4,2%, na Górnym Śląsku zmniejszenie załóg robotniczych wyniosło tylko 127, czyli 0,4%, co zupełnie nie przekracza normalnego wahanja. Poszczególne działy zatrudniały: b. Kongresówka 33,8% (w czerwcu 34,8%), Małopolska 0,3% (0,3%) i Górny Śląsk 65,9% (64,9%).

Liczba zamówień wewnętrznych wzrosła bardzo znacznie, gdyż więcej niż podwoiła się. Według danych Syndykatu Polskich Hut Żelaznych, nie obejmujących surowki, rur i zamówień zagranicznych, ilość oblatunków wynosiła:

	Kwiecień	Maj	Czerwiec	Lipiec
Rządowe	30.810	341	152	3.380
Prywatne	27.547	23.242	22.577	46.903
Razem:	58.357	23.583	22.729	50.283

W prywatnych było:

	Kwiecień	Maj	Czerwiec	Lipiec
zamówień handlu	21.387	18.385	14.364	23.067
„ przemysłu	6.160	4.857	8.213	23.836

Wzrost zamówień, jak widać, odbył się nie dzięki zamówieniom rządowym, lecz naskutek zapotrzebowania rynku, co chociaż nie jest jeszcze może zjawiskiem ugruntowanym, należy jednak uznać za objaw dodatni. Zamówienia rządowe podniosły się również, procentowo nawet bardzo znacznie, w ilości jednak absolutnej niedostatecznie, ażeby zaważyć poważnie na położeniu hut. Zamówienia prywatne podzieliły się porównanie między handel i przemysł i wykazują znaczną wyżkę w porównaniu z miesiącami poprzednimi. Co się tyczy poszczególnych gatunków, to największy wzrost nastąpił w dziale żelaza prętowego, w kształtownikach i w blasze cienkiej. Zwyczaj nastąpiła również w drucie i w blasze grubej, natomiast zamówień na szyny kolejowe było mniej. Silnie wzrosły również zamówienia na zestawy kołowe.

Dostawa tworzyw do hut nie napotykała żadnych trudności. Rudy prażonej i surowej otrzymały huty 47.075 t, w czym zagranicznej było 19.023 t, żużli i innych tworzyw, zawierających żelazo, dowieziono 10.244 t, w czym 4.274 t z zagranicy, starego żelastwa dostarczono 47.803 t, w czym 24.417 t zagranicznego, wreszcie rudy manganowej przywieziono do hut 4.678 t. Spo-

życie tych tworzyw przedstawiało się, jak następuje: rudy do wielkich pieców spożyto 55.567 t, tworzyw innych, zawierających żelazo, 18.369 t, koksu wielkopiecowego — 42.927 t, w czym zagranicznego było 250 t; węgla dla potrzeb hutnictwa (bez koksołni) 122.811 t, żelastwa dla wielkich pieców i pieców martenowskich zużyto 89.568 t, w czym żelastwa własnego było 28.241 t. Rudy manganowej zużyto 4.277 t.

Obrót zagraniczny wytworami hutnictwa żelaznego podany jest poniżej w tonnach i w tys. zł, przyczem liczby te obejmują i obrót uszlachetniający. Liczby wywozu zestawione są na zasadzie danych Depart. Górniczo-Hutniczego, liczby zaś przywozu i wartości na zasadzie danych Gł. Urz. Stat.

	1 9 3 0	1 9 2 9
	Czerwiec	Lipiec
	tonn tys. zł	tonn tys. zł
Surówka wszel.	{ wyw. 165 82 — —	{ 748 442
	{ przyw. 126 81 200 72	{ 1.104 426
Żel. i stal walc. (oprócz niżej wymienionych)	{ wyw. 13.958 3.150 22.107 6.620	{ 11.919 4.375
	{ przyw. 1.682 636 2.349 876	{ 3.445 1.113
Szyny wszelkie wraz z akcesorj.	{ wyw. 1.073 323 2.278 645	{ 254 71
	{ przyw. 26 8 114 49	{ 235 99
Blacha żel. i stal.	{ wyw. 4.286 1.707 7.929 3.200	{ 2.288 1.245
	{ przyw. 660 403 703 160	{ 583 356
Rury żel. i stal.	{ wyw. 3.914 3.120 4.897 3.895	{ 4.364 2.990
	{ przyw. 102 216 113 233	{ 161 393
Razem:	{ wyw. 23.396 8.382 37.211 14.360	{ 19.574 9.123
	{ przyw. 2.596 1.344 3.479 1.390	{ 5.528 2.387

Poza wymienionymi wyżej zasadniczymi wytworami huty wywoziły jeszcze produkty dalszej obróbki, jak: osie, obręcze kolejowe, wyroby kute, wyroby walcowane na zimno, wyroby z blachy i t. d., w ogólnej ilości 742 t; w lipcu r. ub. wywóz ten wynosił 687 t. Wywóz lipcowy zwiększył się w porównaniu do czerwca o 13.815 t, t. j. o 59,4%, wartościowo zaś podniósł się jeszcze więcej, gdyż o zł 5.978 tys., t. j. o 71,4%. W ciągu 7 miesięcy r. b. wywóz wyniósł 239.512 t, co w porównaniu do tegoż okresu r. ub. (122.567 t) stanowi zwiększenie się o 116.945 t, czyli o 95,5%; co do wartości wywozu, to w r. b. stanowiła ona zł 93.430 tys., w roku zaś ubiegłym zł 62.357; zwiększenie tegoroczne wynosi więc zł 31.073 tys., t. j. 50%.

BUDOWNICTWO

AKCJA KREDYTOWO-BUDOWLANA B. G. K. W 1930 R. — p. str. 1791.

ROLNICTWO

POD REDAKCJĄ MINISTERSTWA ROLNICTWA

O UREGULOWANIE WYWOZU RAKÓW. — W chwili obecnej Polska jest największym dostawcą raków na rynki europejskie. Brak dokładnych danych statystycznych nie pozwala na szczegółowe oszacowanie wysokości rocznej produkcji raków w naszym kraju, ze względu jednak na bardzo małą konsumpcję wewnętrzną, obliczaną zaledwie na kilka procentów ilości raków eksportowanych, nie popełniamy dużego błędu, opierając się przy szacowaniu produkcji na danych handlu zagranicznego.

Naszą roczną produkcję raków możemy szacować na 500 — 600 tys. kg.

Jeżeli uwzględnimy straszliwe zniszczenie naszych jezior i rzek przez okres długotrwałych walk, rabunkową eksploatację, zanieczyszczenia wód, brak przepisów, chroniących hodowlę na terenie b. Kongresówki i województw wschodnich, zupełny brak sztucz-

nego obsadzania wód rakami, a w końcu bardzo nieracjonalny obecny stan naszego eksportu, fatalnie odbijający się na hodowli, to stwierdzić musimy, niestety, że nasze możliwości produkcyjne są wykorzystane zaledwie w małej części.

Produkcja obecna, obejmująca dwa gatunki raka: szlachetnego, bardziej cenionego jako towar eksportowy (c-a 70% ogólnej produkcji), i raka błotnego, stanowiącego przedewszystkiem surowiec dla fabryk konserw (c-a 30% ogólnej produkcji), rozpada się na poszczególne województwa w sposób następujący:

Województwo	Produkcja raka szlachetnego	Produkcja raka błotnego
	w % o ogólnej produkcji	
Wileńskie	15	—
Nowogródzkie	7	—
Poleskie	7	8

Wołyńskie	—	6
Tarnopolskie	—	8
Stanisławowskie	—	4
Lwowskie	—	4
Lubelskie	5	—
Białostockie	8	—
Warszawskie	14	—
Łódzkie	2	—
Kieleckie	4	—
Krakowskie	—	—
Śląskie	—	—
Poznańskie	4	—
Pomorskie	4	—

Polska, jako producent raków, ma w chwili obecnej dwóch największych współzawodników, a mianowicie: Litwę i Z. S. R. R.

Produkcja państw zachodnio-europejskich w latach powojennych spadła do bardzo nieznacznych rozmiarów, w drobnej nawet części nie pokrywających zapotrzebowania rynków wewnętrznych. Znaczna stosunkowo przedwojenna produkcja Niemiec, a również i Francji—jest obecnie zupełnie zniszczona. Obok rujnącego wpływu wojny światowej, która z jednej strony niszczyła gospodarkę wodną przez operacje wojenne, a z drugiej doprowadziła do maksimum rabunkową eksploatację wód, podkreślić należy, iż duży wpływ na cofanie się hodowli raków ma wysokie uprzemysłowienie obu wspomnianych krajów. Rak wymaga czystej wody i jest bardzo czuły na wszelkie zanieczyszczenia, a przede wszystkim na zanieczyszczenia wód przez ścieki fabryczne.

Wracając do Litwy i Z. S. R. R., podkreślić należy, że Litwa już od kilku lat czerpała dochody z produkcji raków ze swych rozległych o dogodnych warunkach hodowlanych wód. Brak jednak racjonalnej organizacji w eksporcie, który pochłania całą produkcję, doprowadził dzisiaj rakostan litewski do zupełnego wyczerpania i zmusił Rząd do obrony go w drodze wprowadzenia ceł wywozowych.

Rosja Sowiecka ma warunki produkcji raka bardzo dogodne, z braku dotychczasowej planowej organizacji ma ona rakostan niewyczerpany, dostarczający pierwszorzędnej materjału eksportowego (raki ponad 13 cm). Uwzględniając poza tem dumpingowy charakter sowieckiego wywozu, Rosja jest groźnym konkurentem, z którym należy się liczyć. Są jednak momenty, redukujące bardzo rolę Rosji jako producenta i eksportera raków. Ze względu na ukazującą się często chorobę raków t. zw. dżumę raczą, olbrzymie okręgi wodne na przeciąg 5—6 lat pozbawione są zupełnie raków. Poza tem duże odległości od europejskich rynków zbytu powodują bardzo znaczną śmiertelność w transportach raków, co znacznie hamuje rozwój eksportu rosyjskiego.

Uwzględniając powyższe, w chwili obecnej Polsce — jako producentowi raków — przypada pierwsze miejsce w Europie. Nie potrafiliśmy jednak wykorzystać tego, albowiem przysługujące nam słusznie pierwsze miejsce na rynkach europejskich, jako eksporterowi, dzierżą obecnie Niemcy, opierając swą działalność w pierwszym rzędzie na imporcie raka polskiego.

Jak zaznaczyliśmy wyżej, prawie cała nasza produkcja raków idzie obecnie na eksport. Wywóz raków w latach 1925 — 1929 przedstawiał się następująco:

	Kg	zł	Wzrost w stosunku do 1925 r.	Przeciętna cena 1 kg
			%	zł
1925	373.256	396.615	—	0.94
1926	473.464	538.585	26.8	1.13

	1927	611.325	724.173	62.5	1.20
	1928	550.020	682.459	47.3	1.14
	1929	498.684	553.746	33.6	1.11

Z powyższej tabeli wynika, że wywóz nasz osiągnął swe maksimum w 1927 r. i już od tego roku wykazuje stały spadek. Składa się na to kilka czynników: po pierwsze rakostan, eksploatowany rabunkowo, zaczął się kurczyć, na wywóz szły raki coraz mniejsze, aż w końcu eksport objął raki o wielkości nawet 4 cm. Niszczy to z jednej strony naszą hodowlę raka, z drugiej obniża stale wartość wywozu. Drugą przyczyną kurczenia się naszego wywozu jest zjawienie się na rynkach europejskich wyborowych raków rosyjskich.

Głównym odbiorcą naszych raków są Niemcy, które importowały w 1925 r. 90.2% całego wywozu, w 1926 r. — 97.6%, 1927 r. — 98.2%, w 1928 r. — 97.9% i w 1929 r. — 96%.

Z innych rynków zbytu większą rolę gra Francja, która zabiera prawie całą ilość raków, pozostałą na naszym rynku po rakach niemieckich, a poza tem jest największym odbiorcą Niemiec.

Powyższe ukształtowanie się eksportu wymaga bliższego wyjaśnienia roli Niemiec i obecnej organizacji eksportu.

Niemcy poza bardzo pojemnym rynkiem wewnętrznym, przerabiającym również duże ilości raków w fabrykach konserw, są w chwili obecnej dostawcami raków na wszystkie rynki europejskie.

Zapotrzebowanie na raki pokrywają Niemcy przede wszystkim w Polsce, na Litwie i częściowo w Rosji Sowieckiej.

Porozumienie importerów niemieckich, łączące największe firmy berlińskie, zorganizowało zakupy raków w Polsce przez swoich agentów, na których w krótkim czasie przeszła większa część naszych firm eksportowych.

Samodzielnych eksporterów raków mamy zaledwie kilku, którzy nie są w stanie wytrzymać konkurencji niemieckiej, idącej w kierunku zwalczania naszych firm przy zakupach, jak również i na rynkach zbytu.

Raki nasze kierowane są przeważnie przez Grajewo do Prostek, gdzie w zorganizowanych na dużą skalę stacjach wodnych firm niemieckich są segregowane według gatunków i wielkości, a po odpoczynku w basenach wodnych są wysyłane na wszystkie rynki Europy.

Zyski firm niemieckich, płynące z uprawianego pośrednictwa między Polską a rynkami zbytu raków, wynoszą od 100 do 200 i więcej procentów ceny, płaconej za raka na naszym rynku. Samo zastosowanie segregowania raków podnosi niezmiernie ich cenę. Dla zobrazowania przytoczymy tabelę cen raków o różnej wielkości według asortymentu, przyjętego przez firmy niemieckie:

Asortymenty	Wielkość	Stosunek cen (cena raków wielkich = 100)
Raki wielkie	od 14 cm wzwyż	100
" duże	od 12 do 14 cm	70
" średnie	od 10 do 12 "	40 — 50
" małe	od 8 do 10 "	12 — 15
" najmniejsze	do 8 "	7 — 8

Rynek niemiecki w miarę wyczerpywania się naszego zapasu raków zaczął pochłaniać coraz większe ilości raków drobnych, które są przerabiane na konserwy.

Wobec braku ochrony masowo są wywożone nawet matki z małemi na odwołkach. Z drugiej strony wszelkie próby samodzielnego eksportu przez nasze firmy — wobec braku organizacji i nadmiernej konkurencji Niemiec — stale są udaremniane.

Analogiczny stan rzeczy na Litwie, będącej mniejszym organizmem gospodarczym, zniszczył już jej produkcję raków doszczętnie i doprowadził do ingerencji czynników państwowych.

Utrzymanie naszej produkcji raków w chwili obecnej całkowicie jest uzależnione od zdecydowanej i energicznej interwencji Państwa, w przeciwnym razie w najbliższym czasie polska produkcja raków zostanie zniszczona doszczętnie i Polska jako producent raka odpadnie z rachuby, minimum na 6—7 lat.

Ingerencja Państwa musi iść w dwóch kierunkach: w kierunku obrony i rozszerzenia hodowli raków, oraz w kierunku organizacji naszego eksportu.

Ze względu na minimalną konsumpcję wewnętrzną wszelkie zarządzenia, mające na celu zrjonalizowanie i organizację eksportu raków, będą miały olbrzymi wpływ i na produkcję, ponieważ eksploatacja wód całkowicie się zastosuje do wymagań eksportu.

Mając na uwadze wyniki, osiągnięte w eksporcie szeregu artykułów, jak np.: jaj, masła, bekonów i t. d., dzięki wprowadzeniu ceł wywozowych, należy dać im pierwszeństwo przed innymi środkami polityki ekonomicznej i przy uregulowaniu naszego eksportu raków.

Stosowanie premij wywozowych lub koncesjonowanie eksportu byłoby tylko środkiem połowicznym, a inne radykalne środki, jak zakaz wywozu, nie są wskazane.

Ze względu na ogólnie znane podstawy i formę przepisów; dotyczących ceł wywozowych na niektóre artykuły, jak np.: jaja i masło, nie będziemy zatrzymywali się nad tem zagadnieniem w odniesieniu do raków, wobec zupełnej analogii strony formalnej.

Wprowadzenie ceł wywozowych na raki o charakterze standaryzacyjno-wychowawczym pociągnęłoby następujące dodatnie zmiany w naszym eksporcie. Przez oznaczenie minimalnej wielkości raków, wolnych od cła przy wywozie, usunęłoby się z handlu małego niewyrośniętego raka, przez co uchroniłoby się od zupełnego zniszczenia naszą hodowlę.

Przez odpowiednie przepisy, związane z rejestracją firm eksportowych, usunie się z naszego terenu działalności eksporterów niemieckich. Przez obowiązek segregowania raków podniesie się znacznie wartość naszego eksportu, co zrównoważy stratę firm eksportowych, wynikającą z zakazu wywozu raków mniejszych od 8 cm.

Wprowadzenie ceł wywozowych pozwoliłoby poza tem na utworzenie porozumienia naszych eksporterów, którzyby stanęli wobec dużego zadania obsłużenia rynków zagranicznych, z pominięciem pośrednictwa niemieckiego, wobec zadania zajęcia przez Polskę stanowiska europejskiego dostawcy raków, stanowiska, niesłusznie dziś zajmowanego przez Niemcy.

Czynienie jakichkolwiek prób w tym kierunku, przy stanie obecnym, zgóry jest skazane na rozbięcie ich przez firmy niemieckie, mające olbrzymi wpływ na wszystkie nasze firmy raczane, z których, jak wspomnieliśmy, zaledwie kilka pracuje samodzielnie.

Wobec braku oficjalnych danych statystycznych, jak również niezmiernie rzadkich wiadomości informa-

cyjnych w prasie periodycznej, nasuwają się często wątpliwości, czy też ta dziedzina naszej wytwórczości i naszego wywozu, stanowi pozycję, zasługującą na zajęcie się nią, zasługującą na poświęcenie dużej ilości pracy nad uregulowaniem panujących stosunków. Czy czasem nie robi się niepotrzebnego hałasu o taką „drobnostkę”, jak raki.

Reasumując poprzednie wywody, stanowczo musimy zaprzeczyć takiemu stanowisku, pomijając nawet opinię, iż żadna z dziedzin wytwórczości danego kraju, mająca zdrowe podstawy rozwoju, nie może być dobrowolnie skazana na zniszczenie. Obecna produkcja nasza obliczona na c-a 500.000 tys. kg raków rocznie, stanowi wartość, przekraczającą $\text{Z} 1\frac{1}{2}$ milj., a przy uregulowaniu warunków hodowli i eksploatacji z łatwością może być zwiększona kilkakrotnie w ciągu najbliższych lat.

Dzięki naszemu położeniu geograficznemu mamy możność wykorzystania niewyczerpanych ilości raków z wód Rosji Sowieckiej.

Znaczny wywóz raków z Rosji przedwojennej cały był kierowany przez Polskę. Olbrzymie stacje wodne w Święcianach i Nowoświęcianach istniały już przed wojną.

W obecnej sytuacji eksport rosyjski nie może unikać tranzytu przez Polskę, ze względu na bardzo dużą śmiertelność raków przy dalszych transportach. Utworzenie dużych stacji wodnych w pobliżu granicy sowieckiej, w których raki sowieckie poddane byłyby segregowaniu i odpoczywałyby przed dalszym transportem, ułatwi opanowanie eksportu rosyjskiego, usuwając bardzo groźnego konkurenta z rynku niemieckiego, dając nam duże zyski. A zatem własna produkcja w połączeniu z reeksportem rosyjskim w będzie stanowiła już dużą pozycję w naszym bilansie handlowym.

Dostarczany dzisiaj surowiec dla niemieckich fabryk konserw rakowych z powodzeniem może być przetwarzany w Polsce, do czego, niewątpliwie, przystąpi niezwłocznie po utworzeniu porozumienia polskich eksporterów raków, przyczyniając się do powstania nowej gałęzi przemysłu.

Mając faktyczny monopol eksportowy raków na rynki europejskie będziemy, torować drogę na te rynki dla innych artykułów naszej produkcji wodnej.

A musimy jednak liczyć się z tem, że przy uregulowaniu stosunków prawnych, przy systematycznym i planowym zarybianiu naszych wód szlachetnymi gatunkami ryb, przy zorganizowaniu naszego handlu rybami — w krótkim czasie wystąpi Polska z dużymi kontyngentami pierwszorzędnego towaru eksportowego, jak: łosoś i węgorz.

Forsowanie usamodzielnienia się naszego eksportu raków nabiera zatem znaczenia przy rozpatrzeniu, na jakie rynki zbytu możemy liczyć.

Pierwszym wynikiem zorganizowania eksportu raków będzie znaczne zmniejszenie się udziału Niemiec w ogólnym naszym wywozie raków. Udział ich skurczy się z dwóch powodów: po pierwsze eksport nasz samodzielnie zacznie docierać do ostatecznych odbiorców, po drugie przekreślenie dotychczasowej roli Niemiec utraci im ich nadmierne zyski, co bezwzględnie wpłynie na skurczenie się ich obrotów z Polską.

Poza Niemcami największym odbiorcą jest Francja. Zaopatruje się ona obecnie w raki na rynku niemieckim, który dostarcza c-a 90% całego zapotrzebowania, resztę sprowadza bezpośrednio z Polski, Z. S. R. R.

i Jugosławji. W odniesieniu do rynku francuskiego organizacja eksportu ma specjalnie duże znaczenie, ponieważ towary niesegregowane i drugorzędnej jakości nie znajdzie tam zbytu.

Rynek francuski, poza znaczną pojemnością, ma dla nas duże znaczenie, ponieważ przez stworzenie stacji wodnych na Renie, przy odnośnym uregulowaniu całej sprawy z francuskimi hurtownikami, stanie się on z łatwością punktem rozdzielczym naszego eksportu na Szwajcarię, Zachodnie Niemcy, Belgię i Anglię. Oprócz tego Francja jest największym konsumentem konserw rakowych, których, obok własnych fabryk, dostarczają jej fabryki niemieckie. W miarę rozwoju naszego przemysłu konserwowego, opartego na krajowym surowcu, z łatwością będziemy mogli opanować cały rynek francuski.

Ze względu na dużą zależność rynku francuskiego od Niemiec z całą gotowością powita on wysiłek usamodzielnienia się eksporterów polskich i nawiąże z nami bezpośredni stosunek.

Z mniejszych rynków, na których nasze raki znajdują z łatwością zbytu, należy wymienić: Węgry, Szwecję i Szwajcarię, korzystających obecnie albo z reeksportu Niemiec, albo z małego eksportu Włoch i Estonji.

Kończąc wywody, dotyczące hodowli i eksportu raków, musimy zaznaczyć, że sprawa uregulowania panujących obecnie stosunków jest niezmiernie pilna, ponieważ jeszcze jeden sezon, odbyty bez zmiany, może zniszczyć tę gałąź hodowlaną doszczętnie.

E. Iwaszkiewicz

H A N D E L

HANDEL ZAGRANICZNY

O UREGULOWANIE WYWOZU RAKÓW —
p. str. 1773.

OKAZJE DO HANDLU Z ZAGRANICĄ

Życzący poznać szczegóły któregokolwiek z wymienionych niżej interesów oraz otrzymać adres odnośnej firmy zagranicznej winni podać Redakcji odpowiedni numer kolejny, umieszczony przy danej wzmiance, oraz załączyć na kosztą odpowiedzi sumę 1 — w znaczkach pocztowych (od każdego poszczególnego numeru).

Redakcja Tygodnika „Polska Gospodarcza” nie przyjmuje na siebie odpowiedzialności za konsekwencje handlowe zawartych tą drogą interesów.

ZAPYTANIA Z ZAGRANICY:

Nr. 141/A: Handlowiec, dobrze obznajmiony z amerykańskim rynkiem futrzanym, pragnie objąć przedstawicielstwo firmy polskiej w tej branży na warunkach komisowych.

Nr. 142/A: Firma amerykańska nawiąże stosunki z fabryką polską, wytwarzającą kapsułki żelatynowe dla celów medycznych.

OFERTY FIRM ZAGRANICZNYCH:

Nr. 118/B: Nowojorska fabryka zelówek gumowych odda wyłączne przedstawicielstwo na Polskę.

HANDEL WEWNĘTRZNY

RUCH CEN W SIERPNIU 1930 R. — Sezonowy zastój obrotów, który cechuje letnie miesiące, trwał właściwie jeszcze w sierpniu, choć pod koniec miesiąca w niektórych branżach dały się już odczuć oznaki ożywienia obrotów, związanego z sezonem jesiennym (np. w handlu włókienniczym, handlu maszynami rolniczymi, naftą i t. p.).

Poza tem w dalszym ciągu zaznaczała się na rynku wewnętrznym tendencja do wzrostu zbytu towarów przemysłowych a w związku z tem i tendencja wzrostu rozmiarów produkcji, a to wobec wyczerpywania się zapasów towarowych, zwłaszcza u detalistów, którzy w wielu wypadkach swoje składy i swoje zapotrzebowanie zmniejszali poniżej minimum, odpowiadającego poziomowi konsumpcji.

Jeśli chodzi o rynek wewnętrzny, to siła nabywcza ani ludności rolniczej ani ludności miejskiej nie uległa w sierpniu poprawie. Ceny płodów rolnych utrzymywały się na niskim poziomie, a jeśli zbyt ich zwiększał się, to kompensowany był naogół zniżką cen. Zarobki ludności miejskiej zmianie prawie nie uległy, choć zatrudnienie nieco wzrosło; panowała jednak w dalszym ciągu tendencja do obniżania płac, która — jeśli nie brać na uwagę indywidualnych obniżek — ujawniła się narazie w wypowiedzaniu umów zbiorowych. Wartość realna płac wobec spadku kosztów żywności uległa pewnej poprawie. Rynek zewnętrzny — wobec panującej depresji zagranicą oraz spadku cen — wykazał raczej skurczenie pojemności.

Wyplacalność uległa w sierpniu znacznej poprawie i w obrotach towarowych dał się zauważyć dalszy wzrost zaufania.

Wskaźnik cen hurtowych, po przejściowejwyżce w lipcu, w sierpniu znowu zmniejszył się (o przeszło 2%), osiągając poziom rekordowo niski. Zniżka ogólnego poziomu cen została spowodowana spadkiem cen zarówno artykułów rolnych, jak i przemysłowych.

Ceny detaliczne wykazały spadek, podobnie jak i hurtowe, i to prawie w tym samym stopniu, bo nieco mniej tylko ponad 2%. Przy stabilizacji, a nawet minimalnej wyżce cen artykułów przemysłowych, na spadek oddziaływała wyłącznie zniżka cen artykułów rolnych (głównie żywności).

Dla przeprowadzenia bliższej analizy ruchu cen hurtowych w sierpniu r. b. zapoznamy się w poniższych zestawieniach ze zmianami, jakie zaszły w miesiącu sprawozdawczym we wskaźnikach poszczególnych grup, towarowych oraz cenach ważniejszych towarów:

	Wskaźnik ogólny	Artykuły rolne	W t e m:			drzewo	W t e m:				
			rod. roślinne	spożywcze	Artykuły przemysł.		Artykuły włókien.	węgiel	metale	różne	Artykuły kolonialne
			W s k a ź n i k			1927 = 100					
VIII 1929 r.	95.1	84.3	74.7	99.8	103.2	115.6	95.1	121.0	100.2	104.4	104.9
I 1930 r.	88.2	74.8	64.8	91.8	99.1	111.5	86.3	121.0	97.5	102.9	101.1
II "	84.9	69.3	59.4	86.2	98.2	111.5	84.2	121.0	96.5	103.0	101.1
III "	85.0	70.1	61.3	84.9	97.5	108.0	84.6	121.0	94.6	103.1	101.1
IV "	85.0	71.3	65.0	81.5	96.5	108.0	84.6	121.0	92.8	101.2	97.4
V "	83.3	68.3	60.3	81.6	96.3	108.0	85.3	121.0	91.4	101.1	93.9
VI "	83.1	68.9	63.7	77.4	95.2	108.0	82.9	121.0	90.9	100.5	94.3
VII "	83.8	71.3	66.9	78.6	94.2	103.0	82.1	121.0	90.5	100.3	93.9
VIII "	81.9	68.2	63.2	76.5	93.4	102.4	80.1	121.0	90.0	100.2	95.4

T O W A R		Waga towarów we wskaźniku		Lipiec 1930	Sierpień 1930
Roślinne krajowe produkty spożywcze 24					
Ziemniopłody:					
Pszonica	gielda Poznań	za 100 kg	4	33·81 ¹⁾	31·51
Zyto	" Warszawa	" "	4	18·63 ¹⁾	19·81
	" Poznań	" "	4	19·63	20·45
Jęczmień brow.	" Warszawa	" "	2	26·—	27·50
Jęczmień "	" Poznań	" "	2	—	27·25
Owies	" "	" "	1	22·—	18·63
Przetwory:					
Mąka pszenna 65% gielda	Poznań	za 100 kg	4	—	52·50
Mąka żytnia 70%	" "	" "	4	34·13	32·50
Kasza jęczmienna młyn	Warszawa	" "	1	45·—	45·—
Cukier loco	Poznań	" "	2	146·15	146·15
Zwierzęce produkty spożywcze 18					
Bydło:					
Wół żywa waga	Warszawa	za 1 kg	4	1·15	1·20
Wieprz żywa waga	" "	" "	6	2·05	1·75
Nabiał:					
Mleko	" "	1 litr	3	0·33	0·33
Masło	" "	1 kg	3	4·90	4·50
Jaja świeże	" "	1 skrz.	2	156·70	155·—
Kolonjalne produkty spożywcze 13					
Ryz	Warszawa	za 100 kg	1	82·—	84·—
Herbata	" "	1 "	0·8	16·—	16·—
Kawa	" "	1 "	1	5·—	5·20
Drewno 6					
Surowce:					
Dłuzycie sosn. loco st.	Warszawa	za 1 m ³	2	45·—	—
Drzewo opał. " " "	" "	1 tonne	1	57·—	55·—
Tarte:					
Deski sosn. cies. tartak	Warszawa	za 1 m ³	2	96·50	—
Deski sosn. stol. " " "	" "	" "	1	155·—	—
Artykuły włókiennicze 15					
Surowce:					
Bawełna ameryk. loco	Łódź	za 1 kg	3	3·37	2·98
Wełna Merynos myta	" "	" "	1	11·96	11·96
Wełna Buenos Aires	Bielsk	" "	1	10·56	10·56
Półfabrykaty:					
Przędza bawełn. 1/16 loco	Łódź	za 1 kg	1·5	5·78	5·78
" " 1/32 " " "	" "	" "	1·5	7·30	7·30
" wełn. czesank. 2/40 " " "	" "	" "	2	21·39	21·39
Materiały gotowe:					
Madapolam loco skład fabryczny	" "	1 m	2	1·95	1·95
Oxford " " "	" "	" "	1	1·54	1·54
Kamgarn " " "	" "	" "	1	27·69	27·69
Szewiot " " "	" "	" "	1	22·70	22·70
Węgiel 5					
Węgiel dąbrow. gruby loco wag. kop. za 1 tonne	" "	" "	1·5	36·20 ²⁾	36·20 ²⁾
" " kostka I " " "	" "	" "	1	37·70 ²⁾	37·70 ²⁾
Węgiel górnośl. gruby loco wag. kop. " " "	" "	" "	3	38·50	38·50
" " kostka I " " "	" "	" "	1	40·—	40·—
Koks gruby kostka " fabryka " " "	" "	" "	0·5	47·50	47·50
Metale 15					
Surówka odlewnicza loco wag. huta	za 1 tonne	2	220·—	220·—	—
Żelazo handlowe " " " " "	" "	2	350·—	350·—	—
" bednarskie " " " " "	" "	1	422·50	422·50	—
Drut walcowany " " " " "	" "	1	397·50	397·50	—
Blacha żelazna 5 mm " " " " "	" "	1	432·50	432·50	—
" ocynk. 0·5 mm " " " " "	100 kg	1	125·—	125·—	—
Stal narzędziowa loco st. Warszawa	" 1 kg	2	3·01	3·01	—
Cynk surowy " wag. huta	" 100 "	1	74·69	73·61	—
Ołów hutniczy " " " " "	" " "	1	85·06	85·65	—
Cyna " Warszawa	" " "	1	800·—	750·—	—

R ó z n e

14

Oleje mineralne:					
Nafta rafinowana loco Borysław	za 100 kg	2	48·70	48·70	—
Benzyna 0·741—0·750 " " "	" "	1	76·47	76·47	—
Olej gazowy loco Borysław	za 100 kg	0·5	24·45	24·45	—
" maszyn. 4·45/50 " " "	" "	0·5	52·10	52·10	—
Parafina rafinowana " " "	" "	0·5	181·—	181·—	—
Mineralne prod. budowlane:					
Wapno palone loco st. wysył.	za 100 kg	1	6·35	6·35	—
Cement " " " " "	" "	1	7·70	7·70	—
Cegła palona " " " " 1.000 szt.	" "	0·5	87·—	87·—	—
Szkoło w skrzyn. " Warszawa	" 1 m ²	0·5	4·59	4·23	—
Skóry surowe:					
Skóry surowe bydł. loco Warszawa	za 1 kg	0·6	2·05	2·13	—
Skóry gotowe:					
Skóry podeszwiane loco Warszawa	za 1 kg	0·4	6·53	6·53	—
Ssaki chrom. czarne " " " 1 stopę	" "	0·4	2·48	2·60	—
Nawozy sztuczne:					
Sól potasowa loco stacja wysył.	za 10 t netto	0·5	1.375·—	1.375·—	—
Superfosfat " " Warsz.	za 1 kg brutto	0·5	0·84	0·84	—
Inne chemikalia:					
Soda amonjak. loco wag. fabr.	za 100 kg netto	0·5	25·—	25·—	—
Kw. siarcz. 60° Bé " " " " "	" "	0·5	73·10	73·10	—
Terpent. surowa biała loco st. wys. za 1 kg netto	" "	—	1·42	1·42	—
" "Medicinale puriss A" loco st. wys. za 1 kg netto	" "	0·5	1·83	1·83	—
Benzol motorowy loco wag. fabr.	za 100 kg netto	0·5	90·—	90·—	—
Papier:					
Papier rotacyjny loco wag. fabryka	za 1 kg	0·5	0·67	0·67	—

Ceny artykułów rolnych, które po silnej niżce na początku roku wykazywały następnie tendencję raczej zwykłą, w sierpniu uległy silnej niżce, osiągając poziom rekordowo niski, niższy nieco nawet od poziomu majowego. Spadek cen artykułów rolnych w sierpniu wyniósł mianowicie 4·4% (w lipcu wzrost o 3·5%).

Spadek ten był w dużej mierze spowodowany obniżeniem się cen krajowych roślinnych produktów spożywczych, a głównie zbóż i przetworów. Ceny zbóż wykazywały tendencję bardzo niejedolitą. Najpoważniej zniżkowały ceny pszenicy w związku z pojawieniem się pszenicy nowego zbioru, zgodnie zresztą z tendencją światową. Ceny żyta natomiast przy pewnych wahaniach wykazały w końcu miesiąca poziom wyższy niż w końcu lipca. To samo dotyczy jęczmienia. Ceny owsa wykazały naogół spadek, mimo słabego stosunkowo urodzaju; dlatego też w następnych miesiącach spodziewana jest ich zwykła. Ogólny wskaźnik cen tej grupy obniżył się o 5·6%.

Grupa zwierzęcych produktów spożywczych przyczyniła się też do spadku cen artykułów rolnych, wykazując zniżkę wskaźnika cen o 2·7% (w lipcu wzrost o 1·5%). Przy utrzymanych spędach ceny bydła wykazały lekki wzrost, zwłaszcza w I połowie miesiąca; natomiast ceny trzody chlewnej—mimo zwiększonego eksportu, a nie rosnącej podaży—wykazały spadek. W zakresie nabiału—wobec niepomysłnej sytuacji eksportowej (mały popyt i spadek cen)—ceny zarówno masła, jak i jaj wykazywały tendencję zniżkową, a dopiero w I połowie września wykazały wzrost.

Ceny artykułów przemysłowych od kwietnia 1929 r. nieprzerwanie zniżkują. Spadek ten jest coprawda nieznaczny, ale stały; w czerwcu wyniósł 1·1%, w lipcu 1·0%, a w sierpniu 0·9%. Oddziałuje tu przedewszystkiem światowy spadek cen surowców, poza tem zaś konjunkturalny spadek cen wyrobów.

W grupie drzewnej w sierpniu panowała w dalszym ciągu tendencja zniżkowa; wskaźnik cen grupy obniżył się o 0·6%, gdy w lipcu o 4·6%. Spadają ceny niektórych sortymentów surowca, zwłaszcza jednak ceny tarcicy—wobec dużych zapasów, a złej konjunktury eksportowej.

¹⁾ Przeciętą dla zboża nowego i starego.

²⁾ Ceny węgla z kopalń, zaliczonych do klasy II-a.

Poziom cen w grupie włókienniczej obniżył się w sierpniu o 2·4%. Zniżkowały w dalszym ciągu ceny bawełny, podczas gdy ceny wełny pozostały utrzymane. Notowania cen przędzy i tkanin pozostały niezmienione, aczkolwiek w zakresie wyrobów gotowych nastąpiła dla niektórych z nich zniżka cen.

W grupie metali ceny żelaza pozostały niezmienione, co do pozostałych zaś metali, to ceny cynku w dalszym ciągu zniżkowały, natomiast ceny ołowiu, które już w lipcu poszły nieco w górę, wykazały dalszą poprawę. Ustabilizowane w poprzednim miesiącu ceny cyny wykazały w miesiącu sprawozdawczym znowu spadek.

Ceny węgla pozostawały w sierpniu w dalszym ciągu niezmienione.

W grupie „różnych” artykułów przemysłowych nastąpił w sierpniu dalszy, choć bardzo nieznaczny, spadek cen (w maju o 0·1%, w czerwcu o 0·6%, w lipcu o 0·2% i w sierpniu o 0·1%). W powyższych notowaniach Gł. Urz. Stat. widzimy przede wszystkim spadek cen szkła; wzrost natomiast wykazały ceny niektórych gatunków skór, zwłaszcza zaś skór surowych.

Ceny kolonialnych produktów spożywczych wykazały w sierpniu wzrost o 1·7% (w lipcu spadek o 0·4%), wywołany ponowną wyżką cen ryżu, które w ostatnich miesiącach wykazują stałe wahania, oraz wyżką cen kawy.

Ruch cen w ciągu roku, t. j. od sierpnia 1929 r. do sierpnia 1930 r., wykazał się zniżką ogólnego poziomu cen o 13·9%, przyczem ceny artykułów rolnych obniżyły się o 19·1%, a ceny artykułów przemysłowych—tylko o 9·5%. Rok ten pogłębił więc znacznie dysproporcję między cenami artykułów rolnych a przemysłowych. Biorąc pod uwagę poszczególne grupy towarów, widzimy, że wśród artykułów rolnych grupa produktów roślinnych wykazała spadek o 15·4%, a grupa produktów zwierzęcych aż o 23·3%; z artykułów przemysłowych pozostały niezmienione ceny węgla, obniżyły się zaś ceny: drzewa — o 11·4%, artykułów włókienniczych — o 15·8%, metali — o 10·2% i „różnych” o 10·2%. Grupa artykułów kolonialnych wykazała spadek o 9%.

W stosunku do poziomu cen z I połowy 1925 r., t. j. okresu względnej stabilizacji przed załamaniem się kursu dawnego złotego, ceny hurtowe w sierpniu 1930 r. wykazują znaczny spadek, mianowicie o 29·1%. Dla poszczególnych grup odchylenia cen sierpniowych od poziomu z I połowy 1925 r. są następujące (w %):

Artykuły rolne	-41·1
„ przemysłowe	-19·2
Roślinne produkty spożywcze	-50·4
Zwierzęce „ „	-25·2
Kolonjalne „ „	-10·8
Drewno	+12·5
Artykuły włókiennicze	-38·6
Węgiel	-3·7
Metale	-21·1
Różne artykuły przemysłowe	-9·5

Ceny detaliczne zniżkowały w sierpniu o 2·1% (w lipcu wyżka o 3·6%).

Ruch wskaźników cen detalicznych (52 towarów w Warszawie) przedstawiał się w miesiącu sprawozdawczym następująco:

	Wskaźnik cen (1927 = 100)		
	VII 1930	VIII 1930	VIII 1929
Wskaźnik ogólny	103·5	101·3	107·7
Artykuły rolne	97·0	92·2	106·0
„ przemysł.	111·0	111·1	110·5
Żywność	97·4	93·2	105·4

Jak widzimy, zniżka ogólnego poziomu cen detalicznych w sierpniu r. b. powstała wyłącznie wskutek spadku cen artykułów rolnych (głównie żywnościowych), podczas gdy ceny artykułów przemysłowych wykazały nawet minimalną wyżkę.

M. in. spadły ceny: chleba i mąki pszennej, kaszy, mleka, masła, kartofli, mięsa wieprzowego i cukru, wzrosły zaś ceny mięsa wołowego i t. p.

Sierpniowy poziom cen detalicznych jest o 1·3% wyższy od przeciętnego poziomu z 1927 r., gdy poziom cen hurtowych obniżył się jednocześnie o 18·1%, a więc rozpiętość cen w hurcie i detalu w porównaniu ze stanem w 1927 r. znacznie się wzmogła.

Ruch cen detalicznych w ciągu roku, t. j. od sierpnia 1929 r., wykazuje spadek o 5·9%, przyczem ceny artykułów rolnych spadły o 13·0%, a ceny artykułów przemysłowych wzrosły o 0·5%.

W stosunku do poziomu cen z I połowy 1925 r. ceny detaliczne w sierpniu wykazują spadek o 15·0%, przyczem ceny artykułów rolnych spadły o 23·8%, a ceny artykułów przemysłowych o 5·5%.

Koszty utrzymania (w Warszawie) spadły w sierpniu o 1·7% (w lipcu wzrost o 2·5%), mianowicie: koszty żywności obniżyły się o 3·9%, gdy ceny opału wzrosły o 0·2%.

KRAJOWE RYNKI TOWAROWE

NA PODSTAWIE DANYCH MIN. PRZEM. I HANDLU I MIN. ROLNICTWA, DONIESIENI WYDZIAŁÓW PRZEM. WOJEWÓDZTWA, ORGANIZACJI SPOŁECZNO-GOSPODARCZYCH, WŁASNYCH KORESPONDENTÓW, DEPEZ „PATA” I „AGENCJI WSCHODNIEJ” I T. D.

ZIEMIOPŁODY

RUCH CEN ZBÓŻ

w okresie od 9 do 22 września 1930 r.

(za kwintal)

	16 — 22/IX		23 — 30/IX		Różnica w %/o-ach cen z 23 — 30/IX w stos. do cen z 16 — 22/IX
	zł	zł	zł	zł	
Pszenica					
Warszawa	30·87	3·47	29·37½	3·30	- 4·8
Poznań	27·03	3·03	26·06	2·92½	- 3·4
Lwów	27·75	3·12	25·90	2·91	- 6·6
Srednia giełd krajowych	28·54	3·30½	27·11	3·04½	- 5·0
Żyto					
Warszawa	18·71½	2·10	18·75	2·10½	+ 0·1
Poznań	17·90½	2·01	17·68½	1·98½	- 1·1
Lwów	18·25	2·05	17·87½	2·00	- 2·0
Srednia giełd krajowych	18·29	2·05	18·10	2·03	- 1·0
Owies					
Warszawa	21·25	2·39	21·00	2·36	- 1·1
Poznań	18·00	2·02	18·00	2·02	—
Lwów	17·75	1·99	16·75	1·88½	- 5·6
Srednia giełd krajowych	19·00	2·13½	18·58	2·08½	- 2·2
Jęczmień browarowy					
Warszawa	26·62½	2·99	26·06	2·92½	- 2·1
Poznań	26·87½	3·02	26·50	2·97	- 1·3
Lwów	—	—	—	—	—
Srednia giełd krajowych	—	—	—	—	—
Jęczmień zwykły					
Warszawa	20·50	2·30	20·50	2·30	—
Poznań	21·25	2·27	20·25	2·27	—
Lwów	17·50	1·96	17·75	1·99	+ 1·4
Srednia giełd krajowych	19·41½	2·18	19·50	2·19	+ 0·4

NOTOWANIA GIEŁDOWE

za okres od 22 do 27 września 1930 r.

WARSZAWA. — Dla zbóż chlebowych panowała w okresie sprawozdawczym tendencja utrzymania. Przy średnich obrotach ceny przeważnie pozostały bez zmiany, a jedynie pszenica i jej przetwory oraz jęczmień browarowy wykazują w porównaniu

z notowaniami końcowymi okresu poprzedniego niewielkie niżki. Ceny orientacyjne — w $\mathcal{Z}$ za 100 kg parytet wagon Warszawa (w nawiasach podane są notowania końcowe z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy): pszenica 29 00 — 30 00 (30 50 — 31 50), żyto 18 50 — 19 00 (18 50 — 19 00), jęczmień brow. 25 00 — 27 00 (25 50 — 27 50), — przemiałowy 20 00 — 21 00 (20 00 — 21 00), owies jednolity 20 00 — 22 00 (20 00 — 22 00), otręby pszenne szale 16 00 — 17 00 (17 00 — 18 00), — pszenne średnie 13 00 — 14 00 (14 50 — 15 50), — żytnie 10 00 — 10 50 (10 00 — 10 50).

Na rynku mąki sytuacja bez zmiany, ceny utrzymały się na dotychczasowym poziomie. Ceny orientacyjne — w $\mathcal{Z}$ za 100 kg parytet wagon Warszawa (jak wyżej): mąka pszenna luksusowa 65 00 — 75 00 (65 00 — 75 00), pszenna 4,0 55 00 — 65 00 (55 00 — 65 00), — żytnia (typ przepisowy) 35 00 — 36 00 (35 00 — 36 00).

Dla kasz i grochów tendencja słabsza, ceny kształtują się niżkowo. Ceny orientacyjne — w $\mathcal{Z}$ za 100 kg loco skład: kasza jęczmienna łamana 42 00, pęczak 42 00, kasza perlowa 65 00, — owsiana 75 00 — 80 00, płatki owsiane 75 00, pszena manna 75 00, kasza gryczana palona cała 75 00, — w półówkach 67 00, — biała cała 70 00, — w półówkach 60 00, maczek „0” 95 00, — „00” 100 00, — „000” 105 00, kasza jagłana I gat. — 76 00, — II gat. 65 00, groch łuskany cały 75 00, — Wiktoria 58 00, — polny 35 00, fasola biała olbrzymia 115 00, — drobna biała 70 00, mąka kartoflana 41 00, ryż Burma 84 00, — Siam 106 00 — 109 00, — Patna I 120 00.

POZNAŃ. — Okres sprawozdawczy nie przyniósł poważniejszych zmian na rynku zbóż chlebowych, i jedynie pszenica, jęczmień browarowy oraz mąka pszenna i żytnia wykazują niewielkie niżki cen, pozostałe zaś utrzymały się na dotychczasowym poziomie. W ostatnim dniu okresu sprawozdawczego notowano następujące ceny orientacyjne — w $\mathcal{Z}$ za 100 kg parytet Poznań (jak wyżej): pszenica 25 25 — 27 00 (26 25 — 28 00), żyto 17 50 — 18 00 (17 50 — 18 00), jęczmień brow. 25 50 — 27 50 (26 00 — 28 00), — przemiałowy 19 00 — 21 50 (19 00 — 21 50), owies 17 00 — 19 00 (17 00 — 19 00), mąka pszenna 65 $\frac{1}{2}$ -owa wraz z workiem 46 00 — 49 00 (47 00 — 50 00), — żytnia 65 $\frac{1}{2}$ -owa wraz z workiem 28 50 (29 00), otręby pszenne grube 16 00 — 17 00 (16 00 — 17 00), — pszenne średnie 14 00 — 15 00 (14 00 — 15 00), — żytnie 11 50 — 12 50 (11 50 — 12 50).

LWÓW. — Tendencja słaba, ceny niżują. Ceny orientacyjne — w $\mathcal{Z}$ za 100 kg parytet Lwów (jak wyżej): pszenica dworska 27 00 — 27 50 (28 00 — 28 50), — zbiorowa 24 75 — 25 25 (25 75 — 26 25), żyto małopolskie jednolite 18 00 — 18 50, — zbiorowe 17 25 — 17 75, jęczmień małopolski przemiałowy 17 50 — 18 00 (17 50), owies małopolski 16 50 — 17 00, mąka pszenna 65 $\frac{1}{2}$ -wa brutto za netto 49 00 — 50 00 (50 00 — 51 00), — żytnia (typ przepisowy) łącznie z workiem 32 50 — 35 50, otręby pszenne netto bez worka 11 50 — 12 00, — żytnie netto bez worka 9 00 — 9 50.

WILNO. — Podaż zbóż chlebowych duża. Ceny orientacyjne — w $\mathcal{Z}$ za 100 kg franco stacja Wilno (jak wyżej): pszenica 29 00 — 33 00 (30 00 — 32 00), żyto 17 00 — 19 00 (18 00 — 19 00), jęczmień brow. 24 00 — 25 00 (24 00 — 25 50), — przemiałowy 20 00 — 22 00 (21 00 — 22 00), owies 18 00 — 20 00 (20 00 — 22 00), otręby pszenne 15 00 — 18 00 (15 00 — 16 00), — żytnie 12 00 — 14 00 (12 00 — 13 00), makuchy lniane 32 00 — 33 00 (32 00 — 33 00), — słonecznikowe 24 00 — 25 00 (24 00 — 25 00).

GDAŃSK. — Ceny zbóż chlebowych kształtowały się nieco słabiej. Notowano — w guld. gđ. za 100 kg (jak wyżej): pszenica (zależnie od gatunku) 16 50 — 17 00 (17 00 — 17 50), żyto 11 00 (11 50), jęczmień 14 00 — 16 00 (13 50 — 15 75), — pastewny 12 50 — 13 50 (11 75 — 12 00), owies 11 50 — 12 00, otręby pszenne grube 10 25 — 10 75 (10 25 — 10 75), — żytnie 7 75 — 8 25 (7 75 — 8 25).

PASZA

KRAKÓW. — Tendencja niżkowa dla makuchów. Ceny orientacyjne — w $\mathcal{Z}$ za 100 kg parytet Kraków: siano słodkie nowe 12 00 — 13 00, — średnie 11 50 — 12 00, — kwaśne 8 00 — 9 00, koniczyna pistewna 14 00 — 15 00, słoma długa nowa 6 00 — 6 50, — mierzwa luzem 3 50 — 4 00, — prasowana 4 50 — 5 50, makuchy z orzecha ziemnego 54/56 $\frac{1}{2}$ 35 00 — 36 00, — rzepakowe 23 00 — 24 00, — lniane 34 00 — 35 00, — słonecznikowe 48 $\frac{1}{2}$ białka i tłuszczu 26 00 — 27 00, śrut soya 46 $\frac{1}{2}$ 37 00 — 33 00, otręby pszenne 13 00 — 13 50, — żytnie 11 00 — 11 50.

WARSZAWA. — Dla siana tendencja mocna, ceny makuchów niżkowały. Ceny orientacyjne — w $\mathcal{Z}$ za 100 kg: siano koniczynowe świeże 18 00, — zwykłe, średnie gat. 13 00 — 15 00,

słoma prosta (przeważnie żytnia) 9 00 — 9 50; franco wagon stacja załadowania; siano I gat. 8 50 — 9 50, słoma prasowana 4 20 — 4 50; za 1 tonnę loco cukrownia w Poznaniu: wyłoki buraczane \$ 14 00; za 100 kg franco stacja Warszawa: makuchy lniane 33 00 — 31 00, — rzepakowe 21 00 — 22 00, otręby pszenne średnie 13 00 — 14 00, — żytnie 10 00 — 10 50; kuchy zagraniczne — za 100 kg franco skład Warszawa: mączka arachidowa (z orzecha ziemnego) 50 $\frac{1}{2}$ białka i tłuszczu w workach brutto za netto 40 50, kuch sojowy śrutowy 46 $\frac{1}{2}$ w workach brutto za netto 40 50, kuchy słonecznikowe w taflach 33 00, — mielone 34 00, — rzepakowe 25 00, — mielone 26 00, — lniane w taflach 40 00, — mielone 41 00.

LWÓW. — Notowania paszy Centralnej Targowicy — w $\mathcal{Z}$ za 100 kg: siano I gat. 9 00 — 12 00, — II gat. 7 00 — 8 00, koniczyna niemiłocona 11 00 — 12 00, tymotka 12 00 — 14 00, słoma omlotowa 5 00 — 7 00; ceny orientacyjne — w $\mathcal{Z}$ za 100 kg parytet Podwoleżyska: makuchy lniane 31 00 — 32 00, słoma prasowana 4 50 — 5 00.

CHMIEL

LWÓW. — Usposobienie wyczekujące. Ceny orientacyjne — w \$ za 50 kg loco plantacja: chmiel surowy zależnie od gatunku 6 00 — 9 00.

LUBLIN. — Ceny transakcyjne na Targach Chmielowych — w $\mathcal{Z}$ za 50 kg: chmiel prima 72 00 — 105 00, — średnie gatunki 20 00 — 50 00.

WARZYWA

WARSZAWA. — Notowania Hurtowego Targu Warzywnego — w $\mathcal{Z}$ za 100 kg: fasola strączkowa zielona 24 00 — 30 00, — żółta 36 00 — 42 00, groch strączkowy 50 00 — 75 00, kapusta 2 50 — 3 00, pomidory I gat. 15 00 — 25 00, — II gat. 6 00 — 10 00, szczaw 12 00 — 15 00, cebula I gat. 20 00 — 21 00, — II gat. 16 00 — 18 00, szpinak 12 00 — 15 00, ziemniaki 5 50 — 7 00; za 1 kg: chrzan 2 00 — 3 00; za 100 sztuk względnie pęczków: botwina 6 00 — 7 50, cebula młoda I gat. 10 00 — 12 00, — II gat. 6 00 — 8 00, kalafior I gat. 18 00 — 30 00, — II gat. 6 00 — 10 00, — III gat. 1 50 — 3 00, kapusta biała I gat. 4 50 — 10 00, — czerwona 6 00 — 10 00, — włoska 6 00 — 10 00, — koperek 3 00 — 5 00, koper 40 00 — 100 00, marchew 10 00 — 12 00, pietruszka 12 00 — 15 00, pory 15 00 — 20 00, rzodkiewka 3 00 — 4 50, ogórki 3 00 — 4 50, sałata 6 00 — 7 50, selery 30 00 — 50 00.

NASIONA

LWÓW. — Ceny orientacyjne — w $\mathcal{Z}$ za 100 kg parytet Podwoleżyska: bobik 21 00 — 22 00, groch półwiktoria 24 50 — 26 50, — polny 18 00 — 20 00, siemię lniane 53 00 — 54 00, rzepak ozimy 41 00 — 42 00, koniczyna czerwona naturalna 152 00 — 157 00, mak niebieski 75 00 — 85 00.

KRAKÓW. — Ceny orientacyjne — w $\mathcal{Z}$ za 100 kg parytet Kraków: proso 30 00 — 32 00, groch półwiktoria małopolski 38 00 — 41 00, — zwykły jadalny 34 00 — 36 00, — polny 25 00 — 27 00, peluszkę 27 00 — 29 00, fasola biała długa 60 00 — 65 00, — krótka 36 00 — 40 00, bobik pastewny 24 00 — 25 00, wyka siewna 29 00 — 31 00, łubin żółty 29 00 — 30 00, — niebieski 23 50 — 24 00, rzepak zimowy z workiem 44 00 — 45 00, mak niebieski 90 00 — 95 00, — szary 80 00 — 85 00, koniczyna nasienna bez kianianki atest. 190 00 — 220 00, — surowa czerwona 300 00 — 330 00, seradela 25 00 — 28 00, esparseta 42 00 — 45 00.

TORUŃ. — Ceny orientacyjne — w $\mathcal{Z}$ za 100 kg loco stacja załadowania: koniczyna czerwona 180 00 — 200 00, — biała 250 00 — 300 00, — szwedzka 180 00 — 220 00, — żółta odłuszczone 90 00 — 100 00, — żółta w łuskach 40 00 — 50 00, inkarnatka 180 00 — 200 00, przelot 100 00 — 120 00, rajgras krajowy 80 00 — 100 00, tymotka 40 00 — 50 00, seradela 26 00 — 30 00, wyka letnia 25 00 — 30 00, wiczka zimowa 55 00 — 65 00, peluszkę 25 00 — 28 00, groch Wiktoria 35 00 — 38 00, — zielony 28 00 — 32 00, bobik 22 00 — 25 00, gorczyca 50 00 — 60 00, rzepak 46 00 — 48 00, rzepik 55 00 — 60 00, siemię lniane 65 00 — 75 00, — konopne 60 00 — 70 00, mak niebieski 75 00 — 80 00, — biały 80 00 — 110 00, tataraka 25 00 — 30 00, proso 40 00 — 50 00.

LUBLIN. — Notowania Komisji Cennikowej przy Izbie Przemysłowo-Handlowej w Lublinie — w $\mathcal{Z}$ za 100 kg loco stacja woj. lubelskiego: rzepak 50 00 — 55 00, mak niebieski 75 00 — 80 00, koniczyna biała 290 00 — 350 00, — czerwona 150 00 — 200 00, przelot 120 00 — 125 00.

SKÓRY

LWÓW. — Dla skór surowych tendencja nieco mocniejsza. Notowania Centralnej Targowicy — w zł za 1 kg: skór bydłecie lekkie 2'00, — ciężkie 2'00, — cielęce w rzeźni 4'20, — cielęce prowincjonalne 3'40; za 1 sztukę: skóry końskie duże 24'30, — małe 12'15.

— Podaż skór gotowych niewielka. Ceny orientacyjne — w zł za 1 kg: krupony I gat. 11'00, — II gat. 10'50, — III gat. 10'00, karki 6'00 — 6'30, boki twarde grubsze 4'00.

LUBLIN. — Skóry cielęce podrożały. Ceny orientacyjne — w zł za 1 kg: skór bydłecie prowincjonalne 1'85 — 1'95, — z rzeźni miejskiej 2'30; za 1 sztukę: skóry cielęce z rzeźni miejskiej 11'00 — 13'00.

WILNO. — Dla skór surowych tendencja mocniejsza. Ceny orientacyjne — w zł za 16 kg: skóry bydłecie z rzeźni miejskiej lekkie 32'00, — ciężkie 32'00; za 1 sztukę: skóry cielęce 11'00 — 12'00, — baranie 5'00 — 6'00, — końskie 24'00 — 27'00.

— Ceny orientacyjne — w zł za 1 kg: krupony I gat. 10'00, — II gat. 9'50 — 9'75, — III gat. 8'50 — 8'75, boki 4'50 — 4'75, branzle 7'50 — 8'00.

KRAKÓW. — Ceny skór bydłecych nieznacznie się obniżyły. Notowania Centralnej Targowicy — w zł za 1 kg: skóry wółowe 1'70, — krowie 1'50, — z jałówek 1'75; na 1 sztukę: skóry cielęce 12'00.

BYDGOSZCZ. — Ceny orientacyjne — w zł za 1 kg loco Bydgoszcz: skóry bydłecie ciężkie 1'60, — lekkie 1'90, — skopowe długowłniste 2'00, — krótkowłniste 1'60; za 1 sztukę: skóry cielęce lekkie 9'00, — średnie 10'00 — 11'00, — końskie 25'00 — 27'00, — kozie 8'00.

WEŁNA

LUBLIN. — Tendencja słabsza, ceny zniżują. Ceny orientacyjne — w zł za 1 kg: wełna cienka 2'90 — 3'10, — średnia 2'40 — 2'50, — gruba 2'00 — 2'10.

BYDGOSZCZ. — Usposobienie spokojne. Ceny orientacyjne — w zł za 50 kg loco Bydgoszcz: wełna jednolita „Merino” 14'00 — 14'00, — zbierana 12'00 — 13'00.

PIERZE

TORUŃ. — Ceny orientacyjne — w zł za 1 kg: pierze kurze różnobarwne sortowane 0'65 — 0'75, — żółte 1'00 — 1'15, — białe 1'30 — 1'40, — gęsie nowe niedarte 10'00, — kacze nowe niedarte 7'00 — 8'00, puch biały 27'00.

BYDGOSZCZ. — Zapotrzebowanie niewielkie. Ceny orientacyjne — w zł za 1 kg: pierze gęsie darte i czyszczone szare 9'00 — 12'00, — białe I gat. 18'00 — 22'00, — II gat. 12'00 — 15'00, — kacze szare 4'00 — 5'00, — białe 7'00, podskuby 12'00 — 15'00, puch szary 25'00, — biały 30'00 — 35'00.

WŁOSIE

WARSZAWA. — Dla włosów końskich tendencja słabsza, zapotrzebowanie zmniejszone. Ceny orientacyjne — w zł za 1 kg: włosie końskie I gat. 13'00 — 14'00, — II gat. 9'00 — 10'00, — III gat. 6'50 — 7'50, — IV gat. (mieszanka) 5'00 — 5'50; za 100 kg loco Warszawa: trawa morska I gat. 62'00, — II gat. 58'00, — III gat. 56'00, — IV gat. 52'00.

RYBY

WARSZAWA. — W związku ze zwiększonym zapotrzebowaniem (święta żydowskie) ceny wzrosły mimo dużej podaży. Notowano — w zł za 1 kg franco wagon Warszawa: karpie żywe 3'50; orientacyjne ceny detaliczne: karpie żywe 3'80 — 4'00, — śnięte 2'00 — 2'50, liny żywe 4'50, — śnięte 3'00 — 3'50, karasie żywe 3'00 — 5'00, — śnięte 2'00 — 3'00, łososie 10'00 — 25'00, węgorze 6'00 — 7'00, sandace jeziorowe 6'00 — 7'00, — rosyjskie 4'00, łeszcze 4'00, sumy krajane 5'00 — 6'00, ślize 4'09 — 5'00, szczupaki śnięte 3'50 — 5'00, sielawy 4'00, certy 4'00, średnica 2'50 — 3'00, drobnica 1'00 — 1'50.

TŁUSZCZE I OLEJE

WILNO. — Tendencja niejednolita, naogół słabsza. Ceny orientacyjne — w zł za 1 kg (w transakcjach wagonowych):

olej lniany netto (bez beczek) 1'90, — słonecznikowy 2'00, pokost netto 2'05; za 100 kg: siemię lniane 87½% czystości 50'00.

LUBLIN. — Przy słabym zapotrzebowaniu ceny kształtują się zniżkowo. Ceny orientacyjne — w zł za 1 kg (w hurcie): olej rzepakowy 1'45 — 1'50, — lniany 2'10 — 2'20; za 100 kg franco Lublin: rzepak bez zapachu 53'00 — 55'00, siemię lniane 58'00 — 60'00, makuchy rzepakowe I gat. 20'00 — 22'00, — lniane I gat. 32'00 — 34'00.

CHEMIKALJA

WARSZAWA. — Notowania produktów destylacji sosny — w zł za 1 kg franco stacja Hajnówka lub Białowieża: terpentyna „Med. pur. A” 1'86, — „C” 1'60, — „Album II” 1'54, — „S3” 1'02, — „S4” 0'90, smoła sosnowa bezwodna 0'44, dziegieć aptekarski 0'55, węgiel sosnowy I 0'11, — II 0'06, karbolinum prawdziwe żywiczne 0'65.

MATERJAŁY BUDOWLANE

WARSZAWA. — Ceny orientacyjne — w zł za 1.000 sztuk: cegła loco cegielnia podmiejska 65'00 — 70'00, — loco budowa 90'00 — 97'00, cegła górnośląska loco cegielnia na G. Śląsku 52'00 — 56'00, — loco budowa 95'00 — 104'00, cegła dziurawka franco budowa 95'00 — 105'00, dachówka karpiońska franco budowa 165'00 — 175'00; za 100 kg: cement franco wagon Warszawa 9'50, — za beczkę 200 kg loco skład 26'00, — za beczkę 180 kg loco skład 23'50; za 100 kg: franco wagon Warszawa: wapno Kadzielnia kielecka I gat. 5'60, — II gat. 5'20, — III gat. 4'90, — Jaworzna kielecka 4'90, — Chęciny kieleckie 4'92, — Rudniki 4'50, — Rędziny częstochowskie 4'60, — sosnowieckie 4'60, — Piechcin poznański 4'85; za 1 m³: wapno lasowane loco budowa 40'00 — 45'00; za 100 kg loco skład: gips solvayowski murarski 11'00, — sztukatorski 12'00, — modelowy 13'00, — alabastrowy 17'00.

DRZEWO

WILNO. — Dla desek i łat tendencja mocniejsza. Ceny orientacyjne — w zł za 1 m³: deski sosnowe czyste (stolarskie) 90'00 — 95'00, — półczyste (ciesielskie) I gat. 65'00 — 70'00, — II gat. 50'00 — 55'00, łat 85'00 — 90'00, kantówka do 20 cm grubości 80'00 — 85'00, — od 20 cm grubości 95'00 — 100'00, bale 90'00 — 100'00, kłocce 40'00 — 50'00, deski stolarskie wszystkich grubości: dębowe 180'00 — 200'00, grabowe 230'00 — 300'00, jesionowe 180'00 — 200'00, klonowe 180'00 — 200'00, brzoźowe 100'00 — 110'00, olszowe 95'00 — 110'00.

METALE I WYROBY METALOWE

WARSZAWA. — Ceny orientacyjne — w zł za 1 kg: cyna Banka w blokach 7'40, ołów hutniczy 1'15, cynk 1'15, antymon 1'80, aluminium hutnicze 4'00, blacha miedziana 4'00, blacha mosiężna 3'50 — 4'50, blacha cynkowa 1'28.

RYNEK AKCYJNY

za okres od 22 do 27 września 1930 r.

— Giełdę warszawską cechowało w okresie sprawozdawczym dość silne zmniejszenie zainteresowania rynkiem akcyjnym. Aczkolwiek ilość notowanych akcji dość pokaźnie wzrosła, ogólne obroty były bardzo ograniczone, mniejsze niż w okresach poprzednich. Kursy naogół nie wykazują poważniejszych wahań, chociaż szereg akcji ceniony był niżej niż w okresie poprzednim.

W grupie bankowej poważniejszym fluktuacjom ulegał kurs Banku Polskiego, który po początkowej zwykle silnie się obniżył w ostatnich dniach tygodnia, tracąc w rezultacie tygodniowym zł 1'00; zniżkowały również akcje Banku Zachodniego, natomiast kurs akcji Banku Handlowego w Warszawie, zyskując zł 2'00, powrócił do dawnego swego poziomu.

W zaniebanej ostatnio grupie akcji przedsiębiorstw chemicznych doszło do notowań akcji Kijewskiej — kurs kształtował się zniżkowo.

Akcje przedsiębiorstw elektrycznych w okresie sprawozdawczym nie były notowane.

Z pośród akcji przedsiębiorstw cukrowniczych obracano Częstocicami i Warsz. T-wem Fabryk Cukru po kursach znizonych.

Sporadyczne transakcje w grupie przedsiębiorstw cementowych zawierano Wysoką przy tendencji utrzymanej.

Dla akcji Warsz. T-wa Kopalń Węgla panowała tendencja słabsza; poniosły one dalszą niewielką stratę. Akcje przedsiębiorstw naftowych nadal nie wzbudzały najmniejszego zainteresowania.

Akcje przedsiębiorstw metalurgicznych notowane były w znacznie większej ilości — naogół przy tendencji utrzymanej. Kursy Lilpopa, Modrzejowa i Ostrowca pozostały bez zmiany, Norblin osiągnął niewielką zwyżkę, natomiast rzadko ostatnio notowane akcje Rudzkiego, Starachowice i Zieleniewskiego cenione były niżej ostatnich notowań.

W pozostałych grupach akcji sporadyczne transakcje zawierano akcjami Borkowskiego i Kluczewskiej Fabryki Papieru — po kursach dotychczasowych, akcjami zaś Haberbuscha i Schielego po kursie nieco niższym.

Na giełdach prowincjonalnych minął okres sprawozdawczy bez poważniejszych zmian; akcjami interesowano się niewiele, kursy przeważnie utrzymały się na dotychczasowym poziomie.

GIELDA WARSZAWSKA

	Wartość nominalna	Kurs najwyższy	Kurs najniższy	Kurs w dn. 26 IX ¹⁾
Bank Polski	zł 100	167 ⁰⁰	163 ⁵⁰	163 ⁵⁰
„ Handl. w Warsz.	zł 100	110 ⁰⁰	110 ⁰⁰	—
„ Zachodni	zł 100	72 ⁰⁰	7 ⁰⁰	70 ⁰⁰

Kijewski	zł 100	47 ⁵⁰	45 ⁰⁰	—
Częstocice	zł 100	33 ⁵⁰	31 ¹⁵	31 ¹⁵
Warsz. T-wo Fabryk Cukru	zł 100	31 ⁰⁰	30 ⁰⁰	—
Wysoka	zł 100	140 ⁰⁰	140 ⁰⁰	—
Warsz. T-wo Kopalń Węgla	zł 100	40 ⁰⁰	40 ⁰⁰	—
Lilpop	zł 25	25 ⁰⁰	25 ⁰⁰	25 ⁰⁰
Modrzejów	zł 50	8 ⁰⁰	8 ⁰⁰	—
Norblin	zł 100	48 ⁰⁰	48 ⁰⁰	—
Ostrowiec — serja B I — III em.	zł 50	54 ⁰⁰	54 ⁰⁰	—
Rudzki	zł 50	13 ⁰⁰	13 ⁰⁰	—
Starachowice	zł 50	12 ⁵⁰	12 ⁰⁰	12 ⁰⁰
L. Zieleniewski i Fitzner-Gamper — I — III em.	zł 100	30 ⁷⁵	30 ⁷⁵	30 ⁷⁵
Borkowski	zł 25	3 ⁷⁵	3 ⁷⁵	3 ⁷⁵
Kluczeńska Fabryka Papieru	zł 100	73 ⁰⁰	73 ⁰⁰	73 ⁰⁰
Haberbusch i Schiele	zł 100	116 ⁰⁰	115 ⁰⁰	—

GIELDA KRAKOWSKA

Akcje (w dn. 26/IX — w zł; w nawiasach podane są notowania z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy): Bank Polski — 162⁵⁰ (165⁰⁰).

GIELDA LWOWSKA

Akcje (w dn. 26/IX — jak wyżej): Bank Polski — 164⁰⁰.

GIELDA POZNAŃSKA

Akcje (w dn. 26/IX — jak wyżej): Bank Polski — 165⁰⁰ (168⁰⁰), Bank Związku Spółek Zarobkowych — 70⁰⁰ (70⁰⁰)

KOMUNIKACJA I TRANSPORT

POD REDAKCJA MINISTERSTWA KOMUNIKACJI

KOLEJE WĄSKOTOROWE.—Przeważające znaczenie, jakie koleje o torze normalnej szerokości (1435 m) posiadają w każdym państwie, sprawia, iż mówiąc o kolejach, ma się na oku prawie wyłącznie koleje normalnotorowe. Tymczasem koleje wąskotorowe stanowią również poważny środek komunikacyjny, tem się tylko różniący od kolei o normalnej rozpiętości toru, iż obsługują one specjalne interesy poszczególnych okręgów gospodarczych, i, składając się z poszczególnych odcinków, nie stanowią łącznej sieci komunikacyjnej.

U nas, w Polsce, koleje wąskotorowe zasługują tembardziej na uwagę, że ilość ich jest stosunkowo duża, na co wpłynęły specjalne warunki okresu wojennego, kiedy władze okupacyjne niemieckie i austriackie zbudowały około tysiąca kilometrów kolejek bądź dla obsługi frontu, bądź też dla wywozu drzewa, płodów rolnych i innych artykułów z okupowanej dzielnicy do swego kraju.

Taż sama okoliczność sprawiła, iż z ustąpieniem okupantów wybudowane przez nich kolejki straciły w znacznym stopniu na swem znaczeniu, i, aby je przystosować do potrzeb gospodarczych, konieczne się stało bądź przebudować niektóre odcinki, nadając im inny kierunek, bądź też nawet kasować je zupełnie.

W ostatecznym wyniku posiadamy obecnie 3.639 km kolei wąskotorowych publicznych, z których 1.332 km

należy do samorządów powiatowych lub towarzystw prywatnych, 2.307 km zaś należy do sieci P. K. P. lub, stanowiąc własność prywatną, są przez P. K. P. eksploatowane.

O geograficznem rozmieszczeniu kolei wąskotorowych świadczy przynależność ich do poszczególnych dyrekcyj okręgowych P. K. P., co uwidoczni tabela następująca (długość w km):

Dyrekcja	Państwowe	Pryw. w zarz. państw.	Prywatne	Razem
Warszawska	830	—	424	1.254
Wileńska . .	644	68	—	712
Radomska . .	546	49	172	767
Poznańska . .	27	—	436	4
Gdańska . . .	—	—	251	251
Katowicka . .	118	—	—	118
Lwowska . . .	—	25	49	74
Ogółem:	2.165	142	1.332	3.639

Z tej ogólnej ilości kolei wąskotorowych tylko co do pierwszych 2 grup posiadamy dane szczegółowe, obrazujące zarówno ich stan posiadania, jak i wyniki eksploatacyjne. O działalności kolei wąskotorowych prywatnych posiadamy wiadomości bliższe tylko o tej ich grupie, które weszła w skład t. zw. „Związku przedsiębiorstw komunikacyjnych” i jako taka obowiązana jest do przekładania corocznych publicznych sprawozdań.

Państwowe koleje wąskotorowe, będące dziedzicem spadku zarówno po okupantach, jak i po zdeorganizowanych przez wojnę spółkach, eksploatujących nie-

¹⁾ W sobotę dn. 27 września giełda nieczynna.

które prywatne kolejki wąskotorowe, miały zadanie szczególnie utrudnione przez to, iż otrzymały te koleje w stanie nad wyraz opłakanym. Aby uczynić eksploatację ich możliwą, konieczne się stało wymienić szyny na długości 1.069 km, wybudować nowych i przebudować starych budynków 60.000 m², przebudować 9.269 m b. mostów, przekuć 550 km linii o rozmaitym prześwicie na szerokość toru 750 mm, wybudować 40 stacyj wodnych, dodać 75% brakującego balastu oraz wymienić 50% parowozów i około 40% wagonów.

O stopniowych zmianach w stanie posiadania i w środkach eksploatacji kolei wąskotorowych P. K. P. informuje zestawienie następujące, które zapożyczamy z Nr. 7/1930 „Inżyniera Kolejowego”:

	1925	1926	1927	1928	1929
Długość linii eksploat. — km	2.434	2.186	2.231	2.287	2.307
„ bocznic przemysł. — km	248	258	258	375	355
Ilość stacji i przystanków	501	497	483	484	485
„ warsztatów i parowozowni	74	69	82	83	83
„ parowozów czynnych	135	130	157	173	172
„ wagonów osobow. czynnych	282	225	269	288	284
„ wagonów towarow. „	5.685	5.076	5.477	6.081	6.212
Liczba pracowników etatowych	1.330	1.379	1.374	1.390	—
„ „ nieetatow.	1.572	1.396	1.348	1.249	—
„ „ czasowych	1.071	909	1.494	1.944	—
„ „ na 1 km linii	1'6	1'7	1'9	2'0	1'9
„ „ na 1.000 tonno-km	0'06	0'05	0'04	0'04	0'04

Zmniejszenie rozciągłości sieci wąskotorowej do 1926 r. było wynikiem kasowania niektórych odcinków, zbudowanych przez okupantów dla celów wojskowych. Odwrotnie, pewien wzrost sieci po 1926 r. powstał wskutek budowy nowych odcinków, wywołanej potrzebą gospodarczą poszczególnych okręgów. Równoległe do zmian w rozciągłości linii ulegała wahanom także ilość stacji i parowozowni oraz zaopatrzenie w tabor, którego część zużyta wycofywano

z obiegu, zastępując ją nowymi jednostkami. Najintensywniejszy wzrost wykazuje tabor wagonów towarowych, bo też ruch towarowy jest głównym zadaniem państwowych kolei wąskotorowych, jak to stwierdza następująca tabela, ilustrująca wyniki handlowe eksploatacji kolejek:

	1925	1926	1927	1928	1929
Przewieziono podrózn. — tys.	1.648	1.750	1.578	1.572	1.092
Wykonano osobo-km — tys.	33.995	36.912	35.087	34.421	25.442
Przeciętny przebieg — km	21'9	21'1	23'1	21'9	24'0
Przewieziono bagaży i przesyłek pośpieszn. — tys. tonn	2	2	3	3	4
Wykonano tonno-km — tys.	74	104	150	151	159
Przewieziono towarów — tys. tonn	3.629	3.742	4.580	4.956	4.604
Wykonano tonno-km — tys.	54.862	70.453	91.714	95.433	83.744
Przeciętny przebieg — km	15'1	18'5	18'8	19'2	18'1
Przewieziono ładunków gospodarcz. — tys. tonn	87	31	80	107	73
Wykonano tonno-km — tys.	2.231	1.200	2.825	3.458	3.281
Przeciętny przebieg — km	25'0	41'7	36'0	32'4	45'0
Przeciętny dzienny naładunek wagonów	1.645	1.789	2.135	2.318	2.212

Z zestawienia powyższego widać, iż ruch osobowy spada, natomiast ruch towarowy wzrasta. Na spadek przewozów osobowych wywiera wpływ głównie rozwój komunikacji autobusowej, której kolejki sprostać nie mogą. W ruchu towarowym naładunek wytworów przemysłu górniczego stanowił w 1929 r. 68% ogólnego naładunku, naładunek materiałów drzewnych 15% i naładunek przemysłu rolnego i cukrowniczego 13%. Na towary pozostałe przypada zaledwie 4%, z których większość stanowią artykuły przemysłu budowlanego, jak: cegła, kamienie, żwir, piasek i cement.

Wyniki finansowe eksploatacji kolei wąskotorowych P. K. P. przedstawiają się w sposób następujący (w zł):

	1925	1926	1927	1928	1929
Dochody:					
Z przewozu osób	1,978.818	2,011.606	2,378.674	2,416.715	2,053.551
„ „ bagażu i poczty	49.458	259.208	49.744	268.633	239.093
„ „ towarów	9,062.108	8,284.413	11,714.784	13,035.602	14,061.603
Kazem z przewozów	11,090.84	10,555.227	14,203.202	15,720.050	16,414.247
% od dochodu ogólnego	83%	80%	84%	80%	85%
Inne dochody	2,230.380	2,611.112	2,612.386	4,037.104	2,834.594
Ogółem dochodów	12,320.764	13,196.339	16,815.588	19,758.055	19,248.841
Na 1 km linii	5.473	6.107	8.034	8.639	8.343
Wydatki:					
Ogółem wydatki eksploatacyjne	13,583.145	12,042.937	15,620.925	19,250.710	21,445.521
w tem: wydatki osobowe	50%	51%	48%	46%	48%
„ rzeczowe	50%	49%	52%	54%	52%
Na 1 km linii „	5.705	5.303	7.081	8.417	9.296
Wynik eksploatacji:					
Nadwyżka dochodu	—	1,153.402	1,194.663	507.345	—
Deficyt	262.381	—	—	—	2,197.082
Spółczynnik eksploatacji	102	91	93	97	111

Liczby powyższe wykazują, iż dochody państwowych kolei wąskotorowych stale wzrastają. Ale równocześnie wzrastają i wydatki. A że w ostatnim 1929 r. ogólna depresja gospodarcza w kraju zahamowała normalny przyrost przewozów, przeto po szeregu lat stosunkowo pomyślnej eksploatacji 1929 r. dał przeszło zł 2 miljn. niedoboru.

Co się tyczy kolei wąskotorowych, eksploatowanych przez samorządy i towarzystwa prywatne, to — jakśmy to wyżej zaznaczyli — posiadamy dane tylko co do wyników eksploatacji kolejek, zrzeszonych w Związku Przedsiębiorstw Komunikacyjnych, do którego należą: 8 kolejek powiatowych województwa poznań-

skiego i pomorskiego (556 km), koleje dojazdowe węzła warszawskiego (194 km) oraz 2 kolejki elektryczne (grodziska i łódzka—126 km). Otóż w 1929 r. koleje te przewiozły: 16 miljn. osób i 1'6 miliona t towarów, za co osiągnęły wpływu zł 27'5 milionów. Jak widzimy, w tej grupie kolejek przeważa znacznie ruch osobowy nad towarowym, co się tłumaczy charakterem ruchu tramwajowego na kolejkach elektrycznych, oraz znaczną frekwencją osób na kolejkach dojazdowych węzła warszawskiego.

Łącznie z pracą państwowych kolei wąskotorowych daje to liczby następujące: przewieziono 17.100 tys. osób, towarów 6.200 tys. t, otrzymano wpływów zł 46.700 tys.

Ponieważ odnośne pozycje na normalnotorowych kolejach państwowych stanowiły w 1929 r.: przewóz osób — 167,567 566, towarów — 85,862.102 t, wpływy ogółem zł 1,,572,000.084, przeto ruch na kolejach wąskotorowych stanowił w stosunku do kolei normalnotorowych (w %):

Przewóz osób	10.2
„ towarów	7.2
Wpływy	2.9

Jak widzimy z powyższego, sieć kolei wąskotorowych stanowi w całokształcie gospodarki narodowej czynnik dostatecznie poważny, aby się nim należało bliżej zająć.

J. G.

ŻEGLUGA I SPRAWY MORSKIE

RUCH W PORCIE GDAŃSKIM W I PÓŁROCZU 1930 R.—Porównanie statystyk ruchu portowego w Gdańsku w pierwszym półroczu r. b. z analogicznym okresem r. ub. pozwala stwierdzić szereg istotnych zmian. Ma to odniesienie tak do ruchu okrętowego, jak i towarowego w porcie.

Ruch okrętowy rozwijał się naogół na poziomie lat ubiegłych. Tonnaz okrętów, które do portu w tym okresie zawinęły i port opuściły, wyniósł 3,932.650 n. r. t w porównaniu z 3,424.695 n. r. t. w 1929 r. i 3,915.598 n. r. t. w 1928 r. Poważny wzrost w porównaniu do liczb 1929 r. tłumaczy się tem, że w 1929 r. w ciągu pierwszych dwóch miesięcy port gdański, jak i cała żegluga na Bałtyku, wskutek wyjątkowo ciężkiej zimy walczył z poważnymi trudnościami komunikacyjnymi. Miarodajne jest natomiast, że ruch okrętowy w r. b. był nawet nieco większy od najpomyślniejszego z lat ubiegłych 1928 r.

Udział poszczególnych bander w ruchu okrętowym nie uległ żadnym istotnym zmianom. Tak, jak i w latach poprzednich, bandera niemiecka zajmuje pierwsze miejsce, dalej idzie duńska, za nią szwedzka, łotewska i polska. Podkreślić należy fakt wysunięcia się bandery polskiej na czoło państw, biorących udział w gdańskim ruchu portowym; poważny jej udział ma już charakter stały. Poza wymienionymi banderami reprezentowanych było w ruchu portowym dalszych 14 państw.

O rozwoju ruchu towarowego informuje poniższa tabela (dla półroczy — w tonnach):

Rodzaj towarów	Przywóz		Wywóz	
	1929	1930	1929	1930
Artykuły spożywcze . . .	60.536	47.442	205.355	370.759
Produkty zwierzęce i nawozy sztuczne	154.747	98.030	6.516	21.804
Drzewo i wyroby z drzewa	16.911	11.049	293.362	372.859
Materiały budowlane . . .	13.265	5.660	26.577	30.819
Węgiel, nafta, smoła i t. d.	26.962	17.409	2,340.072	2,526.983
Artykuły chemiczne	80.070	49.576	15.514	11.780
Rudy i metale	590.799	277.289	2.164	6.743
Papier i wyroby	5.507	3.780	499	4.970
Surowce i wyroby włókniste	3.730	4.661	198	586
Inne	22	29	12	21
Razem:	952.549	514.925	2,890.269	3,347.324

Jak z zestawienia powyższego widzimy, przywóz w pierwszym półroczu r. b. zmniejszył się bardzo poważnie, a mianowicie o 437.624 t, co stanowi 45% przywozu w I półroczu 1929 r. Zasadniczą przyczyną spadku importu jest kryzys gospodarczy w Polsce, który powoduje kurczenie się produkcji całego szeregu działów przemysłu i w związku z tem zmniejszone zapotrzebowanie na surowce. Największy w istocie spadek liczb przywozu widzimy przy grupie rud i metali, a mianowicie z 590.000 t na 277.000 t. Z poszcze-

gólnych artykułów, wchodzących w skład tej grupy, najpoważniejszy spadek wykazuje złom, a mianowicie z 250.000 t na 17.000 t. Oprócz czynników, wymienionych powyżej, przy złomie gra również rolę fakt intensywnego pokrycia swego zapotrzebowania przez huty w roku ubiegłym i w związku z tem ograniczenie importu w I półroczu r. b. W ciągu ostatnich miesięcy nastąpiła już pewna poprawa, i drugie półrocze pod względem ilości przywiezionego złomu będzie przypuszczalnie dla portu gdańskiego korzystniejsze. Dalszy poważny spadek w tej grupie wykazują piryty, a mianowicie ze 111.000 t na 51.000 t. Stosunkowo najmniej spadek liczb importowych dotknął rudy żelazne, których przywieziono 142.000 t w porównaniu z 204.000 t w 1929 r.

Lepiej już przedstawiał się przywóz nawozów sztucznych i chemikalijskich (grupy 2 i 6 powyższej tabeli), i tu jednak nastąpił poważny spadek liczb przywozowych, a mianowicie z 234.000 t w 1929 r. do 146.000 t w r. b. Z pośród poszczególnych artykułów tej grupy przywieziono fosforytów 64.000 t w porównaniu ze 106.000 t w analogicznym okresie r. ub., saletry chilijskiej 27.000 t wobec 57.000 t; pozostałe artykuły były przywożone w tych samych mn. w ilościach, co w r. ub. Cofnięcie się importu nawozów sztucznych oraz surowców, służących dla ich wytwarzania, tłumaczy się kryzysem rolniczym w Polsce i trudnościami w związku z tem przy nabywaniu nawozów sztucznych. Pomyślnie zbiory tegoroczne i spodziewana poprawa cen na produkty rolnicze przyczyni się, niewątpliwie, do zwiększonego importu artykułów tej grupy w II półroczu.

Artykułów żywnościowych przywieziono 47.000 t w porównaniu z 60.000 t w r. ub. Przywóz szmalcu wzrósł tutaj z 5.000 t na 7.000 t, śledzie solone cofnęły się z 27.000 na 18.000 t, przywóz kawy, kakao i innych artykułów kolonialnych utrzymywał się w tych samych mn. w granicach.

Eksport — w przeciwieństwie do przywozu — wykazuje wzrost o 458.055 t, czyli o 16% w stosunku do I półroczu r. ub. Tak, jak i w latach ubiegłych — główne miejsce zajmuje węgiel z liczbą 2,506.708 t w porównaniu z 2,316.403 t w analogicznym okresie 1929 r. Węgiel kierował się (dane poniższe bez węgla bunkrowego) przede wszystkim do Szwecji — 626.000 t, dalej do Dani 503.000 t, Francji 279.000 t, Łotwy 207.000 t, Włoch 174.000 t, Norwegii 174.000 t i Finlandji 115.000 t. Pozostała ilość dzieli się pomiędzy 9 innych państw. W grupie paliwa wymienić jeszcze należy wytwory przemysłu naftowego, których wywieziono 15.828 t w porównaniu z 19.064 t w analogicznym okresie 1929 r.

Na drugim miejscu w eksporcie stoi drzewo, którego wywieziono 372.859 t w porównaniu z 293.362 t

w roku poprzednim. Aczkolwiek liczby najpomysłniejszego dla Gdańska pod względem eksportu drzewa roku 1927, a nawet 1928 r. nie zostały osiągnięte, to jednak poważna poprawa w porównaniu z r. ub. wskazuje na to, że kryzys w tej dziedzinie częściowo minął i że Gdańsk zaczyna odzyskiwać swoje poprzednie stanowisko w eksporcie drzewa polskiego. Tłumaczy się to faktem zmniejszenia zapotrzebowania na drzewo polskie w Niemczech i związanego z tem skierowania się, częściowego przynajmniej, naszego eksportu drzewa na rynek angielski oraz do innych państw zachodnio-europejskich.

Pod względem wywiezionych ilości, zaraz za drzewem stoi grupa artykułów spożywczych z liczbą 370.759 t. Grupa ta wykazuje największy wzrost w porównaniu z r. ub., a mianowicie o 165.404 t, czyli o 80%. Sądzić można, że rok bieżący będzie dla portu gdańskiego pod względem eksportu artykułów spożywczych najpomysłniejszym ze wszystkich lat powojennych. Z wywiezionej ilości na zboże przypada 202.000 t, na cukier 98.000 t., na melasę 16.000 t i na bekony 11.000 t.

Z innych artykułów eksportowych wymienić jeszcze należy superfosfat, którego wywieziono przeszło 12.000 t, dalej cement 30.000 t oraz papier 5.000 t. Pozostałe ilości dzielą się pomiędzy szereg artykułów, przywożonych w niewielkich ilościach.

Pasażerów w I półroczu przyjechało 6.980, wyjechało 28.667.

A. Rudzki

RYNEK FRACHTOWY. — Sytuacja na rynku światowym pogorszyła się w stosunku do naszego ostatniego sprawozdania.

Zapotrzebowanie tonnażu pod transporty zboża z Południowej i Północnej Ameryki było mierne. Objaw ten należy tłumaczyć rzuceniem na rynek europejski dużych mas zboża rosyjskiego. Jak już wskazywaliśmy w naszych poprzednich sprawozdaniach, duże zapotrzebowanie zboża z Morza Czarnego i Dunaju nie wpływa, niestety, na podwyżkę stawek z powodu krótkich podróży, jak też i częściowo uruchomienia przywiązane tonnażu.

Stan ten wpływa ujemnie na stawki transatlantyczne. Na rynku transatlantycznym daje się odczuwać dla trampów silna konkurencja linii regularnych przy transportach zboża, cukru i saletry, co jest znamienne dla obecnie panującej depresji ogólnoświatowej. W ostatnich latach linje regularne zasadniczo nie wchodziły w rachubę jako konkurent trampów z powodu wysokich stawek.

Angielski „Board of Trade” robi duże wysiłki, żeby zapobiec katastrofalnemu położeniu żegluga angielskiej. Ostatnio został wydzielony specjalny komitet, który będzie rozpatrywał finansowanie łamania starego tonnażu. „Board of Trade” spodziewa się przez wstrzymanie sprzedaży starego tonnażu (parowce około 20 lat) zmniejszyć konkurencję innych narodów, które zwykle tonnaż ten nabywały i liczy na zatrudnienie bezrobotnych angielskich przez zwiększony napływ zamówień dla stocznii angielskich, jak też i przez łamanie starego tonnażu.

Eksperyment ten, biorąc pod uwagę zeszłoroczne dane, byłby jednak dosyć kosztowny. W 1929 r. sprzedała Anglja około 500.000 t brutto tonnażu starych statków, przy przeciętnej cenie około £ 6 za tonnę. Na złom sprzedano w tym samym czasie około 90.000 t i osiągnięto około £ 2 za tonnę. Różnicę musiałby więc pokryć armatorom Skarb angielski.

Węgiel. — Stawki frachtowe z Gdańska nie podległy żadnym zmianom.

Notowano następujące stawki przy ładunkach 2.500/3.300 t z Gdańska:

Ryga	4	— 4/3
Finlandja	4/6	— 4/9
Szwecja środkowa	4/4½	— 4/3
Szwecja północna	4/9	— 5
Szwecja połudn.	4/4½	— 4/6
Danja połudn.	4/3	— 4/9
Franc. porty Kanału	5/1½	— 5/3
Nantes	6/4½	— 6/6
Bordeaux	6/9	— 7
Murmansk	5/9	— 6

Pobyt na rudę z Morza Śródziemnego był nikły.

Złom osiągnął swoje największe napięcie bez wpływu na zwwyżkę stawek frachtowych.

Drzewo. — Popyt na tonnaż z portów Finlandji i Szwecji jest dosyć duży przy miernej zwwyżce frachtowej.

Ostatnio notowano: D. B. B. 600/900 std:

Londyn	34
Sharpness	35 — 38
Manchester	37 — 40
Amsterdam	Fl. 19
Franc. porty Kanału	32/6

D. B. B. 600/900 std z półn. Finlandji i Szwecji:

Tamiza	36 — 38
Zachodnia Anglja	42 — 44
Franc. porty Kanału	35 — 36

D. B. B. 600/900 std z Gdańska:

Tamiza	31
Zachodnia Anglja	36 — 37/6
Franc. porty Kanału	29
Połudn. Francja	32/6

Zapotrzebowania tonnażu z Leningradu nie notowano, natomiast zafrachtowano kilka statków z morza Białego przy średnich stawkach.

RUCH STATKÓW P. P. „ŻEGLUGA POLSKA”, podług sprawozdań, otrzymanych w tygodniu od 22 do 28 września 1930 r., był następujący:

T r a m p y :

S/S. „K a t o w i c e”	— dn. 21/IX przybył z Gdańska do Stockholmu, wyładował tu 2.705 t węgla, dn. 24 IX odplynął pod balastem, dn. 26 IX przybył do Gdańska gdzie rozpoczął załadunek węgla do Francji;
S/S. „K r a k ó w”	— ładuje w Braiła (Bułgarja) zboże do Skandynawji;
S/S. „N i e m e n”	— dn. 22/IX przybył do Skelleftea (Szwecja), gdzie ładuje drzewo do Sharpness (Anglja);
S/S. „P o z n a ń”	— dn. 22/IX po wyładowaniu w Rouen (Francja) 2.700 t węgla, odplynął do Rotterdamu (Holandia), przybył tu dn. 24/IX i rozpoczął załadunek 2.800 t węgla gazowego do Gdańska;
S/S. „T o r u ń”	— dn. 23/IX przybył z Rotterdamu (Holandia) do Kopenhagi, wyładował tu 2.200 t koksu, poczem dn. 29/IX odplynął do Gdyni;
S/S. „W a r t a”	— załadował w Gdyni 3.763 t węgla i dn. 27/IX odplynął do Holtenau (Niemcy);
S/S. „W i l n o”	— dn. 24/IX odplynął z Gdyni z ładunkiem 2.723 t węgla do Randers;
S/S. „W i s ł a”	— po zakończeniu w Sfax (Tunis) wyładunku węgla z Cardiff (Anglja), dn. 26/IX odplynął do Sousse (Tunis) po fosforyty.

L i n j a B a ł t y c k a :

S/S. „C h o r z ó w”	— po zakończeniu w Tallinnie wyładunku 250 t drobnicy, dn. 24/IX przybył do Helsingforsu, gdzie wyładował 220 t drobnicy i 226 t drzewa, oraz rozpoczął załadunek 200 t złomu dla Gdyni;
----------------------	--

S/S. „T c z e w” — po przejściu w dn. 25/IX z Gdyni do Gdańska i załadowaniu tu ok. 750 t cukru i drobnicy, dn. 28 IX odpłynął do Rygi.

OSTATNIE WIADOMOŚCI Z NAD MORZA. — Poniżej podajemy w paru wierszach garść krótkich informacji aktualnych. Ciekawsze sprawy poruszamy poza tem w najbliższych zeszytach oddzielnie, bardziej wyczerpująco.

— Obrót towarowy portu gdynińskiego za wrzesień wyniósł 357.829 t wobec 361.090 t w sierpniu i 366.320 t w rekordowym lipcu. Wywóz wyniósł 292.871 t (w sierpniu 287.286 t), przywóz 64.958 t (w sierpniu 73.804 t).

— Prowizoryczne urządzenia załadunkowe Olejarni Gdynińskiej (urządzenia pneumatyczne) rozpoczęły pracę: dn. 29/IX zaczęły ładowanie żyta na S/S. Oaksen Alfa do Szwecji.

— Statek szkolny „Dar Pomorza” dn. 30/IX powrócił do Gdyni po odbyciu podróży szkolnej naokoło Anglii.

— W ub. tygodniu port w Gdyni odwiedził m. in. Minister Rolnictwa Belgji P. Baels w towarzystwie Podsekretarza Stanu w Min. P. i H. P. Doleżala.

PRAWO I SĄD W ŻYCIU GOSPODARCZYM

ORZECZNICTWO SĄDOWE

ROZWIĄZANIE UMOWY NAFTOWEJ PRZEZ WSPÓŁWŁAŚCICIELA GRUNTU. — X nabył od wszystkich współwłaścicieli parceli uprawnień naftowych na lat 25. Ponadto X zobowiązał się dodatkowo względem jednego z współwłaścicieli parceli do rozpoczęcia wiercenia szybu naftowego w określonym terminie, a to pod rygorem rozwiązania umowy naftowej. Gdy w oznaczonym terminie X wierceń nie rozpoczął, niektórzy spadkobiercy zmarłego w międzyczasie rzeczowego współwłaściciela parceli wystąpili ze skargą o uznanie umowy naftowej co do nich za rozwiązaną, a to właśnie z powodu niedopełnienia przez X zobowiązań wiertniczych.

Sąd Powiatowy w Drohobyczu uznał skargę za zasadną oddalając zarzut, że spadkobiercom, którzy mają tylko $\frac{1}{3}$ części praw spadkowych po Y, nie przysługuje prawo wytaczania skargi (t. zw. brak legitymacji czynnej), albowiem każdy ze spadkobierców może samodzielnie co do siebie żądać rozwiązania umowy z powodu spełnienia się warunku rozwiązującego bez względu na to, czy inni uprawnieni korzystają z tego prawa.

Sąd Okręgowy w Samborze nie zgodził się z powyższym stanowiskiem i skargę oddalił, wychodząc z założenia, że nawet gdyby wszyscy spadkobiercy Y wystąpili ze skargą, to jeszcze im byłoby brak legitymacji czynnej, albowiem tylko wszyscy współwłaściciele parceli mogliby z takim sporem wystąpić, gdyż są inni związani stosunkiem spółki, który nie dopuszcza, aby pewna grupa udziałowców mogła wbrew woli większości, narzucać swą wolę i rozwiązywać kontrakt naftowy.

Sąd Najwyższy (Izba III, Rw. 112/29) wyrok Sądu Okręgowego w Samborze uchylił, przywracając moc prawną wyrokowi Sądu Powiatowego w Drohobyczu, a to dlatego, że zarówno jak prawo wydobywania minerałów żywczych, w zasadzie jednolite, o ile ważne powstało, może być dzielone na części idealne i części te mogą być dalej przenoszone, tak samo prawo powrotu może być przedmiotem podziału na części idealne oraz może być przedmiotem sukcesji tak ogólnej, jak i szczególnej.

ODPOWIEDZIALNOŚĆ B. ROSYJSKICH OSÓB PRAWNYCH. — Sąd Najwyższy (Izba I, Nr. C 1314/29) wyjaśnił, że sprawy, wszczęte przeciwko b. rosyjskim osobom prawnym przed ogłoszeniem rozporządzenia z dn. 23 marca 1928 r., nie ulegają umorzeniu. Co do zakresu odpowiedzialności tych b. rosyjskich osób prawnych w wypadku konkretnym Sąd Najwyższy wyjaśnił, co następuje:

Wobec dekretów Rządu Sowieckiego oraz dekretu polskiego z dn. 16 grudnia 1918 r. towarzystwo X i wszystkie jego filje utraciły osobowość prawną, niema więc podstawy do dochodzenia z mienia, pozostałego po oddziale w Warszawie, roszczenia z racji czynności, dokonanej z filją w Kijowie, gdy nie udowodniono, że czynność ta zwiększyła powyższe mienie. Gdy bowiem siedziba i władza b. towarzystwa X znajdowała się w miejscu, będącym w mocy Rządu bolszewickiego, i gdy Rząd ten znacionalizował spółki akcyjne, usuwając ich władze, to siłą rzeczy b. towarzystwo X, jako pozbawione organów kierowniczych, utraciło możliwość przejawiania swej działalności, jako osoba prawna, a filje tegoż towarzystwa, zwłaszcza znajdujące się na terytorjum pozabolszewickim, stały się z istoty swej jedynie pewnymi kompleksami mienia, o których dalszym przeznaczeniu decydowały ustawodawstwa miejscowe, lecz wobec wygaśnięcia więzi, łączącej owe filje z centralą oraz po przez centralę jedne z drugimi, upadła już ważność dokonywania w poszczególnych filjach czynności, wiążących dla mienia, znajdujących się w innych miejscowościach, a zwłaszcza w innym państwie.

ZAWARCIE UMOWY INDYWIDUALNEJ O PRACĘ WYŁĄCZA STOSOWANIE UMOWY ZBIOROWEJ. — Sąd Najwyższy (Izba III, Rw. 1816/29) orzekł, że jeżeli pracodawca wbrew zawartej i obowiązującej umowie zbiorowej, przyjmie pracownika na dobrowolnie ułożonych, gorszych warunkach od umowy cennikowej, to umowa taka, jako niezakazana przez prawo, nie jest bezwzględnie nieważna. Umowa zbiorowa obowiązuje bowiem strony tylko wówczas, gdy przyjęły ją przy zawieraniu umowy indywidualnej wyraźnie lub przynajmniej w sposób dorozumiany za podstawę wzajemnego stosunku prawa. Umowa zbiorowa nie obowiązuje zaś, gdy strony ją wyraźnie wykluczyły w umowie indywidualnej.

KRONIKA BIEŻĄCA

PRZEGLĄD USTAW I ROZPORZĄDZEŃ

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW:

Zastosowanie przepisów prawa o spółkach akcyjnych do władz oraz do likwidacji towarzystw ubezpieczeń wzajemnych — rozp. z dn. 10/IX 1930 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 66, poz. 523).

TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓŁKACH AKCYJNYCH

7 października:

— **Cukrownia „Nakło”, S. A.:** zebr. zwycz. — o godz. 12 w lokalu Strzelnicy w Nakle.

8 października:

— **Zakłady Ogrodnicze „C. Ulrich”, S. A.:** zebr. zwycz. (uzgodnienie statutu z prawem o spółkach akcyjnych) — o godz. 17 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Ceglana 11.

11 października:

— **Młyn Parowy „Leon Foltynowicz”, S. A.:** zebr. nadzwycz. (likwidacja S-ki) — o godz. 16 w lokalu S. M. Foltynowiczowej w Gnieźnie, ul. Chrobrego 30.

12 października:

— **Towarzystwo Akcyjne Wełnianej Manufaktury „Stiller i Bielszowski”, S. A.:** zebr. zwycz. (uzgodnienie statutu z prawem o spółkach akcyjnych) — o godz. 11 w lokalu S-ki w Łodzi, ul. Cegielniana 80.

14 października:

— **„Radomska Rolna Spółka Akcyjna”, S. A.:** zebr. nadzwycz. (uzgodnienie statutu z prawem o spółkach akcyjnych, zmiana nominalnej wartości akcji) — o godz. 16 w lokalu S-ki w Radomiu, ul. Zgodna 2.

— **Przemysł Drzewny „Strug”, S. A.:** zebr. nadzwycz. (przyjęcie i zaakceptowanie planu likwidacji S-ki) — o godz. 19 w lokalu S-ki w Grudziądzu, ul. Długa 24.

- **Fabryka Wyrobów Metalowych i Akumulatorów „Metal”** Dr. Inż. St. Bieńkowski, S. A.: zebr. zwyczaj. — o godz. 17 w lokalu S-ki we Lwowie, ul. Zacharzewicza 5.
- 15 października:
- **Karolewska Manufaktura „Karol Kröning”,** S. A.: zebr. nadzwyczaj. — o godz. 17 w lokalu S-ki w Łodzi, ul. 6 Sierpnia 5.
- 16 października:
- **Starzycka Manufaktura Dywanów „M. B. Szeps”,** S. A.: zebr. nadzwyczaj. (uzgodnienie statutu z prawem o spółkach akcyjnych) — o godz. 16 w lokalu S-ki w Tomaszowie, ul. Główna 5.
- **Fabryka Perfum i Mydeł „Warszawskie Laboratorium Chemiczne”,** S. A.: zebr. zwyczaj. — o godz. 17 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Złota 61.
- **Pruszkowska Fabryka Ultramaryny „Sommer i Nowe”,** S. A.: zebr. nadzwyczaj. (uzgodnienie statutu z prawem o spółkach akcyjnych, powiększenie kapitału akcyjnego) — o godz. 18 w lokalu Adw. Kuratowskiego w Warszawie, ul. Trębacka 10.
- 18 października:
- **Towarzystwo Akcyjne Wyrobów Wełnianych i Bawełnianych „Teodor Steigert”,** S. A.: zebr. nadzwyczaj. (zmiana nazwy firmy, uzgodnienie statutu z prawem o spółkach akcyjnych) — o godz. 17 w lokalu S-ki w Łodzi, ul. Miljonowa 37.
- **Spółka Akcyjna dla Przemysłu i Handlu „Plon”,** S. A.: zebr. zwyczaj. (uzgodnienie statutu z prawem o spółkach akcyjnych) — o godz. 18 w lokalu S-ki w Łodzi, ul. Brzozowa 12/14/16.
- **„Akcyjne Wielkie Piece i Zakłady Ostrowieckie”,** S. A.: zebr. zwyczaj. — o godz. 15 w lokalu S-ki w Warszawie, Al. Ujazdowskie 51.
- **Hurtownia i Wytwórnia Artykułów Drogeryjnych i Aptekarskich „Hadroga”,** S. A.: zebr. zwyczaj. (uzgodnienie statutu z prawem o spółkach akcyjnych) — o godz. 16 w lokalu Adw. Dr. Piechockiego w Poznaniu, pl. Wolności 16.
- 19 października:
- **„Zamek Pieszkowa Skala”,** S. A.: zebr. nadzwyczaj. (uzgodnienie statutu z prawem o spółkach akcyjnych) — o godz. 16 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Emilji Plater 3/5 (ew. II termin — 26 października o godz. 16).
- 20 października:
- **„Młyny i Zakłady-Przemysłowo-Zbożowe”,** S. A.: zebr. nadzwyczaj. (uzgodnienie statutu z prawem o spółkach akcyjnych) — o godz. 17 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Wolńska 40.
- **„Unia” Zjednoczone Fabryki Maszyn dawniej „A Ventzki i Peters”,** S. A.: zebr. zwyczaj. (uzgodnienie statutu z prawem o spółkach akcyjnych) — o godz. 12 w lokalu S-ki w Grudziądzu.
- **„Bank dla Handlu i Przemysłu”,** S. A.: zebr. zwyczaj. (uzgodnienie statutu z prawem o spółkach akcyjnych) — o godz. 11 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Traugutta 6.
- **„Częstochowska Fabryka Guzików” dawniej „Jan i Stanisław Grossman”,** S. A.: zebr. nadzwyczaj. (uzgodnienie statutu z prawem o spółkach akcyjnych) — o godz. 11 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Koszykowa 11b.
- 21 października:
- **Towarzystwo Akcyjne Kolei Lokalnej Chełmża — Mełno”,** S. A.: zebr. zwyczaj. (uzgodnienie statutu z prawem o spółkach akcyjnych) — o godz. 11 w lokalu Magistratu miasta Chełmża.
- **Towarzystwo Handlowo-Przemysłowo-Techniczne „Techpom”,** S. A. (w likwidacji): zebr. zwyczaj. (wybór Komisji Likwidacyjnej) — o godz. 19 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Żorawia 11 m. 1.
- **„Zachodniopolska Hurtownia Rur”,** S. A.: zebr. nadzwyczaj. (uzgodnienie statutu z prawem o spółkach akcyjnych) — o godz. 18 w lokalu S-ki w Poznaniu, ul. Św. Marcina 27.
- **Spółka Akcyjna dla Przemysłu Drzewnego „Oikos”,** S. A.: zebr. nadzwyczaj. (uzgodnienie statutu z prawem o spółkach akcyjnych) — o godz. 11 w lokalu S-ki we Lwowie, ul. 3 Maja 16.
- 22 października:
- **Zakłady Mechaniczne „Borman, Szwede i S-ka”,** S. A.: zebr. nadzwyczaj. (uzgodnienie statutu z prawem o spółkach akcyjnych) — o godz. 11 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Srebrna 16.
- 23 października:
- **Przemysłowo-Handlowe Zakłady Chemiczne „Ludwik Spiess i Syn”,** S. A.: zebr. zwyczaj. — o godz. 17 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Daniłowiczowska 16.
- **Fabryka Rowerów i Maszyn „Inventia”,** S. A.: zebr. zwyczaj. (uzgodnienie statutu z prawem o spółkach akcyjnych) — o godz. 16 w lokalu S-ki w Poznaniu, ul. Marszałka Focha 88.
- **„Tramwaje Elektryczne w Zagłębiu Dąbrowskiem”,** S. A.: zebr. nadzwyczaj. (uzgodnienie statutu z prawem o spółkach akcyjnych) — o godz. 12 w lokalu S. A. „Siła i Światło” w Warszawie, ul. Marszałkowska 94.
- **Towarzystwo Akcyjne Wydawnicze „Świat”,** S. A.: zebr. nadzwyczaj. (uzgodnienie statutu z prawem o spółkach akcyjnych) — o godz. 12 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Szpitalna 12.
- **„Rosyjsko-Włoskie Towarzystwo Akcyjne Wyrobów Włóknistych”,** S. A.: zebr. nadzwyczaj. (uzgodnienie statutu z prawem o spółkach akcyjnych) — o godz. 17 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Czerniakowska 199.
- **Polskie Towarzystwo Handlu i Przemysłu Futrzanego „Futro”,** S. A.: zebr. nadzwyczaj. (uzgodnienie statutu z prawem o spółkach akcyjnych) — o godz. 17 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Młocińska 3.
- **„Powszechny Bank Depozytowy”,** S. A.: zebr. nadzwyczaj. (uzgodnienie statutu z prawem o spółkach akcyjnych) — o godz. 12 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Długa 48.
- **„Kolej- Elektryczna Warszawa — Młociny — Modlin”,** S. A.: zebr. nadzwyczaj. (uzgodnienie statutu z prawem o spółkach akcyjnych) — o godz. 11 w lokalu S-ki „Siła i Światło” w Warszawie, ul. Marszałkowska 94.
- **„Elektryczne Koleje Dojazdowe”,** S. A.: zebr. nadzwyczaj. (uzgodnienie statutu z prawem o spółkach akcyjnych) — o godz. 10 w lokalu S-ki „Siła i Światło” w Warszawie, ul. Marszałkowska 94.
- **„Drukarnia Katolicka”,** S. A.: zebr. zwyczaj. (uzgodnienie statutu z prawem o spółkach akcyjnych) — o godz. 18 w lokalu S-ki w Poznaniu, ul. Raczynskich 13/14.
- 24 października:
- **„Lwowskie Towarzystwo Akcyjne Browarów”,** S. A.: zebr. nadzwyczaj. — o godz. 16 w lokalu S-ki we Lwowie, ul. Kleparowska 18.
- **„Zjednoczone Ziemiańskie Mleczarnie Parowe”,** S. A.: zebr. nadzwyczaj. (uzgodnienie statutu z prawem o spółkach akcyjnych) — o godz. 13 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Ceglana 14.
- **„Bank Angielsko-Polski”,** S. A.: zebr. nadzwyczaj. (uzgodnienie statutu z prawem o spółkach akcyjnych) — o godz. 15 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Krakowskie Przedmieście 47/49.
- **„Węglomet”,** S. A.: zebr. nadzwyczaj. (uzgodnienie statutu z prawem o spółkach akcyjnych) — o godz. 14 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Traugutta 6.
- 25 października:
- **Towarzystwo Akcyjne Browaru Parowego „Sukcesorów K. Anstadta”,** S. A.: zebr. nadzwyczaj. (zmiany statutu) — o godz. 17 w lokalu S-ki w Łodzi, ul. Pomorska 34/36.
- **Cukrownia „Trawniki”,** S. A.: zebr. zwyczaj. (uzgodnienie statutu z prawem o spółkach akcyjnych) — o godz. 16 w lokalu Banku Gospodarstwa Krajowego w Lublinie, ul. Kapucyńska 4.
- **„Zakłady dla Przemysłu Drzewnego”,** S. A.: zebr. zwyczaj. (wybór Komisji Likwidacyjnej) — o godz. 17 w lokalu Miejskiej Kasy Oszczędności w Stanisławowie.
- **„Sukcesorowie Lebrechta Müllera”,** S. A.: zebr. nadzwyczaj. (uzgodnienie statutu z prawem o spółkach akcyjnych) — o godz. 15 w lokalu S-ki w Rudzie Pabjanickiej.
- **Wytwórnia Maszyn Elektrycznych „Elektrobudowa” dawn. „Bracia Jaroszyńscy”,** S. A.: zebr. nadzwyczaj. (zmiana nazwy firmy, uzgodnienie statutu z prawem o spółkach akcyjnych) — o godz. 17 w lokalu S-ki w Łodzi, ul. Kopernika 56/58.

— **Fabryka Średków Ogniochronnych i Konserwacyjnych „Ogniochron”, S. A.:** zebr. nadzwycz. (kwestja likwidacji S-ki) — o godz. 15 w lokalu S-ki w Brzezince ad Oświęcim.

— **Towarzystwo Akcyjne Przechowania i Transportowania Mebli i Towarów z Udziałem Pożyczek „A. Wróblewski i S-ka”, S. A.:** zebr. nadzwycz. (uzgodnienie statutu z prawem o spółkach akcyjnych) — o godz. 11 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Trębacka 13.

27 października:

— **„Górnośląska Fabryka Kable i Rur Izolacyjnych”, S. A.:** zebr. zwycz. (powiększenie kapitału zakładowego, uzgodnienie statutu z prawem o spółkach akcyjnych) — o godz. 18 w lokalu S-ki w Katowicach—Bogucicach, ul. Krakowska 4.

— **Cukrownia „Tuczno”, S. A.:** zebr. zwycz. — o godz. 15 w lokalu Cukrowni „Kujawy” w Janikowie, pow. Inowrocław.

SPRAWY SAMORZĄDOWE

GOSPODARKA SAMORZĄDOWA W ŚWIETLE NOWYCH TEORJI NAUKOWYCH.

— Nauki komunalne rozwijają się żywo w ostatnich latach, czego dowodem są coraz częstsze zjazdy naukowe, poświęcone wiedzy samorządowej, powstanie specjalnych instytucji komunalnych, badających zjawiska samorządowe ze stanowiska nie tylko prawn-administracyjnego, lecz i ekonomicznego. Ruch ten zatacza coraz większe kręgi w państwach zachodnich, wywierając swój wpływ także i na nasze stosunki. Ze względu na coraz większe trudności finansowe i konieczność coraz znaczniejszych oszczędności w gospodarce komunalnej nabiera specjalnego znaczenia nauka komunalnej polityki gospodarczej, którą nazwaliśmy nauką ekonomiki komunalnej.

Nauka ekonomiki komunalnej dzieli pokrewne dziedziny badań z innymi naukami. Należy przedewszystkiem rozróżnić ściśle między nauką administracji komunalnej a ekonomiką komunalną. Nauka administracji komunalnej jest częścią nauki administracji, łącząc się z wykładem komunalnego prawa administracyjnego (wraz z procedurą) i samorządowego prawa ustrojowego. Gospodarka gminna zarówno dla potrzeb własnych, jak i potrzeb zewnętrznych, tworzy przedmiot ekonomiki komunalnej, przyczem wskazania, w jakim kierunku pójść winna działalność związków komunalnych, należy do gospodarczej polityki komunalnej, jako części ekonomiki komunalnej (ekonomii specjalnej)

Działalność administracyjną samorządu należy odróżnić od działalności gospodarczej związku komunalnego, który w tym ostatnim charakterze prowadzi przedsiębiorstwa, osiąga zyski z włożonego kapitału, słowem produkuje, przerabia i obraca dobrami i instytucjami ekonomicznymi. Administracja gospodarcza zbliża się wprawdzie przedmiotowo do działalności gospodarczej związków komunalnych, niemniej różnica leży w istocie rzeczy; działalność gospodarcza miast obraca się w warunkach identycznych lub zbliżonych do produkcji i obrotu prywatnego, podczas gdy administracja opiera się na zasadach prawa publicznego (związek prawa publicznego), mając na uwadze raczej dobro podmiotów niżli przedmiotów gospodarczych. Samorząd, prowadząc przedsiębiorstwa komunalne, musi stosować się ściśle do zasad ekonomii i polityki ekonomicznej oraz nauk rachunkowości i zarządu przemysłowego, wraz z naukową organizacją pracy, między bowiem przedsiębiorstwem publicznym a prywatnym niema żadnej różnicy istotnej, jeśli chodzi o umorzenie kapitału, odpisy na rozszerzenie i unowocześnienie oraz kalkulację kosztów produkcji.

Natomiast punkt widzenia administracji gospodarczej musi się na każdym stopniu liczyć z czynnikiem publicznym, często wręcz sprzecznym z czynnikami ekonomicznymi, wyrażonym w opłacalności wysiłków. Dopiero połączenie publicznego czynnika administracji gospodarczej z czynnikiem ściśle ekonomicznym

zapewnia zarządowi związku komunalnego pełną sprawność i celowość. Zbytek przeniknięcie administracji samorządowej do czynników publicznego, przy równoczesnym zapoznaniu całego znaczenia zasady ekonomicznej i czynnika prywatno-przedsiębiorczego, jest takim samym błędem, jak oparcie działalności komunalnej jedynie na czynniku ekonomicznym przy niedocenianiu jej publicznego charakteru. Ma to miejsce wówczas, gdy w wydziałach administracyjnych zarząd komunalny nie liczy się z koniecznością oszczędności i racjonalnej organizacji, lub gdy przedsiębiorstwa komunalne mają uwagę zwróconą jedynie ku osiągnięciu jak najwyższych zysków bez uwzględnienia interesów szerokich mas spożywców.

Wynika z istoty działalności komunalnej, iż ta działalność bliska centrów lokalnych i bezpośredniej pracy wykonawczej ma miejsce w ramach swobodnej inicjatywy; normy prawa administracyjnego zasadniczo służą tu raczej ustaleniu kompetencji władz i instytucji komunalnych w stosunku do innych władz i osób trzecich. Ołbrzymia większość agend komunalnych leży poza unormowaniem prawnym, zależąc od układu sił gospodarczych, kulturalnych, społecznych i obyczajowych na danym terytorjum. Komunalne prawo szkolne zakreśla tylko najogólniejsze ramy działalności administracyjnej na tem polu samorządu terytorjalnego, który zależnie od sił finansowych, przygotowania kadr nauczycielskich i wychowawczych oraz od intensywności współpracy społeczeństwa rozwija mniejszą, lub większą inicjatywę w kierunku oświaty szkolnej, pozaszkolnej, szkolnictwa zawodowego, dokształcającego, czytelnictwa, kultury artystycznej i t. d. Im bardziej różnicuje się życie zbiorowe i kulturalne, z im wyższym poziomem wykształcenia mas ludowych mamy do czynienia w konkretnym przypadku — tem bardziej oddala się życie i działalność administracyjna związków komunalnych od ram i szablonów prawnych, wlewając w dziedzinę nie tylko oświatową, lecz i gospodarczą oraz dziedzinę opieki społecznej twórcze pierwiastki swobodnej inicjatywy. Komunalne prawo administracyjne zakreśla jedynie niezbędne ramy zewnętrzne tej działalności, jest więc wyrazem daleko posuniętego biurokratyzmu, jeśli działalność samorządowa w jakimkolwiek zakresie ogranicza się jedynie lub głównie do wypełnienia obowiązków, prawem administracyjnym przewidzianych.

Materiał, składający się na naukę ekonomii komunalnej (wraz z gospodarczą polityką komunalną i skarbowością komunalną) obejmuje olbrzymi zakres wiedzy i szereg umiejętności pomocniczych, które dadzą się — naszym zdaniem — ułożyć w szemat następujący:

1. — Nauka skarbowości komunalnej, nauka o budżecie, wydatkach i dochodach (podatki i opłaty), wraz z rachunkowością, jako formalną stroną zagadnienia finansowego. Z umiejętności komunalnych przedstawia system skarbowości komunalnej niewątpliwie najwyższą wartość i najwyższy stopień opracowania teoretycznego (podręczniki specjalne), pomijamy więc na tem miejscu bliższą analizę tej gałęzi wiedzy, łączącej się ściśle z nauką skarbowości. Natomiast kwestja kredytu komunalnego (banki komunalne i miejskie kasy oszczędnościowe i pożyczkowe, lombardy i t. d.) stanowi część odrębną i powinna być traktowana w innych działach ekonomiki komunalnej.

2. — Nauka o ludności: badania demograficzne nad ludnością miejską i wiejską; zadania gminy w polityce populacyjnej; tworzenie „city” i aglomeratów miejsko-przemysłowych.

3. — Statystyka komunalna: teoria statystyki komunalnej; statystyka ludnościowa, finansowa, instytucji kredytowych; statystyka cen artykułów pierwszej potrzeby (hale, targowiska, sklepy prywatne), studia strukturalne, ceny indeksowe; statystyka socjalna (bezrobocie, statystyka płac nominalnych i realnych, budżety rodzinne i t. d.); statystyka komunikacji, własności ziemskiej, mieszkań i t. p. monożraficzne i ankietowe studia statystyczne związków komunalnych o poszczególnych gałęziach administracji komunalnej.

4. — Polityka terenowa i mieszkaniowa oraz rozbudowa, renta gruntowa i ceny ziemi w miastach, spekulacja gruntowa, zmiana granic administracyjnych a polityka terenowa, prawo odkupu, pierwokupu, prawo zabudowy, komunalny fundusz ziemski. Kwestja mieszkania obejmuje szereg zagadnień ściśle gospodarczych — w rodzaju rynku mieszkaniowego, obrotu artykułami budowlanymi w miastach, budowy we własnym zarządzie komunalnym lub przez czynnik z zewnątrz (spółdzielnie, osoby prywatne) domów blokowych lub odrębnych z ogródkami, kredytu na budowę domów i mieszkań, normalizacji i standaryzacji części składowych. Nadto należy tu ochrona lokatorów, kwestja osadnictwa mieszkaniowego, tworzenie osad ojczyстых pod miastami w małych miasteczkach i t. d. Rozbudowa ze stanowiska gospodarczego.

5. — Apropowizacja bezpośrednia i pośrednia, hale, targowiska, rzeźnie, kasy targowe, chłodnie, mleczarne, piekarnie, młyny i t. d.

6. — Popieranie gospodarstwa społecznego, a więc: przemysłu, rolnictwa, rękodzieła, handlu i komunikacji; urzędy i placówki gospodarcze, kredyt komunalny, polityka stanu średniego.

7. — Polityka socjalna wraz z urządzeniami opieki społecznej: polityka płac, umowy zbiorowe, ubezpieczenia społeczne, prawo koalicji, organizacje robotnicze, wszystko w odniesieniu do robotników komunalnych; działalność gmin na polu ogólnych ubezpieczeń społecznych i ogólnej polityki socjalnej, walka z bezrobociem, urzędy pośrednictwa pracy, poradnictwo zawodowe, sądy pracy, opieka nad inwalidami, rodzinami ulicznymi, roboty publiczne; urzędy opieki społecznej ze stanowiska kosztów i organizacji.

8. — Komunalna polityka komunikacyjna: urzędy komunikacyjne, popieranie przez związki komunalnych komunikacji samochodowych, lotniczych i t. d.; domy składowe publiczne; koleje przemysłowe; polityka dróg wodnych związków komunalnych; porty i kanały, hale lotnicze; popieranie ruchu turystycznego; zdrojowiska i miejsca klimatyczne.

9. — Nauka o przedsiębiorstwach komunalnych: komunalizacja a socjalizacja; własny zarząd komunalny; system koncesyjny i dzierżawa; towarzystwa mieszane; przedsiębiorstwa a skarbowość komunalna; rachunkowość przedsiębiorstw komunalnych; kwestja robotnicza na terenie przedsiębiorstw komunal-

nych; polityka taryf i cen; przedsiębiorstwa, urzędy i zakłady; poszczególne rodzaje przedsiębiorstw.

10. — Komunalne szkolnictwo zawodowe i doksztalające; stosunek szkolnictwa zawodowego do powszechnego i średniego — ogólnokształcącego; wytyczne szkolnej polityki komunalnej; finanse szkolne; pozaszkolne wykształcenie gospodarczo-komunalne.

Dziedzina ekonomiki komunalnej obejmuje więc olbrzymi zespół zagadnień, wymagających ściśle ekonomicznego traktowania. Wykład prawa administracyjnego, a więc obowiązującego ustawodawstwa policyjnego, drogowego, opieki społecznej, prawa szkolnego, sanitarnego i t. p. — nie wyczerpuje bynajmniej tych rozlicznych zagadnień statyki i dynamiki komunalnej, które wychodzą daleko poza ramy ściśle prawne, zależąc od twórczej inicjatywy osób i zrzeszeń. Z drugiej strony teoria i polityka komunalna nie może ograniczyć się jedynie do ekonomicznego punktu widzenia. Podobnie, jak i w rozwoju administracji komunalnej in concreto roztrzyga zespół usiłowań technicznych, higieniczno-sanitarnych, pedagogiczno-kulturalnych i prawo-ekonomicznych, tak i w teorii należy ściśle odróżnić między odrębnymi specjalnościami i dyscyplinami oraz gałęziami wiedzy, które dopiero, rozwijając się odrębnie, łącznie stwarzają naukowe podstawy, niezbędne dla żywotnej działalności praktycznej na polu samorządu terytorjalnego.

Zdaniem naszym, napotyka więc na poważne trudności w dzisiejszym stanie wiedzy przy olbrzymim rozwoju specjalizacji naukowej utworzenie syntetycznej nauki komunalnej, obejmującej wszystkie działy najróżnorodniejszych nauk i umiejętności specjalnych, odnoszących się do zjawisk komunalnych.

Nauka gospodarczej polityki komunalnej, jako części ekonomiki specjalnej, może tu oddać poważne usługi, opracowując nie tylko powyżej przez nas ustalone dziedziny teorii i polityki komunalnej, lecz przenikając nadto całe życie samorządowe zasadą ekonomiczną: „jak najmniejszym wysiłkiem jak największe rezultaty”. Zasada ta winna mieć pełne zastosowanie do wszystkich dziedzin życia samorządowego, chroniąc administrację komunalną przed zbiurokratyzowaniem, niebezpiecznym zawsze dla wszelkich poczynań publicznych.

Dr. L. Wl. Biegeleisen

SKARBOWOŚĆ I FINANSE

PODATKI I OPŁATY

KSIEGI HANDLOWE A ZWOLNIENIA OD PODATKU PRZEMYSŁOWEGO PRZY EKSPORCIE.

— W związku z wyrokami Najwyższego Trybunału Administracyjnego z dn. 15 lutego 1930 r. L. rej. 5128 i z dn. 25 kwietnia 1930 r. L. rej. 1555/28, według których dla przyznania uwolnienia od podatku przemysłowego na zasadzie art. 3 p. 15 z dn. 15 lipca 1925r. o państwowym podatku przemysłowym nie jest konieczne wykazanie eksportu księgami handlowymi, Ministerstwo Skarbu okólnikiem z dn. 17 września r. b. wyjaśniło, że tezy powyższych wyroków należy stosować wyłącznie przy zwalnianiu od podatku przemysłowego (od obrotu) eksportu półfabrykatów i gotowych wyrobów, natomiast tezy te nie mogą mieć zastosowania przy udzielaniu ulg na podstawie rozporządzeń Ministra Skarbu w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu, wydanych na zasadzie art. 94 ust. 3 p. 1 powołanej ustawy, przy eksporcie surowców (produktów rolnych).

W tych ostatnich wypadkach należy stosować ściśle przepisy części I § 9 rozporządzenia wykonawczego, w szczególności żądać wykazania eksportu surowców prawidłowo prowadzonymi księgami handlowymi.

PRZEDŁUŻENIE TERMINU POBIERANIA OBNIŻONYCH KAR ZA ZWŁOKĘ.

— Okólnikiem z dnia 26 wrze-

śnia r. b. Ministerstwo Skarbu przedłużyło dodn. 31 października r. b. włącznie moc obowiązującą okólnika z dn. 23 kwietnia 1930 r. w sprawie pobierania kar za zwłokę, obniżonych do 1½% miesięcznie zamiast 2%.

Po upływie tego terminu, t. j. od dn. 1 listopada r. b., pobierane będą kary za zwłokę w pełnej wysokości, t. j. 2% miesięcznie od ustawowych terminów płatności.

RYNEK DEWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH

GIEŁDA WARSZAWSKA

za okres od 22 do 27 września 1930 r.

— Okres sprawozdawczy minął przy tendencji dla walut naogół nieco słabszej. Niewielka ich ilość, a mianowicie: floreny holenderskie, guldeny gdańskie i dinary jugosłowiańskie, wykazują wyższą kursu w porównaniu z notowaniami końcowymi okresu poprzedniego, przyczem jedynie floreny osiągnęły nieco większy zysk; dolary, belgi, liry włoskie, korony duńskie, pengö węgierskie i leji rumuńskie utrzymały się na poziomie

dotychczasowym, funty szterlingów zaś, franki francuskie i szwajcarskie, szylingi austriackie i korony szwedzkie notowane były po kursach niższych.

Zapotrzebowanie na dolary gotówkowe nie było znaczne; kurs ich wykazuje w ostatnim dniu okresu sprawozdawczego niewielkąwyżkę — do zł 8'96, za \$ 1. Również na rynku prywatnym nastąpiła wyżka — do zł 8'9625 za \$ 1.

Wysokość dziennego zapotrzebowania ulegała niewielkim wahaniom, nie przekraczając naogół poziomu ostatnich tygodni.

		Kurs najwyż- szy	Kurs najniż- szy	Kurs w dn. 26/IX ¹⁾
Dolary St. Zjedn.	\$ 1	8'912	8'912	8'912
" " " telegr.	\$ 1	8'922	8'922	8'922
Funty szterlingów	£ 1	43'36	43'34½	43'34½
Franki francuskie	100 fr.	35'05	35'01	35'01
Franki szwajcarskie	100 fr.	173'14	173'05	173'05
Belgi	100 blg.	124'40	124'38	—
Korony czeskosłowackie	100 kor.	26'47½	26'47½	26'47½
Szylingi austriackie	100 szyl.	125'96	125'90	125'90
Liry włoskie	100 lir.	46'72½	46'72	46'72½
Floreny holenderskie	100 fl.	359'82	359'68	359'82
Korony szwedzkie	100 kor.	239'70	239'65	239'65
Korony duńskie	100 kor.	238'80	238'80	—
Guldery gdańskie	100 gld.	173'39	173'35	173'35
Pengö węgierskie	100 png.	156'15	156'15	—
Leje rumuńskie	100 lei	5'32	5'32	5'32
Dinary jugosłowiańskie	100 din.	15'81	15'81	15'81

Dział papierów lokacyjnych państwowych wykazuje w okresie sprawozdawczym nieco większe ożywienie. Wzrosły również obroty, nie przynosząc jednak w rezultacie tygodniowym poważniejszych różnic. W porównaniu z notowaniami końcowymi okresu poprzedniego zwykowała — przy dość silnych wahaniami — 7% Pożyczka Stabilizacyjna (+1%) oraz nieznacznie 5% Pożyczka Premjowa, bez zmiany pozostał kurs 5% Pożyczki Konwersyjnej, niżej zaś nieco cenione były 10% Pożyczka Kolejowa i 4% Pożyczka Inwestycyjna, jak również oddawna nienotowane: 6% Pożyczka Dolarowa i 5% Pożyczka Konwersyjna Kolejowa. Listami zastawnymi i obligacjami banków państwowych obracano po kursach dotychczasowych.

Zainteresowanie listami zastawnymi dość silnie się zmniejszyło. Przy słabej tendencji olbrzymia ich większość zniżkowała, w kilku wypadkach dość silnie; wyjątek stanowią 8% L. Z. T-wa Kredytowego m. Piotrkowa, których kurs nieznacznie się podniósł. Z pośród listów zastawnych w walucie obcej dalszą poważną wyżkę osiągnęły 8% L. Z. T-wa Kredytowego Ziemińskiego w Warszawie, serja 1924 r. (+1½%), nieznacznie zaś zniżkowały 8% L. Z. T-wa Kredytowego Przemysłu Polskiego.

W dziale obligacji notowano jedynie VI 6% Obl. Pożyczki Konwersyjnej m. Warszawy 1926 r., które w okresie sprawozdawczym straciły zł 3'75.

		Wartość nominalna	Kurs naj- wyższy	Kurs naj- niższy	Kurs w dn. 26 IX ¹⁾
			w % nomenału		
5% Pożyczka Konwersyjna	zł 100		55'65	55'50	55'50
5% " Konwers. Kol.	zł 100		49'00	48'50	49'00
6% " Dolarowa	\$ 100		78'00	78'00	78'00
7% " Stabilizacyjna ²⁾	\$ 100		89'00	86'50	86'50-89'00
10% Kolejowa	fr. w zł. 100		103'75	103'50	103'50
7% L. Z. Państ. Banku Roln.	zł w zł. 100		83'25	83'25	83'25
8% " " " "	zł w zł. 100		94'00	94'00	94'00
7% L. Z. Banku Gosp. Kraj.	zł w zł. 100		83'25	83'25	83'25
7% Obl. " " "	zł w zł. 100		83'25	83'25	83'25
8% Obl. Bud. " " "	zł w zł. 100		93'00	93'00	93'00

8% L. Z. Banku Gosp. Kraj.	zł w zł. 100	94'00	94'00	94'00
6% Obl. " " "	zł w zł. 100	94'00	94'00	94'00
8% L. Z. T-wa Kredytowego Przemysłu Polskiego ¹⁾	£ 1	89'00	88'75	—
7% L. Z. T-wa Kredytow. Ziems. w Warszawie, serja 1928 r.	\$ 1	76'50	76'50	—
8% L. Z. T-wa Kredyt. Ziems. w Warszawie, serja 1924 r.	\$ 1	92'50	92'50	—
w zł				
4% Pożyczka Inwestycyjna	zł w zł. 100	110'50	110'00	110'00
5% Pożyczka Premjowa	\$ 5	58'75	56'50	—
4% L. Z. T-wa Kred. Ziems.	zł 100	43'00	43'75	—
4½% " " " " m. Warsz.	zł 100	56'25	54'00	54'75-54'50
4½% L. Z. T-wa Kred. m. Warsz.	zł 100	52'50	52'50	—
5% " " " " " "	zł 100	56'75	56'00	—
8% " " " " " "	zł 100	73'75	73'00	73'25-73'00
8% L. Z. T-wa Kred. Częstochowy	zł 100	64'50	64'25	64'25-64'50
8% " " " " " " Kiele	zł 100	63'00	63'00	63'00
10% " " " " " " Lublina	zł 100	80'00	80'00	—
4½% " " " " " " Łódzi	zł 100	5'00	50'00	—
5% " " " " " " " "	zł 100	53'00	53'00	—
8% " " " " " " " "	zł 100	68'00	67'75	—
8% " " " " " " " " Piotrkowa	zł 100	64'50	63'75	63'75
10% " " " " " " " " Radomia	zł 100	78'75	78'75	—
10% " " " " " " " " Siedlec	zł 100	78'50	77'50	77'50-78'00
VI 6% Obl. Pożyczki Konwers. m. Warszawy 1926 r.	zł w zł. 100	55'75	52'00	52'00

ZŁOTY ZAGRANICĄ

1930 r.	Gdańsk ²⁾	Berlin ²⁾	Wiedeń ²⁾	Paryż ²⁾	Zurych ²⁾
22 IX	57'60—57'74	46'95 —	47'15	79'22 —	79'50 286'00 57'75
23 "	57'60—57'75	" "	" "	" "	" "
24 "	57'60—57'74	46'975—47'175	79'22	—	79'50 285'50 "
25 "	57'59—57'74	" "	79'24	—	79'52 285'00 "
26 "	57'60—57'74	46'95 —	47'15	79'25	—
27 "	57'59—57'74	" "	" "	" "	" "

1930 r.	Londyn ³⁾	Praga ³⁾	New-York ²⁾	Amsterdam ²⁾
22 IX	43'36	376'50	11'215	—
23 "	"	"	"	—
24 "	"	"	"	—
25 "	"	376'50	"	—
26 "	43'37	—	"	—
27 "	43'36	—	"	—

POŻYCZKI POLSKIE NA GIEŁDACH ZAGRANICZNYCH

Kurs najwyż- szy	Kurs najniż- szy	Kurs ultimo	Obroty
------------------------	------------------------	----------------	--------

(w % nomenału)

Giełda w New-York'u

6% pożyczka dolarowa z 1920 r.			
9—14/IX	73½	73	73
15—20/IX	73	72	72
22—27/IX	—	—	72
8% pożyczka z 1925 r. (Dillon, Read & Co.)			
9—14/IX	94½	93½	93½
15—20/IX	93½	92	92
22—27/IX	91½	87½	88
7% pożyczka stabilizacyjna z 1927 r.			
9—14/IX	85	84½	85
15—20/IX	85	84	85
22—27/IX	84½	82½	84½
7% pożyczka m. Warszawy z 1928 r.			
9—14/IX	72½	72	72
15—20/IX	72½	71½	71½
22—27/IX	71½	70	70

¹⁾ W sobotę dn. 27 września giełda nieczynna.
²⁾ Z wyłączeniem transzy francuskiej.

¹⁾ Gwarantowane przez Skarb Państwa.
²⁾ Za zł 100.
³⁾ Za £ 1.

7% pożyczka śląska z 1928 r.				
9—14 IX	72	70½	71	18.000
15—20 IX	71½	70½	69½	11.000
22—27 IX	70⅞	69½	6½	17.000

Giełda w Londynie

7% pożyczka stabilizacyjna z 1927 r.				
9—14 IX	87 95	87 45	87 70	
15—20 IX	87 80	87 05	87 30	
22—27 IX	86 90	85 15	85 90	

Giełda w Zurychu

7% pożyczka stabilizacyjna z 1927 r.				
9—14 IX	—	—	—	
15—20 IX	—	—	—	
22—27 IX	—	—	—	

Giełda w Sztokholmie

7% pożyczka stabilizacyjna z 1927 r.				
Lipiec 1930	—	—	—	—
Sierpień „	83½	82½	—	15.000

Giełda w Paryżu

7% pożyczka stabilizacyjna z 1927 r.				
9—14 IX	103 20	100 70		
15—20 IX	103 05	101 30		
22—27 IX	101 85	101 05		

Giełda w Medjolanie

7% pożyczka włoska z 1924 r.				
9—14 IX	99 70	99 50	99 50	—
15—20 IX	99 45	99 40	99 40	1.030
22—27 IX	99 50	99 30	99 30	760

Z BANKU POLSKIEGO

PODWYŻSZENIE STOPY PROCENTOWEJ.

Rada Banku Polskiego, na posiedzeniu, odbytem w dn. 2 października r. b., postanowiła podwyższyć z dniem 3 października r. b. stopę dyskontową z 6½% na 7½% i stopę zastawową z 7½% na 8½%. Podwyżka ta została spowodowana znacznym wzmożeniem się zapotrzebowania na rynku kredytu krótkoterminowego, które wywołało gwałtowny wzrost portfelu wekslowego Banku Polskiego (o zł 88 3 miljn., t. j. o przeszło 14% w ciągu miesiąca września). Wobec utrzymującego się odpływu dewiz i ze względu na właściwy rozwój konjunktury okazało się koniecznym przez zwyżkę stopy zahamować nadmierny wzrost kredytów Banku.

STAN RACHUNKÓW BANKU POLSKIEGO W DN. 20 WRZEŚNIA 1930 R.

Podobnie, jak I dekadę—również II dekadę września cechował — w przeciwieństwie do poprzedniego miesiąca — silny odpływ walut. Główną przyczyną — poza zwiększonym nieco zapotrzebowaniem dewizowym — był silny popyt na dolary gotówkowe, ujawniający się stale we wrześniu, a związany z przekazami emigrantów przed świętami żydowskimi.

Gdy ten popyt był zaspokojony, zjawiał się refleks niezwykle silnego zapotrzebowania na banknoty na giełdzie berlińskiej.

Ta sytuacja walutowa odbiła się, oczywiście, na stanie rezerw walutowych, które w II dekadzie września obniżyły się z zł 329 0 miljn. do zł 296 7 miljn., przyczem część rezerw, wchodząca w skład pokrycia obiegu banknotów i natychmiast płatnych zobowiązań, zmniejszyła się o zł 34 8 miljn. do zł 176 2 miljn., natomiast pozostała część rezerw, niezaliczona do pokrycia, wzrosła o zł 2 6 miljn. do zł 120 5 miljn.

Zapas złota zwiększył się w II dekadzie września jedynie dzięki drobnemu skupowi (głównie w monetach), dokonywanemu przez oddziały Banku, mianowicie o zł 0 03 miljn. do zł 703 5 miljn. Stąd też cała zwyżka przypada wyłącznie na zapas złota, znajdujący się w skarbcach Banku, który wzrósł

z zł 484 13 miljn. do zł 484 46 miljn., podczas gdy zapas złota zagranicą pozostał w dalszym ciągu (od końca marca) niezmienny w wys. zł 219 0 miljn.

Zmiany w stanie rezerw złoto-walutowych w ciągu 2 pierwszych dekad września ilustruje następujące zestawienie (w tys. zł):

	31/VIII	10/IX	26/IX
Złoto	703.424	703.472	703.505
Waluty i dewizy netto	225.728	211.079	176.242
Razem:	929.151	914.551	879.747

W stosunku do sumy obiegu biletów Banku i natychmiast płatnych zobowiązań powyższe pokrycie złoto-walutowe stanowiło w dn. 20 IX 57 43%, gdy w dn. 10 IX 58 13% i w dn. 31 VIII 58 15% (statutowe minimum 40%). Samo pokrycie złotem wynosiło: w dn. 20 IX 45 96%, w dn. 10 IX 44 71% i w dn. 31 VIII 44 03% (statutowe minimum 30%).

Stosunkowo znacznie mniejszy spadek procentu pokrycia niż sumy pokrycia (rezerw) tłumaczy się jednoczesnym zmniejszeniem się sumy obiegu biletów i natychmiast płatnych zobowiązań Banku, mianowicie z zł 1.573 4 miljn. do zł 1.530 5 miljn. Całe to zmniejszenie przypada na jeden ze składników powyższej sumy, mianowicie obieg biletów bankowych, który skurczył się w dekadzie sprawozdawczej z zł 1.301 3 miljn. do zł 1.258 5 miljn., podczas gdy drugi składnik — natychmiast płatne zobowiązania — pozostał prawie bez zmiany, wynosząc zł 272 02 miljn. w dn. 20 IX wobec zł 272 07 miljn. w dn. 10 IX

Aczkolwiek suma zobowiązań nie uległa zmianie, to jednak stanowiące gros zobowiązań lokaty na rachunkach żyrowych wzrosły nieznacznie, mianowicie z zł 244 4 miljn. do zł 247 4 miljn., przyczem wzrost ten był skompensowany spadkiem salda rachunku państwowego funduszu kredytowego o zł 1 0 miljn. do zł 3 9 miljn. oraz pozycji „różne rachunki” o zł 2 0 miljn. do zł 7 7 miljn. (saldo rachunku zakupu srebra pozostało bez zmiany w wys. zł 13 0 miljn.).

Z lokat żyrowych wzrost wykazały jedynie pozostałości na rachunkach kas państwowych (w I dekadzie lekki spadek), mianowicie z zł 72 7 miljn. do zł 87 3 miljn., natomiast salda rachunków prywatnych obniżyły się — z zł 171 7 miljn. do zł 160 0 miljn.

Zniżka obiegu biletów Banku w II dekadzie września o przeszło 3% (w I dekadzie spadek o około 4%) pozostawała przede wszystkim w związku z odpływem walut z Banku. Hamująco na spadek obiegu działał poważny wzrost kredytów Banku.

Kredyty dyskontowe wykorzystane (suma weksli w portfelu), po silnym wzroście w I dekadzie września (o zł 17 4 miljn.), w II dekadzie w dalszym ciągu i to jeszcze poważniej zwyżkowały, mianowicie o zł 20 2 miljn. do zł 654 1 miljn. Pożyczki zastawowe wykazały niewielki wzrost, bo o zł 0 6 miljn. do zł 74 0 miljn.

Z innych pozycji bankowego pokrycia obiegu i zobowiązań — zapas monet srebrnych i bilonu, skupionych przez Bank na własność, wzrósł — z zł 2 4 miljn. do zł 2 5 miljn., zapas papierów procentowych własnych zwyżkował z zł 7 8 miljn. do zł 8 7 miljn., a tylko dług Skarbu Państwa (kredyt bezprocentowy) pozostał, jak zwykle, niezmienny w wys. zł 25 0 miljn.

Zmiany w stanie bankowego pokrycia obiegu banknotów i natychmiast płatnych zobowiązań Banku w pierwszych 2 dekadach września ilustruje następujące zestawienie (w tys. zł):

	31/VIII	10/IX	20/IX
Weksle	616.493	633.913	654.123
Polskie monety srebrne i bilon	2.987	2.408	2.495
Pożyczki, zabezpieczone zastawami	79.547	73.336	73.974
Papiery proc. własne	8.099	7.809	8.706
Zobowiązanie Skarbu Państwa	25.000	25.000	25.000
Razem:	732.127	742.446	764.299

Obieg pieniędzy skarbowych obniżył się w dekadzie sprawozdawczej w stosunkowo mniejszym stopniu niż obieg biletów Banku, bo tylko z zł 228·9 miljn. do zł 225·7 miljn. Na sumę tę składa się: 1) obieg biletów państwowych (5-złotowych) w wys. zł 2·0 miljn. (w dn. 10/IX zł 2·1 miljn.), 2) obieg biletów zdawkowych (5-i 2-złotowych) w wys. zł 1·1 miljn. (w dn. 10/IX zł 1·1 miljn.), 3) obieg monet srebrnych (5-, 2- i 1-złotowych) w wys. zł 147·3 miljn. (w dn. 10/IX zł 149·6 miljn.), 4) obieg bilonu niklowego i brązowego w wys. zł 75·3 miljn. (w dn. 10/IX zł 76·2 miljn.).

AKTYWA

ZŁOTO w skarbcu . . .	zł 484,459.729·04	
„ zagranicą . . .	„ 219,045.501·15	
	zł 703,505.230·19	
PIENIĄDZE I NALEŻN. ZAGRAN.	zł 176,242.051·86	zł 879,747.282·05
PIENIĄDZE I NALEŻN. ZAGR., niezaliczone do pokrycia	„ 120,497.204·68	
POLSKIE MONETY SREBRNE I BILON „	2,495.400·62	
PORTFEL WEKSŁOWY	654,123.383·86	
POŻYCZKI ZASTAWOWE	73,974.440·23	
PAPIERY PROCENTOWE WŁASNE	8,705.733·34	
PAPIERY FUNDUSZU ZAPASOWEGO	86,570.457·53	
DŁUG SKARBU PAŃSTWA	25,000.000—	
NIERUCHOMOŚCI	20,000.000—	
INNE AKTYWA	164,513.905·79	
	zł 2,035,627.808·10	

PASywa

KAPITAŁ ZAKŁADOWY	zł 150,000.000—
FUNDUSZ ZAPASOWY	„ 110,000.000—
NATYCHM. PŁATNE ZOBOWIĄZANIA:	
a) rachunki żyrowe kas państwowych	zł 87,344.952·98
b) pozostałe rachunki żyrowe	„ 160,049.365·60
c) rachunek zakupu srebra	„ 13,000.000—
d) rachunek państw. funduszu kredyt.	„ 3,942.268·85
e) różne rachunki	„ 7,683.549·93
	zł 272,020.137·36

OBIEG BILETÓW BAN-

KOWYCH	1,258,508.900—	zł 1,530,529.037·36
RACHUNEK SPECJALNY SKARBU PAŃSTWA	„ 75,000.000—	
INNE PASywa	„ 170,098.770·74	
	zł 2,035.627.808·10	

Z BANKU GOSPODARSTWA
KRAJOWEGO

AKCJA KREDYTOWO-BUDOWLANA B. G. K. W 1930 R. — Plan akcji kredytowo-budowlanej, prowadzonej przez Bank Gospodarstwa Krajowego w r. b., przewiduje następujące kwoty na budownictwo mieszkaniowe:

- 1) pozostałość z kontyngentu 1929 r., nierozdzielona w r. ub., w kwocie zł 39 miljn.;
- 2) na wykończenie budowli, rozpoczętych i poprzednio już przez Bank Gospodarstwa Krajowego finansowanych, przewidziana była początkowo kwota w wysokości zł 23 miljn.; suma ta po uruchomieniu premjowej pożyczki budowlanej została ostatecznie powiększona do wysokości zł 28.780 tys.;
- 3) na nowe budowle ostatecznie przeznaczone zł 60 miljn.; początkowo przeznaczona suma na ten cel w wysokości niespełna zł 13 miljn. została podwyższona w kwietniu r. b. do zł 21 miljn., a ostatecznie do zł 60 miljn.;
- 4) z zakupu papierów wartościowych, pochodzących z konwersji, przez zakłady ubezpieczeń społecznych i inne instytucje z przeznaczeniem dla indywidualnych budowli ustalono sumę zł 24 miljn.;
- 5) z funduszków własnych Bank Gospodarstwa Krajowego przeznaczył na akcję kredytowo-budowlaną ostatecznie sumę zł 5·6 miljn.

Poza tem z akcji zakładów ubezpieczeń społecznych, prowadzonej pod egidą Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej, na zasadzie uchwały Rady Ministrów przeznaczono sumę zł 16·5 miljn.

Ogółem więc przeznaczono na budownictwo mieszkaniowe zł 138.780 tys.

Planem tym nie są objęte kwoty, pochodzące z pożyczek, przyznanych w r. ub., lecz niezupełnie wyczerpanych. Kwoty z tego tytułu wynosiły z początkiem r. b. zł 2.247 tys. i zostały wyczerpane w ciągu I półrocza r. b.

PRZEGLĄD ZAGRANICZNY

AUTONOMJA PORTÓW FRANCUSKICH

W ŻADNYM kraju europejskim nie panowała tak wybitnie centralizacja biurokratyczna w administracji portów, jak we Francji. Wszystkie porty bez wyjątku, do wojny światowej, a właściwie do 1924 r., będąc własnością Państwa, były zarządzane i administrowane jako urzędy przez odpowiednie organa władzy centralnej (Naczelnego Inżyniera-urzędnika Min. Rob. Publ). Naczelnny Inżynier portu miał zakres władzy b. ograniczony i musiał z każdą najmniejszą sprawą odwoływać się do Ministerstwa. Już w II połowie XIX w. z okazji podziału przeznaczonych przez Państwo dotacyj na rozbudowę portów oraz przy zaciąganiu pożyczek na te cele powstawały tak wśród czynników, bezpośrednio zainteresowanych rozwojem portów, jak i w Parlamencie

opinje, że trzeba dać portom dużą autonomję, przyciągając do administracji zainteresowane sfery gospodarze. W 1870 r. Zgromadzenie Narodowe uchwala przyciągnięcie izb przemysłowo-handlowych, miast i departamentów, zainteresowanych w ro. woju danego portu, do współświadczeń i w półpracy nad rozwojem właściwego portu. Cały szereg ustaw z lat: 1889, 1895 i 1902 coraz dalej wciąga izby handlowe, miasta portowe i prowincje do czynnego udziału w r. zbudowie swych portów. Ustawa z 1898 r., która stworzyła podstawę prawną dla rozwoju izb handlowych we Francji, pozwoliła izbom tym zająć się poważniej swymi portami. Najwybitniej wid imy to w Marsylii, gdzie większość prac w porcie została sfinansowana przy pomocy tamtejszej Izby Handlowej.

Jednak upłynęło prawie 40 lat prac i studjów różnych komisji i w łonie ciał ustawodawczych, póki nie zostało uchwalone prawo z 1920 r. o autonomii portów francuskich. Ustawa ta została poprzedzona przed wojną ustawą z 1912 r., która zaakceptowała tylko właściwie stan faktyczny, jaki się wytworzył już w wielu portach francuskich, jak: Marsylii, Bordeaux i le Havre, stan daleko idącej współpracy izb handlowych w rozbudowie i administracji portów — oddając administrację portów w ręce Portowej Rady Administracyjnej, złożonej z 14 członków, z których 5 delelowała dana Izba Handlowa, 1 — właściwa Rada Generalna, 1 — Rada Miejska miasta portowego i 1 — robotnicy portowi, resztę, t. j. 6, mianował Rząd. Prezydentem Rady Administracyjnej miał z urzędu być Prezes Izby Handlowej. Kompetencje Rady tej były ograniczone i ważniejsze sprawy wymagały zatwierdzenia Rządu. Poza tem Prefekt Departamentu miał prawo weta. Pomimo tej ograniczonej autonomii, Rząd w przepisach wykonawczych 1916 r. jeszcze więcej zwęził ramy samodzielności i utrudził urzędowanie, stwarzając zamiast autonomii portu jedynie decentralizację biurokratyczną. To też rezultatem tego było, że ani izby handlowe (poza Marsylią) ani zainteresowane samorządy lokalne nie dążyły do wprowadzenia w życie ustawy z 1912 r. Po skończonej wojnie ciała ustawodawcze, pobudzone przez opinię publiczną, w dalszym ciągu pracowały nad ustawą o portach autonomicznych, i w ten sposób powstała nowa ustawa z 1920 r. z przepisami wykonawczymi z dn. 23 września 1921 r. oraz z dn. 7 kwietnia 1924 r. (pierwsze z nich obejmowały porty już autonomiczne, drugie — jeszcze nieprzekształcone).

Ustawa z 1920 r. jest oparta na ustawie z 1912 r. i przeprowadza zasadę, że port autonomiczny w zupełności ma zastąpić atrybucje Państwa. Najważniejszą różnicą między obu ustawami jest wprowadzenie instytucji Dyrekcji Portu, czego ustawa z 1912 r. nie przewidywała, oraz jeszcze dalsze rozszerzenie kompetencji portu autonomicznego. Dyrektor jest mianowany przez Min. Robót Publicznych z pośród 3 kandydatów, przedstawionych mu przez Radę Portu autonomicznego.

W ten sposób Dyrektor Portu jest z jednej strony podporządkowany Radzie Portu we wszystkich sprawach, dotyczących eksploatacji i administracji portu, a równocześnie z drugiej strony, jest przedstawicielem i wykonawcą władzy państwowej w tych dziedzinach życia portowego, gdzie Państwo spełnia swe funkcje bezpośrednio, jak: policja, pilotaż, urząd morski, sanitarny, nawigacyjny i t. p., które to kompetencje są nieraz zależne od całego szeregu ministerstw; jest to jakby centralizacja władzy na miejscu w jednym ręku w celu najsprawniejszej egzekutywy. Sposób skoncentrowania władzy w jednym ręku był zastosowany podczas wojny we wszystkich ważniejszych portach francuskich i okazał się tak dobrym, że już po skończonej wojnie w niektórych portach na skutek interwencji izb handlowych Rząd Francuski jakiś czas jeszcze go utrzymał.

Rada Administracyjna portu według ustawy z 1920 r. może się składać z 9, 15, lub 21 członków, w zależności od znaczenia i wielkości portu i składa się z członków, wybranych: przez właściwą Izbę Handlową, Radę Miejską miasta portowego, Radę Generalną danego departamentu, i członków, desygnowanych przez Rząd z pośród różnych interesantów portowych,

w tem również jednego przedstawiciela robotników portowych.

Prezydent Rady Administracyjnej Portu według ustawy 1920 r. jest wybierany przez samą Radę z pośród swych członków, a nie jest nim z urzędu Prezes Izby Przemysłowo-Handlowej, jak przewidywała ustawa z 1912 r. Zakres działania Rady Administracyjnej obejmuje 2 kategorie spraw:

1) sprawy, które sama postanawia, a co do których Min. Rob. Publ. ma tylko prawo weta, są to sprawy ściśle administracyjne i eksploatacyjne (portowe taryfy, kupno, sprzedaż, umowy);

2) sprawy rozbudowy portu lub zmian zasadniczych w ustroju portu lub takich prac, które wymagają pomocy finansowej państwowej; te sprawy muszą być zatwierdzone przez Rząd.

Portowi autonomicznemu są oddane następujące źródła dochodów:

1) opłaty kejoye od okrętów,

2) opłaty od używania urządzeń portowych (składy, place, dźwigi i t. p.);

3) opłaty mostowe (myta) lokalne, przeznaczone na utrzymanie służby bezpieczeństwa;

4) wszelkie opłaty, których wymiar i pobór musi być przedtem zatwierdzony;

5) dochody z majątku, jaki posiada port.

Poza tem port autonomiczny ma prawo przyjmować dary, zapisy, subwencje i zaciągać pożyczki. Min. Rob. Publicznych ma prawo wstawić do budżetu portu autonomicznego nieodzowne kredyty dla wydatków koniecznych, związanych z urzędowaniem władz portowych, i tworzyć źródła, potrzebne dla pokrycia tych wydatków.

Zainteresowany port, który chciałby skorzystać z ustawy z 1920 r. i przekształcić się na port autonomiczny, musi zwrócić się w tej sprawie do Min. Robót Publicznych, które naznacza specjalną komisję międzyministerjalną, badającą, czy port ten ma dane do przekształcenia się na port autonomiczny. Później uchwała Rada Ministrów, na wniosek Min. Rob. Publicznych, nadać autonomię danemu portowi.

Główną cechą reformy administracyjnej w ustawie o portach autonomicznych z 1920 r. jest stworzenie stanowiska Dyrektora Portu, który, będąc organem wykonawczym administracji Rady Portu i jej uchwał, jest równocześnie władzą (urzędem) portu, wyposażoną przez Rząd w atrybucje władzy, i jakby przedstawicielem władzy centralnej.

Na zasadzie ustawy z 1920 r. i przepisów wykonawczych 3 porty francuskie: Bordeaux, le Havre i Strasburg — zażądały wprowadzenia w życie prawa o autonomii portu. Biorąc na uwagę, że port w Strasburgu jest portem rzeczonym, i że ma on zupełnie inne zadanie, rozpatrzmy narazie tylko zastosowanie autonomii w Bordeaux i w le Havre.

Porty te po długich studjach specjalnych komisji przygotowawczych i międzyministerjalnych w ciągu lat, dopiero w końcu 1924 r. zostały zatwierdzone jako autonomiczne z datą wejścia w życie ustawy w dn. 1 stycznia 1925 r.

Ponieważ porty w Bordeaux i le Havre były do owego czasu w zależności z jednej strony od Urzędu Morskiego (Service Maritime), z drugiej zaś — szczególnie w sprawach finansowych i gospodarczych, od izb handlowych, to nowa organizacja była właściwie łąčeniem funkcji obu tych instytucji w zakresie ich działalności portowej. Fuzja powyższa wymagała dla

skoordynowania nowej organizacji pewnego czasu. Szczególnie początkowo odczuwano trudności administracyjne w sprawach personelu i jego handlowego wykorzystania oraz w sprawach zrównoważenia budżetu i znalezienia w nim pokrycia dla koniecznych nowych inwestycji. W ostateczności zmniejszono liczbę funkcjonariuszy portowych znacznie, natomiast zwiększono wynagrodzenie pozostałym, otrzymując daleko lepsze rezultaty pracy. Co się tyczy zrównoważenia budżetu, to oparto sfinansowanie nowych inwestycji na długoterminowych pożyczkach i znaleziono nowe dochody dla pokrycia procentów od tych pożyczek.

W ciągu tych paru lat, jakie minęły od czasu wprowadzenia autonomii portowej w Bordeaux i w Le Havre, trudno ustalić wzmoczenie samego rozwoju portów, zależnego zawsze od światowych i krajowych koniunktur, natomiast można stwierdzić niezłomny postęp w 2 dziedzinach, które dla rozwoju tego mogą mieć decydujące znaczenie, a mianowicie: 1) wielkie usprawnienie i potaniecie samej administracji; 2) duży rozpęd rozbudowy portu, której sfinansowanie jest oparte na długoterminowych gwarantowanych majątkiem portu pożyczkach w ramach możliwości finansowych samego portu.

Te 2 czynniki są dostateczne, aby stwierdzić dodatnie rezultaty przejścia od systemu administracji biurokratycznej w rękach rządu centralnego do systemu pełnej decentralizacji w ramach portu autonomicznego.

Co się tyczy trzeciego największego portu francuskiego — Marsylii, to chociaż ona pierwsza ongiś

walczyła o autonomię portu, jednak nie zgłosiła do dziś chęci przejścia na system autonomii.

Dwie są przyczyny, dla których Izba Handlowa w Marsylii nie okazuje chęci wprowadzenia autonomii:

1) ustawa z 1920 r. o autonomii portów uszczupla znaczenie Izby Handlowej w porcie autonomicznym w porównaniu z tem, jaki ma Izba Handlowa w Marsylii na zasadzie ustawy z 1912 r.; wpływy Izby Handlowej w porcie autonomicznym według nowej ustawy są zmniejszone na rzecz zarządu krajowego i miejskiego oraz interesantów portowych zaplecza;

2) Izba Handlowa w Marsylii jest również koncesyjnarzuszem niektórych urządzeń portowych w porcie, a poza tem w porcie ma bardzo w godne koncesje „Tow. Doków i Składow” (La Compagnie des Docks et des Entrepôts), które to towarzystwo ma duży wpływ w Izbie Handlowej, a nie chce zmieniać obecnego stanu posiadania.

Do tego trzeba jeszcze dodać, że obecna współpraca między Urzędem Morskim, a w szczególności Szefem Urzędu, a Izbą oraz Ministerstwem ze względów personalnych jest tak dobra, że w Izbie przeważają wyżej wspomniane egoistyczne momenty i pomimo napomnień Rządu i municypalności Izba Handlowa nie śpieszy się z wprowadzeniem autonomii w porcie. To jest zupełnie zrozumiałe na tle miejscowych stosunków, to jednak tem bardziej utwierdzić powinno w konieczności reorganizowania portu w Marsylii — z punktu widzenia interesów ogólnokrajowych.

Dr. F. Hilchen

KRONIKA ZAGRANICZNA

M. IN. NA PODSTAWIE RAPORTÓW I DONIESIEN POLSKICH PLACÓWEK ZAGRANICZNYCH

OGÓLNE

SYTUACJA NA RYNKU WEŁNY.—

Ceny wełny zniżkują ostatnio bardzo silnie, osiągając już poziom ze szczególnie niepomyślnych lat bezpośrednio przedwojennych. Zaznaczyć przytem trzeba, że wełna przechodzi w latach ostatnich szczególnie silne wahania cen, wynikające ze specyficznych warunków, z jakimi się ten surowiec spotyka na rynkach światowych. Przed wojną cena wełny na rynku londyńskim spadła do 12 d za funt ang. (453 g), wskutek czego produkcja wełny okazała się deficytową, i stopniowo nastąpiło przerzucanie się na hodowlę baranów mięsnych. W konsekwencji z początkiem 1925 r. cena wzrosła do niezwykle wysokiego poziomu 40 d za funt, dając podstawę do ponownego wzrostu produkcji i powodując ponowne obniżenie się ceny, jednak tylko do poziomu 23—26 d za funt, t. j. zupełnie rentownego, gdyż w Australji rentowna jest obecnie cena 12—15 d, a w Nowej Zelandji 12 d, przy czem różnica pomiędzy ceną, otrzymywaną przez producenta tamtejszego, a ceną rynku londyńskiego wynosi około 2½ d na funcie. Trwający przez parę lat okres pomyślności uległ załamaniu w ostatnim kwartale 1928 r., jednak w stopniu nie groźnym jeszcze; dalszy przebieg wypadków ilustruje poniższa tablica, obejmująca ceny gatunku „Victoria Good Average”, w Londynie — w pensach za funt à 453 g:

	1929	1930
Koniec stycznia . . .	23	17
„ lutego . . .	22	13
„ marca . . .	20½	12½
„ kwietnia . . .	21½	12½
„ maja . . .	20	13
„ czerwca . . .	19½	13½
„ lipca . . .	17½	12½
„ sierpnia . . .	17	
„ września . . .	17	
„ października . . .	15	
„ listopada . . .	16	
„ grudnia . . .	17	

Liczy powyższe wykazują pewną zbieżność z przebiegiem koniunktury światowej, i niewątpliwie na ich kształtowanie się sytuacja przemysłu włókienniczego wywarła wpływ poważny. Poza tem jednak działały inne przyczyny, same przez się będące jedną z przyczyn obecnej koniunktury, a mianowicie przedewszystkiem rozwój produkcji.

Zwyżka cen, jaka nastąpiła w 1925 r. i w pewnych granicach utrzymywała się w latach następnych, doprowadziła do zwiększenia hodowli owiec na wełnę. Australja posiadała w 1913 r. 85 miljn. owiec, stosownie do przebiegu cen obniżyła tę liczbę do 78,6 miljn. w 1914 r. i do 75 miljn. w 1922—23 r., następnie jednak, znowu równoległe do cen, zwiększyła pogłowienie do 103 miljn. w 1926 r. i w 1929 r. do rekordowej liczby 105,896 tys. sztuk; N. Zelandja miała w 1922 r. 22 miljn. owiec, w 1926 r. 25 miljn. i w

r. ub. 30.637 tys.; w Afryce Południowej liczba owiec wzrosła z 32 miljn. w 1924 r. do 43 miljn. w 1928 r., w Urugwaju z 14 miljn. do 23 miljn., w Rosji z 92 miljn. do 124 miljn.; w Argentynie — skąd danych statystycznych brak — wzrost pogłowia również był silny. W związku z ustawicznymi zdobyczami techniki transportowej i innymi przyczynami, ułatwiającemi krajom odległym dostawy mięsa baraniego do państw przemysłowych, wzrost hodowli baranów nie spowodował równoległego wzrostu produkcji wełny, niemniej jednak odbił się w tej dziedzinie b. wyraźnie, jak to wskazuje poniższa tablica światowej produkcji wełny — w miljn. funtów à 453 g):

1909—1913 (przeciętna)	3.220
1920	2.500
1922	2.700
1924	2.835
1925	2.980
1926	3.060
1927	3.125
1928	3.460
1929	3.450

Wzrost produkcji jest bardzo silny, silniejszy niż ogólny wskaźnik produkcji surowców przemysłowych, który, przyjmując 1926 r. za 100, wyniósł w r. ub. 117, jednak sam przez się nie doprowadziłby on zapewne do niżki cen tak gwałtownej i głębokiej, jak to wskazano powyżej. Współdziałały w tym względzie warunki produkcji przetwórczej i kon-

sumpcji, oraz dwie przyczyny specjalne, do jakich zaliczana jest moda krótkich sukien damskich, poważnie zmniejszająca zapotrzebowanie na tkaniny wełniane, oraz wielkie postępy produkcji jedwabiu sztucznego, niekompensowane przez spadek produkcji jedwabiu naturalnego, a również wspomagane przez modę. Czynniki te powodują, iż zwiększeniu produkcji, w porównaniu z okresem przedwojennym wynoszącemu 230 miljn. funtów, nie towarzyszyło takie rozszerzenie rynku, jakie obserwujemy przy innych działach produkcji, a nawet zapewne, przeciwnie, pewne jego zacienienie; nie bez znaczenia wreszcie jest eksport rosyjski, wprawdzie dziesięciokrotnie mniejszy niż przed wojną, jednak niejako z natury swojej dezorganizujący rynek.

Zapasy wełny, posiadane obecnie przez przemysł włókienniczy, są obecnie bardzo małe, albowiem okres spadku cen czynił większe zakupy niebezpiecznymi, zwłaszcza wobec jednoczesnych trudności w zbyciu produktu gotowego. Okoliczność ta stanowi moment pomyślny dla producentów wełny, gdyż w razie ożywienia w przemyśle będą musiały być dokonane bardzo poważne zakupy surowca, co, oczywiście, natychmiast oddziała ożywczo na ceny. Niemniej jednak nawet bardzo silne zmiany w konjunkturze ogólnej nie przywrócą doskonałych cen z 1925 r., albowiem ilość owiec jest bardzo duża, a obecne nierentowne ceny wpływać mogą na jej zmniejszanie się tylko stopniowo; czynnikiem, zmieniającym sytuację radykalnie i szybko, okazałyby się mogły bodaj jedynie susze w krajach eksportujących, czego naturalnym wynikiem byłoby zmniejszenie się przychówku.

ANGLJA

WYŁOM W TRADYCJI BANKU ANGIELSKIEGO NA RZECZ PRZEMYSŁU.

— Nie żartobliwie tylko Bank Angielski w gwarze ludowej nazywa się „the old lady” (stara pani). Jest bowiem Bank stróżem wielowiekowej tradycji, od której nie odstępuje—chyba wobec wielkich kryzysów, jak np. ostatnia wojna, i to na czas krótki—zjawisko przejściowe, z którego w najszybszym czasie pragnie się uwolnić.

Zmuszony z chwilą wybuchu wojny zawiesić wymianę banknotów na kruszec, t. j. złoto, dążył bezustannie do przywrócenia normalnej praktyki, do waluty złotej, która też od kilku lat, acz z modyfikacjami Bank obowiązuje, stawiając funt szterlingów w rządzie przodujących walut świata.

Wszelako niezwykle ciężkie warunki powojenne, w których następstwie życie gospodarcze weszło w fazę przesilenia niekrótkotrwałego, którego końca przewidywać niepodobna, postawiło Bank Angielski w obliczu nowych zadań. Klasyczne środki pomocy kredytowej, jak skup weksli i zaliczki na pierwszorzędną wartość procentową, nie wystarczają. Narówni z bankami prywatnymi, które są nie tylko dostarczycielem kapitałów dla przedsiębiorstw przemysłowo-handlowych, ale muszą być ich doradcami, wnikać w ich potrzeby, miarkować ich zapędy, słowem otaczać je daleko idącą opieką, Bank Angielski uznał za konieczne na tę samą drogę, choć ze względu na sztywny statut swój w nieco innej formie.

Badania przemysłu angielskiego przekonują, iż jest przestarzały, krótko-

chowawczy, wprost niechętny dla nowych metod, dla modernizacji. Wprawdzie przodujący przemysłowiec lord Melchett (sir Alfred Mond) jeszcze przed kilku laty założył trust anglo-amerykański z kapitałem \$ 50 miljn., celem zreorganizowania sztandarowych gałęzi przemysłu, jednak nadzieje, przywiązywane do tej akcji, zawiodły, gdyż z jednej strony kapitał amerykański nie okazał zbyt gorliwej dla wzmocnienia konkurencji europejskiej, z drugiej strony fabrykanci angielscy nie mogli się pogodzić ze zmniejszeniem samodzielności w postaci kontroli bankowej, co stanowiło warunek uzyskania kredytów „racjonalizacyjnych”.

Tymczasem kryzys wciąż się rozwijał, pogłębiał, zagrażając podstawom nietylko gospodarczym Imperjum. Wprawdzie potężne firmy bankowe, umieściwszy miliardowe sumy w kredytach, udzielonych przemysłowi, zainteresowane są na pierwszym planie, aby klientów podtrzymać, aby „zamrożone kredyty” (frozen credits) choć w pewnej części tajały, jednak po kilku próbach doszły do przekonania, iż własnymi tylko siłami i dotychczasową organizacją nie sprostają tym zadaniom.

Zwróciły się więc o pomoc do Banku Angielskiego, doskonale zresztą poinformowanego o groźbie sytuacji; Bank, nie krępując się przepisami ustawowymi, drogą liberalnej ich wykładni, podjął łącznie z wielkimi bankami akcyjnymi energiczne kroki, celem wyjścia z bagna, w jaki przemysł rodzimy został pogrążony.

Założono więc 2 instytucje. Pierwsza nazywa się „Securities Management Trust” (Trust zarządzający walorami), którego kierownikiem i bankierem jest Bank Angielski. Trust ten ma pomagać przemysłowcom radami co do reorganizacji, amalgamacji (fuzji) i zdobycia nowych kapitałów. Głównym dyrektorem trustu jest Montagu C. Norman, w którego ręku znajduje się naczelné kierownictwo Banku Angielskiego, członkami zaś dyrekcji są fachowcy z przemysłu. Ta pierwsza instytucja o charakterze doradczym posiada skromny kapitał, zapisany w całości na imię Banku Angielskiego.

Radami samymi wszakże problem odrodzenia przemysłu nie może być rozwiązany.

Angielskie sfery bankowe z Bank of England na czele doskonale to rozumiały i dlatego utworzono drugą instytucję celem zrealizowania projektów pierwszej.

Ta druga instytucja jest spółką akcyjną z kapitałem £ 6 miljn., nosi nazwę „Bankers Industrial Development Company” (towarzystwo bankowe dla rozwoju przemysłu). Akcje po £ 100 tys. dzielą się na 2 grupy: A — 45 sztuk i B — 15 sztuk. Te ostatnie 15 sztuk objął „Securities Management Trust”, czyli Bank Angielski, zawarowawszy dla nich potrzebne prawo głosu na walnych zebraniach. Tym sposobem Bank, choć ma tylko połowę wszystkich głosów, liczyć może na większość, choćby dlatego, że o ile grupa A nie byłaby w zgodzie z Bankiem, co jest niemal wykluczone, może on nabyciem jednej akcji zapewnić sobie bezwzględna przewagę.

Akcje grupy A w liczbie 45 podzielone zostały wśród takiej ilości firm bankowych, wśród których figurują „big five” (wielka piątka), czyli główne banki: Barclays Bank, Lloyds Bank, Midland Bank, National Provincial Bank, Westminster Bank, nadto stare banki: Bank of Scotland i Royal Bank of Scotland. Poza tem:

Baring Brothers, Brown Shipley and Co., Hambros Bank, Lazard Brothers and Co., Morgan Grenfell and Co., N. M. Rothschild and Sons, I. Henry Schröder and Co., Seligman Brothers. Pozostałe akcje objęły inne firmy, uchodzące również za poważne, tak, że cały miarodajny świat bankowy Wielkiej Brytanii zainteresowany jest w tych poczynaniach.

W prospekcie, objaśniającym bliższe zadania instytucji, powiedziano, iż racjonalizacja polega na odbudowie przemysłu z zastosowaniem nowych zasad organizacyjno-technicznych i finansowych, włącznie z handlowymi. Dąży się do konsolidacji firm, pragnących korzystać z wspólnej kontroli, do zastąpienia starych nowoczesnymi maszynami, do zmiany metod produkcji, przeżytkowych porządków, czyli „amerykanizacja” wielkobrytyjskiego przemysłu.

Przedstawiciele Banku Angielskiego twierdzą, że zagadnienie jest natury więcej psychologicznej niż ekonomicznej.

Brytyjski kupiec, a właściwie człowiek „businessu” jest niewolnikiem tradycji. Wiele fabryk pracuje maszynami i urządzeniami, które jeszcze przed wojną były przestarzałe. Lecz dopóki działają, a interesy idą, niechętnie wyrzuca się stare narzędzia, które należałoby zamienić na nowe.

Jeżeli ociągano się tak długo z reformami, przyczyn szukać należy w wojnie z Boerami, w której następstwie Anglia wprost zalana została złotem; dobrobyt ten umożliwił produkcję i zbyt angielskich fabrykatów bez względu na wadliwość wytwarzania.

Gdy jednak karta się odwróciła, gdy kryzys coraz silniej się uwydatnia, błędy przeszłości dłużej ukrywać się nie dają, a naprawa staje się coraz trudniejsza.

Dlatego Bank Angielski i jego spółnicy zgadzają się na to, iż proces racjonalizacji musi być powolny, chociaż sam fakt inżynierii Banku, odbiegający od wiekowej tradycji, napędza optymizmem sfery gospodarcze, a szczególnie bankowe, tak skłonne — nietylko w Anglii — do desperacji.

Objaśniając zadania nowych instytucji, uczestnicy zaznaczają, iż zależy im nie tyle na udzielaniu pomocy poszczególnym przedsiębiorstwom, ile na podtrzymaniu okręgów przemysłowych i na koncentracji identycznych gałęzi produkcji, celem jej potanienia, przyczem inicjatywa wychodzić powinna od samych fabryk. Gdy dojdą do przekonania, iż fuzja jest wskazana, zwrócić się powinny do „Bankers Development” celem wspólnego omówienia planu działań i ustalenia podstaw finansowych. Jeżeli instytucja uzna plan za odpowiedni, czynić będzie starania, aby poza nią kapitału dostarczyła jedna z firm emisyjnych, która mieć będzie zaufanie do instytucji, iż rzecz wszechstronnie zbadała. Dotąd bowiem trudności w uzyskaniu kapitałów tamowały wysiłki przemysłowców, zmierzające do reorganizacji swych warsztatów pracy.

W niektórych jednak wypadkach „Bankers Development” dostarczy czasowo kredytu, aby umożliwić racjonalizację jednego lub drugiego przedsiębiorstwa.

Wynika stąd, że sfery bankowe podchodzą z wielką ostrożnością do sprawy bardzo skomplikowanej, a Bank Angielski usiłowania te popierać będzie.

A. P.

PROJEKT ZNAKOWANIA MASY. — Do Stałego Komitetu Znakowania Towarów wniesiony został w początku

września przez sfery rolnicze, na podstawie t. zw. „Merchandise Marks Act 1926”, wniosek o zarządzenie oznaczania kraju pochodzenia na transportach masła, importowanego do Wielkiej Brytanii. W myśl obowiązującej w tej dziedzinie procedury, wniosek ten winien być rozpatrzony przez Komitet, a następnie sfery zainteresowane będą mogły składać swoje w tej sprawie uwagi.

NIEMCY

JESIENNE TARGI LIPSKIE. — Jak to zaznaczono w notatce, umieszczonej w zesz. 38/1930, tegoroczne Targi Lipskie były wyjątkowo słabe. Brały w nich udział w charakterze wystawców 7.653 firmy, z czego 678, t. j. 9% ogólnej liczby stanowią wystawcy zagraniczni; w porównaniu do zeszłorocznych targów jesienich liczba wystawców wykazała zmniejszenie o 24%. Udział zagranicy utrzymał się natomiast na tym samym prawie poziomie. Powierzchnia Targów, zajęta przez wystawców, uległa zmniejszeniu z 149.500 m² na 144.541 m².

Liczba zwiedzających Targi wynosiła 85.000 kupców, w tem 12.000 z zagranicy; w porównaniu do r. ub. nastąpiło więc zmniejszenie o około 15%. Jednakowoż napływ gości zagranicznych, wykazujący spadek o 1.000, okazał się zwiększony, o ile go wyrażymy w procentach ogółu zwiedzających, a mianowicie wyniósł 14% wobec 13% w r. ub. Wysznuwany jest stąd wniosek, że proces umiędzynarodawiania się Targów nie tylko nie zmniejsza się, lecz nawet wykazuje zwiększenie.

Targi Jesienne zwłkle są mniejsze rozmiarami od Targów Wiosennych, obecnie jednak wykazały nawet w porównaniu z Jesiennymi z r. ub. znaczne zmniejszenie obrotów w związku z kryzysem gospodarczym. Stosunkowo mało zmniejszona liczba wystawców i zwiedzających świadczy, że świat gospodarczy nie poddaje się pesymizmowi. Wielka ostrożność w udzielaniu zamówień jest wobec sytuacji gospodarczej zrozumiała, jednak fakt, że mimo tak małych widoków zbytu i trudnej sytuacji gospodarczej, nakazującej jak największe oszczędności, przemysłowcy obeśiali Targi w stosunkowo nieznacznie zmniejszonej liczbie, świadczy, że uważają oni Targi Lipskie za jeden z ważnych instrumentów do przełamania kryzysu — nadzieja ta znajduje potwierdzenie w stosunkowo dużej liczbie interesantów, zwłaszcza z zagranicy.

Z biorących udział 3 firm polskich tylko firma „Acwów” otrzymała pewną ilość zamówień (30% w stosunku do Targów Wiosennych), nawiązując jednocześnie stosunki z Holandją o znacznych widokach. Firma Z. Alina (kilimy i przemysł ludowy) i firma B. cia Wagner (koszykarstwo) w zmniejszeniu się zamówień odczuły panujący kryzys. Podkreślić należy, że firmy zagraniczne poszukiwały na Targach wystawców polskich, zwłaszcza w dziale mebli giętych i naczyń emalowanych, co dowodziłoby zadowolenia z dokonanych transakcji podczas Targów Wiosennych.

Zwiedzających z Polski przybyło około 200, w tem 40 z Warszawy, 30 z Katowic, 25 z Krakowa, 20 z Łodzi, z Bydgoszczy i Lwowa po 10, reszta ze wszystkich prawie miast zachodniej Polski.

AUSTRIA

OBNIŻENIE STOPY DYSKONTOWEJ. — Wzrastająca płynność austriackiego rynku pieniężnego, potęgowana z miesiąca na miesiąc znacznymi pożyczkami, udzielanymi Austrii przez zagranicę, znalazła swój odpowiednik w stale obniżającej się stopie rynkowej. Badając ukształtowanie się stopy prywatnego dyskonta od maja r. b., w porównaniu z przedostatnio zmniejszoną stopą oficjalną (w dn. 24 maja 1930), stwierdzamy, że rozpiętość między nimi miała stałą tendencję wzrostu, osiągając dn. 15 ub. m. 1½%. Odbiło się to dotkliwie na portfelu wekslowym Banku Narodowego, którego stan obniżył się w czasie od dn. 15 stycznia do 15 sierpnia z 2307 do 869, t. j. o 1438 milin. szyl., t. j. o 62%. Bank Narodowy znalazł się z tego powodu w niebezpieczeństwie utraty kontaktu z rynkiem wewnętrznym i postanowił, idąc za koniecznością, wywołać tą sytuacją, stopę obniżyć.

Z punktu widzenia rynku pieniężnego, jako pewnej całości, uwzględnić należy przy zmianie stopy 3 momenty: interesy kredytobiorców, kredytodawców i pośredników.

Dla kredytobiorców (dłużników) jest obniżenie stopy realnym zmniejszeniem obciążenia zaciągniętego długu, a więc objawem pomyślnym. Zmiana stopy (o ½%) nie odegra jednak większej roli w rachunku kredytobiorcy, ponieważ obciążenie pożyczki w Banku Narodowym jest znacznie większe niż 5½%, wzrastając, z powodu doliczonych prowizji, prawie w dwójnasób. Najniekorzystniej przedstawia się obniżenie stopy dla pośredników, t. j. dla banków i instytucji pożyczkowych, wywołać bowiem może zmniejszenie się wkładów oszczędnościowych (kredytodawców), ponieważ równoległe do obniżenia się oficjalnej stopy zmniejsza się oprocentowanie zarówno rachunków debetowych, jak i kredytowych. Ta przeszkoda była prawdopodobnie jednym z głównych powodów, dla których Bank Narodowy zwlekał z nową decyzją.

Pod wpływem jednak ukształtowania się stóp zagranicznych banków emisyjnych oraz napływu znacznych kredytów dolarowych przy stopie 3% i w związku z tem, w obawie utraty kontaktu z rynkiem wewnętrznym, Rada Generalna Banku Narodowego postanowiła obniżyć stopę z dn. 10 b. m. z 5½% na 5%.

WĘGRY

EKSPORT BEKONÓW¹⁾. — W związku z tem, że studjum, przeprowadzonym przez angielskich importerów bekonów w Transdanubji, kwestia eksportu bekonów z tej prowincji Węgier do Anglii zaczyna przybierać konkretne formy. W wyniku pertraktacji, przeprowadzonych między importerami angielskimi z jednej a zainteresowanymi węgierskimi izbami rolniczymi i Min. Rolnictwa z drugiej strony, ma być założona specjalna firma eksportowa p. p. „Ertékesítési r. t.” („Snołka Akcywa dla Zbytu”), w której wzięliby udział w wysokości 75% zainteresowani importerzy angielscy; w wysokości 25% zaś producenci węgierscy. Firma ta kontrolowałaby cały eksport i wzięłaby udział w budowie nowoczesnie urządzonej rzeźni. Ministerstwo Rolnictwa odnosi się

do tego projektu przychylnie; ostatnio powiadomiło ono importerów angielskich, że stosownie do ich życzenia tylko towar znakowany będzie dopuszczony do eksportu. Dla dalszego rozwoju tej sprawy istotnie w Transdanubji wielkie zainteresowanie, a to tem bardziej, że czasem miałyby się przedsiębiorstwo to zajmować eksportem również i innych produktów rolnych.

LITWA

HANDEL ZAGRANICZNY. — Litwa, jako organizm gospodarczy, jest tworem prymitywnym. Kraj to niewielki, zaludniony naogół słabo, nie posiada żadnych bogactw kopalnianych, niema prawie zupełnie własnego, w ścisłym tego słowa znaczeniu przemysłu, żyje wyłącznie ze swego rolnictwa i z bogactw leśnych; lasy bowiem pokrywają znaczną część powierzchni Litwy. Do tego sieć dróg kolejowych i bitych na Litwie jest słabo rozwinięta, stąd też możliwość gospodarczego komunikowania się z sąsiedami jest utrudniona, a stąd rola Litwy, jako drogi tranzytowej — ku czemu posiada ona własności geograficzne, neutralizowane jednak przez ujemne czynniki komunikacyjne — jest naogół niewielka.

Wszystkie te momenty, rzecz naturalna, odbijają się na strukturze handlu zagranicznego Litwy. Wymiana dóbr ekonomicznych pomiędzy Litwą a zagranicą, aczkolwiek cechuje ją bezsprzecznie tendencja rozwojowa, może jeszcze rozkwitnąć, ale zależy od tempa rozwoju litewskiego przemysłu, co wymaga sporych kapitałów, których sama Litwa nie posiada, a poza tem od podniesienia kultury agrarnej, co znowu wymaga pieniędzy i czasu.

Według danych liczbowych, ogłoszonych przez urządowe kowieńskie Biuro Statystyczne, bilans handlu zagranicznego Litwy w ciągu ostatnich 10 lat, od 1920 r. do 1929 r. włącznie, układał się w sposób następujący:

	Przywóz	Wywóz	Saldo
	tysiące litów		% wartości wywozu
1920	55.199	72.317	— 31
1921	57.614	95.332	— 65
1922	76.892	74.884	+ 3
1923	146.794	156.627	— 7
1924	266.583	206.533	+ 23
1925	242.714	252.702	— 4
1926	253.299	240.760	+ 4
1927	245.929	265.604	— 8
1928	256.881	291.091	— 13
1929	329.842	306.422	+ 7

W 1929 r. handel zagraniczny Litwy rozwinął się znowu w kierunku korzystniejszym dla bilansu płatniczego tego kraju; po 2 bowiem latach (1927 i 1928) biernego bilansu handlowego rok ubiegły zamknięty został znowu poważnym saldem czynnym, wynoszącym w wartości wywozu przeszło 7%.

Mianowicie, w porównaniu z eksportem w 1928 r. wywóz płodów i produktów litewskich na rynki zagraniczne wzrósł z 2569 milin. do 3299 milin. litów, czyli o 284%; natomiast w porównaniu z importem w 1928 r. przywóz towarów obcokrajowych na Litwę w ciągu 1929 r. zwiększył się tylko o 153 milin. litów, t. j. o 53%.

Głównymi przedmiotami wywozu litewskiego na rynki zagraniczne są su-

¹⁾ P. „Polska Gospodarcza” zesz. 34/1930, str. 1522.

rowce, jak: len, celuloza, nasiona lniane, drzewo zgruba obrobione, a dalej: produkty spożywcze i zwierzęta żywe; towarów wykończonych (fabrykatów) wywozi Litwa bardzo mało i to pod względem techniczno-gatunkowym małej wartości.

Natomiast fabrykaty stanowią główną pozycję litewskiego importu; wymienić tutaj należy: tkaniny lniane i bawełniane, papier, maszyny rolnicze i inne, a poza tem, superfosfaty, inne nawozy sztuczne, cement, żelazo, węgiel, naftę, wogóle najważniejsze produkty przemysłów ciężkich i kluczowych. Poważną również pozycję w przywozie Litwy stanowi dowóz takich produktów spożywczych, jak: cukier, sól i śledzie, których Litwa sama zupełnie nie posiada, bądź nie produkuje.

W 1929 r. przywóz i wywóz płodów i produktów na Litwę i z Litwy, według głównych grup towarowych wynosił (w tys. litów):

	Wywóz	Przywóz
Zwierzęta żywe . . .	62.111	89
Produkty spożywcze .	74.947	55.682

	1925	1926	1927	1928	1929
		W	y	w	ó
Zwierzęta żywe	40.197	40.972	35.237	34.956	62.111
Produkty spożywcze	41.549	50.069	42.736	56.218	74.947
Surowce i produkty zgruba obrobione	143.852	152.894	162.582	158.700	170.018
Produkty wykończone	16.884	9.362	5.238	6.862	22.610
Złoto i srebro	232	2	136	146	156
Razem:	242.715	253.300	245.939	256.881	329.842

	P	r	z	y	w	ó	z
Zwierzęta żywe	1.187	87	135	90	89		
Produkty spożywcze	57.924	44.798	48.952	50.750	55.682		
Surowce i produkt zgruba obrobione	56.507	64.726	71.649	78.167	84.922		
Produkty wykończone	134.675	128.281	144.867	161.820	165.476		
Złoto i srebro	2.410	2.869	92	266	253		
Razem:	252.703	240.761	265.694	291.091	306.422		

Ważną jest kwestją, z kim Litwa prowadzi wymianę towarów; komu sprzedaje swe produkty agrarne i od kogo nabywa wytwory przemysłu. Na to pytanie daje dosyć dokładną odpowiedź statystyka eksportu i importu litewskiego, według oddzielnych krajów, z którymi Litwa wykonywa wymiany dóbr ekonomicznych.

Pod tym względem struktura handlu zagranicznego Litwy w ostatnich trzech latach, od 1927 do 1929 r. włącznie, da się cyfrowo przedstawić w sposób następujący:

Przy rozpatrywaniu struktury handlu zagranicznego Litwy według krajów, z którymi Litwa prowadzi wymianę towarów, pierwszą rzeczą, białą w oczy, jest wielka zależność jej od Niemiec, zarówno w dziedzinie eksportu, jak i importu towarów. Przyczem, o ile wywóz litewski do Niemiec, w okresie ostatnich 3 lat, ujawnia silną tendencję ekspansyjną, o tyle przywóz Litwy z Niemiec zdradza dążność zanikową. Mianowicie: wartość wywozu litewskiego do Niemiec wynosiła w 1927 r. 51% ogólnej wartości eksportu Litwy, w roku następnym — 58%, w roku zaś ubiegłym — 60%; przywóz zaś towarów z Niemiec na Litwę — odpowiednio: 53% wartości całkowitego importu litewskiego, 50% i 49%.

W każdym razie dominacja Niemiec w handlu zagranicznym Litwy jest niewątpliwa, na co wpływa nie tylko realny

Surowce i produkty		
zgruba obrobione	170.018	84.922
Produkty wykończone	22.610	165.476
Złoto i srebro	156	253

Dane liczbowe, wyżej przytoczone, ujawniają prymitywną strukturę gospodarczą Litwy, jej zupełny niedorozwój przemysłowy, jej gospodarstwo czysto surowcowe, opierające się przeważnie na dużych bogactwach leśnych.

Postępu przemysłowego Litwa dotąd nie wykazuje; zwłaszcza nie ujawnia się on zupełnie w strukturze handlu zagranicznego litewskiego, w ciągu bowiem ostatnich 5 lat, struktura zarówno przywozu jak i wywozu litewskiego nie uległa zmianie, dając się pokrótce scharakteryzować jako: zbyt płodów agrarnych i zgruba obrobionych surowców drzewnych oraz jako zakup wytworów przemysłowych.

Według bowiem głównych grup towarowych eksport i import Litwy w pomysłnych latach ostatniego 5-letniego okresu kształtował się następująco (w tys. litów):

	1925	1926	1927	1928	1929
		W	y	w	ó
Zwierzęta żywe	40.197	40.972	35.237	34.956	62.111
Produkty spożywcze	41.549	50.069	42.736	56.218	74.947
Surowce i produkty zgruba obrobione	143.852	152.894	162.582	158.700	170.018
Produkty wykończone	16.884	9.362	5.238	6.862	22.610
Złoto i srebro	232	2	136	146	156
Razem:	242.715	253.300	245.939	256.881	329.842

	P	r	z	y	w	ó	z
Zwierzęta żywe	1.187	87	135	90	89		
Produkty spożywcze	57.924	44.798	48.952	50.750	55.682		
Surowce i produkt zgruba obrobione	56.507	64.726	71.649	78.167	84.922		
Produkty wykończone	134.675	128.281	144.867	161.820	165.476		
Złoto i srebro	2.410	2.869	92	266	253		
Razem:	252.703	240.761	265.694	291.091	306.422		

układ sił gospodarczych obu krajów oraz bezpośrednie ich sąsiedztwo, ale także, niewątpliwie, okoliczność czysto politycznej natury — dążność do utrzymania Litwy w orbicie polityki międzynarodowej Niemiec.

Obok Rzeszy Niemieckiej bardzo ważną rolę w handlu zagranicznym Litwy odgrywa także Anglia, zwłaszcza jako rynek zbytu dla produktów litewskich, głównie gorszych gatunków wyrobów papierniczych, celulozy, drzewa. W 1927 r. wartość eksportu litewskiego do Anglii wynosiła 25% całkowitej wartości wywozu, w 1928 r. — 20%, w 1929 r. zaś — 15%. Wartość przywozu towarów z Anglii wynosiła, w ciągu ostatnich 3 lat, 7 — 8% całkowitej rocznej wartości importu litewskiego.

Z ogólniejszych względów polityczno-gospodarczych interesuje kierunek biegu wymiany towarów Litwy z krajami bałtyckimi i Rosją Sowiecką. Otóż, handel Litwy z Estonią obraca się naogół w granicach bardzo wąskich, zwłaszcza nie ma tu znaczenia rynku estońskiego dla eksportu litewskiego. Poważniejsza jest natomiast wymiana towarów pomiędzy Litwą a Łotwą, przyczem Łotwa stanowi, obok Niemiec i Anglii, jeden z najważniejszych rynków zbytu dla produktów rolnictwa, leśnictwa i słabo rozwiniętego przemysłu litewskiego; wywóz litewski na Łotwę wyniósł w r. ub. 9% wartości całkowitego eksportu litewskiego.

Stosunki towarowo-wymienne litewsko-rosyjskie rozwijają się w sposób specjalny; o ile wywóz produktów litewskich do Z. S. R. R. naogół nie ujawnia (cechują go silne fluktuacje) wyraźniejszej tendencji rozwojowej, o tyle przywóz towarów sowieckich na Litwę, w ciągu ostatnich 3 lat, wykazuje silne skoki ekspansyjne, zwiększając się w tym okresie czasu, mierzony wartością importowanych przez Litwę towarów, 5-krotnie. Z. S. R. R. był w 1929 r. obok Niemiec i Anglii, oraz Stanów Zjednoczonych Am., jednym z głównych dowozowców towarów na Litwę.

Co się tyczy zobrazowania i oceny stosunków towarowo-wymennych polsko-litewskich, to na podstawie materiałów urzędowych statystycznych litewskich uchwycić je i ocenić jest trudno. Ze względów politycznych bowiem Litwa ukrywała do 1929 r. wyniki swej wymiany towarów z Polską w pozycji handlu z „różnemi” krajami, aczkolwiek na podstawie naszej statystyki handlowej dawały się uchwycić dosyć spore obroty towarowo-wymienne polsko-litewskie. Dopiero w 1929 r. po raz pierwszy urzędowa statystyka litewska poczęła rejestrować oddzielnie wymianę towarów pomiędzy Polską a Litwą, a tem samem pozwala teraz stwierdzić, że o ile wywóz litewski do Polski dokonuje się w bardzo wąskich rozmiarach, o tyle przywóz towarów polskich i gdańskich na Litwę był, relatywnie, duży, wynosząc w 1929 r. około 5% bezmała całkowitego importu litewskiego (mierzonego wartością).

Dr. J. Fr.

SPRAWY CELNE ORAZ REGLAMENTA- CJA HANDLU ZEWN. W PAŃSTW. ZAGR.

WENEZUELA. — Nowa taryfa celna. — W dn. 1 lipca 1930 r. weszła w życie nowa taryfa celna.

Stawki podstawowe nowej taryfy celnej podzielone zostały na następujące 9 klas (w Boliwarach):

Klasa	
1	0.05
2	0.10
3	0.25
4	0.75
5	1.25
6	2.50
7	5
8	10
9	20

Oprócz stawki celnej, pobieranej w zależności od klasy, do której dany artykuł został zaliczony, pobierane są dodatki w postaci 30% — Contribucion, Renta Nacional i 12% Impuesto Nacional. Poza tem od sumy ogólnej cła, przypadającej na daną partję towaru, pobiera się specjalny podatek w wysokości 1%, t. zw. Impuesto de Sanidad. Przy obliczeniu cła ad valorem, które częściowo znajdują się w nowej taryfie, za podstawę do obliczeń przyjmowana jest faktura konsularna.

Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH

ARTYKUŁY SPOŻYWCZE I KOLONJALNE

ZE ŚWIATOWYCH RYNKÓW ZBOŻOWYCH. — Ceny w okresie od dn. 16 do 30 września 1930 r. kształtowały się następująco (za kwintal):

	16 — 22/IX		23 — 30/IX		Różnica (w % - a ¹) cen z 23 — 30 IX w stos. do cen z 16 — 22/IX
	w walucie krajowej	w \$	w walucie krajowej	w \$	
Pszemica:					
Berlin	23'39	5'58	22'61½	5'38	— 3'3
Praga	148'00	4'39	133'50	3'96	— 9'7
Chicago	—	3'15	—	2'82	— 10'4
Buenos Aires	—	3'45	—	3'32	— 3'7
Liverpool	—	3'69	—	3'60	— 2'4
Wiedeń	25'45	3'57½	25'45	3'57½	—
Hamburg	8'66	3'49	8'32½	3'35	— 3'8
Żyto:					
Berlin	17'05	4'06½	15'46½	3'68	— 9'2
Praga	87'00	2'58	87'00	2'58	—
Chicago	—	2'42	—	2'34½	— 3'0
Wiedeń	18'25	2'56	18'25	2'56	—
Hamburg	—	—	—	—	—
Owies:					
Berlin	16'30½	3'89	15'45½	3'68	— 5'2
Praga	98'50	2'92	98'50	2'92	—
Chicago	—	2'68	—	2'50	— 6'7
Buenos Aires	—	1'69	—	1'69	—
Liverpool	—	2'66	—	2'64	— 0'7
Wiedeń	20'70	2'91	20'70	2'91	—
Hamburg	4'87	1'96	4'42½	1'78½	— 9'1
Jęczmień browarowy:					
Berlin	21'28	5'07	21'01½	5'00	— 1'2
Praga	131'50	3'90	131'50	3'90	—
Chicago	—	2'86	—	2'70	— 5'5
Wiedeń	29'25	4'11	29'25	4'11	—
Hamburg	4'35	1'75	4'26½	1'71½	— 1'9
Jęczmień zwykły:					
Berlin	18'70	4'46	18'05½	4'29½	— 3'4

ANGLJA. — W czwartym tygodniu września sytuacja na rynku była następująca:

Cukier. — Oficjalne notowania cen gatunków typowych wykazują spadek: trzcinowy (z cłem opłaconym): kostkowy osłabł do £ 1.4.3, najlepszy granulowany do £ 1.1, kryształ zachodnio-indyjski do £ 1; buraczany (bez cła): zwyczajny granulowany do £ 0.8, 96% owy (nowy standard) do £ 0.5.6, 88% owy typu przedwojennego do £ 0.4.9 za cwt.

Mąka. — Ceny spadły pod wpływem nadmiernego importu. Mąka australijska w reeksportie spadła do £ 0.11.3, dobra kanadyjska do £ 0.15.3, domowa przemiału londyńskiego do £ 0.14.9, angielska czysta do £ 0.14 za worek 140-funtowy.

Ryż. — Na rynku nie zaszły większe zmiany. Ryż hiszpański zyskuje stale coraz większe powodzenie, zwłaszcza dostawy na październik i listopad będą duże. Oficjalne notowania cen gatunków typowych bez zmiany: oryginalny Carolina £ 33, imitacja Carolina £ 25, Patna £ 23.10, hiszpański £ 16, birmański £ 13 za tonnę.

Kawa. — Obroty w tygodniu sprawozdawczym obejmowały gatunki następujące: Nicaragua po £ 5.7, Kilimandżaro

po £ 3.11, Kenya po £ 5.8.6 i Costa Rica po £ 7.9 za cwt. Kawa brazylijska podźwignęła się nieco z depresji. Ceny kształtowały się nieregularnie: Jamajka spadła do £ 10.10, Costa Rica podniosła się do £ 6.5, Kenya dobra średnia bez zmiany £ 4.10, brazylijska Santos podniosła się do £ 2.12 za cwt.

Herbata. — Nastrój rynku wykazuje pewną poprawę. Obroty obejmowały indyjską po 14'07 d, cejlońską po 18'39 d, jawańską po 10'11 d i Niassa po 9'16 d za funt.

Kakao. — Oficjalne notowania cen były następujące: Trinidad £ 3, Grenada przednie £ 2.12.6, Accra standartowe £ 1.12.6 za cwt.

BYDŁO I MIĘSO

— W końcu okresu sprawozdawczego — I połowy września — sytuacja na rynku bekonomym angielskim uległa pogorszeniu. Obecnie rynek i ndyjski cechuje tendencja słabsza. Ceny zniżkowały na wszystkie gatunki. Na zniżkowe kształtowanie się cen, oprócz normalnej sezonowej zniżki cen bekonomów w tym okresie, wpłynęły w pierwszym rzędzie bardzo znaczne

dowozy towaru duńskiego, które konsumpcja nie była w stanie pochłoniąć. W ślad za zniżką bekonomów duńskich, spadła cena i towaru, dowożonego z innych państw. Bekony polskie i holenderskie jeszcze w początku miesiąca cieszyły się dobrym popytem, w ostatnich dniach jednak w związku z osłabieniem ogólnej sytuacji zniżkowały. Zniżka dla bekonu polskiego wyniosła sh 6, dla holenderskiego zaś sh 4 — 7.

Cena była rogatego na rynku austriackim bez większych zmian. Zniżkę cen daje się zaobserwować w stosunku do cieląt, na które tendencja słaba. Na rynku trzody chlewnej tendencja nacgół bardzo słaba. Dowozy z Polski utrzymują się na wysokim poziomie. Austriackie koła rolnicze ostatnio wysunęły projekt monopolu handlowego na nierogaciznę, uchwalenie jednak monopolu ze względu na obowiązujące traktaty narazie polskiemu wywozowi trzody do Austrii nie zagraża.

Na rynku trzody chlewnej w Czechosłowacji ceny kształtowały się zniżkowo. Również zniżkowo kształtowały się i ceny cieląt. Dowozy trzody chlewnej z Polski znaczne.

LONDYN. — Na rynku bekonomów notowano oficjalnie — w sh za 1 cwt: duńskie Nr. 1 sizeable 82 — 85, — Nr. 2 81 — 84, — Nr. 3 79 — 81, ciężkie Nr. 1 82 — 85, — Nr. 2 80 — 82, szóstki Nr. 1 77 — 81, — Nr. 77 — 80, szwedzkie Nr. 1 sizeable 77 — 81, — Nr. 2 77 — 80, ciężkie Nr. 1 77 — 80, — Nr. 2 76 — 78, holenderskie Nr. 1 sizeable 75 — 79, Nr. 2 73 — 77, — Nr. 3 75, polskie najchudsze 72, — chude 70, — prima 70, — ciężkie chude 70, — prima 68, — szóstki 70.

WIEDEŃ. — Płacono — w szyl. austr. za 1 kg: świnie bite z Polski 2'10 — 2'80, cielęta 1'60 — 2'20.

PRAGA. — W jatkach Praga VII płacono — w Kcz. za 1 kg bitej wagi łącznie z podatkiem: cielęta 9'00 — 11'50, wyjątkowo 11'75 — 12, cielęta polskie 8'00 — 10'50, świnie krajowe 10'00 — 12'00, — wyjątkowo 12'25 — 12'75, — polskie 11'75 — 12'75. Na targu bydła żywego płacono — w Kcz. bez podatku: woły krajowe 6'60 — 7'80, — stadniki 5'70 — 7'00, — krowy 4'00 — 6'75, — jałówki 6'00 — 7'65, polskie stadniki 5'25 — 6'70, — krowy 5'50 — 6'00, — jałówki 5'40 — 6'50, — cielęta 9'10. Za świnie płacono: jugosłowiańskie 8'60 — 9'00, rumuńskie 7'90 — 8'90, polskie 8'25 — 9'25, bagony jugosłowiańskie 7'65, węgierskie 7'80 — 8'50.

BERLIN. — Urzędowe notowania — w RM za 50 kg żywej wagi: woły I gat. 61 — 63, — II gat. 57 — 60, — III gat. 54 — 56, — gorsze 49 — 52, stadniki I gat. 58 — 60, — II gat. 55 — 57, — III gat. 53 — 55, — gorsze 51 — 52, krowy I gat. 44 — 50, — II gat. 38 — 42, — III gat. 32 — 36, — gorsze 26 — 28, jałówki I gat. 56 — 60, — II gat. 51 — 54, III gat. 45 — 49, cielęta I gat. 75 — 84, — II gat. 72 — 84, — III gat. 60 — 68. Świnie stoninowe ponad 300 funtów wagi 60 — 62, o wadze 240 — 300 funt. 63 — 64, o wadze 200 — 240 funt. 64 — 65, maciory 55.

MASŁO

— Pierwsze dni okresu sprawozdawczego — I połowy września — rynki zagraniczne utrzymały się na poziomie ten-

dencji z okresu minionego. Jednakże już w końcu I dekady września sytuacja uległa gwałtownej zmianie. Wpłynęło na to w pierwszym rzędzie zwiększone zapotrzebowanie rynków konsumpcyjnych na masło wobec ukończenia okresu wakacyjnego, jak również zmniejszona podaż towaru. W przewidywaniu więc stopniowego zmniejszenia podaży i, w związku z tem, zwyżki cen, grosiści robią większe zakupy.

W pierwszym rzędzie zareagował rynek niemiecki, gdzie w ostatnich dniach dwukrotnie podwyższono notowania cen łącznie o RM 7 na 50 kg.

Rynek angielski jeszcze w dalszym ciągu utrzymuje notowania na poprzednim poziomie, jednakże daje się zauważyć pewną poprawę sytuacji, co się wyraziło w mocniejszej tendencji i zwyżce cen na gatunki masła wyborowego. Zwyżkowało więc masło duńskie o sh 6 na 1 cwt. Obniżyły się natomiast notowania masła polskiego o sh 2 na cwt, tak, że masło polskie jest obecnie notowane najniżej.

BERLIN. — Notowano — w RM za 50 kg: I gat. 136 — 140 — 143, II gat. 124 — 128 — 131, III gat. 108 — 112 — 115.

LONDYN. — Notowano — w sh za 1 cwt: nowozelandzkie najlepsze 123 — 124 — 128, — wyjątkowo 128, — niesolone 146 — 150, australijskie 122 — 126, — niesolone 130 — 134, duńskie 146 — 148 — 154, litewskie 126 — 128, polskie 108 — 118 — 116, syberyjskie 122 — 124 — 122.

JAJA

— Położenie na międzynarodowym rynku jajczarskim w I połowie września doznało poważnej poprawy. W wyniku stale zmniejszającej się produkcji, a co zatem idzie, i dowozów nastąpiło wzmocnienie tendencji. Ceny, tak w krajach produkcji, jak i konsumpcji dość gwałtownie zwyżkowały. Na głównych rynkach odbiorczych, a przede wszystkim na angielskim, zapotrzebowanie w dalszym ciągu jest większe aniżeli podaż. Z uwagi na dżdzoroczny okres jesienny — chłodny i dżdżysty, należy liczyć się ze stałym wzrostem cen.

Na rynku niemieckim nastąpiło pewne ożywienie, tendencja mocna, ceny zwyżkowały, zapotrzebowanie jednak ze strony konsumentów nie jest zbyt duże, dowozy mierne.

Na rynku angielskim dowozy nie pokrywają zapotrzebowania, popyt lepszy, tendencja mocna, ceny zwyżkowały na wszystkie gatunki. Widoki na przyszłość optymalne. Dowozy jaj angielskich bardzo małe.

Na rynku austriackim ceny gwałtownie poszły w górę, popyt narazie jest dobry, lecz możliwe jest kurczenie się konsumpcji na skutek wysokich cen.

Na rynku czeskosłowackim od czasu się dotkliwy brak towaru, w związku z czem ceny zdecydowanie zwyżkują. Podaż świeżych jaj czeskosłowackich jest znikoma, to też sfery kupieckie liczą się z ukazaniem się na rynku tutejszym już w krótkim czasie konserwowanego towaru polskiego.

Na rynku francuskim usposobienie żywsze, tendencja mocniejsza, popyt wzmocniony.

Na rynku holenderskim przy zmniejszających się dowozach i dobrym popycie ceny wykazują tendencję zwyżkową. Również zwyżkową tendencję daje się zaobserwować i na rynku duńskim.

BERLIN. — Notowano — w fenigach za sztukę franco wagon Berlin: jaja polskie normalne 9½ — 9¾, niemieckie zupełnie świeże do picia stemplowane 65 g 13½, — 53 g 12½, świeże 53 g 11,18 lbs duńskie 13½, 60 — 66 g holenderskie 13 — 13½, jaja małe i brudne 7½ — 8½.

LONDYN. — Notowano — w sh za 120 szt.: polskie niebieskie 51/54 kg 8/6, — 8/9, — 48/51 kg 8/1½ — 8/4½, — 45/48 kg 7/6 — 7/9, czerwone 6/9 — 7, jaja angielskie 16 — 20, 18 lbs duńskie 14.61, 18 lbs holenderskie brązowe 15/6 — 16, 16 lbs belgijskie 13/6.

WIENIĘ. — Notowano — w gr. austr. za sztukę: polskie prima 51 — 54 kg 13½ — 13¾, — 48 — 51 kg 12½ — 13, jugosłowiańskie i węgierskie przerobione 14½, oryginalne 14, jaja starsze 10½ — 11.

REICHENBERG. — Notowano — w Kcz. za kopę: polskie 51 — 54 kg 41 — 42, czeskosłowackie 46 — 47.

METALE

Z RYNKÓW ŚWIATOWYCH. — Ceny wywozowe żelaza większych wytwórców europejskich: Anglii, Belgii wraz z Luksemburgiem i Francji — w £ f. o. b. port — notowane były w dn: 18 września 1930 r., jak następuje:

	Wielka Brytania	Belgia i Luksemburg	Francja
	za 1.016 kg	za 1.000 kg	
Surówka:			
odlewn. Nr. III (2'5-3'0% Si)	3. 3.6	2 15.0	2.15.0
tomasowska	—	2.13.6	—
hematytowa	3.11.0	—	—
ferromangan	11. 0.0	—	—
Półwytywór:			
kęsy	—	3.12.6	3.13.0
płatny	—	3.14.6	3.15.0
Wytwory gotowe:			
żelazo sztabowe	7. 5.0	4. 5.0	4. 5.0
belki	7. 2.6	4. 0.0	4. 0.0
kątowniki	7. 2.6	4. 1.0	4. 1.0
blacha okrętowa, rezerwoarowa i t. p.	7.10.0	—	—
szyny stalowe	7.15.0	6.10.0	6.10.0
bednarka	8.10.0	5. 0.0	5. 0.0
dрут-walcówka	7.12.6	—	—
blacha tomasowska	8.15.0	5. 2.6	5. 2.6
blacha czarna (24 gage)	9.10.0	—	—
dрут ocynkow.	13. 0.0	7. 5.0	7. 5.0
gwoździe druc.	10. 0.0	5.17.6	5.17.6

Stan polepszenia, jaki zaznaczył się na rynku starego żelastwa już od jakiegoś czasu, trwał w dalszym ciągu i w okresie od 20 do 26 września r. b. Zainteresowanie żelastwem przeważnie wzrasta, pomimo to, że ogólny stan hutnictwa ciągle jeszcze znajduje się w położeniu niekorzystnym.

Na rynku niemieckim widoczna jest poprawa położenia, którą oceniają nawet, jako mogącą utrzymać się przez czas dłuższy, a więc mającą charakter stałszy. Poprawa ta uwidoczniła się głównie w okręgu reńsko-westfalskim, a szcze-

gólniej dzięki wzmocnieniu się produkcji w lipcu i częściowo w sierpniu, która mocno nadwęgryła zapasy starego żelastwa w hutach. Ceny mogły się ponownie nieznacznie podnieść, tak, że jako cenę zasadniczą staliwa w tygodniu sprawozdawczym wymieniano RM 47 — 48 za tonnę. Przepuszczają, iż cena ta da się utrzymać przez dłuższy czas. Dostawy i zapotrzebowanie na żelastwo wielkopiecowe bardzo znacznie osłabły, choć w końcu tygodnia sprawozdawczego dało się zauważyć ponowne wzmocnienie.

Porządk sprawy przedstawiały się w okręgach: środkowym i wschodnio-niemieckim. Położenie pozostawało nadal bez zmiany, i ceny również pozostawały dawne. Zaofiarowanie narazie przewyższa jeszcze zapotrzebowanie, tak, że w razie nastąpienia spodziewanej poprawy, może być mowa tylko o wyrównaniu podaży i popytu, skutkiem czego nadziei na bliską poprawę cen niema. Dostawa żelastwa wielkopiecowego drogą wodną na Górny Śląsk została już zakończona, to też ruch w tym gatunku zmniejszył się bardzo znacznie.

Na rynku druzgu żeliwnego zmian wielkich nie było. Dało się zauważyć nawet pewne cofnięcie się zapotrzebowania, skutkiem czego wysyłka barkami z Berlina prawie że się przerwała. Dostawa do odbiorni w tygodniu sprawozdawczym była słaba. Wymieniano następujące ceny loco Berlin: I gatunek złomu maszynowego RM 46 — 47, druzgu handlowy RM 32 — 33 za tonnę.

Oficjalnie notowania ceny — loco hnta reńsko-westfalska w RM za 1 000 kg — przedstawiały się, jak następuje:

	19/IX	23/IX
Staliwo	45/46	46/47
Żelastwo I gatunku	43/44	44/45
Pakiety z blachy czarn. pras.	43/44	44/45
Otoczki wielkopiecowe	35/36	35/36
„ martenowskie	36/37	36/37
Żelastwo mieszane	34/35	35/36
Żeliwo maszynowe tłucz.	59 61	60/61
„ kupne	49/51	50 51

We Francji nastąpiło w ostatnim tygodniu pewne ożywienie, które, jak przypuszczają, zostało wywołane zakupami Polski w granicach przyznanego jej kontyngentu. Zaofiarowanie żelastwa narazie zmniejszyło się znacznie, co przypisują niskim cenom, które już przestały kalkulować się dostawcom do tego stopnia, że przedsiębiorstwa, zajmujące się rozbiórką różnych obiektów, przerwały prawie swoje czynności i, po wyzbyciu się zapasów, nie śpieszą się zupełnie z ich wznowieniem. Z drugiej strony również znacznie się zmniejszyła dostawa ze strony zakładów przetwórczych wskutek zmniejszenia się w nich stanu zatrudnienia. Tem tylko tłumaczy, że względnie niewielkie zakupy polskie mogły wywołać na rynku pewną perturbację. Ze strony hut zapotrzebowanie wykazuje tendencję ku zmniejszeniu, to też i ceny, pomimo chwilowego ożywienia, pozostają narazie bez zmiany. Zapasy w hutach nie są jednak wielkie, i można się spodziewać, że huty będą jednak musiały przystąpić do uzupełnienia swoich magazynów, co może przy dzisiejszym zapotrzebowaniu wpłynąć na poprawienie się ceny.

Oficjalnie notowane ceny — we fr. fr. za 1 000 kg loco Longwy — przedstawiały się następująco:

	15/IX	23/IX
Staliwo	170/180	170/180
Żelastwo I gatunku	150/160	150/160
Odpadki blachy niesort.	60/70	60/70
„ „ pakiet.	120/130	120/130
Otoczki	120/130	120/130
Żelastwo mieszane	130/140	130/140
Żeliwo maszyn. tłucz.	320/330	320/330

Na rynku belgijskim panowało w dalszym ciągu pewne ożywienie, chociaż w przemyśle hutniczym znów ukazują się oznaki depresji. Coprawda ożywienie rynku starego żelastwa było przeważnie wynikiem wywozu, szczególnie do Niemiec, gdzie chwilowo dał się odczuwać pewien brak lepszych gatunków żelastwa martenowskiego. Ceny miały tendencję zwykłą i trzymały się dosyć mocno.

Oficjalnie notowane ceny — we fr. belg. loco miejsce spożycia za 1.000 kg—przedstawiały się, jak następuje:

	15/IX	20/IX
Staliwo	400	410
Żelastwo I gatunku	375	370/380
Odpadki blachy nowe	290/300	310 320
Otoczki	230	250
Żelastwo martenowskie	290/300	350/360
Żelastwo wielkopiecowe	310	310
Żeliwo maszyn. tłuczone	520/540	520/540

Na rynku starych metali panowała depresja zarówno pod wpływem niżki cen nowych metali, jak i braku zatrudnienia w przemyśle przetwórczym. Zapotrzebowanie było naogół nieznaczne, i ceny miały tendencję niżkową.

Oficjalnie notowane ceny (w Niemczech loco Berlin, we Francji i Belgii loco miejsce spożycia wzgl. loco granica za 1.000 kg):

	Niemcy			Fran- cja			Bel- gia		
	26/IX	17/IX	20/IX	RM	Fr. fr.	Fr. belg.	RM	Fr. fr.	Fr. belg.
Miedź—odpadki grube	82	580/590	800						
Bronz — „	82	550/560	800						
Mosiądz — „	63	370/380	600						
Cynk stary	20	120/130	190						
Ołów miękki stary	30	180/190	250						

ANGLJA. — Depresja, jaka ujawniła się na rynku londyńskim w poprzedzającym tygodniu, w okresie sprawozdawczym, od 20 do 26 września, pogłębiła się jeszcze bardziej, wywołując dalszy spadek cen z wyjątkiem jedynie ołowiu, który nawet cokolwiek się podniósł. Przyczyna tej depresji jest, oczywiście, ta sama, co i zawsze, t. j. niewspółmierność między wytwórczością i spożyciem.

W tygodniu sprawozdawczym zapotrzebowanie było bardzo nieznaczne, i to zarówno na rynku angielskim jak i amerykańskim; pomimo niskich cen konsumenci widocznie powstrzymywali się od kupna.

Na rynku miedzi zauważyć się daje zamęt. W tygodniu sprawozdawczym depresja poszła jeszcze dalej, tak, że ceny wszystkich gatunków miedzi spadły do poziomu, nienotowanego już od paru dziesiątków lat. Obniżenie cen kartelowych w poprzednim tygodniu do 1080 ct. za lb dla Europy nie wydało żadnego rezultatu w sensie wzmożenia zakupów, tak, że obecnie mowa już jest o dalszej niżce kartelowej. Na rynku w coraz większych ilościach krąży oferty outsi-

der'ów, oferujących po 10'65 ct. za lb i tem w bardzo silny sposób podrywających zaufanie do kartelu. Zapotrzebowanie na miedź pozostawało ciągle niezmiernie małe.

Również i na rynku cyny panowała silna depresja, którą tem silniej się odczuwa, że zeszlotygodniowe położenie uprawniało raczej do pewnego optymizmu. Zapotrzebowania ze strony konsumentów nie było prawie żadnego. Dowóz rudy cynowej na skutek niskich cen coraz się zmniejsza, co w ostatnich tygodniach spowodowało zatrzymanie jednej z angielskich hut. Zmniejszenie wytwórczości, jak dotąd, nie dało oczekiwanych rezultatów i według opinii osób miarodajnych będzie musiało być utrzymane i nadal.

Na rynku ołowiu uwidoczniło się lekkie ożywienie, co od razu wpłynęło na nieznaczną wyżkę ceny. Położenie ołowiu oddawna jest dosyć sztuczne, gdyż ceny utrzymują się dzięki tylko zatrzymaniu na składzie większych ilości metali przez wytwórców, należących do porozumienia. Dopływ ołowiu na rynek angielski był umiarkowany, jednak większy niż poprzednich tygodni.

Rynek cynku wykazał w tygodniu sprawozdawczym silną depresję przy bardzo nieznacznym załatwieniu interesów. Dostawa rudy do hut, nie posiadających kopalń, staje się coraz trudniejszą, tak, że z tego tytułu należy przewidywać silniejszą przymusową ograniczenie produkcji. Zapotrzebowanie było bardzo małe, jak również i zainteresowanie się rynkiem.

Ruch cen poszczególnych metali w tygodniu sprawozdawczym przedstawiał się, jak następuje:

Miedź standard straciła w ciągu tygodnia przy sprzedaży gotówkowej £ 1³/₁₆, przy operacjach zaś terminowych £ 1¹/₈. Miedź elektrolityczna spadła w cenie o £ 1/8, rafinowana zaś o £ 3/8. Biacha miedziana pozostawała bez zmiany.

Cyna wykazała stratę przy operacjach kasowych £ 2⁵/₈, przy terminowych zaś £ 2¹/₂.

Ołów dał zysk przy sprzedaży za gotówkę £ 1/16, przy sprzedaży zaś na termin wykazał stratę £ 1/16.

Cynk wykazał stratę przy transakcjach gotówkowych £ 1¹/₁₆, przy terminowych zaś £ 5/8.

Glin i nikiel pozostawały bez zmiany zarówno w sprzedaży krajowej, jak i zagranicznej.

Antymon, rtęć i platyna pozostawały bez zmiany.

Blacha biała straciła w ciągu tygodnia sh 1 na skrzynce o 120 arkuszach.

Ruda wolframowa zyskała w cenie sh 1 1/2 w tonnie.

Srebro straciło przy sprzedaży za gotówkę 3/16 d. przy terminowej zaś 1/4 d na uncji.

Złoto straciło 1/2 d na uncji.

W poniższym zestawieniu podane są ceny wymienionych metali (w £ za 1.016 kg z wyjątkiem: rtęci, która notowana jest w £ za butlę, rudy wolframowej — w sh za 1% w tonnie, platyny — w £ za uncję, srebra — w d za uncję, złota — w sh za uncję i blachy białej — w sh za skrzynkę o 120 ark. 24 gage):

Metal	Poprzed. Tydz. sprawozdawczy:			
	tydz. ultimo	maksy- mum	mini- mum	ulti- mo
M i e d ź:				
standard				
kasa	45 ¹¹ / ₁₆ - ³ / ₄	45 ⁵ / ₈	44 ¹ / ₂	44 ⁹ / ₁₆ - ⁹ / ₁₆
term.	45 ¹¹ / ₁₆ - ³ / ₄	45 ¹¹ / ₁₆	44 ⁹ / ₁₆	44 ⁹ / ₁₆ - ⁵ / ₈
elektrol.	49-50	50	48 ¹ / ₂	48 ¹ / ₂ -49 ¹ / ₂
rafinow.	48 ¹ / ₂ -49 ¹ / ₂	49 ¹ / ₂	47 ¹ / ₂	47 ¹ / ₂ -48 ¹ / ₂
blacha				
miedz.	77	77	77	77
C y n a:				
kasa	133 ¹ / ₂ - ⁵ / ₈	132 ⁷ / ₈	130 ⁷ / ₈	130 ⁷ / ₈ -131
term.	135- ¹ / ₈	134 ³ / ₈	132 ¹ / ₂	132 ¹ / ₂ - ⁵ / ₈
O ł ó w:				
kasa	17 ⁵ / ₈	17 ⁷ / ₈	17 ³ / ₄	17 ¹¹ / ₁₆
term.	17 ¹ / ₂	17 ⁵ / ₈	17 ¹ / ₁₆	17 ¹ / ₁₆
C y n k:				
kasa	15 ¹⁵ / ₁₆	15 ¹³ / ₁₆	15 ¹ / ₂	15 ¹ / ₂
term.	16	15 ⁷ / ₈	15 ³ / ₈	15 ³ / ₈
G l i n:				
dla kraju	95	95	95	95
„ zagr.	100	100	100	100
Antymon 46-46 ¹ / ₂	46 ¹ / ₂	46	46	46-46 ¹ / ₂
B l a c h a				
biała	18	18	17	17
R t ę ć	22 ³ / ₄	22 ³ / ₄	22 ³ / ₄	22 ³ / ₄
N i k i e l:				
dla kraju	175	175	175	175
„ zagr.	175	175	175	175
R u d a				
wolfram. 18 ¹ / ₂	19 ¹ / ₂	18 ¹ / ₂	19 ¹ / ₂	19 ¹ / ₂
P l a t y n a				
„Spong” 6 ¹ / ₂	6 ¹ / ₂	6 ¹ / ₂	6 ¹ / ₂	6 ¹ / ₂
S r e b r o:				
kasa	16 ¹⁵ / ₁₆	17	16 ³ / ₄	16 ³ / ₄
term.	17	17	16 ³ / ₄	16 ³ / ₄
Złoto 85.0 ³ / ₄	85.0 ³ / ₄	85.0 ³ / ₄	85.0 ³ / ₄	85.0 ³ / ₄
— Wewnętrzne ceny żelaza — w £ za 1.016 kg loco huta wysyłająca — przedstawiały się w następujący sposób:				
	22/IX		15/IX	
Surówka odl. Nr. III (2'5— 3'0% Si)	3.3.6—3.16.6	3.3.6—3.16.6		
Surówka marten. za- sadowa	3.3.0 — 3.7.6	3.3.0 — 3.8.0		
Kęsy	5.15.0—6.5.0	5.15.0—6.5.0		
Szyny	8.10.0	8.10.0		
Żelazo szta- bowe	7.12.6—8.5.0	7.12.6—8.5.0		
Żelazokształ.	8.10.0	8.10.0		
Blacha okrę- towa, mo- stowa i t. p. 8.15.0—8.17.6	8.5.0 — 8.17.6			
Blacha czar- na (24 gage) 9.12.6—9.15.0	9.12.6—9.15.0			
Blacha ocyn- kow. (24 g.) 11.17.6	11.17.6			
Druć - wal- cówka	7.15.0	7.15.0		
Bednarka	9.5.0—9.15.0	9.5.0—9.15.0		
Koks wielko- piecowy	0.14.6	0.14.0 i wyż.		

SUROWCE I PÓLPRODUKTY WŁÓKNISTE

ANGLJA.—W czwartym tygodniu września sytuacja na rynku była następująca:

Bawełna.—Tendencja była słaba, i ceny znowu spadły. Sfery zainteresowane częściowo zajmują stanowisko wyczekujące, częściowo zamierzają zaopatrzyć się w bawełnę po obecnych niskich cenach. W Egipcie ceny podniosły się pod wpływem wiadomości o uszkodzeniu zbiorów. Cena bawełny surowej amerykańskiej „middling” w dn. 27 września wyniosła 5.89 d za funt; przędzy bawełnianej: amerykańskiej 10¼ d, egipskiej 18¼ d za funt.

Wełna.— Oficjalne notowania cen gatunków typowych wykazują spadek:

Queensland merynosowa myta osłabła do £ 0.2.4, śnieżno-biała z przyładka Dobrej Nadziei do £ 0.1.10, Victoria merynosowa tłusta do £ 0.1.2 za funt; krzyżówka australazyjska: przednia do £ 0.1.5, średnia do £ 0.0.11, licha do £ 0.0.7 za funt; topsy typ „64” spadły do £ 0.2.3 za funt.

Juta.— W Indjach panuje depresja z powodu spadku cen, największego od 1913 r. Zbiory wykazują natomiast najwyższą wydajność z akra ziemi. Popyt angielski na jutę jest bardzo żywy, co równoważy brak zapotrzebowania ze strony fabryk indyjskich, mających niewyprzedane zapasy z produkcji 1929 r. Oficjalne notowania wykazują uderzający spadek cen: przednia osłabła do £ 15.00, „lightnings” do £ 13.15, „hearts” do £ 12.10 za tonnę.

Konopie.—Eksport konopi manilskich

gat. „K” po £ 21.6.3 za tonnę wzrósł. Manilskie przednie „G” osiągały cenę £ 23, a niskogatunkowe „M 2” — £ 18.10 za tonnę. Sisal miał tendencję stałą, ale indyjskie i włoskie gatunki osłabły. Włókno nowozelandzkie po £ 23 cieszyło się dobrym popytem. Oficjalne notowania cen były następujące: sisal przedni, zarówno jak i konopie manilskie „J”, £ 22, konopie miękkie północno-włoskie £ 42.10 za tonnę.

Len.—Plon z głównych terenów uprawy wynosi 5 cwt. od akra. Tendencja była słaba. Oficjalne notowania cen gatunków typowych były następujące: przedni bez zmiany £ 95, średni osłabł do £ 65, lichi do £ 50 za tonnę.

Jedwab.— Ceny spadły: włoski do £ 0.12.6, japoński do £ 0.11.9, chiński bez zmiany £ 0.11 za funt.

BIBLIOGRAFJA

„USTRÓJ FASZYSTOWSKI W ITALJI”. Dr. Antonio Menotti Corvi. Warszawa 1930, str. 375, Nakładem wydawnictwa Polonia-Italia. — Radca Handlowy Ambasady Włoskiej w Warszawie P. Menotti Corvi, znany i zasłużony propagator idei zbliżenia polsko-włoskiego, mający już w swoim dorobku pisarskim szereg prac, służących tej idei, zбоżacił go jeszcze jednym poważnym dziełem p. t. Ustrój faszystowski w Italji.

Nowa praca kompetentnego Autora niewątpliwie zapełni lukę, która dotychczas dawała się odczuwać w naszej literaturze, liczącej sporą ilość mniejszych prac i artykułów o faszyzmie, lecz nie posiadającej dzieła, wyczerpująco traktującego o historii i istocie wielkiego ruchu powojennych Włoch. Tymczasem zainteresowanie faszyzmem w jego obliczu politycznym i ekonomicznym jest w Polsce już od szeregu lat bardzo intensywne, podobnie zresztą, jak i w większości państw świata,

posiadających nadto już rozległą i poważną literaturę tego przedmiotu. Toteż wyraźnie występowała dysproporcja pomiędzy tem żywotnym zainteresowaniem kwestją faszystowską a będącymi do rozporządzenia pracami w języku polskim.

Dzieło Dr. Menotti Corvi w zwięzłej i przejrzystej formie zawiera gruntowne opracowanie tematu. Cała praca rozpada się na dwie części: opisową — oraz zbiór tekstów ważniejszych ustaw faszystowskich.

W części opisowej Autor kolejno omawia: genezę i ważniejsze etapy rozwoju faszyzmu, reformy konstytucyjne i administracyjne, organizację korporacyjną państwa faszystowskiego, opiekę społeczną, ustosunkowanie się faszyzmu do rozwoju kulturalnego masy robotniczej, ubezpieczenia społeczne oraz cały szereg różnorodnych reform społecznych, przeprowadzonych przez faszyzm. Jak widzimy, Autor obejmuje szeroko całokształt działalności i reform faszystowskich, dając wszechstronny obraz wytężonej pracy pionierskiej, prowadzonej od szeregu lat

przez odrodzone Włochy we wszystkich dziedzinach życia.

Część druga — aneksy — zawiera szereg tekstów ustaw i rozporządzeń, w przeważnej mierze po raz pierwszy ukazujących się w języku polskim. Jako najcenniejszy materiał źródłowy, ułatwia one studia nad faszyzmem w Polsce.

Autor podaje ponadto obszerną bibliografię przedmiotu w języku włoskim, świadczące o tem, jak obszerne studia teoretyczne przeprowadzał Autor, posiadający również gruntowną praktyczną znajomość zagadnienia.

Aktualna i ciekawa praca Dr. Menotti Corvi spotka się, niewątpliwie, z wielkim zainteresowaniem w Polsce i znajdzie licznych czytelników. Podnieść należy bardzo staranne wydanie książki, co się zawdzięcza wydawnictwu „Polonia-Italia”, które ma za sobą cały szereg publikacji z zakresu stosunków polsko-włoskich. Nowe dzieło przyczyni się do rozpowszecznienia głębszych wiadomości o Włoszech w Polsce.

B. W-cki

PRZEDRUK DOZWOLONY, LECZ Z PODANIEM ŹRÓDŁA

REDAKCJA I ADMINISTRACJA:

ELEKTORALNA 2, pokój 26 (parter)

telefony:

412-66 (Red.), 412-73 (Adm.) i 412-68 (Druk.)

Biura czynne od godziny 9 do 3 po południu

KONTO CZEKOWE P. K. O. 701

PRENUMERATA

w kraju:

kwartalnie—*z* 15, półrocznie—*z* 30, rocznie—*z* 60

z granicą:

kwartalnie—*z* 25, półrocznie—*z* 50, rocznie—*z* 100

CENY OGŁOSZEŃ

w zeszytach zwykłych:

IV str. okładki—*z* 1.200; II i III str. okł.—*z* 900;

½ str. — *z* 500; strony zwyczajne — *z* 600,

½ str. — *z* 350, ¼ str. — *z* 200, 1/8 str. — *z* 110

Przy ogłoszeniach kombinacyjnych, petitowych oraz tabelarycznych do cen powyższych dolicza się 30%

Redaktor Naczelny: **CZESŁAW PECHE**

Redaktor: **WACŁAW SZURIG**

Redaktor działu finansowo-skarbowego:
PAWEŁ MICHAŁSKI

Redaktor działu rolniczego:
LEONARD KRAWULSKI

Redaktor działu komunikacyjnego:
JÓZEF GIEYSZTOR

Wydawca: **MINISTERSTWO PRZEMYSŁU I HANDLU**

WPISY DO REJESTRU HANDLOWEGO SĄDU OKRĘGOWEGO W WARSZAWIE

A. — FIRMY JEDNOOSOBOWE, SPÓŁKI FIRMOWE I KOMANDYTOWE

R. H. A XXIX 17: „Szumł Zajdenworm” w Warszawie, Pawia 20. Dwie 20. Drobna sprzedaż żelaza i metali. Istnieje od 1924 r. Właściciel Szumł-Lejzor Zajdenworm z Warszawy.

R. H. A XXIX 18: „M. Ch. Zalcstejn” w Warszawie, Graniczna 16. Detaliczna sprzedaż materiałów piśmiennych. Istnieje od 1905 r. Właściciel Majer-Chil Zalcstejn z Warszawy.

R. H. A XXIX 19: „Nowy Prąd” Józef Perechodnik w Warszawie, Nowo Senatorska 12. Sprzedaż konfekcji męskiej i damskiej. Istnieje od 1930 r. Właściciel Józef Perechodnik z Warszawy.

R. H. A XXIX 20: „Alfred Peszke” w Warszawie, Zawiszy 8. Fabryka tektury smołowcowej, asfaltu oraz krycie i konserwacja dachów. Istnieje od 1924 r. Właściciel Alfred-Jan Peszke z Warszawy.

R. H. A XXIX 21: „Jeruchem Mogielnicki” w Warszawie, Gęsia 18. Drobna sprzedaż towarów łokciowych. Istnieje od 1930 r. Właściciel Jeruchem Mogielnicki z Warszawy.

R. H. A XXIX 22: „Carmen” Kazimierz Ciesielski, Józef Rutkowski i Wacław Pawłowski w Warszawie, Nowy Świat 34. Zakład fryzjerski. Wspólnicy: Kazimierz Ciesielski, Wacław Pawłowski, Józef Rutkowski, wszyscy z Warszawy. Spółka firmowa rozpoczęła czynności dn. 1 stycznia 1930 r. Do reprezentowania spółki upoważnieni są wszyscy wspólnicy. Weksle, indosy, czeki, umowy, prokury, pełnomocnictwa za wyjątkiem sądowych i wszelkie zobowiązania podpisują wszyscy trzej wspólnicy łącznie. Pokwitowania z odbioru należności pieniężnych, towarów, przesyłek, przekazów i korespondencji, nie wyłączając pieniężnej, podpisuje każdy ze wspólników samodzielnie. Podpisy winny być kładzione pod stemplem firmy. Pomiędzy Wacławem Pawłowskim a małżonką jego Marią, z domu Pietrasik, nastąpił układ na mocy intercyzy z dn. 27 września 1922 r., ustalający wyłączność majątku i wspólność dorobku.

R. H. A XXIX 24: „Icek Kolbe i Synowie” w Warszawie, Gęsia 59. Zakład kamieniarski i wyrób pomników. Wspólnicy: Dawid Kolbe, Markus Kolbe, Icek Lewek Kolbe, wszyscy z Warszawy. Spółka firmowa rozpoczęła czynności dn. 20 maja 1930 r. Do zastępowania spółki wobec władz i osób upoważnieni są Dawid Kolbe i Markus Kolbe. Weksle i wogóle wszelkie zobowiązania, czeki, żyra na czekach i wekslach, akty urzędowe, pełnomocnictwa, rachunki, korespondencję, pokwitowania z odbioru wszelkiego rodzaju korespondencji, pieniędzy za przekazami, przesyłek i towarów podpisuje Dawid Kolbe lub Markus Kolbe każdy samodzielnie pod stemplem firmy.

R. H. A XXIX 25: Leon Fogler „Soie de Paris” w Warszawie, Dzika 9. Drobna sprzedaż wełny, bawełny, włóczki, nici i galanterji. Istnieje od 1930 r. Właściciel Leon Fogler z Warszawy. Pomiędzy właścicielem firmy a małżonką jego Ruchlą z domu Langsam nastąpił układ na mocy intercyzy z dn. 15 maja 1930 r., ustalający wyłączność majątku i wspólność dorobku.

R. H. A XXIX 26: „Józefa Wyrzykowska” w Warszawie, Ś-to Krzyska 28. Skład apteczny. Istnieje od 1922 r. Właści-

cielka Józefa Aniela Wyrzykowska z Warszawy. Pomiędzy Belesławem Wyrzykowskim a małżonką jego Józefą Anielą z domu Bulzack nastąpił układ na mocy intercyzy z dn. 12 czerwca 1907 r., ustalający wyłączność majątku i wspólność dorobku.

R. H. A XXIX 27: Towarzystwo „Walka z Bolszewizmem” „Wł. A. Wesołowski i K. Targowski” w Warszawie, Nowogrodzka 3. Zakupowanie, wydawanie, sprzedawanie i rozpowszechnianie na całym terenie Rzeczypospolitej Polskiej książek, broszur i kartogramów, napisanych w duchu narodowym i celu oświatowym dla szerokich warstw. Wspólnicy: Aleksander Wesołowski, Karol Targowski, obaj z Warszawy. Spółka firmowa rozpoczęła czynności dn. 20 czerwca 1930 r. Do zastępowania spółki wobec władz i osób upoważnieni są obaj wspólnicy. Weksle i wszelkie zobowiązania podpisują obaj wspólnicy łącznie. Umowy, korespondencję, pokwitowania z odbioru przekazów pieniężnych i innych oraz obrachunki z kolporterami może dokonywać jeden ze wspólników. Podpisy winny być kładzione pod stemplem firmy.

R. H. A XXIX 28: „Markus Leneman” w Warszawie, Czeraniowska 70. Drobna sprzedaż wyrobów żelaznych. Istnieje od 1928 r. Właściciel Markus Leneman z Warszawy. Pomiędzy właścicielem firmy a małżonką jego Fajgą, z domu Merenholz, nastąpił układ na mocy intercyzy z dn. 17 lutego 1930 r., ustalający wyłączność majątku i wspólność dorobku.

R. H. A XXIX 29: „Szlifiernia Luster Lemberga i Rotsztejna”, w Warszawie, Nalewki 33. Szlifiernia luster. Wspólnicy: Naftal Lemberg, Mordka Rotszejn, obaj z Warszawy. Spółka firmowa rozpoczęła czynności dn. 18 czerwca 1930 r. Do zastępowania spółki wobec władz i osób upoważnieni są obaj wspólnicy. Weksle, czeki, żyra na wekslach i wogóle wszelkie zobowiązania podpisują obaj wspólnicy łącznie. Rachunki, korespondencję, pokwitowania z odbioru wszelkiej korespondencji, pieniędzy za przekazami, przesyłek i towarów podpisuje jeden ze wspólników. Podpisy winny być kładzione pod stemplem firmy.

R. H. A XXIX 30: „Sara Dykman i S-ka”, w Warszawie, Franciszkańska 32. Drobna sprzedaż galanterji i pończoch. Wspólnicy: Sara Dykman, Cywja Strelcyn, obaj z Warszawy. Spółka firmowa rozpoczęła czynności dn. 28 maja 1930 r. Do zastępowania spółki wobec władz i osób upoważnione są obie wspólniczki. Weksle i wogóle wszelkiego rodzaju zobowiązania i pełnomocnictwa podpisują obie wspólniczki łącznie. Pokwitowania z odbioru wszelkiego rodzaju korespondencji, nie wyłączając pieniężnej i wartościowej, przesyłek, sum i dokumentów podpisuje każda ze wspólniczek samodzielnie. Podpisy winny być kładzione pod stemplem firmy. Pomiędzy Sarą Dykman, z domu Frank, i Cywją Strelcyn, z domu Frank, a małżonkami ich nastąpiły układy na mocy intercyzy, ustalające wyłączność majątku i wspólność dorobku.

R. H. A XXIX 31: „Przedsiębiorstwo Budowy Fabryk, Kominów i Kociołów B-cia Turalscy w Warszawie” w Warszawie, Widok 21 m. 4. Budowa budynków fabrycznych, wielkich pieców hutniczych glijowych, cegielnianych, fundamentów pod maszyny i kominów fabrycznych i obmurowania kotłów parowych. Wspólnicy: Jan Turalski, Stanisław Turalski, obaj z Warszawy. Spółka firmowa rozpoczęła czynności dn. 21 marca 1930 r. Do zastępowania spółki wobec władz i osób upoważnieni są obaj wspólnicy. Weksle, żyra weksli, akty urzędowe, pełnomocnictwa i wogóle wszelkie zobowiązania podpisują obaj wspólnicy łącznie. Rachunki, korespondencję,

pokwitowania z odbioru wszelkiego rodzaju korespondencji, nie wyłączając pieniędzy, pieniędzy za przekazami, przesyłek i towarów podpisuje jeden ze wspólników. Podpisy winny być kładzione pod stemplem firmy.

R. H. A XXIX 34: „Zygmunt Jezierski Handel Drzewny” w Warszawie, Tamka 39. Handel drzewny. Istnieje od 1930 r. Właściciel Zygmunt Aleksander Jezierski z Warszawy.

R. H. A XXIX 35: Polski Przemysł Kosmetyczny „Pepeka” Szymon Prentki w Warszawie, Burakowska 9. Wytwórnia mydeł toaletowych i kosmetyków. Istnieje od 1930 r. Właściciel Szymon Prentki z Łodzi.

R. H. A XXIX 39: „Krzczkowski, Samoraj, Kędziński i S-ka”, Spółka Firmowa, w Warszawie, Al. Jerozolimskie 39. Prowadzenie restauracji i kawiarni hotelu „Polonia Palace Hotel”. Wspólnicy: Roch Krzczkowski, Leon Samoraj, Stanisław Kędziński, Józef Lipiński, wszyscy z Warszawy. Spółka firmowa rozpoczęła czynności dn. 1 stycznia 1928 r. Do reprezentowania spółki upoważnieni są: Roch Krzczkowski, Leon Samoraj i Stanisław Kędziński. Wszelkie zobowiązania, weksle, umowy, akty notarialne, czeki, pełnomocnictwa, prokury, podpisuje Roch Krzczkowski łącznie z Leonem Samorajem lub Stanisławem Kędzińskim. Korespondencję, nie zawierającą zobowiązań, pokwitowania z odbioru korespondencji, przesyłek pieniędzy, towarów i wogóle wszelkich należności z banków, wszelkich instytucyj prywatnych podpisuje jeden ze wspólników, upoważnionych do reprezentowania spółki. Podpisy winny być kładzione pod stemplem firmy.

R. H. A XXVI 70: „Mechaniczna Fabryka Obuwia „Liga” Lejzor Gutsztejn w Warszawie, Długa 44/46. Firma obecnie brzmi: Fabryka Obuwia Mechanicznego „H. L. G. Hersz Lejzor Gutsztejn”. Siedziba firmy w Warszawie, ul. Długa 27.

R. H. A XXV 56: „Maison Egypto-Polonaise H. Gabbour et B. Duchnowski” w Warszawie, Marszałkowska 17. Oddział w Warszawie został zlikwidowany.

R. H. A XXV 240: „A. H. Zylberberg i H. Leczycki” w Warszawie, Pawia 24. Przedsiębiorstwo zostało zlikwidowane.

R. H. A XXIV 52: Cukiernia „Henuta” Ryszard Sętowski w Warszawie, Piękna 11. Przedsiębiorstwo zostało zlikwidowane.

R. H. A XXIII 235: Kleingaufel, Keil, L. Najgebirt, J. Najgebirt, Glasman i Najman „Futroprzemysł” w Warszawie, Stawki 79. Firma obecnie brzmi: „Futroprzemysł” Kleingaufel, Keil, Glasman i Hoffman”. Wspólnik Jakób Hoffman z Warszawy. Na mocy umowy z dn. 23 lipca 1928 r. Lipa Najgebirt, Josef Najgebirt i Welwel vel Wolf Najman ze spółki wystąpili, cedując swe udziały na rzecz pozostałych wspólników oraz na rzecz Jakóba Hoffmana, który wszedł do spółki jako wspólnik firmowy. Weksle, indosy, czeki i wogóle wszelkiego rodzaju zobowiązania oraz pełnomocnictwa podpisuje pod stemplem firmy Jakób Hoffman łącznie z Abramem Keilem lub też Dawidem Kleingauflem.

R. H. A XXIII 273: Biuro Budowlane „S. Niedbalski, J. Banasiak i S-ka” w Warszawie, Emilii Plater 35 m. 10. Firma obecnie brzmi: Biuro Techniczno-Budowlane „J. Banasiak i T. Kasperski”. Wspólnik Teodor Kasperski z Warszawy. Na mocy aktu, zeznanego przed notariuszem Pliszczyńskim w Warszawie dn. 31 maja 1930 r. za Nr. 912, Stefan Niedbalski ze

spółki wystąpił, cedując swój udział pozostałemu wspólnikowi Józefowi Banasiakowi oraz Teodorowi Kasperskiemu.

R. H. A XX 275: „Majlech Fragman” w Warszawie, Nalewki 39. Firma brzmi: „Fotoskład” Majlech Fragman. Siedziba firmy mieści się przy ul. Bielańskiej 9.

R. H. A XVII 370: „Dawid Krauze” w Warszawie. Nalewki 24. Przedsiębiorstwo zostało zlikwidowane.

R. H. A XVII 399: Dom Handlowy „Mojżesz Borstein i S-ka” w Warszawie. Tłomackie 5. Siedziba spółki mieści się przy ul. Przejazd 9.

R. H. A XVI 364: „Mieczysław Eichler” w Warszawie, Kopernika 12 m. 15. Siedziba firmy mieści się obecnie przy ul. Nowy Świat 28 m. 25.

R. H. A XV 478: „Józef Fetter i S-ka” w Warszawie, Leszno 77. Siedziba spółki mieści się przy ul. Przejazd 5. Szymasz Eisenbergowi, Henrykowi Blaufeldowi, obydwoim z Warszawy, udzielono łącznej prokury.

R. H. A XI 102: „Felix Wierciński” w Warszawie, Żórawia 24. Prokura Zygmunta Jezierskiego ustała.

R. H. A XI 345: „Edward Jasiński i S-ka” w Warszawie, Krak. Przedm. 7. Na mocy aktu, zeznanego przed notariuszem Siennickim w Warszawie dn. 17 maja 1929 r. za Nr. 2372, udział w spółce, należące do Zbigniewa Jakóba Kazimierza Jasińskiego i Aldony Zofii Grot Beczkowskiej z tytułu spadku po zmarłym Edwardzie Jasińskim, przeszły na wyłączną własność Haliny z Jasińskich Zielińskiej.

R. H. A VI 467: „Chaskie Działoszyński” w Warszawie, Gęsia 2. Przedsiębiorstwo zostało zlikwidowane.

R. H. A XXIX 149: Przedsiębiorstwo Konfekcji Męskiej i Damskiej „Chana vel Anna Janowska” w Warszawie, Marszałkowska 62. Istnieje od 1929 r. Właścicielka Chana vel Anna Szpinak z domu Janowska z Warszawy. Pomiedzy Judą Szpinakiem a małżonką jego Chaną z domu Janowską nastąpił układ na mocy intercyzy z dn. 8 marca 1930 r., ustalający wyłączność majątku i wspólność dorobku.

B. — SPOŁKI AKCYJNE I Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ

WPISY GŁÓWNE.

R. H. B XLIV 6482: „Lamina” Centralne Biuro Sprzedaży Wyrobów i Opakowań Blaszanych w Warszawie, Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. Siedziba spółki w Warszawie, Żórawia 1. Celem spółki jest sprzedaż agenturowa wyrobów blaszanych, w szczególności zaś centralizacja sprzedaży agenturowej wyrobów blaszanych. Kapitał zakładowy 6.000 zł., podzielony na 3 udziały, całkowicie gotowizną wpłacony. Zarządcami są: Zdzisław Kamiński, Wacław Styczyński, Mieczysław Szober, wszyscy z Warszawy. Zarządcy zastępują spółkę wobec władz i osób i prowadzą jej interesy. Weksle, prokury i pełnomocnictwa podpisują wszyscy trzej zarządcy łącznie. Umowy, zobowiązania, czeki, zwa weksli podpisują dwaj zarządcy łącznie. Korespondencję nie zawierającą zobowiązań, pokwitowania z odbioru wszelkiego rodzaju korespondencji, przekazów pieniężnych, przesyłek i towarów podpisuje jeden z zarządców. Podpisy winny być kładzione pod stemplem firmy. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością zawarta na mocy aktu, zeznanego

przed notariuszem Paszkowskim w Warszawie dn. 7 października 1929 r. za Nr. 1809, na czas do dn. 31 grudnia 1930 r. z warunkiem automatycznego przedłużania na dalsze jednoroczne okresy, o ile na trzy miesiące przed upływem terminu jeden ze współników nie zawiadomi notarialnie pozostałych o chęci wystąpienia ze spółki.

Wciągnięto w dn. 14 października 1929 r.

R. H. B XLVII 6814: „Les Parfums Godet Paris-Varsovie”, Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. Siedziba spółki w Warszawie, Żytnia 22. Celem spółki jest fabrykacja, przygotowywanie, kupno i sprzedaż wszelkich artykułów perfumeryjnych, toaletowych, oraz artykułów, w zakres higieny wchodzących. Kapitał zakładowy zł. 3.000, podzielony na 30 udziałów, całkowicie gotowizną wpłacony. Zarządcami są: Jean Ravaud w hotelu Bristol, Abel Ravaud w Paryżu. Zarządcy zastępują spółkę wobec władz i osób i prowadzą jej interesy. Weksle, czeki, akty notarialne i hipoteczne, pełnomocnictwa, prokury i wszelkie zobowiązania podpisują obaj zarządcy łącznie. Korespondencję, nie zawierającą zobowiązań, pokwitowania z odbioru pieniędzy, wszelkiej korespondencji, przesyłek i towarów podpisuje każdy z zarządców samodzielnie. Podpisy winny być kładzione pod stemplem firmy. Paul'owi Daury w Warszawie udzielono samodzielnej prokury. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością zawarta na mocy aktu, zeznanego przed notariuszem Hettlingerem w Warszawie dn. 15 kwietnia 1930 r. za Nr. 1821, na czas nieograniczony.

Wciągnięto w dn. 9 maja 1930 r.

R. H. B XLVIII 6892: „Towarzystwo Handlowo-Przemysłowe „A. J. Kelber i S-ka”, Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. Siedziba spółki w Warszawie, Sienkiewicza 3. Celem spółki jest prowadzenie przemysłu drzewnego i handlu drzewem na rachunek własny i komisyjowy, nabywanie i eksploatawanie nieruchomości ziemskich, terenów leśnych, tartaków i wszelkich fabryk obróbki drzewa oraz ekspedycję towarów. Kapitał zakładowy zł. 10.000, podzielony na 100 udziałów, całkowicie gotowizną wpłacony. Zarządcami są: Abram Kelber, Nisim Kelber, obaj z Warszawy, Georg Kelberg (nieobecny). Zarządcy zastępują spółkę wobec władz i osób i prowadzą jej interesy. Wszelkiego rodzaju umowy, kontrakty, weksle, czeki, akty notarialne i hipoteczne w tej liczbie akty zbycia, nabycia i obciążenia majątku nieruchomości, pełnomocnictwa, prokury i wszelkie zobowiązania podpisuje Abram Kelber łącznie z jednym z pozostałych zarządców. Korespondencję, nie zawierającą zobowiązań, pokwitowania z odbioru korespondencji podpisuje jeden z zarządców. Podpisy winny być kładzione pod stemplem firmy. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością zawarta na mocy aktu, zeznanego przed notariuszem Sienickim w Warszawie dn. 11 czerwca 1930 r. za Nr. 2781, na czas nieokreślony.

Wciągnięto w dn. 24 czerwca 1930 r.

R. H. B XLVIII 6895: „Tissages et Manufacture de Soieries, Tkalnia i Manufaktur Jedwabi”, Spółka Akcyjna. Siedziba spółki w Warszawie, Leszno 12. Celem spółki jest fabrykacja, kupno, sprzedaż, import, eksport i przedstawicielstwo wszelkiego rodzaju tkanin i surowców w zakresie przemysłu włókienniczego. Kapitał zakładowy zł. 350.000, podzielony na 3.500 akcji imiennych. Na poczet kapitału zakładowego wpłacono zł. 87.500, pozostałe zł. 262.500, winny być wpłacone w ciągu sześciu miesięcy, poczynając od daty wciągnięcia spółki do rejestru handlowego. Zarząd stanowią: Ludwik Wachtel, Natan Reinherz, obaj z Warszawy, Andre Moussy, Paul Duinge, Andre Martin, Eugene Ciozier, Louis Bietrix, wszyscy z Lyonu. Zarząd zastępuje spółkę wobec władz i osób i prowadzi jej interesy. Do składania oświadczeń w imieniu spółki oraz do podpisywania wszelkich dokumentów i zobowiązań uprawnieni są dwaj członkowie Zarządu lub jeden członek Zarządu łącznie z prokurentem. Do przyjmowania oświadczeń i doreczenia tudzież do kwitowania z odbioru upoważniony jest jeden członek Zarządu. Podpisy winny być kładzione pod stemplem firmy. Zbycie lub wydzierżawienie przedsiębiorstwa

na okres dłuższy niż jeden rok, zbycie i obciążenie majątku nieruchomości spółki należy do kompetencji Walnego Zgromadzenia. Spółka Akcyjna powstała na mocy statutu, zeznanego przed notariuszem Jelnickim w Warszawie dn. 31 maja 1930 r. za Nr. 1030. Akt organizacyjny zeznany został przed tymże notariuszem dn. 31 maja 1930 r. za Nr. 1031.

Wciągnięto w dn. 30 maja 1930 r.

R. H. B XLVIII 6898: Dom Handlowy „Olmanik”, Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. Siedziba spółki w Warszawie, Szopena 18. Celem spółki jest import i eksport produktów chemicznych, technicznych i innych pokrewnych. Kapitał zakładowy zł. 10.000, podzielony na 100 udziałów, całkowicie gotowizną wpłacony. Zarządcami są: Samson Mikiciński, Eljasz Mandelbaum, zastępcą zarządcy Eljasza Mandelbauma jest Mordchaj Majerowicz, wszyscy trzej z Warszawy. Zastępcami zarządcy Samsona Mikicińskiego są: Jakób Salomon, Samuel Dubner, obaj z Łodzi, Jerzy Maurycy Bryzman z Warszawy. Zarządcy zastępują spółkę wobec władz i osób i prowadzą jej interesy. Wszelkiego rodzaju umowy, akty, weksle, żyra, czeki, zobowiązania, kwity, pełnomocnictwa i wszelkie inne tym podobne dokumenty podpisują obaj zarządcy łącznie lub zastępca jednego zarządcy łącznie z drugim zarządcą lub jego zastępcą. Podpisy winny być kładzione pod stemplem firmy. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością zawarta na mocy aktu, zeznanego przed notariuszem Śliwińskim w Warszawie dn. 16 czerwca 1930 r. za Nr. 96, na czas nieograniczony.

Wciągnięto w dn. 30 czerwca 1930 r.

R. H. B XLVIII 6900: Zakłady Przemysłowe „Celolit”, Spółka Akcyjna. Siedziba w Warszawie, Ordynacka 5 m. 9. Celem spółki jest produkcja celolitu tak przez zakładanie nowych fabryk, jak również i przez produkowanie materiału na miejscach budowy, sprzedaż oraz prowadzenie i wykonywanie budowl i robót. Kapitał zakładowy zł. 300.000, podzielony na 3.000 akcji na okaziciela, całkowicie wpłaconych. Zarząd stanowią: Stanisław Matłowski, Roman Boski, Stanisław Tabeau, wszyscy z Warszawy. Zarząd zastępuje spółkę wobec władz i osób i prowadzi jej interesy. Firmę spółki pod jej stemplem podpisują dwaj członkowie Zarządu łącznie lub jeden członek zarządu łącznie z prokurentem. Spółka Akcyjna powstała na mocy statutu, zeznanego przed notariuszem Hettlingerem w Warszawie dn. 31 marca 1930 r. za Nr. 1549. Akt organizacyjny zeznany został przed tymże notariuszem dn. 31 marca 1930 r. za Nr. 1550.

Wciągnięto w dn. 2 lipca 1930 r.

R. H. B XLVIII 6902: „Warszawska Wytwórnia Drułu i Gwoździ”, Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. Siedziba spółki w Warszawie, Łucka 38. Celem spółki jest założenie i prowadzenie przedsiębiorstwa fabrykacji drutu i gwoździ. Kapitał zakładowy zł. 2.400, podzielony na 120 udziałów; zł. 1.200 wniesiono wkładem rzeczowym, pozostałe zł. 1.200 wpłacono gotowizną. Zarządcami są: Adolf Bromberg, Maurycy vel Moszek Strumfeld, obaj z Warszawy. Zarządcy zastępują spółkę wobec władz i osób i prowadzą jej interesy. Weksle, żyra na wekslach i czekach, umowy, akty urzędowe i notarialne, plenipotencje, prokury i wogóle wszelkie zobowiązania podpisują obaj zarządcy łącznie. Korespondencję, nie zawierającą zobowiązań, pokwitowania z odbioru wszelkiego rodzaju korespondencji, pieniędzy, przesyłek i towarów podpisuje każdy z zarządców samodzielnie. Podpisy winny być kładzione pod stemplem firmy. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością zawarta na mocy aktu, zeznanego przed notariuszem Miszewskim w Warszawie dn. 17 maja 1930 r. za Nr. 3167, na czas do dn. 1 stycznia 1932 r. z warunkiem automatycznego przedłużania na dalsze trzyletnie okresy, o ile na trzy miesiące przed upływem terminu nie nastąpi postanowienie współników o likwidacji spółki.

Wciągnięto w dn. 3 lipca 1930 r.

R. H. B XLVIII 6903: Restauracja i Wędliniarnia „J. Herbst i Spółka”, Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością.

Siedziba spółki w Warszawie, Moniuszki 12. Celem spółki jest prowadzenie restauracji i wędliniarni. Kapitał zakładowy zł. 30.000, podzielony na 30 udziałów, całkowicie gotowizną wpłacony. Zarządcami są: Józef Herbst, Zofja Kawecka, Eugenjusz Tymiński, wszyscy z Warszawy. Zarządcy zastępują spółkę wobec władz i osób i prowadzą jej interesy. Wszelkie akty, umowy, zobowiązania, weksle, indosy, czeki, zryra na wekslach i czekach, prokury i pełnomocnictwa podpisują dwaj zarządcy łącznie. Korespondencję, nie zawierającą zobowiązań, pokwitowania z odbioru wszelkiego rodzaju korespondencji, nie wyłączając pieniężnej, przesyłek i towarów podpisuje jeden z zarządców. Podpisy winny być kładzione pod stemplem firmy. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością zawarta na mocy aktu, zeznanego przed notariuszem Miszewskim w Warszawie dn. 24 maja 1930 r. za Nr. 3309, na czas nieograniczony.

Wciągnięto w dn. 3 lipca 1930 r.

R. H. B XLVIII 6904: „Żeliwopol”, Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. Siedziba spółki w Warszawie, Twarda 14. Celem spółki jest sprzedaż części maszynowych. Kapitał zakładowy zł. 10.000, podzielony na 100 udziałów, całkowicie gotowizną wpłacony. Chawa Greczynowa z Warszawy jako jedyna zarządczyni zastępuje spółkę wobec władz i osób i prowadzi jej interesy, podpisując samodzielnie firmę pod jej stemplem na wszelkich zobowiązaniach i dokumentach. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością zawarta na mocy aktu, zeznanego przed notariuszem Różyckim w Piasecznie dn. 18 czerwca 1930 r. za Nr. 1242, na czas nieograniczony.

Wciągnięto w dn. 3 lipca 1930 r.

R. H. B XLVIII 6906: Krajowa Fabryka Przetworów Krwi w Warszawie „Dyktklej”, Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. Siedziba spółki w Warszawie, Rakowiecka 7. Celem spółki jest przerób krwi zwierzęcej na produkty pochodne do celów technicznych. Kapitał zakładowy zł. 40.000, podzielony na 40 udziałów, całkowicie gotowizną wpłacony. Zarządcami są: Stefan Malicki, Janusz Wagner, Kazimierz Piłatowski, Adam Hulanicki, wszyscy z Warszawy. Zarządcy zastępują spółkę wobec władz i osób i prowadzą jej interesy. Weksle, czeki, akty notarialne i hipoteczne oraz pełnomocnictwa podpisują dwaj zarządcy łącznie. Korespondencję, pokwitowania z odbioru wszelkiego rodzaju korespondencji, sum pieniężnych, walorów, towarów i innego mienia podpisuje jeden z zarządców. Podpisy winny być kładzione pod stemplem firmy. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością zawarta na mocy aktu, zeznanego przed notariuszem Straszewiczem w Warszawie dn. 18 marca 1930 r. za Nr. 598, na czas nieograniczony.

Wciągnięto w dn. 5 lipca 1930 r.

R. H. B XLVIII 6908: „Oxaco” Towarzystwo Przemysłowo-Handlowe, Spółka Akcyjna. Po francusku: „La Societe Anonyme „Oxaco” Industrielle et Commerciale”. Siedziba spółki w Warszawie, Oboźna 11. Celem spółki jest: a) prowadzenie na własny rachunek lub cudzy wszelkich interesów handlowych, b) zakładanie wszelkiego rodzaju spółek o celach przemysłowych lub handlowych, c) przeprowadzanie ekspertyz interesów handlowych i przemysłowych oraz wydawanie opinii fachowych i d) nabywanie i pozbywanie oraz dzierżawienie w celu wykonywania zakresu przedsiębiorstwa nieruchomości. Kapitał zakładowy zł. 250.000, podzielony na 2.500 akcji; zł. 118.900 wpłacono gotowizną, pozostałe zł. 131.000, wniesiono wkładem rzeczowym. Zarząd stanowią: Tomasz Oxiński, Ludwik Czapski, Eustachy Szmilewski, dr. Ludwik Roehr, wszyscy z Warszawy. Zarząd zastępuje spółkę wobec władz i osób i prowadzi jej interesy. Firmę spółki pod jej stemplem na wszelkich zobowiązaniach i dokumentach podpisują dwaj członkowie zarządu lub jeden członek zarządu łącznie z prokurentem Spółka Akcyjna powstała na mocy statutu, zeznanego przed notariuszem Romanem w Warszawie dn. 20 marca 1930 r. za Nr. 439. Akt organizacyjny zeznany został przed tymże notariuszem dn. 2 kwietnia 1930 r. za Nr. 524.

Wciągnięto w dn. 5 lipca 1930 r.

R. H. B 8 (B XXXIV 5267): „Akcyjne Towarzystwo Młyna Parowego” w Warszawie, Praga - Objazdowa 2. Kapitał zakładowy wynosi obecnie zł. 1.290.000, podzielony na 600 akcji. Na Walnem Zgromadzeniu akcjonariuszów w dn. 20 lutego 1930 r. zarząd ukonstytuował się w następującym składzie: członkowie: Henryk Bankier, Hanz Behrendt, obaj z Warszawy, Max Strauven (nieobecny), zastępca Georg Biesenthal z Warszawy. Według bilansu, przerachowanego brutto na dz. 1 lipca 1928 r. — w wykonaniu Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 22 marca 1928 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 38/1928, poz. 352), i zatwierdzonego uchwałą Walnego Zgromadzenia akcjonariuszów 14 grudnia 1928 r. — kapitał zakładowy określony został na zł. 1.290.000.

R. H. B 68 (B XLIV 6368): „Towarzystwo Zakładów Żyrdardowskich”, Spółka Akcyjna w Warszawie. Prokura Jerzego Quenard'a ustała.

R. H. B IV 525: Towarzystwo Akcyjne Wyrobów Bawełnianych „Wola” w Warszawie. Kapitał zakładowy wynosi zł. 9.000.000 podzielony na 2.000 akcji. Według bilansu, przerachowanego brutto na dz. 1 lipca 1928 r. stosownie do Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 22 marca 1928 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 38/1928, poz. 352) i zatwierdzonego uchwałą Walnego Zgromadzenia akcjonariuszów z dn. 15 grudnia 1928 r. — kapitał zakładowy określony został na zł. 9.000.000.

R. H. B V 774: „Towarzystwo Przemysłu Chemiczno-Farmaceutycznego (dawn. Magister Klawe)”, Spółka Akcyjna w Warszawie. Kapitał zakładowy wynosi zł. 1.500.000, podzielony na 15.000 akcji, całkowicie wpłaconych. Postanowienie Ministrów Przemysłu i Handlu oraz Skarbu w przedmiocie zezwolenia na zmianę nominalnej wartości akcji z zł. 200 każda na akcje nominalnej wartości zł. 100 każda oraz na zmianę par. 7 statutu opublikowane zostało w Nr. 119 „Monitora Polskiego” z dn. 23 maja 1930 r.

R. H. B VI 948 (B XXIV 4218): „Warszawsko-Gdańskie Towarzystwo Handlowo-Zastawowe”, Spółka Akcyjna w Warszawie. Stanisław Koźmiński i Zygmunt Zaleski z zarządu wystąpili. Do zarządu zostali wybrani: Adam hr. Starzeński, Eustachy Waclaw Szelażek, obaj z Warszawy. Wpisano na mocy uchwały walnego zgromadzenia akcjonariuszów z dn. 17 kwietnia 1930 r.

R. H. B VII 1091 (B XL 5907): „Młyny i Zakłady Przemysłowo-Zbożowe”, Spółka Akcyjna w Warszawie. Feliksowi Szwajrowsi i Waclawowi Kuleszy, obydwoim z Warszawy, udzielono prokury z prawem podpisywania łącznie z członkiem zarządu Aleksandrem Czesławem Michlerem.

R. H. B IX 1601: Towarzystwo Handlowo-Przemysłowo-Techniczne „Techpom”, Spółka Akcyjna w Warszawie. Zygmunt Makólski z Zarządu wystąpił. Prokura Nikodema Wcjadackiego ustała. Wpis powyższy w dn. 26 stycznia 1925 r. uzupełniony został dopełnieniem: Oddział w Bydgoszczy zwinięto. Prokura Aleksandra Szopskiego ustała. Wpis powyższy w dn. 1 października 1928 r. uzupełniony został dopełnieniem: Waclaw Pawłowski przestał być członkiem Komisji Likwidacyjnej.

R. H. B X 2044 (B XLIV 6443): „Pionier” Fabryka Obrabiarek, Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w Warszawie. Prokura Stanisława Dąbrowskiego ustała.

R. H. B XI 2225: Zjednoczeni Przemysłowcy Leśni „Berfer”, Spółka Akcyjna w Warszawie. Siedziba Komisji Likwidacyjnej mieści się przy ul. Rysiej 1. Komisję Likwidacyjną

cyjną stanowią: Bernard Berstein, Józef Ferster, Mikołaj Frumkin, Adolf Stattler, wszyscy z Warszawy. Firmę spółki z dodatkiem „w likwidacji” podpisuje dwóch członków Komisji Likwidacyjnej łącznie. Na mocy uchwały Walnego Zgromadzenia akcjonariuszów z dn. 10 października 1930 r. spółka znajduje się w stanie likwidacji.

R. H. B XI 2317 (B XXXII 5063): **Restauracje przy Hotelach „Brühl-Bristol”, Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością** w Warszawie. Na walnym zgromadzeniu wspólników w dn. 29 kwietnia 1930 r. zarząd ukonstytuował się w następującym składzie: zarządcy: prezes Teofil Elsztajn, wiceprezes Modest-Kazimierz Wojczuk, Wacław-Henryk Kondracki, Tadeusz Dąbkowski, Antoni Wróblewski. Zastępcy: Wincenty Goździkowski, Kazimierz-Alfred Morawiecki.

R. H. B XII 2543: **Dom Handlowo-Przemysłowy „Edmund Langner i S-ka”, Spółka Akcyjna** w Warszawie. Otwarto Oddział w Poznaniu. Mieczysławowi Stankiewiczowi udzielono prokury dla Oddziału w Poznaniu.

R. H. B XVIII 3468: **Towarzystwo Przemysłowo-Budowlane „Ludomir Z. Kobusz i S-ka”, Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością** w Warszawie. Sędzią Komisarzem mianowany został sędzia handlowy Wacław Brun, nadzorca zaś sądowym adwokat Bronisław Zdanowicz z Warszawy. Uchwałą nadzoru sądowego z dn. 31 października 1929 r. zarząd przedsiębiorstwa powierzony został dotychczasowym zarządcom z tem, że wszelkie akty, umowy, kontrakty, zobowiązania, czeki, weksle, zamówienia, korespondencja, zawierająca zobowiązania, winny być podpisywane również przez nadzorcę sądowego. Wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie z dn. 28 października 1929 r. udzielone zostało spółce odroczenie wypłat na czas do dn. 28 stycznia 1930 r. Wpis powyższy w dn. 23 kwietnia 1930 r. uzupełniony został dopełnieniem: Wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie z dn. 10 lutego 1930 r. otwarto postępowanie ugodowe. Wpis powyższy w dn. 13 czerwca 1930 r. uzupełniony został dopełnieniem: Siedziba spółki mieści się obecnie przy ul. Brackiej 17. Zygmuntovi Andrzejkiewiczowi z Warszawy udzielono prokury z prawem podpisywania łącznie z jedną z osób, do podpisywania upoważnionych.

R. H. B XIX 3619: **Przemysł Żelazny „M. Apstein”, Spółka Akcyjna** w Warszawie. Siedziba spółki mieści się przy ul. Zielnej 48 w lokalu firmy „Carbokonsorcjum”, Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. Jerzy Hełczyński z zarządu wystąpił. Na członka zarządu wybrany został Chaim Kac z Warszawy. Zarząd zastępuje spółkę wobec władz i osób i prowadzi jej interesy. Wszelką korespondencję podpisuje jeden członek zarządu. Weksle, pełnomocnictwa, umowy, kontrakty, akty hipoteczne i notarialne, pisma z żądaniem zwrotu sum z instytucji kredytowych podpisują dwaj członkowie zarządu względnie dyrektor zarządzający i jeden członek zarządu łącznie. Czeki podpisuje jeden członek zarządu, upoważniony do tego przez uchwałę zarządu. Do odbioru z poczty pieniędzy, posyłek i dokumentów wymagany jest podpis jednego członka zarządu. Wpisano na mocy uchwały Walnego Zgromadzenia akcjonariuszów z dn. 27 maja 1929 r. Wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie z dn. 19 lipca 1929 r. odroczenie wypłat zostało uchylone i postępowanie zapobiegawcze upadłości umorzono. Wpis powyższy w dn. 25 stycznia 1930 r. uzupełniony został dopełnieniem: Siedziba Komisji Likwidacyjnej mieści się przy ul. Zielnej 48. Likwidatorami są: Chaim Kac, Jehuda Weinkranc, Chaim-Henryk Goldfarb, wszyscy z Warszawy. Wszelkie zobowiązania podpisują dwaj którykolwiek z likwidatorów łącznie. Korespondencję, nie zawierającą zobowiązań, pokwitowania z odbioru listów polecanych i pieniężnych i wszelkich przesyłek każdy z likwidatorów podpisuje samodzielnie. Na mocy uchwały Walnego Zgromadzenia akcjonariuszów z dn. 2 grudnia 1929 r. spółka znajduje się w stanie likwidacji.

R. H. B XX 3664: **Towarzystwo Fabryki Koniaku, Wódek i Likierów „N. L. Szustow i S-wie”, Spółka Akcyjna**. Kapitał zakładowy obecnie wynosi zł 300.000, podzielony na 30.000 akcji, całkowicie wpłacony. Postanowienie Ministrów Przemysłu i Handlu oraz Skarbu w przedmiocie podwyższenia kapitału zakładowego o zł 200.000, czyli do zł 300.000, drogą II emisji 20.000 szt. nowych akcji opublikowane zostało w Nr. 1 „Monitora Polskiego” z dn. 2 stycznia 1928 r.

R. H. B XXI 3766 (B XLII 6174): **„Garbarnia Aleksander Horn”, Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością** w Warszawie. Firma obecnie brzmi: „Polskie Zakłady Garbarskie”, Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. Wpisano na mocy aktu, zeznanego przed notariuszem Zembrzuskim w Warszawie dn. 28 stycznia 1930 r. za Nr. 110.

R. H. B XXI 3824: **„Strażackie Biuro Techniczne”, Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością**. Zarządcami obecnie są: Henryk Płociennik, Jadwiga Płociennikowa, Władysław Sztajer, wszyscy z Warszawy. Zarządcy zastępują spółkę wobec władz i osób i prowadzą jej interesy. Firmę spółki pod jej stemplem na wszelkich zobowiązaniach i dokumentach podpisuje każdy z zarządców samodzielnie. Wpisano na mocy aktu, zeznanego przed notariuszem Zembrzuskim w Warszawie dn. 17 kwietnia 1930 r. za Nr. 443.

R. H. B XXII 3885: **„Bank Handlowy w Warszaw'e”, Spółka Akcyjna**. Jerzy Ściągalski przestał być dyrektorem.

R. H. B XXII 3986: **„Zjednoczenie Gospodarcze Rafinerii Olejów Mineralnych”, Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością** w Warszawie. Piotr-Stanisław Zawadzki przestał być zarządcą. Na zarządcę wybrany został Feliks Lippner ze Lwowa. D-rowsi Adamowi Kargolowi, Anzelmowi Halpernowi, obydwom z Warszawy, oraz Pawłowi Herzigowi ze Lwowa udzielono łącznej prokury. Wpisano na mocy aktu, zeznanego przed notariuszem Dembińskim w Warszawie dn. 8 czerwca 1927 r. za Nr. 824. Wpis powyższy w dn. 6 kwietnia 1929 r. uzupełniony został dopełnieniem: Stefanowi Lenartowiczowi, Anselmowi Halpernowi, Pawłowi Herzigowi i Jerzemu Reichsteinowi, wszystkim ze Lwowa, udzielono prokury z prawem podpisywania każdego z nich łącznie z jednym z zarządców. Wpis powyższy w dn. 11 stycznia 1930 r. uzupełniony został dopełnieniem: Kapitał zakładowy obecnie wynosi zł 1.000.000, podzielony na 20.000 udziałów. Na poczet kapitału zakładowego wpłacono gotowizną zł 265.000, pozostałe zł 735.000 winny być wpłacone do dn. 31 lipca 1930 r. Wpisano na mocy aktu, zeznanego przed notariuszem Hettlingerem w Warszawie dn. 10 grudnia 1929 r.

R. H. B XXIII 4034: **Przedsiębiorstwo Eksploatacji Lasów „Duże Pole”, Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością**. Na mocy aktu, zeznanego przed notariuszem Siennickim w Warszawie dn. 28 lutego 1930 r. za Nr. 1038, spółka została rozwiązana i przedsiębiorstwo zlikwidowane.

R. H. B XXIII 4087: **„Polskie Zakłady Fonograficzne”, Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością** w Warszawie. Siedziba spółki mieści się przy ul. Płockiej 13. Wpis powyższy w dn. 4 czerwca 1930 r. uzupełniony został dopełnieniem: Adolfowi Dargatzowi i Emilowi Kleinowi, obydwom z Warszawy, udzielono łącznej prokury.

R. H. B XXVIII 4603: **„Zjednoczone Warszawskie Towarzystwo Transportu i Żeglugi Polskiej”, Spółka Akcyjna**. Nadzór sądowy udzielił prawa podpisu na zasadach, ujawnionych w Rejestrze Handlowym: członkom Komitetu Wy-

konawczego: dr. Feliksowi Merunowiczowi, Antoniemu Słaboszewiczowi, Marjanowi Mieszkowskiemu, Stanisławowi Kituszewskiemu, Piotrowi Drzewieckiemu. Prokurentem firmy: Tadeuszowi Maliszewskiemu, Janowi Ossowskiemu, Władysławowi Walawskiemu. Dyrektorem firmy: Stanisławowi Dębczyńskiemu i Edmundowi Krzyżanowskiemu, a to wszystkim łącznie z podpisami dwóch z trzech nadzorców sądowych. Wpis powyższy w dn. 17 stycznia 1929 r. uzupełniony został dopełnieniem: Dotychczasowy zarząd ustąpił. Komisję Likwidacyjną stanowią: Stanisław Dębczyński, Antoni Słaboszewicz, dr. Kazimierz Platoski, wszyscy z Warszawy. Dla podpisywania za Komisję Likwidacyjną obowiązującymi są dwa podpisy łącznie dwóch z trzech członków Komisji Likwidacyjnej oraz dwóch nadzorców sądowych. Prokury: Tadeusza Maliszewskiego, Jana Ossowskiego i Władysława Walawskiego ustaly. Na mocy uchwały Walnego Zgromadzenia akcjonariuszów z dn. 31 grudnia 1928 r. spółka znajduje się w stanie likwidacji. Wpis powyższy w dn. 28 lutego 1929 r. uzupełniony został dopełnieniem: Na mocy wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie z dn. 11 lutego 1929 r. termin odroczenia wypłat przedłużony został na czas do dn. 12 maja 1929 r. Wpis powyższy w dn. 31 maja 1929 r. uzupełniony został dopełnieniem: Na mocy wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie z dn. 13 maja 1929 r. termin odroczenia wypłat przedłużony został na czas do dn. 1 lipca 1929 r. Wpis powyższy w dn. 18 lipca 1929 r. uzupełniony został dopełnieniem: Czesław Petelenz od obowiązków nadzorcy sądowego został zwolniony. Wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie z dn. 24 czerwca 1929 r. odroczenie wypłat zostało przedłużone do dn. 12 sierpnia 1929 r. Wpis powyższy w dn. 3 października 1929 r. uzupełniony został dopełnieniem: Radę spółki stanowią: Aleksander Kozłowski, Stanisław Kozłowski, Antoni Słaboszewicz, Tadeusz Szweiss, Borys Ettinger, Samuel Elblinger, Stefan Langiewicz, Jerzy Gaszyński, Piotr Drzewiecki, Stanisław Bursztyn, Jan Mohl, Stanisław Dębczyński. Rada zastępuje spółkę wobec władz i osób i prowadzi jej interesy. Firmę spółki podpisuje albo dwóch członków Komitetu Wykonawczego, albo jeden członek Komitetu Wykonawczego łącznie z jednym z członków Rady. Uchwałą Walnego Zgromadzenia akcjonariuszów z dn. 2 września 1929 r. stan likwidacji został zniesiony. Wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie z dn. 13 sierpnia 1929 r. postępowanie zapobiegawcze upadłości zostało umorzona. Wpis powyższy w dn. 21 listopada 1929 r. uzupełniony został dopełnieniem: Członek Rady Samuel Elblinger oraz członek Rady i Komitetu Wykonawczego Stefan Langiewicz ustąpili z zajmowanych stanowisk. Wpis powyższy w dn. 5 grudnia 1929 r. uzupełniony został dopełnieniem: Komitet Wykonawczy Rady stanowią: Aleksander Kozłowski, Antoni Słaboszewicz, Jerzy Gaszyński, wszyscy z Warszawy. Wpisano na mocy uchwały Rady z dn. 4 września 1929 r.

R. H. B XXXI 4962: **Bar „Kokos”, Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością** w Warszawie. Wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie z dn. 5 maja 1930 r. zatwierdzony został układ, zawarty pomiędzy spółką a jej wierzycielami, na mocy którego spółka zobowiązała się spłacić wierzycieli w 100% w ciągu dwóch lat od zatwierdzenia układu przez Sąd. Na czas wykonywania układu zarząd przedsiębiorstwa spółki pozostaje w rękach dotychczasowego nadzorcy sądowego adwokata Władysława Chylińskiego.

R. H. B XXXI 4998: **„Fr. Szymański i S-ka”, Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością**. Na mocy aktu, zeznanego przed notariuszem Hettlingerem w Warszawie dn. 26 kwietnia 1930 r. za Nr. 1981, spółka została rozwiązana, przedsiębiorstwo przeszło na wyłączną własność Franciszka Ksawerego Szymańskiego, który prowadzi takowe nadal pod firmą: „Franciszek Szymański”.

R. H. B XXXII 5017: **„Tiro-Haro” Myśliwska Spółka Handlowa, Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością** w Warszawie. Na mocy aktu, zeznanego przed notariuszem Hettlingerem w Warszawie dn. 17 grudnia 1928 r. za Nr. 4941, spółka została rozwiązana i przedsiębiorstwo zlikwidowane.

R. H. B XXXIII 5153: **„Ceres” Biuro Techniczno-Handlowe, Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością** w Warszawie. Siedziba spółki mieści się obecnie przy ul. Żórawiej 27 m. 2. Likwidatorem jest Józef Gaik z Warszawy. Na mocy aktu, zeznanego przed notariuszem Różyckim w Piasecznie dn. 28 kwietnia 1930 r. za Nr. 947, spółka znajduje się w stanie likwidacji.

R. H. B XXXVI 5415: **Spółka Akcyjna Cukrowni „Dobre”** w Warszawie. Kapitał zakładowy zł 3,600,000, podzielony na 30,000 akcji. Według bilansu, przerachowanego brutto na dz. 1 lipca 1928 r. w wykonaniu Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 22 marca 1928 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 38, 1928, poz. 352) i zatwierdzonego uchwałą Walnego Zgromadzenia akcjonariuszów z dn. 21 grudnia 1928 r. kapitał zakładowy określony został na zł 3,600,000.

R. H. B XXXVI 5471: **„Polski Bank Przemysłowy”, Spółka Akcyjna** w Warszawie. Rudolf Niedermaier, Stanisław Lachoi, dr. Jerzy Kwiatkowski, dr. Marja-Józef Peters i Aleksander Wojciechowski są prokurentami Centrali w Warszawie.

R. H. B XXXVII 5583: **Towarzystwo Przemysłowo-Leśne „Tomaszgród”, Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością** w Warszawie. Izaak Berezowski-Zeleźnik przestał być zarządcą. Na zarządcę wybrany został Saul vel Szawel Pain z Warszawy. Wpisano na mocy aktu, zeznanego przed notariuszem Tyborowskim w Warszawie dn. 21 czerwca 1928 r. za Nr. 2972. Wpis powyższy w dn. 27 października 1928 r. uzupełniony został dopełnieniem: Siedziba spółki mieści się obecnie przy ul. Marszałkowskiej 63 m. 11. Wpis powyższy w dn. 24 grudnia 1929 r. uzupełniony został dopełnieniem: Zarządca obecnie są: Oskar Berezowski-Zeleźnik, Markiel Warszawski, Łazarz Kraśnic, wszyscy z Warszawy. Zarządcy zastępują spółkę wobec władz i osób i prowadzą jej interesy. Weksle, umowy, prokury, pełnomocnictwa, czeki, pokwitowania i wszelkie zobowiązania podpisuje Oskar Berezowski-Zeleźnik samodzielnie lub łącznie z jednym z pozostałych zarządców. Korespondencję i dokumenty, nie zawierające zobowiązań, podpisuje jeden z zarządców. Podpisy winny być kładzone pod stemplem firmy. Wpisano na mocy aktu, zeznanego przed notariuszem Tyborowskim w Warszawie dn. 3 lipca 1929 r. za Nr. 3138.

R. H. B XXXVIII 5695: **„Babino-Tomachowska Cukrownia”, Spółka Akcyjna** w Warszawie. Zarząd obecnie stanowią członkowie: dr. Henryk Aschkenazy, Karol Sachs, obaj z Warszawy, i Fryderyk Ehrenfest z Wiednia. Zastępcy: Dominik-Józef Pennock z Berlina i Roman hr. Potocki z Warszawy. Wpisano na mocy uchwały Walnego Zgromadzenia akcjonariuszów z dn. 1 lipca 1929 r. Wpis powyższy w dn. 25 czerwca 1930 r. uzupełniony został dopełnieniem: Siedziba spółki mieści się obecnie przy ul. Chmielnej 32. Na członków Zarządu zostali wybrani: dr. Teodor Frankl z Wiednia, Dominik-Józef Pennock z Berlina, Roman hr. Potocki z Warszawy. Władysławowi Sokolowskiemu z Warszawy udzielono prokury z prawem podpisywania łącznie z jednym z członków zarządu lub z drugim prokurentem. Prokurent Wilhelm Ginsberg podpisuje łącznie z jednym z członków zarządu lub z drugim prokurentem. Wpisano na mocy uchwały Walnego Zgromadzenia akcjonariuszów z dn. 6 maja 1930 r.

R. H. B XL 5942: **Towarzystwo Polsko-Amerykańskie „Drzewmet”, Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością** w Warszawie. Siedziba spółki mieści się obecnie przy ul. Czerniakowskiej 50.

R. H. B XLV 6538: **Dom Handlowy „Domwill”, Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością** w Warszawie. Marjan Sawicki przestał być zarządcą.

R. H. B XLVII 6793: „Szyberpol-Cement”, Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w Warszawie. Zarząd obecnie stanowią: Zarządcy: Zygmunt Heilperin, Jakób Kroll, Naum Menn, wszyscy z Warszawy, Dr. Marjan Polturak z Wiednia, Wacław Zbroski z Warszawy. Zastępcy: Tadeusz Filippi (nieobecny), Klemens Popiel z Warszawy. Zarząd zastępuje spółkę wobec władz i osób i prowadzi jej interesy. Firmę spółki pod jej stemplem podpisują dwaj zarządcy względnie zastępcy łącznie lub jeden zarządca względnie zastępca łącznie z prokurentem lub dwaj prokurenci łącznie. Stanisławowi Jankowskiemu, Abramowi Mennowi, obydwom z Warszawy, udzielono łącznej prokury. Wpisano na mocy aktów, zeznanych przed notariuszem Pasz-

kowskim w Warszawie dn. 16 i 24 kwietnia 1930 r. za Nr. 860 i 896. Wpis powyższy w dn. 7 czerwca 1930 r. uzupełniony został dopełnieniem: Otwarto Oddziały w Krakowie, Równem i Katowicach.

R. H. B XLVII 6804: Towarzystwo dla Handlu i Przemysłu „Technostandard” Bracia Menn, Spółka Akcyjna w Warszawie. Siedziba spółki mieści się obecnie przy ul. Marszałkowskiej 86. Otwarto Oddziały w Równem, Kowlu i Lublinie.

NAKŁADEM KOMISJI WYDAWNICZEJ

T-wa Bratn. Pom. Studentów Politechniki Warszawskiej

ukazały się następujące wydawnictwa:

K s i ą ż k o w e:

1. Copowski H. prot. — Mechanika Teoretyczna 4 tomy . . . . . 21—	7. Pożaryski M. prof. — Pomiary elektryczne w technice . . . . . 6'80
2. Drewnowski K. prof. — Elektrotechniczne materiały i układy izolacyjne 8—	8. Skotnicki Cz. prof. — Technika odwadniania bagien i użytkowanie ich rolnicze broszur. . . . . 12'80
3. Gieysztor J. — Eksploatacja handlowa kolei żelaznych . . . . . 12—	„ w oprawie . . . 15'80
4. Piotrowski J. inż. — Wydajność obrabiarek i narzędzi do metali i wyznaczanie czasu obróbki 4—	9. Stefanowski B. prof. — Termodynamika techniczna z 3 tablicami entropowemi . . . . . 12—
5. Podoski R. inż. — Tramwaje i koleje elektryczne, 2 tomy . . . . . 24—	10. „ „ — Gospodarka cieplna . . 12—
6. Pożaryski M. prof. — Podstawy naukowe elektrotechniki . . . . . 14—	11. Wasutyński A. prof. — Drogi żelazne, bez opr. 36, w oprawie . . . . 40—

w d r u k u:

1. Karasiński L. prof. — Wytrzymałość tworzyw. III wyd.
2. Pożaryski M. prof. — Maszyny elektryczne i prostowniki.
3. Struszyński M. prof. — Analiza techniczna.
4. Wierzbicki W. prof. — Mechanika budowli.

L i t o g r a f o w a n e:

Z Matematyki wyższej, Geometrii analitycznej, wykreślnej, Fizyki, Chemji, Metalurgji, Odlewnictwa, Mechaniki, Statyki wykreślnej, Statyki budowli, Hydrauliki, Maszynoznawstwa, Części maszyn, Silników wodnych i pomp, Silników spalinowych, Dźwignic, Kotłów parowych, Elektrotechniki, Żelbetnictwa, Budowy dróg i mostów. Budownictwa wodnego, Budownictwa przemysłowego, Technologji farbiarstwa, Technologji węglowodanów, Miernictwa, Meljoracji i t. p.

KOMISJA WYDAWNICZA posiada na składzie wszelkie obce wydawnictwa z wymienionych dziedzin, przyjmuje do oprawy książki po cenach bardzo przystępnych.

ANTYKWARIAT KOMISJI WYDAWNICZEJ przyjmuje na sprzedaż oraz poleca książki w zakresie wymienionym. Wydawnictwa, zamówione listownie, wysyłamy za pobraniem poczt., doliczając kosztą przesyłki; do odbiorców stałych ekspedujemy bez pobrania z warunkiem wpłaty należności zaraz po otrzymaniu przesyłki na konto nasze w P. K. O. Nr. 7670. Na życzenie wysyłamy bezpłatnie katalogi.

Adres: Warszawa, Polna Nr. 3 (Politechnika), telefon 182-10. Godz. urzędowe 13—14½

MAPA

Produkcji, Zużycia i Wywozu
WĘGLA KAMIENNEGO
W POLSCE W 1927 R.

OPRACOWAŁ

Inż. Dunin-Marcinkiewicz

CENA 25

Do nabycia w Administracji Tygodnika
„POLSKA GOSPODARCZA”

OBWIESZCZENIA SPÓŁEK AKCYJNYCH

R A D A

Przemysłowo - Handlowych Zakładów Chemicznych „LUDWIK SPIESS I SYN”, S. A. W WARSZAWIE

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 23 października r. b., o godz. 17 odbędzie się w biurze Spółki w Warszawie, przy ul. Daniłowiczowskiej Nr. 16

Zwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Wybór Prezesa Zarządu i Członków Zarządu;
- 2) Wybór Rady Nadzorczej;
- 3) Wybór Komisji Rewizyjnej;
- 4) Ustalenie wynagrodzenia Rady i Komisji Rewizyjnej;
- 5) Udzielenie specjalnych pełnomocnictw Prezesowi Zarządu, zgodnie z § 27 Statutu;
- 6) Wybór pisma do zamieszczania obowiązujących ogłoszeń;
- 7) Wolne wnioski.

PP. Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć najpóźniej do dn. 18 października r. b. w biurze Spółki w Warszawie swe akcje, albo dowody depozytowe odpowiednich banków krajowych lub Banku Francusko Polskiego w Paryżu; 15, rue des Pyramides.

Z A R Z A D

Sp. Akc. „TRI”, Towarzystwo Robót Inżynierskich Z SIEDZIBĄ W POZNANIU

zawiadamia PP. Akcjonariuszów Spółki, że w dn. 30 października 1930 r., o godz. 12 w południe odbędzie się w lokalu Zarządu w Poznaniu, przy ul. Grottgera Nr. 14

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem obrad:

- 1) Sprawozdanie Zarządu i Rady Nadzorczej z czynności za rok obrachunkowy 1929 oraz przedłożenie bilansu i rachunku zysków i strat;
- 2) Przyjęcie bilansu i rachunku zysków i strat oraz udzielenie pokwitowania Zarządowi i Radzie Nadzorczej;
- 3) Wybór 3 członków Rady Nadzorczej w miejsce ustępujących;
- 4) Dostosowanie statutu do Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej („Dz. Ust. R. P.” Nr. 39 z dn. 26 marca 1928 r., poz. 283).

Prawo do głosowania na Walnym Zebraniu mają tylko ci Akcjonariusze, którzy nie później niż na trzy dni przed terminem Walnego Zebrania przedłożą Zarządowi Towarzystwa akcje lub kwity depozytowe na akcje, złożone u polskiego notariusza lub w polskim banku; kwity depozytowe winny wykazywać serie i numery zastąpionych akcji.

Cukrownia „Unistaw”, Tow. Akc. w Unistawiu

Bilans na dz. 30 czerwca 1930 r.

AKTYWA

R-k gruntów zł 68.000'00; R-k nieruchomości fabrycznych zł 614.268'16; R-k nieruchomości mieszkalnych zł 100.000'00; R-k maszyn i utensylii zł 1.500.891'98; R-k bocznic zł 62.283'89; R-k zbierników zł 1'00; R-k dróg zł 1'00; R-k studzien zł 37.716'85; R-k ruchomości zł 6.740'00; R-k konto korrent zł 3.386.848'19; R-k kasy zł 12.443'73; Zapasy zł 1.017.093'16; **Razem zł 6.806.287'96.**

PASYWA

R-k kapitału akcyjnego zł 787.600'00; R-k funduszu rezerwowego zł 136.856'63; R-k funduszu amortyzacyjnego zł 744.427'61; R-k akceptów zł 1.976.623'45; R-k kredytów zł 796.837'93; R-k konto korrent zł 2.282.615'80; R-k strat i zysków zł 81.326'54; **Razem zł 6.806.287'96.**

Rachunek Strat i Zysków

WINIEN

Amortyz. zł 149.643'00; Saldo, czysty zysk zł 81.326'54; **Razem zł 230.969'54.**

MA

Zysk brutto zł 230.969'54; **Razem zł 230.969'54.**
Unistaw, dn. 1 lipca 1930 r.

Rada Nadzorcza:

J. Szlosowski, E. Kauffman,
hr. Pusłowski, G. Fiedler, hr. Alvensleben,
J. Czajkowski, H. Hoffman, J. Ślaski

Zarząd:

Zgodność powyższego bilansu, zestawionego z prawidłowo prowadzonymi ksiąg handlowych i inwentarzowych, przezemnie badanych, niniejszem potwierdzam.

Unistaw, dn. 7 sierpnia 1930 r.

Stanisław Tyrchan, zaprzys. rew. ksiąg

Towarzystwo Ubezpieczeń „PRZYSZŁOŚĆ”, S. A.

niniejszym zawiadamia, że w czwartek, dn. 30 października 1930 r. o godz. 5½ po poł. odbędzie się w lokalu S-ki w Warszawie, przy ul. Królewskiej Nr. 35

IV Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Zagajenie, wybór przewodniczącego i skruta-torów;
- 2) Sprawozdanie Rady Zarządzającej i Dyrekcji z działalności;
- 3) Uchwalenie nowego statutu, uzgodnionego z obowiązującymi ustawami;
- 4) Uchwała w przedmiocie przeszacowania nieruchomości Spółki i nabycia nowych nieruchomości;
- 5) Wnioski i zapytania.

Uprawnienie do głosowania będą mieli akcjonariusze, którzy najpóźniej na 8 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia złożą swe akcje w Dyrekcji Spółki.

Rada Zarządzająca

„SIERSZAŃSKIE ZAKŁADY GÓRNICZE”

S. A.

Rachunek Bilansu za 1929 r.

STAN CZYNNY	zł	STAN BIERNY	zł
Posiadłości kopalniane	4,090.203'84	Kapitał akcyjny	6,000.000'00
Posiadłości gruntowe	285.363'68	Fundusz rezerwowy	150.141'92
Tory kolejowe	201.468'03	Fundusz rezerwowy specjalny	1,202.213'87
Budynki zakładowe	593.698'32	Wierzyciele	3,067.411'61
Budynki kancelaryjne i mieszkalne	1,409.730'56	Zysk:	
Maszyny i urządzenia	1,479.804'63	przeniesienie z 1928 r.	zł 15.569'26
Ruchomości	229.724'82	dochód za 1929 r.	34.929'75
Zapasy w materiałach	721.934'60		50.499'01
Zapas gotówki	36.378'97		
Dłużnicy	1,372.419'52		
Papiery wartościowe	49.499'44		
	<u>10.470.266'41</u>		<u>10.470.266'41</u>

Rachunek Zysków i Strat za 1929 r.

ROZCHÓD	zł	PRZYCHÓD	zł
Podatki	528.051'04	Przeniesienie z 1928 r.	15.569'26
Wpłaty do Kasy Chorych, Kasy Brackiej i Funduszu Pensyjnego	313.707'21	Dochód brutto	2,273.960'51
Ubezpieczenie od wypadków	79.806'81		
Wpłaty do Funduszu Bezrobocia	40.573'64		
Koszty ogólne	628.174'89		
Procenty	194.959'30		
Ubezpieczenie ogniowe	20.670'52		
Amortyzacja	433.087'35		
Zysk:			
przeniesienie z 1928 r.	zł 15.569'26		
dochód za 1929 r.	34.929'75		
	<u>50.499'01</u>		
	<u>2,289.529'77</u>		<u>2,289.529'77</u>

„DOM KSIĄŻKI POLSKIEJ”, S. A.

w WARSZAWIE

Bilans Zamknięcia w dn. 31 marca 1930 r.

AKTYWA	zł	PASYWA	zł
Kasa i banki	5.377'26	Kapitał akcyjny	100.000'00
Papiery publiczne	2.477'03	Kapitał zasobowy	50.000'00
Zaliczenia pocztowe	1.802'77	Kapitał specj. rezerwy	104.000'00
Weksle	304.869'85	Kapitał amortyzacyjny	19.392'76
Ruchomości i samochody	38.179'28	Wierzyciele	159.461'97
Towary własne	558.183'66	Akcepty	338.204'48
Dłużnicy	296.113'90	Weksle w redyskoncie	296.320'19
Towary komisowe	1.868.288'82	Banki	19.605'72
Dłużnicy za towary komisowe	419.975'71	Niepodniesiona dywidenda	4.293'75
		Rożni za towary komisowe	2,328.996'04
		Zysk do podziału	74.993'37
	<u>3.495.268'28</u>		<u>3.495.268'28</u>

Rachunek Strat i Zysków za okres od dn. 1 kwietnia 1929 r. do dn. 31 marca 1930 r.

WINIEN	zł	MA	zł
Koszty handlowe	350.045'94	Pozostałość wydatków do dn. 31/III 1930 r.	330'00
Podatki, opłaty stempl. i świadczenia socjalne	98.241'27	Niepodniesiona dywidenda za 1922/23 r.	8'02
Straty na dłużnikach	27.285'09	Zysk na towarach	550.227'65
Zysk do podziału	74.993'37		
	<u>550.565'67</u>		<u>550.565'67</u>

Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów uchwaliło 15% dywidendy, przelanie jej na kapitał specjalnej rezerwy i przelanie tego kapitału na kapitał akcyjny. PP. Akcjon. otrzymają bezpłatnie jedną sztukową akcję za każde cztery akcje dotychczasowe po zł 10 nom. wartości.

C U K R O W N I A

W J A N I K O W I E

Bilans po dz. 30 czerwca 1930 r.

STAN CZYNNY	zł	zł	STAN BIERNY	zł
J a n i k o w o				
R-k maszyn, aparatów i urządzeń	2,984.895'56		R-k kapitału akcyjnego	3,600.000'00
" budynków	1,704.170'91		" funduszu rezerwowego	45.013'42
" gruntu	88.028'53		" specj. funduszu rezerwowego	84.763'36
" żeglugi	93.528'85		" funduszu Dr. Reimanna	100.000'00
" kolei	74.850'70		" " urzędników i robotn.	135.000'00
" kolejki polnej	30.073'51		" dobroczynności	11.103'33
" straży pożarnej	53.756'39		" podatku od kapitałów i rent	5.974'36
" inwentarza biurowego	9.875'58		" dywidendy niepodjętej	12.456'89
" inwentarza rolnego	30.964'62		" przezorności	3.736'40
" narzędzi	1.726'62		" weksli	1,091.280'07
" zaprzęgu	176.238'55		" różni wierzyciele	15,722.374'04
" ruchomości	9.618'10	5,257.727'92	Poręczenie bankowe zł	1,560.000'00
P a k o ś ć				
" maszyn, aparatów i urządzeń	418.418'91			
" budynków	142.213'47			
" gruntu	12.074'44			
" żeglugi	6.040'42			
" kolei	109.404'47			
" kolejki polnej	388'07			
" kolei Pakość—Tuczno	173.372'60			
" stacji czyszczenia wody	388'08			
" straży pożarnej	4.663'70			
" inwentarza biurowego	1.955'50			
" inwentarza rolnego	6.491'73			
" zaprzęgu	14.962'77			
" ruchomości	510'60	890.817'76		
" papierów wartościowych		3,310.473'38		
" udziałów		118.598'00		
" kaucji		1.742'00		
" amortyzacji różnic kursow.		774.491'13		
" kasy		3.366'23		
" różni dłużnicy		2,404.324'17		
Gwarancje Skarbu Państwa zł 1,560.000'00				
Pozostałości: należność od B-ku Cukr. za cukier	6,220.041'90			
dep. cukier, nasiona buraczane, melas, susz. wylłoki, efekty magazynowe, węgiel, koks, kamień wapienny, worki i płótno filtracyjne, produkty rolne	1,830.119'38	8,050.161'28		
		<u>20,811.701'87</u>		<u>20,811.701'87</u>

ZARZĄD

**Spółki Akc. Zachodniopolskiej Hurtowni Rur w Poznaniu,
ul. św. Marcina 27**

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że **dn. 21 października r. b., o godz. 18** odbędzie się w lokalu Spółki **NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE** z następującym porządkiem dziennym: 1) Wybór Rady Nadzorczej; 2) Zatwierdzenie statutu, dostosowanego do nowej ustawy o Spółkach Akcyjnych; 3) Zatwierdzenie nowej umowy z przedstawicielami; 4) Wolne wnioski.

PP. Akcjonariusze winni złożyć swe akcje na trzy dni przed dniem Zebrania u notariusza lub w Banku Związku Spółek Zarobkowych w Poznaniu lub jego Oddziałach i legitymują się na Zebraniu okazaniem kwitu notariusza względnie Banku.

ZARZĄD

**Karolewskiej Manufaktury „Karol Kröning i S-ka”
S. A.**

zawiadamia, iż z powodu niezgłoszenia niezbędnej liczby akcji na Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów, wyznaczone na dz. 29 września 1930 r., niniejszem zwołuje się na dz. **15 października r. b.** w lokalu Zarządu w Łodzi przy ul. 6 Sierpnia Nr. 5 o **godz. 17**

**Powtórne Walne Zgromadzenie
Akcjonariuszów**

z tym samym porządkiem, jak poprzednio.
Powtórne Walne Zgromadzenie będzie prawomocne bez względu na zgłoszoną ilość akcji przez akcjonariuszów.

„KUJAWY”, S. A. I PAKOŚCI

Rachunek Strat i Zysków po dz. 30 czerwca 1930 r.

	zł		zł
R-k buraków	7,418.146 ⁸²	Pozostałość per 1/VII 1929 r.	1.812 ⁵³
„ odsetek	1,029.119 ³⁰	R-k cukru	14,479.472 ⁰⁷
„ dyskonta	353.636 ⁸⁸	„ wyłoków suszonych	282.874 ⁴¹
„ podatków	1,019.594 ⁴²	„ wyłoków świeżych	103.249 ⁹¹
„ robocizny	1,581.804 ⁷³	„ melasu	384.314 ⁰⁶
„ pensji i gratyfikacji	519.441 ⁷⁶	„ wapna defekacyjnego	19.717 ⁰⁶
„ opału	1,241.996 ⁷⁹	„ dywidendy od papierów wartośc.	100.003 ⁹²
„ koksu i kamienia wapiennego	150.084 ⁶⁹		
„ remontu	439.781 ⁵²		
„ efektów magazynowych	206.368 ⁸⁹		
„ worków i płócien filtracyjnych	624.157 ⁰⁰		
„ kosztów handlowych	143.131 ³⁷		
„ utrzym. Zw., Kartelu i Nacz. Organ.	106.546 ²⁶		
„ prowizji Banku Cukrownictwa	109.292 ⁷¹		
„ ubezpiecz. pracown. i robotn. (świadcz. socj.)	204.002 ²⁸		
„ ubezpiecz. od wypadków: pojazdami i urzęd. fabr.	61.512 ⁹⁰		
„ ubezpieczenia od ognia	70.450 ⁰⁶		
„ emerytur	28.157 ⁷⁰		
„ utrzym. zaprzęgu i gospodarstwa roln.	25.790 ⁴⁸		
„ czynszów i dzierżaw	16.671 ⁵³		
„ amortyz. różnic kursowych	21.755 ⁸⁷		
	15,371.443 ⁹⁶		15,371.443 ⁹⁶

Cukrownia „Kujawy”, S. A. w Janikowie i w Pakości

Rada Nadzorcza:

K. Jaczyński, przewodniczący

Powyższy bilans oraz rachunek strat i zysków przejrzeliśmy i znaleźliśmy wszystko w porządku.

Janikowo, dn. 25 sierpnia 1930 r.

Rewizorzy:

Zieliński Feliks   *E. Feill*

Zarząd:

Z. Smoczyński   *T. Dembiński*   *K. Putz*

Zgodność powyższego bilansu oraz rachunku strat i zysków z prawidłowymi księgami Cukrowni „Kujawy”, S. A. zgodnie z naszym sprawozdaniem rewizyjnym niniejszym potwierdzamy.

Janikowo, dn. 21 sierpnia 1930 r.

POWIERNIK

Spółka Rewizyjno-Powiernicza Thiel & Marciniak
St. Marciniak, dypl. i zaprzys. rewizor ksiąg.

Członkowie Rady Nadzorczej PP.: Dr. B. Jagielski, Poznań, Leon Kubski, Winnica, i Stefan Szumlański, Kątno — którym skończyła się w roku bieżącym kadencja zasiadania w Radzie Nadzorczej, zostali ponownie wybrani przez Walne Zgromadzenie.

Janikowo, dn. 25 września 1930 r.

Cukrownia „Kujawy”, S. A. w Janikowie i Pakości

Zarząd

ZARZĄD SPÓŁKI AKCYJNEJ FABRYKA WYROBÓW BAWELNIANYCH „FRANCISZEK RAMISCH”, S. A. W ŁODZI

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, iż **dn. 28 października r. b. o godz. 5 po poł.** odbędzie się w Biu ze Zarządu przy ul. Piotrkowskiej Nr. 140 **Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów** z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Zastosowanie statutu spółki do nowego prawa o spółkach akcyjnych (Rozp. Prez. Rzplitej z dn. 22 marca 1928 r.— „Dz. Ust. R. P.” Nr. 39;
- 2) Wybór Zarządu;
- 3) Wolne wnioski.

ZARZĄD SPÓŁKI AKCYJNEJ WARSZAWSKA FABRYKA BISKOPIÓW STANISŁAW FUCHS

podaje do wiadomości PP. Akcjonariuszów, że **Nadzwyczajne Walne Zebranie Towarzystwa** odbędzie się w drugim i ostatecznym terminie **dn. 23 października 1930 r., o godz. 5½ po poł.** w biurze Zarządu Nowolipie 80.

Porządek Zebrania: Zmiana Statutu w/g przepisów rozporządzenia Pana Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 22 marca 1928 r.

II ZAPROSZENIE NA
NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

firmy

„GAZOLINA“

S. A.

które się odbędzie **dn. 18 października 1930 r. o godz. 16½** w lokalu Spółki we Lwowie, ul. Leona Sapiechy 3, z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Wybór Zarządu;
- 2) Wybór Rady Nadzorczej;
- 3) Ustalenie wynagrodzenia Członków Zarządu;
- 4) Wnioski.

Właściciele akcji imiennych mają prawo uczestniczenia w Nadzwyczajnym Walnym Zgromadzeniu jeżeli są zapisani do księgi akcyjnej na siedem dni przed odbyciem Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia.

Właściciele akcji na okaziciela mają prawo uczestnictwa w Nadzwyczajnym Walnym Zgromadzeniu jeżeli ich akcje zostaną złożone w Banku Naftowym, S. A. we Lwowie, ul. Sapiechy 3, do dn. 10 października 1930 r.

Akcjonariusze mogą uczestniczyć w Nadzwyczajnym Walnym Zgromadzeniu osobiście lub przez pełnomocników. Pełnomocnictwo musi być pisemne, nieodwołalne i ważne jest o tyle, o ile zgłoszone zostanie na siedem dni przed Nadzwyczajnym Walnym Zgromadzeniem.

„Gazolina”, S. A.

Z A R Z A D

Towarzystwa Akcyjnego Kopalń Węgla
„FLORA”

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że wobec niedojścia do skutku Ogólnego Zebrania, wyznaczonego na **dzień 2 października 1930 r.**, z powodu niezgłoszenia dostatecznej ilości akcji

Zebranie Ogólne w drugim terminie

prawomocne bez względu na liczbę reprezentowanych na niem akcji, odbędzie się w siedzibie Zarządu Towarzystwa w Warszawie, Senatorska 30, w **dn. 21 października r. b. o godz. 16** z tym samym porządkiem dziennym:

- 1) Wybór Przewodniczącego;
- 2) Zmiana Statutu celem uzgodnienia go z nowym prawem akcyjnym w myśl rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 22 marca 1928 r.;
- 3) Udzielenie Zarządowi Towarzystwa pełnomocnictwa z prawem substytucji dla dokonania na prawach Ogólnego Zebrania zmian w nowym Statucie Towarzystwa, jakichby zażądały władze zatwierdzające.

ZARZĄD SPÓŁKI AKCYJNEJ

PRZEMYSŁ WEŁNIANY

„S. BARCIŃSKI i S-ka“

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że **dn. 31 października o godz. 5 po poł.** w biurze Zarządu Spółki w Łodzi przy ul. Tylnej Nr. 6 odbędzie się

Zwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów Spółki

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Sprawozdanie Zarządu z czynności za rok operacyjny 1929 i przedłożenie bilansu oraz rachunku zysków i strat za tenże czasokres;
- 2) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej;
- 3) Wybór członków Zarządu w miejsce ustępujących oraz wybór Komisji Rewizyjnej;
- 4) Zmiana Statutu Spółki w celu uzgodnienia z Prawem o Spółkach akcyjnych z dn. 22 marca 1928 r.;
- 5) Wnioski PP. Akcjonariuszów.

Akcjonariusze, pragnący przyjąć udział w Zgromadzeniu, powinni — stosownie do § 23 Statutu Spółki — złożyć swoje akcje lub kwity depozytowe w biurze Zarządu conajmniej na 7 dni przed datą Walnego Zgromadzenia. Akcjonariusze, pragnący wystąpić z wnioskiem, powinni nie później, jak na 2 tygodnie przed datą Walnego Zgromadzenia złożyć je na piśmie Zarządowi.

Zarząd Spółki Akcyjnej

„CHEMIMETAL“

Sp. Akc. dla Przemysłu Chemicznego i Metalowego

dawniej

„Przetwórnia Wosku w Polsce“, S. A.

W Z A W I E R C I U

podaje do wiadomości PP. Akcjonariuszów, że

NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

odbędzie się **dn. 27 października 1930 r. o godz. 11 przed poł.** w biurze D-ra Zygmunta Robinsohna, adwokata w Bielsku przy ul. 3-go Maja 1a, z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Powzięcie uchwały w sprawie zmian statutu, oraz uzgodnienia tegoż z przepisami rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 22 marca 1928 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 39, poz. 383);
- 2) Powzięcie uchwały w sprawie zakupna i obciążania majątku nieruchomego;
- 3) Ewentualja.

CUKROWNIA „OPALENICA”, S. A.

PP. Akcjonariuszy naszego Towarzystwa zaprasza się na

Zwyczajne Walne Zebranie

w naszej Cukrowni we wtorek, dn. 28 października 1930 r., o godz. 10½ przed południem.

Porządek obrad:

- 1) Zagajenie;
- 2) Sprawozdanie, przedłożenie bilansu oraz rachunku strat i zysków za rok obrotowy 1929/30;
- 3) Wniosek o udzielenie pokwitowania Zarządowi i Radzie Nadzorczej;
- 4) Uchwała, dotycząca bilansu oraz rachunku zysków i strat, i podział zysków;
- 5) Wybory do Rady Nadzorczej w miejsce ustępujących członków;
- 6) Wolne głosy;
- 7) Zamknięcie Walnego Zgromadzenia.

Bilans, rachunek strat i zysków oraz sprawozdanie roczne wyłożone są od dnia dzisiejszego w Biurze Cukrowni.

Opalenica, dn. 5 października 1930 r.

Do udziału w Wa'nem Zgromadzeniu są uprawnieni: a) wszyscy posiadaciele akcji imiennych, b) posiadaciele akcji na okaziciela, którzy najmniej 7 dni przed Walnem Zgromadzeniem swój udział w niem zgłosili i wylegitymują się na Walnem Zgromadzeniu jako posiadaciele akcji. Legitymacja następuje przez złożenie akcji najpóźniej 7 dni przed Walnem Zgromadzeniem w biurze fabryki samej, lub u polskiego notariusza, lub w Banku Cukrownictwa w Poznaniu, lub w Poznańskim Banku dla Handlu i Przemysłu w Poznaniu.

Przy wyborach i uchwałach Walnego Zgromadzenia ma każda akcja jeden głos i nie ogranicza się ilości głosów, które akcjonariusz za siebie i jako zastępca oddać może.

Akcjonariusz może uczestniczyć w Walnem Zgromadzeniu osobiście lub przez pełnomocnika. Pełnomocnictwo musi być tylko piśmienne i ma być złożone Zarządowi lub przewodniczącemu Walnego Zgromadzenia.

Członkowie Zarządu i pracownicy Spółki nie mogą być pełnomocnikami na Walnych Zgromadzeniach.

Cukrownia „Opalenica”, S. A.

Rada Nadzorcza: (—) Pennock, Przewodniczący

Z A R Z Ą D

Warszawskiego Towarzystwa Kopalń Węgla i Zakładów Hutniczych, S. A.

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że ponieważ liczba zgłoszonych akcji na Walne Nadzwyczajne Zgromadzenie Akcjonariuszów, zwołane na dzień 3 października 1930 r., nie wystarcza zgodnie z protokołem Komisji Rewizyjnej, do koniecznej w myśl § 36 Statutu prawomocności Zebrania, przeto Zgromadzenie to w pierwszym terminie nie doszło do skutku.

Wobec powyższego Zarząd powiadamia PP. Akcjonariuszów, że stosownie do § 38 Statutu Towarzystwa, w dn. 20 października 1930 r. o godz. 4 po poł. odbędzie się w lokalu Zarządu Towarzystwa, przy ul. Traugutta 5, w drugim terminie

Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów

z tym samym porządkiem dziennym, t. j.:

- 1) Wybór przewodniczącego;
- 2) Zmiana Statutu Towarzystwa i jego uzgodnienie z przepisami prawa o Spółkach Akcyjnych

(Rozporz. Prez. Rzplitej z dn. 22 marca 1928 r. — „Dz. Ust. R. P.” Nr. 39 z dn. 26 marca 1928 r.).

Zgromadzenie to, zgodnie z § 38 Statutu, będzie ważne a uchwały jego będą prawomocne bez względu na liczbę akcji, reprezentowanych przez uczestniczących w niem Akcjonariuszów.

Właściciele akcji imiennych mają prawo uczestniczenia w Zgromadzeniu Walnem, jeżeli najmniej na 7 dni przed terminem Zgromadzenia zostali zapisani do księgi akcyjnej, zaś właściciele akcji na okaziciela, jeżeli na 7 dni przed terminem Zgromadzenia złożyli swe akcje w Biurze Spółki. Zamiast akcji mogą być złożone zaświadczenia, wydane na dowód złożenia akcji w instytucji kredytowej krajowej, lub takiej zagranicznej, na którą zezwoli Ministerstwo Skarbu. W zaświadczeniu należy wymienić numery akcji i stwierdzić, że akcje nie będą wydane przed ukończeniem Walnego Zgromadzenia.

R A D A Z A R Z Ą D Z A J Ą C A

Spółki Akcyjnej Fabryk Metalowych pod firmą „NORBLIN, B-CIA BUCH i T. WERNER”

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że wobec nieprzedstawienia wymaganej § 25 Statutu liczby akcji, naznaczone na dzień 7 października r. b. Nadzwyczajne Walne Zebranie Akcjonariuszów w sprawie zmiany Statutu Spółki, w myśl rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 22 marca 1928 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 39), nie odbędzie się. Przeto zgodnie z § 27 Statutu Spółki zwołane zostaje w drugim terminie

Nadzwyczajne Walne Zebranie Akcjonariuszów

w tej sprawie, w dn. 21 października 1930 r. o godz. 18 w lokalu Spółki w Warszawie, przy ul. Żelaznej 51. Stosownie do § 27 Statutu Spółki, Zgromadzenie to

będzie prawomocne i uchwały jego będą obowiązujące, bez względu na liczbę akcji, reprezentowanych przez uczestniczących w niem akcjonariuszów.

PP. Akcjonariusze, pragnący wziąć udział w rzezonem Zebraniu, winni do dn. 14 października 1930 r. złożyć swoje akcje lub odnośne kwity depozytowe w biurze Spółki, w Banku Handlowym w Warszawie, ul. Traugutta 7/9, w Warszawskim Oddziale Banku Związku Spółek Zarobkowych, ul. Jasna 8, lub w Banku Dyskontowym Warszawskim, ul. Fredry 8.

Bilety wejścia wydawane będą w biurze Spółki na trzy dni przed terminem Nadzwyczajnego Walnego Zebrania za przedstawieniem dowodu Banku na złożone akcje lub kwity depozytowe.

ZARZĄD

AKCYJNEGO TOWARZYSTWA

„ELEKTRYCZNOŚĆ”

w Warszawie, ul. Czackiego Nr. 18

ma zaszczyt zawiadomić PP. Akcjonariuszów, że w piątek
dn. 24 października 1930 r. o godz. 3 po poł. odbę-
dzie się w lokalu Zarządu przy ul. Czackiego Nr. 18

Nadzwyczajne Ogólne Zebranie Akcjonariuszów

z następującym porządkiem obrad:

- 1) Wybór przewodniczącego;
- 2) Zmiana Statutu Spółki i uzgodnienie go z pra-
wem o spółkach akcyjnych, stosownie do roz-
porządzenia P. Prezydenta Rzeczypospolitej
z dn. 22 marca 1928 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 30
z dn. 26/III 1928 r.);
- 3) Zmiana brzmienia firmy Spółki.

Akcjonariusze, życzący sobie wziąć udział w rze-
czonym Nadzwyczajnym Zebraniu Ogólnym, zechcą — stosownie
do § 58 Ustawy Towarzystwa — przedstawić swoje akcje
lub odnośne kwity depozytowe w Biurze Zarządu nie
później, jak do dn. 17 października 1930 r.

Bilety wejścia wydawane będą w Biurze Zarządu na trzy
dni przed terminem Nadzwyczajnego Ogólnego Zebrania.

„Czas to pieniądz”

Marnujesz pieniądze,
gdy

nie korzystasz z komunikacji powietrznej
w dziedzinie podróży, przesyłania listów
lub dostawy towarów

Prenumerując

„Lot Polski”

popieracie L. O. P. P.

Prenumerata roczna z 12 — P. K. O. 7.860
Warszawa — Długa 50

POLONIA-ITALIA

Organ Izby Handlowej Polsko-Italskiej

Redaktor Naczelny Dr. LEON PAĆZEWSKI

Komitet Redakcyjny: Dr. A. Menotti Corvi,
Radca Handlowy Poselstwa Italskiego w War-
szawie, Dr. A. Barigiani, jego zastępca, Jó-
zef Werner, Prezes Izby, J. Brygiewicz, Wi-
ceprezes Izby, Inż. J. Dworzańczyk, Prezes
oddziału w Katowicach, oraz Dr. W. Ol-
szewicz

Na żądanie wysyłamy numery okazowe

Adres Redakcji i Administracji: Wierzbo-
wa 11, tel. 202-15. Prenumerata roczna
 z 40.

WYCINKI

Z GAZET I CZASOPISM CAŁEGO ŚWIATA
W KAŻDEJ ŻĄDANEJ SPRAWIE

JAKO NAJLEPSZE ŹRÓDŁO
INFORMACYJ, NIEZBĘDNE
DLA WSZYSTKICH

biur i instytucyj: państwowych,
społecznych, kulturalnych, prze-
mysłowych i handlowych oraz
dla osób wszelkich zawodów,
zbiera i na zamówienie dostar-
cza, tudzież załatwia prenume-
raty dzienników i czasopism
krajowych i zagranicznych

INFORMACJA PRASOWA POLSKA

DYREKCJA i EKSPEDYCJA:
Warszawa, Bracka Nr. 5. Telef. 241-53

KORESPONDENCI WE WSZYSTKICH STOLICACH

„POLMIN”

PAŃSTWOWA FABRYKA OLEJÓW MINERALNYCH

SIEDZIBA DYREKCJI: LWÓW, ULICA SZPITALNA Nr. 1

TELEFONY: 2-48, 3-28, 39-20, 39-21

**FABRYKA OLEJÓW MINERALNYCH
W DROHOBYCZU — TELEFON 105**

**REPREZENTACJA W WARSZAWIE
ul. Szkolna 2; telefony: 70-84, 114-75, 512-33 i 177-8**

**Reprezentacja w Gdańsku — Polish Petroleum Company — Krebsmarkt 7 — 8
Przedstawicielstwa zagraniczne we wszystkich stołecznych miastach Europy**

POLECA ZNANE ZE SWEJ PIERWSZORZĘDNEJ JAKOŚCI

OLEJE I SMARY SAMOCHODOWE

Polmin AS, Polmin AL, Polmin AZ, Polmin AF, Polmin AP, Polmin AD i Polmin AT

**OLEJE CYLINDROWE, ODPOWIEDNIE DO
WSZYSTKICH WARUNKÓW PRACY. WYSOKOGA-
TUNKOWE OLEJE ŁOŻYSKOWE. OLEJE DO
SILNIKÓW SPALINOWYCH, DO KOMPRESORÓW PO-
WIETRZNYCH I KOMPRESORÓW CHŁODNICZYCH.
OLEJE TURBINOWE i TRANSFORMATORO-
WE. OLEJE WIERTNICZE. TŁUSZCZE MA-
SZYNOWE. SMARY DO LIN I KÓŁ ZĘBATYCH.
SMARY DO WÓZKÓW KOPALNIANYCH I OLEJE
OSIOWE. — PARAFINĘ, ŚWIECE, WAZE-
LINĘ TECHNICZNĄ. — BENZYNY: EKSTRAKCYJ-
NĄ, LOTNICZĄ, SAMOCHODOWĄ I MOTOROWĄ. —
NAFTE: RAFINOWANĄ I SILNOPŁOMIENNĄ. OLE-
JE GAZOWE. ASFALTY BEZPARAFINOWE I PARA-
FINOWE. SULFOKWASY, KWASY NAFTENOWE.**

ODDZIAŁY W KRAJU:

BIAŁYSTOK, ul. Warszawska 7, tel. 10-34

KRAKÓW, ul. Szczepańska 9, tel. 15-82

LUBLIN, ul. Krak. Przedm. 46, tel. 10-74

LWÓW, ul. Szpitalna 1, tel. 3-23

ŁÓDŹ, ul. Piotrkowska 152, tel. 6-27,

WARSZAWA, ul. Szkolna 2, tel. 114-75

POZNAŃ, ul. św. Marcina 18, tel. 35-36

SOSNOWIEC, ul. Naftowa 4, tel. 2-08

TORUŃ, ul. Mostowa 17, tel. 3-99

WILNO, ul. Jagiellońska 8, tel. 1-72

SKŁADY WŁASNE I KOMISOWE:

**BIAŁYSTOK, BIELSK PODLASKI, BIŁGORAJ, BĘDZIN, BRODY, BYDGOSZCZ, CHELM, DOLINA, DRO-
HOBYCZ, GARWOLIN, GDYNIA, GRUDZIĄDZ, JAROSŁAW, KALISZ, KIELCE, KOŃSKIE, KOŁOMYJA,
KOWEL, KRAKÓW, KRASNYSTAW, LIDA, LUBLIN, LUBARTÓW, LWÓW, ŁĘCZYCA, LOMŻA, ŁÓDŹ,
MIĘDZYZEC PODLASKI, NOWOGRÓDEK, OPOCZNO, OSTROWIEC, OSTRÓW, PABJANICE, RADOM,
RADZYŃ, RÓWNE, RYKI, SANDOMIERZ, SAMBOR, SIEMIATYCZE, SIEDLCE, SKIERNIEWICE, SOBOLEW,
SOSNOWIEC, STANISŁAWÓW, STRYJ, TOMASZÓW MAZ., TORUŃ, TARNOPOL, WARSZAWA, WILNO,
WIELUŃ, WIERZBNIK, WÓLKOWYSK, WŁOCŁAWEK, ZDUŃSKA WOLA, ZŁOCZÓW, ŻYRARDÓW**

WŁASNY PARK CYSTERNOWY

PAŃSTWOWY BANK ROLNY

INSTYTUCJA CENTRALNA
WARSZAWA, UL. NOWOGRODZKA 50

ODDZIAŁY: ODDZIAŁ GŁÓWNY W WARSZAWIE—UL. NOWOGRODZKA 50,
ODDZIAŁ WE LWOWIE — UL. PILSUDSKIEGO 25, ODDZIAŁ W WILNIE —
UL. WIELKA POHULANKA 24, ODDZIAŁ W POZNANIU — UL. KANTAKA 10,
ODDZIAŁ W GRUDZIĄDZU — UL. SIENKIEWICZA 18, ODDZIAŁ W KATO-
WICACH — UL. 3 MAJA 9, ODDZIAŁ W LUCKU — UL. PILSUDSKIEGO 15,
ODDZIAŁ W KRAKOWIE — PLAC SZCZEPAŃSKI 8, ODDZIAŁ W PIŃSKU —
LOHISZYŃSKA 18, ODDZIAŁ W LUBLINIE — UL. KAPUCYŃSKA 1,
ODDZIAŁ W KIELCACH — UL. SIENKIEWICZA 57, AGENTURA W GDYNI.

ADRES TELEGRAFICZNY INSTYTUCJI CENTRALNEJ "CENTROPEBROL"
ADRES TELEGRAFICZNY ODDZIAŁU "P E B R O L"

KAPITAŁ ZAKŁADOWY. CAŁKOWICIE WPŁACONY, z 130 MILJONÓW.

PAŃSTWOWY BANK ROLNY

UDZIELA DŁUGOTERMINOWYCH POŻYCZEK AMORTYZACYJNYCH W 7% LISTACH ZASTAWNYCH NA KUPNO GRUNTU I NA INWESTYCJE ROLNE; UDZIELA DŁUGOTERMINOWYCH KREDYTÓW NA WSZELKIEGO RODZAJU MELJORACJE ROLNE W 7% OBLIGACJACH MELJORACYJNYCH; UDZIELA DROBNYM I ŚREDNIM GOSPODARSTWOM ROLNYM KRÓTKOTERMINOWYCH KREDYTÓW OBROTOWYCH ZA POŚREDNICTWEM SPÓŁDZIELNI I SAMORZĄDOWYCH KAS POŻYCZKOWO-OSZCZĘDNOŚCIOWYCH; DOSTARCZA DROBNYM I ŚREDNIM GOSPODARSTWOM ROLNYM KREDYTU TOWAROWEGO W NAWOZACH SZTUCZNYCH ZA POŚREDNICTWEM SPÓŁDZIELNI I KAS SAMORZĄDOWYCH NA DOGODNYCH WARUNKACH KREDYTOWYCH; KUPIJE MAJĄTKI ZIEMSKIE NA PARCELACJĘ I PODEJMUJE SIĘ PARCELACJI KOMISOWEJ; PRZYJMUJE WKŁADY; Z 3 MIESIĘCZ. TERMINEM WYPOWIEDZENIA ZA OPROCENTOWANIEM ROCZNEM W WYSOKOŚCI 6 OD STA, Z 1 JEDNOMIESIĘCZ. TERMINEM WYPOWIEDZENIA ZA OPROCENTOWANIEM ROCZNEM 5 OD STA, NA KAŻDE ŻĄDANIE ZA OPROCENTOWANIEM ROCZNEM 4 OD STA, ORAZ NA KSIĄŻECZKI OSZCZĘDNOŚCIOWE ZA OPROCENTOWANIEM 6 OD STA ROCZNIE.

7% LISTY ZASTAWNE PAŃSTWOWEGO BANKU ROLNEGO SĄ ZABEZPIECZONE HIPOTEKAMI GOSPODARSTW WIEJSKICH, CAŁYM MAJĄTKIEM PAŃSTWOWEGO BANKU ROLNEGO, ORAZ GWARANCJĄ SKARBU PAŃSTWA. MAJĄ ONE WSZELKIE PRAWA PAPIERÓW PUPILARNYCH I PRZYJMOWANE SĄ PRZEZ SKARB PAŃSTWA NA KAUCJE I WADJA, ORAZ NA POCZĘT PODATKU MAJĄTKOWEGO OD WSZYSTKICH PŁATNIKÓW TEGO PODATKU. 7% OBLIGACJE MELJORACYJNE PAŃSTWOWEGO BANKU ROLNEGO OPIEWAJĄ NA ZŁOTE W ZŁOCIE, ORAZ NA RÓWNOWARTOŚĆ TYCHŻE W DOLARACH STANÓW ZJEDNOCZONYCH AMERYKI PÓLNOOCNEJ; POSIADAJĄ GWARANCJĘ SKARBU PAŃSTWA, ORAZ BEZPIECZEŃSTWO PUPILARNE; PRZYJMOWANE SĄ PRZEZ SKARB PAŃSTWA NA KAUCJE I WADJA; WOLNE SĄ OD PODATKU OD KAPITAŁÓW I RENT.